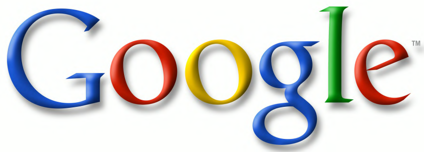
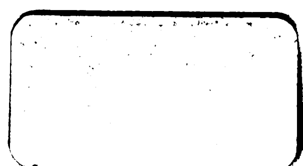

BERKELEY
LIBRARY
UNIVERSITY OF
CALIFORNIA

HET HUIS HONSELAARSDIJK.

HET HUIS HONSELAARSDIJK

IN

1 6 3 8.

HISTORISCHE NOVELLE

DOOR

A. L. G. Bosboom-TOUSSAINT,

Eerste Deel.

AMSTERDAM,
P. KRAAIJ, JUNIOR.
1849.

I.

TOEN ER TE HONSELAARSDIJK NOG EEN LUSTHUIS WAS....

Toen er te Honselaarsdijk nog een vorstelijk lusthuis was;.... ik meen een lusthuis gemeubeld en bewoond in vollen vorstelijken luister. — Toen er de slotgrachten nog frisch en helder waren, en krioelden van springende, dartele visschen, toen de lanen en dreven daar rondom onderhouden waren met die zorge en keurigheid, die van 's meesters oog getuigt; toen dat alles was wat het niet meer worden zal; — toen men nog 1638 schreef om het al te zeggen, wandelde een man van een deftig en ernstig uitzigt, door eene der lanen van het bosch Hondshol, dat ten laatste zich aansluit aan de meer kunstmatig daargestelde dreven van het kasteel; van tijd tot tijd bleef die man stilstaan en rondzien, als om zijn dubbel deel te nemen van het natuurgenot, als om met langzame teugen de frischheid van de lucht in te drinken, en de geuren in te ademen, die 't welig kruid en het dik gebladerte hem toewuifden; somwijlen zette hij zich neêr op eene der natuurlijke

banken, door mos en zoden rondom de boomen gevormd, en bleef dan eene poos zitten, met zijn dikken wandelstok tusschen de beide handen geklemd, met eene uitdrukking van kalmte en kracht in houding en gelaat, die pleizier deed om aan te zien.

Toch werd hij gestoord. Een oogenblik, nadat hij zich weêr zulke rust had gegund, werd hij ingehaald door iemand, die hem op zijde trad, een jongman in de eerste vaag der jeugd, uiterst prachtig gekleed, en die met eene zekere gemeenzaamheid tot hem zeide:

— Ik bidde u, vriend! sta mij even te woord!

— Tot uwe dienst, edele jonker! waartoe kan ik u nut zijn?

— Enkel om mij in den weg te regt te helpen, doch noem mij niet edele jonker, ik ben een burger, een Amsteldamsch koopmanszoon, die op adeldom noch titels regt heeft.

En de jonge man zeide dat op eenen toon, die bewees, dat de vergissing in zijnen rang hem zeer bijzonder onaangenaam moest zijn, hetzij uit republikeinschen afkeer van zulke onderscheidingen, hetzij uit eenige kleingeestige gewaarwording van benijding.

— Wel doch, mijn jonge meester! gij zult u daarbij niet kwalijker vinden en ik denkelijk ook niet; hoofsche jonkers vallen bij wijlen wel eens wat snibbig in 't antwoorden, en in u verhope ik nog een jolijselijk gezel te vinden op mijne wandeling, hernam de andere vreemde met eene fijne berisping van des anderen korzelig antwoord, berisping die zeker begrepen werd, want de jonge man sprak:

— Ik acht niet dat ik u een goed gezel zijn kan, want naar ik merk zijt gij gestemd tot jok, en mij staat het hoofd niet naar vrolijkmoedigen kout.

— Op uwen leeftijd en in uwen staat kan men doch altijd stoffe vinden tot blijgeestigheid, als men er maar regt naar zoekt, mijn jonge vriend! en ergert het u nu dat gij geen edelman geboren zijt, als we tien jaar verder zijn zit ge welligt op 't kussen in den raad uwer stad of in de staten, en wordt als edelmogende aangesproken! een Amsteldamsche koopmanszoon kan tot alles komen; dus burger te zijn, zegt meer dan een Heer te heeten, 't is de meester wezen van prinsen als men bij u in stad zegt!

— Lacy! op mijnen leeftijd vraagt men er wat naar, met hoedanigen titel men over tien jaar zal genaamd worden. Tegens de kwale die mij nu prikkelt baat geen medicijn, die eerst over tien jaar kan worden ingenomen, gesteld nog ze lag dan onder mijn bereik. En uwe vergissing....

— Beken dat de schuld daarvan aan uwe zijde ligt. Bylo, uwe dragt is zoo weidsch, ik zie zoo singulier een juweel blinken in de roze van uwen kastoorhoed, uw mantel is van zulk kostbaar gebloemd fluweel, de slippen van uw zijden wambuis dus sierlijk geboord met goud passementwerk, uwe mouwen en hoozen getooid met zoo veel strikken en linten, dat ik u aanzag voor eenig hovelink of eerejonker van eene der prinsessen.

De jongman zuchtte diep en scheen uit de volheid van zijn hart te willen antwoorden, maar plotseling bezon hij zich en zeide alleen morrend:

— Zoo gij onze vaders de meesters van prinsen

noemt, moge het ons doch veroorloofd zijn geen slechter gewaad te dragen dan de dienaren der vorstinnen.

— Ei, wie zal uwe vrijheid perke stellen? Ik meene doch nietwes anders dan 't gebruik, en zoo bij wijlen een sermoen van den een of anderen predikant, die tegen de uiterlijke weelde ijvert; maar wie 't verbiede, ik allerminst, die 't wel gaarne zien mag dat de effenheid van het zwart gebroken wordt door rood armozijn en goud, en door zoo fijne Vlaamsche kant als waar uw omgeslagen hemdsboord meê prijkt. Linten, rozetten, gesteenten en ander sierlijk tuig, dat wat fladdert en flikkert, breekt de strakke stijfheid der gestaltenis, en hoogt de frischheid op van een jeugdig aanzigt en helderblaauwe oogen als de uwe.

— Met uw oorlof, Mijnheer! wie zijt gij? aan uwen simpelen bruinen mantel hield ik u voor een stemmig burger, doch deze tale die gij voert, is meer die van....

— Een konstenaar! meent ge, zoo zijt gij niet ver van de waarheid. Voor 't minst ik jage de konst na, soms met wat goedê fortuin, doch niet altijd, sinds die luimige godinne bij wijlen wegvliedt, juist als men haar meent te grijpen.

— Een konstenaar, riep de jonge man zigtbaar verheugd, overzeker een schilder, o! zeg mij doch, zeg mij doch haastig met wien mijne goede fortuin mij dus laat zamentreffen?

— Gemak, mijn jonge vriend! blijf doch gedekt, de zon steekt fel, 't is geen prinse der konst die voor u staat. Ge ziet wel dat ik nog den ouderdom van

Bloemaert of Miereveld niet heb bereikt, en voor den Heer Rubens zult gij mij toch niet houden, ik ben Gerard Honthorst — ziedaar alles!

— Gerard Honthorst! Honthorst! wien prinsen en heeren om zijne tafereelen en conterfeitsels bidden als eene hooge gonst, die Rome heeft gezien, en in die groote vaderstad der fraaije konsten zulke glorierijke triomphen heeft behaald, die de vlagman is van alle Nederlandsche conterfeiters....

— Ei zwijg doch, jongman! meent gij dat ik met hoofsche redenen, complimenten en dergelijke viezevazerijen meer, niet al genoeg gediend word en te over!

— De roem is toch een begeerlijk goed, meester Honthorst!

— De roem! overzeker, maar zich altijd te hooren roemen....

— Moet doch veel zoets in hebben.

— Ja, zoo overveel zoets, dat men er af walgt, overigens zal mij van die gesuikerde spijs voor heden wel mijn deel zijn weggelegd, als ik mij weêr daar ginds bevinde op 't lusthuis!

— Daar ginds! een lusthuis, toch wel niet dat van Honselaarsdijk? riep de jonge man, sterk kleurende.

— Juist dat! het huis van zijne hoogheid Prins Fredrik Hendrik, dit voetpad leidt met een kleinen omweg derwaarts; maar uit de versteldheid van uw wezen zou ik meenen dat uw togt een ander doel heeft, en dat gij u op eenen doolweg acht.

— Ik meende u juist den weg te vragen naar dat huis, hernam de jongman, het hoofd afwendende om

den scherp onderzoekenden blik van den schilder te ontgaan.

— Zoo wandelen wij zamen, ik heb er voor eenige dagen mijn logies.

— Gelukkige!

— Dat is zoo'n overgroot geluk niet, en ligt gewordt u die fortuin zelf, als gij er eens geweest zijt, men is er met uitnoodigingen huide ten dage gul genoeg.

— Maar ik zal er niet binnen gaan! ellendige die ik ben! de hoogste begeerte, die ik voeden mag strekt alleen om te dolen zoo digt in de nabijheid van het huis als 't zijn kan, en naar de vensters op te zien zoo lang.... wachters of heidukken het gehengen.

— Maar zijt gij dol, jonge man! waartoe zoudt ge dus den dolenden ridder spelen, als daar ietwat u naar binnen trekt? het kan voor uws vaders zoon en voor een jonkman van uw uiterlijk geene moeite zijn toegang te verkrijgen, en zoo gij mij uwen naam zegt, wil ik zelf voor uwe inleiding zorg dragen.

— Het kan niet wezen! dat kan niet onbekend blijven, 't zou ruchtbaar worden, tot den Haag klinken, tot Amsteldam welligt, en mijne zaken staan zonder dat wel slim genoeg. Ik bidde u, meester Honthorst! zoo ge wat goedheid voor mij hebben wilt, spreken wij van u en van uwe konst, en help mij eene wijle mij onttrekken aan het gedenken van kwellingen die niet te verhelpen zijn.

— Ik wil 't beproeven, ik ben ook zelf nog niet oud genoeg om vergeten te zijn wat ons tusschen de twintig en dertig de droefkreukels in 't voorhoofd

zet. Om dan naar uwen wensch van mij te spreken, moet ik aanvangen met hooge personaadjen, hun komt de voortrede toe, als de hofwet luidt; daar gij van Amsteldam zijt, zult ge weten wie er te dezer dagen hier in Holland reist.... sinds de statelijke wijze daarmeê men haar in uwe stad heeft ontvangen en getracteerd....

— Voorwaar! de reize van de Köningin Maria de Medicis en haar verblijf tot Amsteldam geheugt mij en zal mij bijblijven tot mijnen jongsten snik! antwoordde de jonge man, met zoo zigtbare hartstogtelijkheid, dat de goede Honthorst glimlagchend de oogen toekneep, alsof hij zeggen wilde, ik begin te raden. — Dat die Vorstin heden ten dage zich onthoudt op Honselaarsdijk, mag u ook wel bekend zijn.

— En dat zij er wacht op gunstigen wind om naar Engeland over te steken.... zeker, dat wete ik! en des jongmans oogen werden vochtig. Honthorst hield zich of hij dat niet opmerkte.

— Ja! op gunstigen wind of op wat anders! Nu heeft de Prinses Amalia, die haar in opregtheid een goed harte toedraagt, den wensch geuit haar afbeeldsel te bezitten. De dagen hier op 't land zijn voor de Koningin dagen van rust, of om juister te spreken, verpoozing van het gewoel der festijnen; zulks zij die besteden wilde om dit verlangen harer vorstelijke gastvrouw te voldoen, en haar beeld op het doek te laten brengen.... Daartoe werd ik ontboden.

— Gij! gij! overgelukkige, dat ik in uwe plaats ware, ik zou mij de benijdbaarste creature achten onder de zon!

— Dat is voorwaar zoo'n benijdbare taak niet, mijn jonge vriend! Ik heb grooter geneuchten gesmaakt bij 't oefenen mijner konst, dan die mij wachten bij 't nabootsen der trekken dezer onvergelijke Koningin der Leliën, als de dichters haar noemen, vernuftige, maar gevaarlijke logenaars die ze zijn, want, onder ons gezegd, die tronie dus hoog geroemd, en vergeleken bij al wat daar van blinkend wit gevonden wordt, van de paarlschulp af tot op de zuiverlijke sneeuw toe, moet vrij wat in blankheid wijken voor de reine bloemekens van haar wapen. Toch, en oordeel nu zelf van 't konstgenot dat mij wacht, zal ik zoo wit eene verwe niet op mijn penseel konnen nemen, of men zal klagen dat ik de hare onregt heb gedaan!

— Het blijft voor u toch altijd eene groote eere, meester Honthorst! sprak de jonge man ietwat scherp.

— Eere! ja zekerlijk, die is het mij, maar deze toch weder zoo periculeus als hoog, en die altijd minder vleit waar zij ons gewordt, dan krenking zou gebragt hebben waar zij ons was ontgaan; — en daar hij zag dat de jonge man groote verwonderde oogen naar hem opsloeg, vervolgde hij:

— Ja, mijn jonge meester! menschen in 't gemeen, en konstenaars in 't particulier zijn nu eenmaal zoo. Ambitie laat ons nooit toe het vredig genot der ruste te smaken; 't zij bij honger, 't zij bij oververzadiging, immer blijft hare gierigheid ons kwellen en meerder vragen.

— Och! dat ik konstenaar ware, riep de jongman met schitterende oogen en het voorhoofd hoog gekleurd.

— Wie geboren is om het te zijn, mag er den Heer voor danken, wie het niet is, zal wel doen er niet naar te staan, de mensch *maakt* zich nooit wat de Schepper hem *niet* heeft gemaakt. En waarom zoudt gij wenschen oefenaar der konst te zijn, sinds niets u verhindert beminnaar, beschermer der konste te wezen, en haar te genieten op zulke wijze.... als.... niet voor ons is weggelegd.

— Waartoe mij dat dienen zou! *nu* dienen zou! riep de jonge man met vuur. — Ligt hield ik dan uwe plaatse, en... en... maar daar valt mij iets in. Gij kunt voor mij doen, wat ik voor mijzelven zou willen, meester Honthorst! mijn nobele, mijn treffelijke vriend, gij kunt mij eene groote dienst bewijzen, mij den eenigen balsem schenken, die wat soelaes kan brengen aan mijn bitter harteleed.

— Zeg mij die dienst, jonge man! als zij doenlijk is, is zij u beloofd.

— De uitvoerlijkheid er af staat aan uw oordeel. Ik vrage u alleen maar een conterfeitsel, zoudt gij er twee konnen maken te gelijker tijd!

— Of ik dat kan! kopijen! noodziende wel een half dozijn. Of ik dat mag! dat is eene andere zake, bij eer en trouwe dat mag niet! dat is u te gelijk gezegd, dat ik het niet wil.

— Zoo ontvaart mij de laatste hope!

— Ei wat! de laatste hope; waarom zoude een jonkman van uw uitzigt zoo fluks met de hope hebben afgedaan, daarvan de gekromde grijsheid zelve zich niet scheiden wil?

— Wat baat het toch zich te steunen op dat zwakke anker eener bedriegelijke hope, dat niet meer

kan dan ons medeslepen tot de grondelooze diepte van wanhoops-kolke, daarin ik toch niet zou schromen verloren te gaan, ware 't niet om den wille mijner ouderen, die eenmaal noodig konden hebben de zwakheid huns ouderdoms te steunen op de krachten mijner jeugd!

— Dat is een goed beginsel, jonkman! houd dat vast, het zal u tot kompas strekken om u over menige klip der jonkheid veilig heên te voeren. Doch zeg mij, wie zijn uwe ouderen, ik weet nog niet eenmaal uwen naam.

— Och! wat zal u mijn onberoemde naam, die naast den uwen geenen glans heeft dan dien van 't vaderlijk goud.

— Dat u de Nikker hale, jongen! met uwe kleinachting voor eerlijk gewonnen schatten, viel de schilder uit. — Wat zegt ons arm penseel tegen de vruchtbare vlijt onzer handelaren en zeeluiden, die togten ondernemen en konsten helpen uitvinden, daar al de wereld nut van heeft, en de nazaten nog de groote winsten van deelen zullen! God beware mij, dat ik de gave mijner konste eene geringe zoude achten, of ooit om Indische schatten mijn penseel, nu ik het eens met eere houde, zou willen ruilen voor den handelstaf van Mercurius; maar gij, bedenk dit eer ge den laatsten veracht, dat zoo wij regt hebben de schoone Hollandsche maagd uit te beelden met eenen hoorn van overvloed aan hare voeten, de nijverheid van handel en zeevaart eerst dien hoorn met hare gouden vruchten hebben gevuld. En nu zonder dralen uw naam!

— Geurt Adriaansz Wijnsse is mijn vader, en ik

heet Diedrik, antwoordde de jonge man zacht en weifelend.

— Wat! riep Honthorst, gij zijt de zone van Geurt Adriaansz., een van de vroomste en uitnemendste handelaren van Amsteldam! Vroedschap van die stad, bewindsman van de Oost-Indische compagnie, onkreukbaar patriot, in handel en wandel opregt Christen! en een welverstandig liefhebber en vorderaar der konsten! Gij zoudt diens mans zone zijn, jonge heer! en niet fier wezen op uwe herkomst en uwen naam niet met vromen trots uitroepen voor al de wereld! Fij! van u; zoo ik niet achtte, dat daar ietwat anders in 't spel was dan ijdeltuitige begeerte naar hoogheid of beruchtheid, ik wilde niet mijnen weg gaan met zoo pover een geest, of zoo flaauwhertig een hart.

— Gij oordeelt te straf bij onwetendheid mijner intentiën. Ik achtte mijns vaders naam en staat al zoo goed als die eens anderen, ware 't een prinse van koninklijk bloed, of een prinse der konste — alleen zoo in 's jonkheids gloed het harte trekt naar een onbereikbaar voorwerp, en zich te laag ziet gesteld zelfs voor 't aanschouwen, en dan de ladders meent te zien, die hem toch nader hadden konnen brengen, acht gij het dan zoo groot onverstand of ijdelheid, dat men spijt heeft zich daarop niet te vinden!

— Een ander en wijzer dan ik, zou u veelligt zeggen, zie niet op naar het onbereikbare en gij zult vergeten het te begeeren, staar niet in de zon, ge mogt stekeblind worden; maar eene zulke raadgeving zou nu toch te laat zijn.

— Ja, veel te laat!

— Dus vrage ik u alleen, hebt gij zekerheid dat de staat van edelman of die van konstenaar u tot de vervulling uwer wenschen zou brengen?

— In 't allerminste niet, alleen ik zou dan binnen gaan en gemeenzaam verkeeren, met oorlof der mijnen, waar ik nu op verren afstand moet blijven, ten ware dat ik mij openlijk tegen mijns vaders wil en beginselen verzette!

— Uw vader wil alzoo niet, dat gij daar binnen zult gaan! vroeg Honthorst, op het lustpaleis wijzende, dat nu reeds digt voor hen lag.

— Zoo mijn vader wist dat ik hier was, stellig ontzeide hij 't mij, doch hij weet het niet, hij kent nog mijne kwale niet; hij weet niet wat mij met een baloord gemoed tegen zijn dank het huis heeft uitgedreven, niet waarom ik Amsteldam heb verlaten en den hofstoet ben nagereisd tot 's Hage, tot hier, altijd aangetrokken door die ongelijkbare verschijning, die juist nu voor mij verborgen blijft, nu ik haar meer nabij ben dan ooit.

— Ik wist wel dat er liefde in 't spel was, sprak de schilder, zonder zich sterk bewogen te toonen door den pathetischen toon van Diedrik.

— Liefde zegt ge, man! liefde! 't is razernij.

— Nu ja, razernij, mij ook goed, alle liefde heeft er ietwat van eer ze haar keerpunt heeft bereikt.

— En gij! gij! bevoorregte, zult daar binnen gaan om de wille van uwe konst, riep Diedrik.

— Ja, maar vooreerst nog niet, ik word niet gewacht vóór twaalven en voor mij zelven heb ik nog geen haast, daarop zweeg hij en trok zich de zwarte

mutstatsen heen en weder, als zouden die hem een hulpmiddel aanwijzen. — Gij hebt gelijk, als gij mijn confrater waart zou ik u kunnen inleiden, zonder dat het opzien wekte, en, ziet gij, ik ben van opinie, dat hetgeen gij uwe kwale noemt, genezing zal vinden door 't aanschouwen van nabij, mits daar iemand nevens u was die u de ware bril wist aan te bieden! bij St. Velten! wij leven in de eeuw der uitvinding van Jansen, en wij zouden een jonkman als dezen dus kortzigtig laten zonder zijnen blik op te klaren! dat gaat nimmermeer!

— Luister, heer Diedrik! ik zal u gindsche poort inbrengen, zonder dat iemand naar uwen naam of herkomst vraagt.

— Zoudt gij dat voor mij willen doen, meester Honthorst!.... maar.... mijn vader?

— Ik ben hem grooten dank schuldig, eens heeft hij mij heuschelijk verpligt, ik zal 't hem loonen in zijnen zoon!

— Als hij u die dienst dankelijk afneemt.... zou 't mij toch wonder doen.

— Hij zal tevreden zijn, en gij zult wel grooter mirakelen beleven, eer deze dag ten einde is. Maar vermits de naam van Geurt Adriaansz in de hofzalen van 't stadhouderlijk lusthuis niet weêrklinken mag, moet de jonge meester Diedrik een zediger kleedij aannemen, wil hij die onder mijne hoede binnen gaan....

— Dan zal ik naar den Haag terug moeten om mij die aan te schaffen.

— Dat is onnoodig, wij wandelen zamen even op tot Naaldwijk, 't is een kwartier gaans. Ik heb

daar mijn herberg, waar ik de luiden bespreek, die ik niet wel op 't slot ontvangen kan. Ik heb er een deel mijner goederen en costumen van allerlei aart. Gij moet u de dragt van eenen simpelen leerling getroosten, en verders eene zwijgende rol spelen. Voor al het andere laat gij mij zorgen

— Hoe gij mij gelukkig maakt! overwaar mijn goede genius bragt mij tot u.

— Ik geloof dat ook! antwoordde Honthorst; toch had zijn blik iets dubbelzinnigs en zijn glimlach iets schalks, dat Diedrik ontging, maar dat eenigzins onzen argwaan wekt.

Zij sloegen den weg naar Naaldwijk in.

II.

OP WEG NAAR 'T KASTEEL.

Honthorst, Amalia van Solms, Maria de Medicis, en bij die allen het paleis te Honselaarsdijk, welks vernieuwing zijne schepping was, doen ons denken aan Frederik Hendrik, verplaatsen ons in zijnen tijd. Gaat het u niet als mij, gaat u het hart niet open, verwarmt u niet een gloed van fierheid weêr de borst, omdat gij Nederlander geboren zijt, als gij terugblikt op dat tijdperk, op die prachtige zeventiende eeuw, die onder Maurits begint, met Willem III eindigt, en die Frederik Hendrik in haar middenvak ziet?

Een kostbaar middengesteente, dus glansrijk ingevat! Eeuw, waarin ieder beurtelings zijne voldoening vindt, tot welke staatkundige partij hij moge behooren, welke zijne godsdienstbegrippen zijn, welke ook zijne opvatting mag wezen van staats- of vorstenregt; eeuw, waarin ieder zijne sympathiën op het schitterendst vertegenwoordigd ziet! Eeuw, waarin onze stadhouders zelfs in 't buitenland golden als de

beste kapiteinen van Europa! — Europa, dat er toen toch mannen van naam en van kracht tegenover had te stellen en waarin onze staatslieden, onze gezanten het eerst werden gehoord bij de overleggingen der monarchen, hoewel hun naar den rang der volken nergens de voortrede toekwam; eeuw waarin de Oost-Indische maatschappij, als schrandere oudere zuster haren degelijken rijkdom wijsselijk beheert en voorzigtiglijk vestigt, terwijl de jonge West-Indische, met kwistige loszinnigheid, de volle waarde van hare schatten verspilt, en als op eenmaal uitstort over allen, die slechts grijpen willen!

Wie het meest zien op de stoffelijke welvaart der republiek, vinden er die twee milde bronnen, die als ter regter- en ter slinkerzijde niet moede worden haar te voeden, vinden er Piet Hein met zijne zilvervloot; zooveel schats aangebragt door zooveel stoutheid. Wie hun lust hebben aan de grootheid van Oranje, zien er Maurits degen opgesierd met zulke lauweren, dat ze den somberen bloedvlek bedekken, die Barnevelds vrienden ergert, zien er Frederik Hendrik's naam doorvlochten met zegepalmen, en zijn regentenstaf, een staf des vredes, meer gebruikt tot hoeden dan tot dwingen, — zien den krijgshelm van Willem III, omgeven met de koningskroon van Engeland, — Willem de Derde, wiens fijne maar vaste mannenhand de weegschale hield van Europa's belangen, en het overwigt legde waar hij het nut dacht. De republikeinsche aristocratie ziet haar stelsel beurtelings zegevieren boven den invloed der stadhouders, ziet Barneveld in den vollen glans van zijn meesterschap, of de Bickers hooger rijzen na

eene korte verdrukking! of het tweelingsgesternte der de Witten blinken als een prachtig luchtverschijnsel, dat alles overschittert totdat het verdwijnt, en waar later schendige handen dien langen triomf gruwelijk wreken; in dit zuiver en edel bloed hebben zij hunne martelaars te stellen nevens den eersten martelaar van 't Oranjehuis, of kunnen met voldoening het oog werpen op den vrede van Munster, zonder toedoen van den stadhouder gesloten, en die den vurigen krijgslust van een jeugdig prins, reeds vóór zijne verheffing, eene sterke grens zet.

Wie in de letteren liefst den roem stellen van een land, hebben het oog slechts op te slaan om meer te zien dan wij tellen kunnen, ze zien stijlisten als Hooft, historieschrijvers als Bor, ze luisteren naar Huijgens vloeijende zangen, ze moeten Vondels verrukking deelen, waar hij gloeit, en zijn haat zelfs bewonderen, waar hij schimpt. Zij vinden de Groot als scherpzinnig regtskenner, als vrijzinnig denker, de bewondering tot zich trekken van Europa; nevens de dartele liederen van J. Secundus hoort die eeuw Kamphuijsens vromen zang nog den ruwen zeeman stichten aan gene zijde van den Oceaan; zij aanschouwt Lipsius, Scaliger en Barlaeus; zij hoort de zoete stem van Roemer Visschers dochters liefde winnen, terwijl zij de kunst eere brengen. Zij ziet een Christelijk zededichter als Cats de hulde van zijn hart brengen aan eene vrouw als Anna Maria Schuurmans. De vrienden van kunst zien hier Van Dijk, Ruisdael, in een zelfde tijdperk meer dan drie en dertig mannen, die door hun penseel hunnen naam onsterfelijkheid hebben gegeven en hun vader-

land eere gebragt, zien de graveërkunst opkomen en reeds in Sandrart bloeijen, en welke kunsten al niet uitgevonden of volmaakt door de Metiussen, de Drebbels, Stevin!

Wie de gereformeerde kerk gebonden wenschen aan de regelen eener strenge regtzinnigheid, zien die krachtig gehandhaafd door Bogerman en Walaeus, en de meer vrijen zien het evangelisch protestantisme waardiglijk vertegenwoordigd door Uitenbogaert en Episcopius. Kent gij een tijdkring waarin meer schitterende heldenfeiten op zee verrigt werden door vrome zeevoogden, mannen, die den admiraalsstaf zwaaiden met eene kunde en eene kracht zonder wederga, wier arm nooit versaagde in den strijd, wier vastheid niet wankelde in den storm, maar die ook na iedere overwinning de knie bogen voor „God Almagtig," die hun den zegen schonk, en in iederen nood de handen ophieven tot Hem, die ook de Heer is van den Oceaan? Hunne daden liggen te diep in ieders geheugen, dan dat hunne namen niet op ieders tong zouden zijn. Stoutheid en volharding vinden in de Lemaires hun loon, bij het ontdekken van Guinea's kust, en 't omzeilen van de Kaap, en Barendz's togt naar Nova-Zembla heeft nog in onzen tijd de poëzij des dichters bezield. Maar genoeg heb ik gezegd, om niet van overdrijving verdacht te worden, zoo ik in die zeventiende eeuw de vervulling vond van ieders schoonsten droom; en eerder zou ik u vermoeijen met de bonte optelling, u tot duizeling wekken van het gekrioel dier grootheden, dan de historie uitputten in roem, en omdat ik van droomen sprak, tot zelfs de liefhebbers van

luchtkasteelen en windhandel, dat zwak van onze wijze negentiende eeuw, vinden hunne voorgangeren in de zeventiende. De speculatiën op een tulpenbol mogen toch wel het hazardspel van de beurs opwegen.

En 1638 brengt ons in een glansrijk tijdperk van Frederik Hendriks tijd. Het oogenblik, waarin de dolheden van den tulpenhandel tot het verledene behoorden, en wie er door verrijkt waren of verarmd, beiden hadden er door geleerd; die andere dolheid, de remonstrantsche religie-twisten sluimerden.... voor eene wijle altoos.... door de voorzigtige politiek van den stadhouder, wiens degen vele sterkten en grensplaatsen had herwonnen, gelukkige krijgskansen, die hem tot den oorlog geprikkeld zouden hebben, zoo niet het belang van den Staat tot den vrede had gemaand, vermaning door de handelwijze der Staten wel krachtig aangedrongen. Zoo hadden dan die overwinningen de strekking, om ten laatste tot eenen vrede te komen, dien het Bondgenootschap met de Noordsche Mogendheden en de nieuwe invloed door de verbindtenissen met Frankrijk, al meer en meer voorbereidden, hoewel de Prins de werkelijke sluiting niet heeft beleefd. De West-Indische maatschappij was pas in vollen bloei, en de ontzenuwing harer kracht door overspanning was nog niet gekomen. Zij alleen zond toenmaals nog hare vier vloten uit, en liet ze beschermen door 72 oorlogsschepen, niet anders dan of zij op zich zelve eene zeemogendheid ware geweest. De schatten, die zij in het land bragt, en die alleen bij millioenen werden geteld, meest onder den handel-

stand verdeeld, voerden de kern der natie op tot eenen rijkdom, die de bron was van eene weelde, als geen later tijdvak heeft gekend, en die te gelijk haren invloed oefende op alle kunsten, die zij kweekte en steunde, en bedeelde uit haren ruimen schoot.

Het was zeker geen ongelukkige inval van de Koningin Maria de Medicis, waar zij als ballinge omdoolde, buiten haar rijk zich in de zon van die welvaart te komen koesteren; en de jonge republiek, fier op hare jeugdige kracht, op hare nieuwe vrijheid, gekocht door eigen bloed; op haar goud, den prijs van de stoutste volharding, vond er haren trots in al hare voordeelen ten toon te spreiden voor het oog van het vernederd Koningschap, voor het oog der Koningin van datzelfde rijk, waar zij zelve in de vorige eeuw met zoo veel ootmoed en zoo veel bewegelijke noodkreten, hulp was komen inroepen, met beloften van onderwerping, die niet eens waren aangenomen; en de triomftogt, dien ze de dochter der Medicissen had voorbereid, bij hare doorreize door de provinciën, was nog meer hare zegepraal dan die der Koningin, eene voldoening harer ijdelheid dan het offer harer hulde aan eene Vorstin. Anders ten minste verklaart zich niet goed eene ontvangst, die nog overkwistig zou geweest zijn, waar er een magtige en invloedrijke bondgenoot ware te onthalen geweest, na de aarzeling om eene vrouw te ontvangen, voortaan zonder invloed als zonder kroon, ontvangst, die zelfs zijne gevaren had, omdat zij als met een frisschen glans van majesteit de persoon omgaf van eene Vorstin, die zich den persoonlijken haat had gewonnen van Richelieu, naar wiens magtig bond-

genootschap men streefde. Te zien of die glans ook zijne duistere vlekken heeft, te bespieden wat schuilt achter de coulissen van die prachtige tooneelvertooningen, openlijk der koninklijke gast aangeboden; de decoraties te beschouwen van achteren; in één woord, de keerzijde te zien van die glorierijke doorreize, die tol van hulde en nederigheid, door die vorstelijke burgers gebragt aan de voeten eener Koningin op haar eigenaardig standpunt te plaatsen, en van de la Serres opgesmukt tafereel tot de regte waardering der zaken te komen, zietdaar het doel, waarmede ik dit onderwerp opvatte, en waarbij hier Honthorst mij even goede dienst zal doen als aan Diedrik, omdat hij het is, die ons beiden zal inleiden in hare tegenwoordigheid, waar zij niet omgeven is door een joelend feestgewoel, en zelve den feestdosch der Koninklijke Majesteit heeft ter zijde gelegd, om slechts als vrouw te poseren voor een portret. Om tot dat doel te komen, voegen wij ons weêr bij den schilder en zijnen beschermeling, die wij nu vinden op den terugweg van Naaldwijk, en zeer nabij het kasteel, dat zij welhaast zullen binnen gaan. Diedrik, die zijn prachtig gewaad heeft verruild voor eene kleedij van bruine sergie, en al zijne kanten voor een neêrvallenden kraag van kamerrijks dundoek, had bij zijne groote jeugd nu geheel het voorkomen van een knaap, van een leerling, die geenerlei aanspraak had te maken, maar ook volstrekt geene opmerking zou wekken.

— Dit is toch voorwaar eene lustige schildersklucht, sprak Diedrik, die met zijn pronkgewaad ook zijne zwaarmoedigheid had afgelegd.

— Lustig! dat zal nog te bezien staan, antwoordde Honthorst.

— Gij ziet er dus zwarigheid in?

— Ik houd niet van Oranje roepen voordat de Prins behouden is, en wij zijn nog niet aan 't eind; daarbij, ik zie in dit geene klucht, als sommigen van de dertele bent ligt zouden doen, met hunne zottelijkheden geve ik mij niet af. En in dezen ben ik aan 't vertrouwen der Koningin, en aan mijne vorstelijke beschermster, de Prinses Amalia, verschuldigd, dat er nietwes voorvalle, dat opspraak kan geven of gelach wekken, dit zegge ik u, opdat gij weten moogt en mij beloven wilt, dat uwe rol enkel eene zwijgende zal zijn, en dat gij u van daden of gesten onthouden moet, die u verraden konden en op zulke wijze de Vorstelijke Majesteit kwetsen.

— O! wees er zeker af! mijn hart zoude 't mij verbieden als gebood de eerbied het mij niet.

— Op uw hart zal ik het niet graag alleen laten aankomen, sprak Honthorst wat spotachtig, doch wijl gij er toch van begint, hoe is u die passie aangewaaid?

— Wil luisteren en gij zult uwen lachlust intoomen, al ware het enkel uit deernis. — Als gij weet, heeft de Koningin Maria de Medicis, bij haar verblijf tot Amsteldam, het Oost-Indische huis bezocht.

— En het West-Indische mede, ja, dat wete ik.

— Van de receptie, die haar daar werd aangedaan gelust mij nu niet te spreken, gij weet hoe die luisterrijk was?

— Waardig den gastheeren, en waardig ook der gast, zelfs al had zij in werkelijkheid de kroonen ge-

dragen, daarvan nu slechts de wederschijn haar omflikkert.

— Nu dan! mijn vader, een straf contra-remonstrant, had in de Vroedschap gestemd tegen de festiviteiten der inhalinge, die de stad der Koningin wilde aandoen. Hij oordeelde, dat men Gods eere en de belangen der Ware Religie beter zoude gevorderd hebben met de Fransche geloofsgenooten te steunen tegen den Minister Richelieu, dan door zulke considerable sommen uit te geven, om feesten van blijde inkomste te houden ter eere eener Koningin, die dochter was uit het verraderlijk papistisch geslacht der Florentijnsche Medicissen, en weduwe van eenen Vorst, die zijn geloof had verzaakt uit wereldsche inzigten....

— Daarin herken ik den ouden Geurt Adriaansz, die om de schatten van beide Indiën tot geenerlei accomodatie zou te bewegen zijn, waar het zijn *geloof* gold, dat wil zeggen, de eere der Dordsche Synode, viel Gerard in, die welligt wat naar de Remonstrantsche gevoelens overhelde.

— Juist; hij zou daartoe zoo min te brengen zijn als tot het ontkennen van zijne eigene handteekening! Ook zou ik volgaarne zijne redenen geëerbiedigd hebben, ware het niet dat het gevolg er van in volle zwaarte op mij arme nederkwam. Want ziet gij, mij die reeds vooruit had gedroomd van al die jolijselijke feesten en plegtige optogten, daarbij ik eene eereplaatse zoude houden nevens andere jongeluiden van mijne kwaliteit, ik die alreede op onze kamer het voorstel had gedaan tot aanspraken en tot dichten....

— O ho! mijn jonge meester is rederijker.... dichter....

— Wie op mijnen leeftijd heeft niet wat lust tot de poëterije?

— U althans gebreekt die niet. Opgewonden verliefd, ge hebt daar niet veel meer bij noodig om poëet te zijn, naar 't mij schijnt.

— Denk dus aan mijn leed, toen mijn vader zeide dat zijn zoon, voegelijk, geen der feesten kon bijwonen, sinds hij zich openlijk en ernstelijk had gesteld tegen allen omhaal, dien men te dier gelegenheid dacht te gebruiken. Dus voor mij geene gelegenheid om eenig aandeel te nemen in dat alles, dan om, verstolen op een afstand onder het volk, op zijn best gelegenheid te vinden om te zien, volstrekt geene om gezien te worden; de pijne van 't gemis viel mij zwaarder dan ik vooruit zou geloofd hebben, want in 't eind, luidruchtigheid en gewoel te zoeken lag niet in mijnen aard, en van 't drokke banquetteren mijner genannen had ik steeds afkeer.

— De verbeelding was u gescherpt door 't gebod der onthoudinge!

— Of het dat was zou ik niet konnen zeggen, maar wel dat van 't begin aan toen er sprake kwam van de reize dier belangwekkende Koninginne door deze landen en naar onze stad, mijn hart van verlangen klopte, om hare gestalte te zien, die men bij die der Olympische Juno vergeleek, en hare trekken te aanschouwen, die ik mij niet te minnelijk noch aanvallig kon voorstellen, sinds men de schoonheid der Cyprische Venus in haar moet wedervinden, als gezegd wordt.

— Ja, in verzenaanspraken, welkomstredenen en dergelijke trouwe tolken der waarheid meer! viel Honthorst in.

— De gedachte haar te naderen, haar toe te spreken, hare stem te hooren, het een of ander blijk te ontvangen van de opmerking dier hooggeroemde, deed mij het bloed van vreugde versnellen, het deed mij met brandend ongeduld de ure harer komst inwachten. En toen die kwam, als ik gezegd heb, niets van dat alles voor mij — oordeel wat mij dat was!

— Geene kwalijke voorbereiding voor 't vervolg, beelde ik mij in!

— Ten leste was nu de heugelijke dag bepaald tot bezoek der Vorstin van het Oost-Indische huis, en daar mijn vader bewindshebber was, kon hij niet wel onderlaten zich nevens de andere Heeren van de compagnie derwaarts te begeven ter harer receptie, en zijn zoon niet weigeren er eenigen eerepligt te vervullen; zoo geschiedde 't ook. Ik werd gekoren om de Koningin te onderrigten van de herkomst en het gebruik der verschillende vruchten en specerijen, die in de gouden en Japansche schalen waren ten toon gesteld. Ik had mij voorbereid haar ter dezer gelegenheid dus op te nemen, dat ik nooit meer de heugenis mogt verliezen van hare beeldtenis, en had te gelijk mijne woorden overlegd, en dus geschikt als ik hoopte, dat haar eenig goedwillig antwoord ontlokken zou, ik had zelfs een kniedicht vervaardigd in een moment van verrukking...

— Juist, en toen het oogenblik daar was om het uit te spreken zeidet gij niets!

— Lacy! gij raadt het. Toen die groote Koningin voor mij stond, vergezelschapt door zijne Hoogheid den Prins, de Prinses, de Koningin van Bohemen en vele andere doorluchte en prinselijke personaadjes, stond ik als een verwezen mensch, naauw wetende wat ik deed, en als werktuigelijk eene schale grijpende met amber en die aanbiedend aan de eerste de beste, dat was gelukkig de Koningin; maar naauwelijks durfde ik even de oogen naar haar opslaan, zij had de fijne welriekende handschoen uitgedaan van hare regterhand, en de allerwitste en teêrste vingers die ooit eene vrouwenhand hebben gesierd, kozen uiterst bevallig eene der kleinste korrels van het geurige amber, en deed mij daarbij eene vraag.... in de françoise tale geloof ik.... want het geluid harer stem trof mij zoodanig....

— Wel zeker, gij hadt de Granide gelezen: „*uw stem en zweemt geen menschelijk geslacht*" lag u op de tong, al kost gij 't niet uiten.

— Poëten als de Heer Hooft zien wonder diep in 't menschelijk gemoed! iets dergelijks ging in mij om, geschokt, bedwelmd stond ik, en zweeg en antwoordde niets!

— Och arme! en gij, die daar gesteld waart om te spreken!

— 't Was om het te besterven van spijt en beschaming; ook hoorde ik iets als gelach en gefluister, en dit bragt mij tot mij zelven; maar het was te laat — zijne Hoogheid de Prins, mijne bewogenheid opmerkende, en meenende dat ik zweeg uit schroom, nam schielijk het woord in mijne plaats, en voerde de Koningin haastig verder, zelfs uit goed-

heid om mijne verwarring niet te verergeren, doch tot mijn allergrootst verdriet, daar ik, nu wat bekomen, het wezen der Koningin eens regt goed had konnen gadeslaan. Wel had ik heugenis behouden van het fonkelen harer zwarte oogen, doch.... dat was alles, slechts in 't heengaan haar nastarende, kon ik oordeelen van hare volmaakte gestalte, houding en tred, die mij toescheen het midden te houden tusschen die eener trotsche nimfe en eener fiere godin.

Honthorst haalde even de schouders op met een hoofdschudden, en vroeg hem: — En daarna?

— Daarna traden de dames, jonkvrouwen en cavaliers van 't gevolg toe, Hollandschen zoowel als Franschen, en begosten zich meester te maken van de voortbrengselen der Molukken, van Arabië en van Persië, die ter discretie waren gesteld van wie hunner er begeerte naar had, zoodra de Koningin ze zou bezigtigd hebben. Ik had geen lust om bij dat spel toe te zien, en begaf mij naar eene der bovenzalen, waar de costumen en de wapenen der overzeesche volkeren waren ten toon gesteld, in hope daar nog den stoet met de Koningin aan te treffen. De zaal was alreede verlaten en ik was op het punt datzelfde te doen, toen iets blinkends op den vloer mij in 't oog viel; ik nam het op, 't was eene kleine oorbagge met een peerparel daaraan hangende; in verstrooijing stak ik die bij mij en ging verder. Voor zij het Oost-Indische huis verliet, had ik toch nog eenmaal het geluk de aanbiddelijke gestalte dier verhevene vrouw te aanschouwen, na-

melijk bij 't uitgaan daarvan, maar haar minnelijk wezen kost ik niet goed onderscheiden, dit ten halve gedekt zijnde door het masker. Wonderlijk te moede keerde ik naar huis terug en bleef zitten peinzen over die liefelijke verschijning en dien vreemden, onverklaarbaren indruk, dien zij gemaakt had op mijn gemoed.

— En gij zeidet in gedachten alles wat de verslagenheid u belet had haar te zeggen?

— Juist en nog veel daartoe. 's Avonds toen mijn vader van zijnen uithof kwam, vertelde deze, dat de Kolonel Bicker hem geadverteerd had, dat de Koningin een kleinood vermiste, waaraan zij groote waarde hechtte, en vermeende dat verloren te hebben in het Oost-Indische huis. Eene oorbagge met een peerparel! Gij begrijpt hoe schielijk en hoe vrolijk verrast ik mij voor den gelukkigen vinder verklaarde. De Heeren van de compagnie, zonderling mijn vader, vonden die navraag op order der Koningin wat vreemd, oordeelende dat eene zoo groote Prinsesse, ter zulker occasie, niet had behooren aandacht te geven op zulk verlies, nocht vreeze toonen dat het gevonden zijnde, niet tot haar zou worden gebragt!

— Ik begrijp dat! Luiden die gewoon zijn over de schatten van Indië te beschikken, moesten wel wat laag neêrzien op een Fransche peerparel! glimlachte Honthorst.

Diedrik Adriaansz knikte ook lagchend, en ging voort. — Dus meende mijn vader, moest het verlorene haar teruggebragt worden op eene wijze,

die deze bekommering beschaamde en te gelijk van des vinders zijde iedere gedachte aan een ander loon, dan dat van heuschen dank, afwees. Dies gaf hij mij eene kleine gouden doos, een waar kunststuk van bewerking, van binnen met rood fluweel gevoerd en doortrokken met ambergeur. Kostbaar en konstig eene kluis voor 't kleine witte juweel. Oordeel van mijne vreugde, doch zij was van korten duur. Het vertrek der Koningin uit Amsteldam was plotseling bepaald op den volgenden ochtend, wezende een zondag, en al had mijn vader het mij vergund, een gehoor ware niet meer te verkrijgen geweest. Zulks ik genoodzaakt was mijne opwachting te maken aan hare karos, toen zij, onder statelijke omgeving van een schutterlijke eerewacht en van de hooge autoriteiten der stad, Amsteldam voor het laatst doorreed. Zij accepteerde het geschenk met den inhoud dankelijk, en sprak mij toe met eene gracie en met eene liefelijkheid, die nooit weêr uit mijn geheugen zal gaan. Ik zeide wat ik best konde, maar ik was in eenen staat van duizeling, zonderling toen zij mij haar ontschoeide hand reikte om te kussen, dat ik geen acht gaf op mijn paard, dat schichtig werd, toen de trompetten gestoken werden, om het naderen te verkonden van eene deputatie der stads-regering. De Koningin maakte eene beweging van schrik; een der pages, die naast de karos gingen, greep haastig de teugels, die ik had laten vallen; de Baron Boreel wenkte mij ter zijde te gaan, en sprak de Koningin toe, om haar gerust te stellen. Ik ijlde voort, ik had behoefte mij

weg te begeven verre van het bonte gewoel; en alleen buiten de poort bleef ik toeven, om zoo met al het volk, die uitstekende en die glansrijke godinne een laatst vaarwel toe te wuiven. Zij had zich toen ontmaskerd, opdat al de menigte haar gelaat zou konnen zien, en ik genoot mede dat voorregt en voor het eerst. — Diedrik zuchtte diep!

Honthorst glimlachte. — En zonder mij zou het voor het laatst zijn geweest, en dat zou zekerlijk het ergste zijn wat u had kunnen overkomen!

— Ik denk zoo! want nooit zag ik een wezen, waarvan de glans der koninklijke majesteit dus getemperd werd door aardsche minnelijkheid, toch verhoogd en geadeld door bovenaardsche lieftalligheid, en ik houde dat uwe konst nooit schooner beeld ter nabootsing is gegund, dan nu gij het hare moogt conterfeiten.

— Ik zal daar nu nietwes op zeggen, dan dat ik geloove, dat nooit vrouwe u te voren kwam, wier persoon u dus de verbeelding heeft getroffen, daartoe op verschillende wijze voorbereid zijnde, en nu zeg mij haastig het verdere, want met deze poort komen wij den voorhof binnen, belast u dus, om den schijns wille, met de doos voor mijne penseelen en verwen.

— Er is geen verder, fluisterde Diedrik, terwijl hij den kleinen last aannam, als dat ik uit Amsterdam ben verreisd naar 's Hage, en tot hier toe, om —

Schildwachten riepen hen aan.

Honthorst noemde zich, en ongemoeid bestegen zij weldra de trappen van den hoofdingang. Waar

de kunstenaar zijn beschermeling nog opmerkzaam maakte op de prachtige standbeelden, die ter weêrszijden van den trap in de *bassecour* geplaatst waren, en die de aandacht werkelijk verdienden, die ze vroegen; maar Diedrik had lust noch kracht, naar hem te luisteren, of ook slechts op te zien, zelfs niet eens naar het balkon, een wonder der beeldhouwkunst.

III.

EN DAAR BINNEN....

Daar Gerard Honthorst reeds sedert eenige dagen zijn verblijf had op het paleis, was hij bij alle hofbeambten, hooge als geringere, goed bekend, evenzeer als zij onderrigt waren van het doel zijner tegenwoordigheid; niemand verwonderde zich dus of deed hem eene vraag, toen hij met eenen jongman, blijkbaar zijn leerling, zonder iets te zeggen, zijnen weg nam naar dat gedeelte van het kasteel, dat voor het gebruik der Koningin was afgezonderd.

Het kasteel te Honselaarsdijk, zoo als het door den stadhouder FrederikHendrik kortelings was opgetrokken, bestond uit een hoofdgebouw en vier hoekgebouwen of paviljoenen, *en rotonde* op de wijze van torens, doch met het midden en met elkander verbonden door huizen en galerijen. In een dezer paviljoenen, dat over het water heen uitzigt had op de prachtige lanen van het park, genoot Maria de Medicis de gastvrijheid van den Prins

van Oranje. De schilder doorliep haastig de galerij, hield zich even op in eene antichambre, waar hij zijnen mantel aflegde, en Diedrik begreep toen, dat hij dit kleedingstuk had gedragen om zijn ander gewaad voor het stof van den heerweg te beveiligen, en dat hij de eischen der hofetiquette niet geheel uit het oog verloor. Zijn gewaad was deftig, hoewel eenvoudig, effen zwart fluweel, met een platten halskraag van fijne kant; toen hij zijnen grooten vilthoed had afgeworpen, plaatste hij een zwart lakensch calotje op zijne zwarte haren, die strak neêrhingen, en dit gaf hem een voorkomen van oudschheid, dat nog verergerd werd door zijne scherpe en hard trekken; maar te gelijk lag er iets geniaals in de uitdrukking van dit gelaat, dat met de grofheid der trekken als met de oudschheid er van verzoende.

— En nu hierheen, sprak hij, Diedrik vooruitschuivende, terwijl hij eene deur opende en eene damasten togtgordijn wegschoof; zij traden toen een vertrek binnen, bewonderenswaardig van pracht en goeden smaak. Het was achtkantig, de lambrizering en al het verder houtwerk was gebeeldhouwd en rijk verguld, het behangsel was geschilderd, maar door eene beroemde meesterhand, ieder der acht vakken gaf een afzonderlijk tafereel te zien, afgeperkt en ingevat door smalle gouden lijsten. Het volle licht van de drie smalle en hooge ramen, waarvan de zijden gordijnen geheel waren weggeschoven, viel op eenen troon geheel van purperzijden fluweel met gouden leliën doorweven, de draperiën waren gesierd door zware gouden franjes, en opgevangen door koorden en kwasten van gedraaid gouddraad.

Zelfs de trappen der *estrade* waren met dezelfde rijke stof overdekt, en ook daar blonken de lelien van Frankrijks wapen u tegen. Op de *estrade* stond een prachtige stoel, en daarnevens drie opeengestapelde kussens, altijd van het purperen fluweel met de leliebloemen, gesierd met gouden ornamenten, en op die kussens de koninklijke kroon, niets dan deze, de schepter ook zou een anachronisme zijn geweest. De Koningin was niet daar; anders ook hadden wij niet het eerst de aandacht aan de meubelen gegeven, en Honthorst, die het zeker weten kon, ware niet dus onaangemeld binnengetreden. Op eenigen afstand van den troonhemel stond een schildersezel, en op een *gueridon* eenige benoodigdheden voor den kunstenaar. Dit prachtig vertrek was den eenvoudigen Meester Gerard tot werkplaats gegeven!

— Moet gij der Koningin geen berigt laten doen van uwe aankomst, vroeg Diedrik, bleek van ontroering.

— Dat is onnoodig. Zij heeft mij afspaaak gegeven voor dit uur en weet dat zij mij vinden zal, de Koningin komt als zij gereed is. Ik ga intusschen eens opnemen, of ik wat vrede mag hebben met mijnen arbeid van gisteren.

En nadat hij den doek had weggenomen van zijn stuk, bezag Honthorst het met aandacht, en een glimlach van genoegen verhelderde hem het gelaat.

Diedrik dit ziende, ging schielijk naast hem staan, maar trad even snel weêr terug, terwijl hij uitriep:

— En kan dit u voldoen, Mr. Honthorst?

— Gij vindt de gelijkenis dus nog niet volkomen?

vroeg de schilder plagend, want Diedrik kleurde en verbleekte van toorn.

— Gelijkenis! riep deze nog meer geërgerd. Hoe! een man van uw talent zal zijne reputatie wagen met dit te geven als het portret der Koningin Maria de Medicis, de fierste en bevalligste vrouw der wereld! Zoo ik mijne grootmoeder niet had gekend, kost gij mij dit als hare beeldtenis aanbieden.

De schilder glimlachte, en zeide alleen: — Ik zal mij van dit vonnis beroepen, als gij het contersfeitsel voltooid zult zien! er moet nog veel aan gewerkt worden, hoewel juist niets veranderd op de wijze die gij zoudt verlangen.

Diedrik zweeg en haalde de schouders op, hij had geene woorden om zijne verontwaardiging uit te drukken, zonder den kunstenaar te beleedigen; dit zwijgen zou hem drukkend zijn geworden, zoo niet een gerucht van stemmen, voetstappen en herhaald klinken van eene kamerbel in het naaste vertrek zijne opmerkzaamheid had afgeleid; voor Honthorst scheen dit niets ongewoons te zijn, althans hij ging bedaard voort met eenige benoodigdheden voor zijn werk gereed te zetten, en wees er Diedrik het gebruik van aan, opdat deze later niet een al te linksche en onwetende leerling mogt schijnen; de jongman luisterde slechts half, en riep op eens: Ik hoor de stem der Koningin; maar vreemd.... die klinkt scherp en schel.

— Dat is *niet* vreemd, mijn jonge vriend! eene vorstin gebruikt een anderen toon, als zij in 't openbaar zoetheden terug geeft voor klinkende lofspraak, dan waar zij in hare binnenkamers hare hofjuffers

toespreekt, en zonderling de uren voor de kaptafel mogen voor deze wel pijnlijk wezen; maar nu toch klinkt die stem anders, mij dunkt zij wordt angstig en dof, daar moet iets ongewoons voorvallen... God behoede die rampspoedige vorstinne! Ha! daar komt toch iemand.

De persoon, die binnenkwam, was een oudachtig man in deftige hofkleeding. Het was Monsieur de Rioland, eerste geneesheer der Koningin.

— De dokter! riep Honthorst, dat spelt niets goeds.

— Het is ook geen goed, Mijnheer Honthorst! sprak deze ernstig. De Koningin, die reeds lijdende was ten gevolge van hetgeen haar op gisteren heeft getroffen....

— Op gisteren, Mijnheer de dokter?

— Ja, ge herinnert u, dat de Koningin in de séance voor u werd geïnterrompeerd door tijdingen uit Frankrijk?

— Maar al te wel.... doch daar ik terstond daarop naar Delft ben gereden, en eerst dezen ochtend vandaar ben teruggekeerd, vernam ik niet verder....

— Zij waren van zulken inhoud, dat de Koningin den verderen dag in haar vertrek heeft doorgebragt zonder iemand te willen zien, dan Monsignor Fabroni, en dat tegen den avond mijne hulp noodig werd geacht.... en nu, verbeeld u onze bekommering, Mr. Honthorst! nu zijn de tijdingen uit Engeland zoo weinig voldoende, dat de Koningin gansch bewogen en ontstemd is, en zich ontschuldigen laat bij u.

— Hare Majesteit moge daarin doen naar hare

convenientie, alleen stem mij toe, Monsieur Rioland! dat ik geen geluk heb — gisteren af te breken op een goed moment, om tijdingen uit Frankrijk, en van daag niet eenmaal beginnen, om berigten uit Engeland! Op die wijze kan 't conterfeitsel, buiten mijne schuld, lang onderhanden blijven.

— Ik geloof ook niet, Mijnheer Honthorst! dat iemand van u haast heeft gevorderd met de voltooijing, sprak de dokter met eene zekere beduiding, die de kunstenaar terstond vatte, want hij antwoordde:

— Ik ben niet gehaast als ik weet, dat men mij den tijd gunt.... en om te beginnen, wil ik mijn oorlof nemen voor heden.

— De intentie van hare Majesteit was integendeel dat gij wachten zoudt.... Monsignor Fabroni is ontboden.... en als mijne meesteres zich met dezen beraden heeft, verhoopt zij u nog eene ure te kunnen schenken....

— Ik ben de gehoorzame dienaar harer Majesteit, hernam de kunstenaar, hoewel met een ligt schouderophalen, want hij bedacht, dat in 't eind een uur niet zoo groote verandering zou kunnen brengen in hare zaken, om op hare stemming en voorkomen invloed te oefenen.

Zoolang duurde het niet eens, de dokter werd geroepen; dames en edellieden traden bij afwisseling binnen, nu zij de Koningin niet daar wisten, om eenige woorden te wisselen met Gerard Honthorst, die als vermaard persoon hunne belangstelling wekte, en die, hoewel vernuftig en geniaal, zijn vernuft niet gebruikte om te kwetsen, noch de genialiteit dreef

tot verzaking van goeden toon en heusche vormen, als te dier tijde menig kunstenaar zich veroorloofde. Hij sprak niet tegen zijn gevoelen, maar waar hij het voorzigtig achtte verzweeg hij dat; hij verlaagde zich niet tot flaauwe vleijerij, maar waar hij iemand iets aangenaams konde zeggen met opregtheid, daar verzuimde hij het niet, en dan had dit uit zijnen mond eene dubbele waarde, omdat het eene uitzondering was en geen regel in toepassing gebragt op iedereen en te allen tijde.

Niemand van die lieden lette op Diedrik; maar tot zijne verwondering, zeide ieder, wiens oog op het aangevangen portret viel, den schilder eene beleefdheid over de gelijkenis, zoowel als over de uitvoering.

— Laffe vleijerij! dacht de jongman bij zich zelven.

Op eens kwam er eenige beweging in de kleine voorzaal, de hovelingen op dit oogenblik in de kamer rangschikten zich, met het woord: de Koningin komt!

Pages schoven de gordijn terug. Honthorst, die zich gezet had om de draperie te schetsen, wierp zijn krijt ter zijde en stond op.

Maria de Medicis vertoonde zich, — zij leunde op den arm van haren vertrouwden gunsteling, Monsignor Fabroni; diens gemalin ging haar ter zijde, en vele hofdames en heeren volgden.

Of Diedrik ook zijne ziel in zijne oogen legde, kan men denken, en toch, hij moest zich leunen tegen den muur, waar hij stond, zoo sloeg op eens de schrik hem om 't harte.

Maria de Medicis geleek volkomen op haar portret! En zelfs ware dat voltooid geweest, men had den eerlijken Honthorst nog wel van vleijerij kunnen beschuldigen, bij vergelijking in dat zelfde oogenblik met het voorkomen der Koningin.

Want is het waarheid, dat de vrouw, zelfs de schitterendste schoonheid, hare *beaux jours* heeft, even waar is het, dat ze die het zekerst heeft, waar ze weet bewonderd, geliefd, toegejuicht te worden, zoo is het ook waar, dat op zekeren leeftijd (en wij zullen hooren dat de Koningin die had bereikt) die dagen al zeldzamer en zeldzamer worden, en dat zoo zelfs jeugdige oogen, waaruit pas tranen zijn gevloeid, altijd iets van hunnen glans verloren hebben, die eener vrouw van Maria's leeftijd groote schade lijden aan schoonheid als zij ze heeft rood geweend.

En zoo was het, men behoefde niet eens met de illusies van Diedrik dit lusthuis te zijn ingetreden, om, bij haar binnenkomen in dit vertrek, in Maria de Medicis niet die prachtige, fiere vorstin te herkennen, die onder zulk lofgeschater door hooge triomfbogen was heengetrokken, bewonderd en toegejuicht door breede volksscharen.

Haar gang was nu niet bevallig en waardig, als voegde bij het zwartfluweelen sleepkleed; maar met driftige en toch wankelende stappen deed ze de weinige schreden, die haar noodig waren om haren zetel te bereiken, en daar liet zij zich nedervallen met eene houding van matheid en lusteloosheid, die een scherp contrast daarstelden met de pretensiën van den troonhemel, die haar hoofd overwelfde. Hare trekken droegen de sporen van eenen doorwaakten

nacht, zij kwamen scherper en dieper uit, en zelfs de gevuldheid der wangen deed ze meer spreken. De zwaar geteekende wenkbraauwen, bijna te sterk voor eene vrouw, moesten zeker bij oogen, die van vrolijkheid en opgewektheid schitterden, de levendigheid van het gelaat verhoogen; nu, daar die oogen dof stonden en als ingezonken waren, gaven die zwarte wenkbraauwen slechts eene uitdrukking van strengheid en stroefheid, die groot nadeel deed aan de bevalligheid; hare ontstemming en vooral hare tranen hadden het blanketsel als eene onhandige toiletkunst vóor heden ongeraden gemaakt, en de geelbleekheid van haar gelaat was dus door geen enkel roosachtig tintje afgewisseld. Zelfs de lippen waren bleeker dan ze anders schenen, en de mond had geen glimlachje, maar trok zich pijnlijk zamen, met iets minachtends en bitters, dat alle gedachte aan minnelijkheid uitsloot, met één woord, Honthorst, die voor zijnen patiënt Diedrik zeker iets in dien smaak had gewenscht, toen hij hem genezing spelde, vond dat het toeval hem boven verwachting had gediend, en dat de kuur voor eene eerste zelfs wel wat over sterk was uitgevallen, want de arme jonge man scheen meer verpletterd dan geheeld. Voor zijne kunst achtte hij dit oogenblik verloren, zonder eenigen twijfel, en in die overtuiging zeide hij, na eene eerbiedige buiging, tot de Koningin:

— Ik durf niet verhopen, dat uwe Majesteit gezind zal zijn mij deze ure te geven voor het portret ....?

— Integendeel, Mijnheer! wij zijn daartoe zeer gezind, wij hebben juist nu geene wigtiger bezig-

heid, en onze geneesheer raadde ons sterk aan deze afleiding te nemen.

De arme schilder verbleekte, en vermomde eene beweging van spijt en onwil, terwijl hij met eenen zucht zijnen ezel teregt zette in het vereischte licht.

Nog eene hoop bleef hem om de marteling te ontgaan, als zijn penseel naar dit model, de trekken moest geven van haar, waarvan gezegd was toen zij zich te Leiden voor een vensterraam eene wijle zonder masker vertoonde, dat men er in vertegenwoordigd zag alles wat de aarde het voortreffelijkst bezat en de eeuw het zeldzaamst, en waarvan de rector der Leidsche Universiteit had betuigd, uit naam van zijne collega's: „*que sa seule présence, en leur comblant de gloire, terminait toutes leurs curiosités*, (en vervolgende) *car à quoi nous serviroit d'aller courre le monde, si vostre Majesté en est l'unique ornement?*"

Eenen blik werpende op het ongewoon getal hovelingen en vrouwen, die met de Koningin waren binnengekomen, sprak Honthorst half smeekend, half morrend:

— Ik neem de vrijheid uwe Majesteit te doen opmerken, dat ik gewoon ben meer ruste tot mijn werk te vragen, dan die zich wachten laat bij de tegenwoordigheid van zoo velen.

Een glimp van voldoening verhelderde even de trekken der vorstin, terwijl zij antwoordde:

— Wij zullen alleen zijn, mijn waarde Mr. Honthorst! en daarop tot het gevolg: — Gij hebt het gehoord, mijneheeren! uwe tegenwoordigheid zou den konstenaar hinderlijk kunnen zijn! De heeren

en dames van het gevolg verwijderden zich met de gewone vormen.

Monsignor Fabroni bleef.

— Vicomte! zeide Maria tot hem, ik geloof dat onze nobele konstenaar niet voldaan zal zijn, vòòr hij ons onder vier oogen heeft!

Honthorst wilde iets zeggen; maar de blik, dien de Koningin nu op hem wierp, was zeer verstaanbaar; hij zweeg dus, en Fabroni sprak, terwijl hij de wenkbraauwen zamentrok:

— Ik weet dat uwe Majesteit te allen tijde zoo veel faveure heeft betoond aan de oefenaars van konsten, dat ik mij wel hoeden zal, mij te stellen tegen het verlangen van Mr. Honthorst.

Die woorden waren scherp genoeg, vooral tegenover de voormalige beschermster van Eleonora Galigaï; maar de Koningin scheen gelukkig tot den prijs van eene hatelijkheid zijne verwijdering te koopen, want, na dit woord boog hij zich en ging, en zij zich wat meer opgeruimd teregt zettende op haren zetel, sprak tot Honthorst:

— En nu, signor amico! aan uwe taak, als 't u gelieft.

— Uwe Majesteit gebruike eenige toegevendheid voor mij, begon Honthorst, — in waarheid en ter goeder trouw, nu wij zamen zijn, vergeve mij uwe Majesteit het goedronde woord! zoo ik heden mijn penseel eerlijk zal gebruiken, blijft mij geene kans dan door de wereld een logenaar of een onhandige gescholden te worden. Reeds is mij, arme konstenaar, wanhoops uiterste poging voorgeschreven in die taak, om bij den roep van schoonheid, die uwe Majesteit

voorafgaat en verzelt, niet al te zeer achter te blijven in het nabootsen uwer trekken, en bedenk, heden is het wezen van uwe Majesteit dus ontstemd....

— Laas! laas! mijn goede meester! ik wete; doch mij dunkt het moet mij toch veroorloofd zijn, in mijne binnenkameren die zware hofkunst niet te oefenen, die ik altijd door noodig heb te gebruiken onder 't gewoel der feesten en van receptiën; die hofkunst, die de diepe droefgeestigheid der ziele leert verbergen achter 't mom van gezette minnelijkheid....

— Wie zou ik zijn, zoo ik het mijne genadige vorstin misduidde, en mij niet veeleer gestreeld voelde door het vertrouwen, dat zij mij daardoor toont; alleen, zij moge dan ook om mijnentwille in bedenking nemen, dat ik een konstenaar als den heer Rubens tot voorganger heb bij het weergeven van hare trekken, dat hij daarbij het voorregt had hare Majesteit te kennen en te schetsen in den bloei harer jeugd, en omgeven van den vollen luister van 't geluk, en dat de straalgloed van geluk en roem, waarmede hij u heeft weten te omgeven op het doek, slechts de weêrkaatsing was van hetgeen hij zag, terwijl ik....

— Bij den naam mijner Heilige patrones! Gij spreekt het uit, ik mis Rubens! zeker ik mis hem! riep de Koningin.

— Ik weet het, Mevrouw! antwoordde Honthorst, een weinig kleurende, zekerlijk wete ik dat ik Rubens niet ben, noch hem ooit gelijken kan in 't konstig mengelen van fijn rood met onge-

lijkbaar wit; maar ik weet ook dat mijne manier zijne waarde heeft, en dat het krachtig weêrgeven als het getrouw navolgen onder de deugden hoort, waarop ik mij toeleg, ik ben geen Rubens; leider! niemand weet het beter dan ik; maar te meer ook mag ik op toegevendheid....

— Mijnheer! mijnheer! viel Maria in, hoe komt gij er op, dat ik u den minderen zou noemen van mijnheer Rubens in 't aangigt, wat uwe konst aangaat; Heiligen des Hemels! denk ik in 't oogenblik aan uwe konst of die van Rubens!.... veeleer is het, dat ik aan mijnheer Rubens gedenk als aan een vriend die mij plagt goede dienst te doen, en dies betreure ik hem in deze ure, want ik heb een vriend noodig!

— Een vriend, Mevrouw! sprak Honthorst, die herleefde, nu daaraan kan 't u toch waarlijk niet gebreken....

— Meer dan gij denkt: vertrouwde personen te vinden is zeldzaam, en daarbij die men eens tot raadsliedeu genomen heeft, willen soms liefst hunne inzigten opdringen, in plaatse van naar de onze te handelen. Diensten te doen tegen hun gevoelen, daarvan ontschuldigen zij zich meest, of zoo niet, voeren zij die uit met slappen ijver, zoo niet met kwade trouw. En gedenkende hoe luiden van uwen stand veelmalen in scherpzinnigheid van oordeel en in voorzigtige wijsheid in 't onderhandelen met de beste staatsdienaren gelijk staan; en hen in goeden wil en ijver dikwijls overtreffen, zoo heb ik het oog op u geslagen, om u eene groote dienst te vragen....

— Ik ben de gehoorzame dienaar van uwe Majesteit, en bekenne haar heden liever met mijnen raad te dienen dan met mijn penseel....

De Koningin glimlachte.

— Gij, konstenaars! hebt al even veel zorge voor uwe glorij, als wij voor de onze naar ik zie! wat mij aangaat, ik had noodig het voorwendsel van 't portret te gebruiken, om de anderen te verwijderen, zonderling Monsignor Fabroni, die mijne opinie in dezen niet deelt, en die mijn ontwerp veeleer zou tegenwerken dan vorderen.... (*)

— Ik dank uwe Majesteit voor dit vertrouwen, en ik hoop het mij waardig te toonen, alleen.... ik ben zoo min een Rubens in de diplomatie als in 't coloriet.... schoon ik geloove dat mijne nachtlichten hem niet wijken!

— Gij zult het wel genoeg zijn, om voor mij te doen wat ik noodig heb, en uw krachtig duister *Messer Gerardo della notte!* kan mij ligt beter dienen dan zijn vleijend licht! sprak zij beduidend.

— Duister! Mevrouw! in het leven versta ik mij gansch niet op.... fijne verwikkelingen, sprak hij ontrust.

— Heb geene vreeze! het betreft geene fijne ontwarring eener politieke verwikkeling, maar eene ridderlijke vriendendienst, daarbij rondheid, vastheid en

(*) Niemand ergere zich, dat Maria de Medicis spreekt in eene taal, die eenigzins het oud-Hollandsch imiteert. Ik weet niet beter het oud-Fransch terug te geven, waarin zij zeker zal gesproken hebben. Zij alleen sprekende in de vormen van onze dagen, zou de waarheid niet nader bij zijn, en in 't oorspronkelijk kan ik haar toch niet laten spreken.

voorzigtigheid de beste hulpmiddelen zullen wezen. Honthorst begreep, dat het tijd werd Diedrik te verwijderen, die gebleven was, ten deele uit schroom en verbijstering, ten andere, omdat hij als de gewaande dienaar van den schilder moeijelijk vertrekken kon op een oogenblik, dat deze zich tot den arbeid zou zetten.

— Sinds het mijn werk niet betreft, zal ik de vrijheid nemen mijnen leerling te verwijderen, die ik met mij genomen had om mij bij 't schilderen het noodige aan te reiken.

De Koningin wierp even een blik op Diedrik, en sprak toen:

— Och, laat dien knaap blijven! Ik zoude mijne pages met mij gehouden hebben, zoo ik niet geweten had, dat dit de overige hofluiden nog grooter ergernis zou gegeven hebben.

Die volstrekte onbeduidendheid, waartoe die vrouw, voor welke hij zoo veel had willen zijn, hem plotseling veroordeelde, voltooide in Diedriks hart wat het aanschouwen van nabij voor zijne zinnen had aangevangen. Hij luisterde dus van nu aan slechts met de belangstelling van medelijden en verwondering.

— Hoe de schijn ook van het tegendeel mag getuigen, ik ben in zoo hopelozen en radeloozen toestand, als waarin nooit voordezen vorstinne verkeerde, en opdat gij mij goed dienen moogt, zal ik u gansche opening geven van mijne zaken.

— Mevrouw! sprak Honthorst verschrikt. Ik zal u dienen zonder aanspraak te maken op zoo groot vertrouwen.

— Neen, gij zijt het waardig. Ik heb daarvan zekerheid. Niet enkel omdat zijne Hoogheid de Prins van Oranje u prijst, — niet omdat de Prinses zijne gemalin u hoogelijk begunstigt, noch zelfs omdat alle grooten en prinsen in deze landen u als een zedig, waardig en welvertrouwd persoon aanprijzen, zelfs niet omdat de Koningin van Bohemen, die zoo uiterst veel zorge draagt voor de opvoeding harer dochteren, onder alle uitnemende konstenaars, die er in deze landen bloeijen, u uitverkoren heeft om die minnelijke prinsessen te onderwijzen in de teekenkonst, zijnde dit een bewijs, dat niet alleen uwe bekwaamheid, maar ook uw persoon zich onderscheidt door de deugden van ernst, trouw en discretie, die zulken omgang met jeugdige vorstinnen noodig maakt!...

Honthorst kleurde sterk bij die lofspraak, gegeven in een oogenblik, waarin hij die niet op zich durfde toepassen, en hij viel in met een onrustigen blik op Diedrik.

— Als uwe Majesteit mij geheimen te vertrouwen heeft, wenschte ik ernstelijk dezen jongman te verwijderen; hij verstaat de françoise taal, waarin uwe Majesteit zich uitdrukt.

— Toch laat hem blijven, dat is beter, men mogt vermoeden dat wij ons met iets anders bezig hielden dan met het portret, ik zal Italiaansch spreken, gij kent die taal!

En Diedrik ook! maar dat onderstelde Honthorst niet, hoewel hij bij wat nadenken had kunnen berekenen, dat de handelsbetrekkingen met Venetië en andere handelsteden van Italië die toen ter tijd

onder de jonge kooplieden vrij gemeenzaam had gemaakt.

— Ik weet het van Rubens, vervolgde Maria, die u bij zijne doorreize door Nederland heeft bezocht, waar hij uw talent grootelijks heeft geroemd en de verdiensten van uwen persoon niet minder heeft geprezen.

Honthorst boog zich verrast en gevleid.

— Maar gij kent ook de Engelsche taal, vervolgde Maria vleijend.

— Een weinig, natuurlijk gevolg van mijn verblijf te Londen.

— Waar gij een groot werk hebt volbragt voor den Koning en zijne gemalin, mijne wellieve dochter.

— Ja, eene schilderij vertoonende in mythologische voorstelling hunne Majesteiten Karel I, de Koningin Henriette, en zijne Genade den Hertog van Buckingham, een voortreffelijk liefhebber en voorstander der konsten; ook heb ik wijlen zijne Genade in dat mythologisch tafereel voorgesteld als Mercurius, de vrije konsten opleidende....

— Een belangrijk werk, overwaar! en dat uitnemend gelukt moet wezen.

— Ook uitnemend beloond, voegde Honthorst er bij, er is mij voor betaald dertig duizend gulden, en als gifte boven dien prijs ontving ik nog van hunne Majesteiten een prachtig zilveren tafelservies, en een uitnemend Engelsch rijpaard van den edelmoedigen Hertog.

— Maar gij vergeet nog een ander loon, dat gij u toen hebt gewonnen.

Honthorst zag haar vragend aan.

— De volkomene hoogachting en 't volle vertrouwen van mijn schoonzoon en zijne gemalin! zoo zelfs, dat ik op hunne aanprijzing mij met gerustheid aan u vertrouwe in eene zaak, die van 't uiterste gewigt kan zijn....

— Ik luister, Mevrouw! sprak de schilder, gerust dat hij nu de eenige toehoorder was die verstond.

— Lees eerst, en zij gaf hem een klein biljet; gij ziet dat ik op uwe kennis van de Engelsche taal rekende; niemand van mijn gevolg verstaat het, en ware dat, ik zou er niemand de lezing van gunnen.

— 't Is van de hand zijner Majesteit van Engeland zelf!

— Ja, dat zie ik, van het overige rade ik niets!

Honthorst las, maar veranderde van kleur onder 't lezen.

— Dat is geene aangename mededeeling, die u daar gedaan wordt, Mevrouw!

— Ik vrees iets zeer onaangenaams.... sprak Maria met eene uitdrukking van angst.

— Eene goede receptie in Engeland is u nog niet gewaarborgd, vervolgde Honthorst aarzelend en Maria aanziende, om de uitwerking van dit berigt gade te slaan.

— Ik begin mij zelfs te ontrusten of men mij zal toestaan derwaart over te komen.

— Leider! Mevrouw! kan ik u die onrust niet benemen. De Koning ontraadt uwe Majesteit de reize naar Engeland in deze oogenblikken.... Daar schijnt groote spanning te heerschen tusschen den Koning en zijn Parlement, en die Vorst bidt uwe

Majesteit in overweging te nemen, dat de redenen, waarom voormaals het geheele huis der Koningin naar Frankrijk is teruggezonden, niet hebben opgehouden te bestaan, maar veeleer in kracht zijn toegenomen, door vernieuwden invloed van hen, die het vorderden!

— Ah ja! men heeft in Engeland groote vreeze voor de belijders van de Katholijke Godsdienst! naar ik hoore....

— De overkomst van uwe Majesteit, met een gevolg van Fransche en Italiaansche hovelingen en vrouwen, mogt daarom opschudding verwekken onder 't volk, en gansch niet goed gezien wezen bij de grooten zelfs....

— Maar wat raadt Karel dan daarin, vroeg Maria driftig, de Koningin Henriette schrijft mij, dat ik mij houden moet aan den raad des Konings, of liever niet komen.

— De Koning slaat voor wat mij ondoenlijk schijnt, hervatte Honthorst.

— Zeg wat het is!

— Uwe Majesteit zou zich moeten scheiden van geheel haar gevolg, en alleen zoodanige lagere bedienden met zich houden, als volstrekt onmisbaar waren. In Engeland zou men terstond in dit gemis voorzien, en op die wijze zoude uwe persoon tegen wantrouwen en *desagrement* van de zijde der natie verzekerd wezen....

— Voorwaar, dat is een offer, dat ik niet zal brengen, — een eisch, waaraan ik niet zal toegeven! riep Maria met verontwaardiging.

— Uwe Majesteit heeft dus nog goede hoop naar

Frankrijk te keeren? vroeg Honthorst, zich vergissende in hare vastheid.

— De tijdingen van gisteren hebben mij de laatste hoop daarop benomen. De tusschenkomst van den Stadhouder bij den Kardinaal is zonder uitwerking gebleven, en daarbij zoo de staatkunde Richelieu nog bewegen kon tot eenen glimp van verzoening, mijn zoon zal nimmermeer vergeven — noch vergeten.

Daar was iets akeligs in de vaste overtuiging, waarmede die moeder zulk eene getuigenis gaf van haar eigen zoon. — En men wist dat zij geene valsche was, en dat zij eene vreesselijk ware voorspelling insloot van haar eigen lot. Toch is welligt een vlugtige terugblik in haar leven niet overtollig voor de eene of andere onzer lezeressen.

Maria de Medicis, dochter uit het listig en heerschzuchtig geslacht der Florentijnsche Hertogen, was geene goede moeder geweest, en eene zware vergelding strafte haar met een onnatuurlijken zoon. Bij het leven van haar gemaal had zij moederlijke zwakheid voor hem getoond, zonder waarachtige moederlijke liefde; en na diens dood had zij het ongeluk gehad van te vergeten, dat zij alleen Koningin-Regentes was, om een' Koning op te voeden, niet om zelve heerscheres te zijn, of veeleer in plaats van hem, in wiens naam zij de regten van het Koningschap uitoefende, waardiglijk voor te bereiden voor zijne grootsche taak, en als moeder zijne liefde te winnen, terwijl zij hem als voogdes achting afdwong, dacht zij aan niets, dan aan de middelen om het tijdperk harer heerschappij te verlengen,

zelfs boven dat zijner meerderjarigheid, en handelde daarbij zoo geheel tegen hare eerste pligten, dat er aan het Fransche hof geen knaap leefde, wiens zedelijke vorming zoo verwaarloosd was als de wees van Hendrik IV, en geen kind met meer liefdeloosheid uit 's moeders tegenwoordigheid werd verdreven, dan het kind, dat eenmaal zijns moeders lot in handen zou hebben; de Koningin werkte dus zelve het eerste mede aan de vervulling van de profetie, die de slimme Bearnees, ruw, maar met voorzienige wijsheid uitsprak, toen zij zich tegen eene kastijding stelde, die de ferme vader noodig achtte en hij haar toevoegde: „Mevrouw! bid God om mijn lang leven! want die ondeugende jongen zal u slecht behandelen na mijnen dood!" — Intusschen gebruikte „de ondeugende jongen" den ledigen tijd van zijne jeugd zonder leiding, om de kopjes van kleine vogeltjes tusschen steenen te verpletteren, in afwachting dat hij steenen der verbrijzeling zou werpen op de moederlijke borst.

Ook heeft er welligt nooit een Koning op den Franschen troon gezeten, zoo arm aan Koninklijke deugden, om menschelijke zwakheden voor het oog van zijn volk meê te dekken, als Lodewijk XIII, en zoo zijn groote Minister hem niet had ter zijde gestaan, en tegelijk ter zijde gedrongen, dan zeker had Frankrijk eene treurige rol gespeeld in Europa te zijner tijd, in plaats van de schitterende, die het aanving op zich te nemen. Wat Maria de Medicis aangaat, zij had nog even den tijd gehad Richelieu in de regering in te schuiven, toen reeds haar eigen gezag een magtigen schok onderging, en haar ze-

ventienjarige zoon zijne heerschappij aanving met den overlegden moord van haren gunsteling, den Maarschalk d'Ancre, en de regtspleging tegen hare vriendin Eleonora Galigaï, als tooveres openlijk verbrand op de strafplaats te Parijs. Hare verbanning naar Blois, waar zij bewaakt werd als eene gevangene, volgde kort op den val harer lievelingen; van toen aan knoopte zij intrigue aan intrigue, om den verloren invloed te herwinnen, in plaats van door waardige rust de moederlijke achtbaarheid te handhaven; en welhaast na hare vlugt uit het kasteel van Blois, was zij het punt van vereeniging, waarom Prinsen, grooten en burgers, ieder ontevreden gemoed en iedere gekrenkte ijdelheid, of ieder miskend belang, zich heen schaarde om, onder de leus van hare regten, eigene bedoelingen te doen zegevieren. Zoo was het gekomen tot eenen openlijken burgerkrijg, waarbij moeder en zoon ieder aan eene zijde stonden, en hoewel die met éénen slag werd beslist in 't voordeel van den Koning, de schuld lag aan beide zijden, de haat was ingekankerd, hoewel, na de onderwerping der Koningin, onder eene uiterlijke verzoening vermomd. Richelieu, door Maria's hand op de eerste trede zijner fortuin gebragt, had zich in haren laatsten tegenspoed slechts een dubbelzinnig vriend getoond, een zelfde haat tegen Anna van Oostenrijk, de jeugdige gemalin van den Koning, hield hen eene wijle als bondgenooten zamen; maar eindelijk bragt het belang van zijne staatkunde mede, zich Maria's openlijken vijand te toonen, en van toen af was haar ondergang zeker.

Van Lodewijk XIII zou het moeijelijk zijn te

zeggen, tegen wien hij heimelijk de meeste achterdocht, ijverzucht en bitterheid voedde, tegen den Kardinaal, tegen zijne vrouw of tegen zijne moeder; maar zeker is het, dat hij den eersten het meest vreesde en het meest noodig had, zich van de tweede niet kon ontslaan, maar over de laatste ten minste de opgekropte boosheid van zijn gemoed kon uitstorten met schijn van regt, en zij werd het slagtoffer van Richelieu's vervolging onder den naam en met den wil van haren zoon, vervolging die haar ten laatste het rijk uitdreef met eenen kleinen stoet van getrouwen, die toch voor de geringe hulpmiddelen, welke haar gebleven waren, nog een te talrijke was. Met willige gastvrijheid werd zij ontvangen te Brussel, aan het hof der Infante-Regentes, en de betrekkelijke rust, die zij daar vond, werd alleen verstoord door den dood dier Vorstin, die de rampspoedige Maria plotseling uit haar toevlugtsoord verdreef. In Engeland, waar hare dochter Henriette Maria met Karel I was gehuwd, en op dezen den invloed oefende eener vrouw, die bemind wordt, hoopte zij eene nieuwe schuilplaats te vinden; maar totdat zij de zekerheid had die te verwerven, moest zij zich ergens ophouden; en uit nooddwang had zij reeds Spa gekozen, toen het haar inviel, dat de reis door Holland genomen, haar vele moeijelijkheden zou sparen en ligt eenig voordeel kon aanbrengen. Zij schreef aan den Stadhouder Frederik Hendrik, die door afkomst als politieke gevoelens zich meer dan Maurits aan Frankrijk had aangesloten, en hoopte door zijne tusschenkomst haren doortogt door de Nederlanden te mogen nemen met

toestemming van de Algemeene Staten; maar die toestemming was niet zoo gansch gereedelijk gegeven. De Staten-Generaal vreesden twee dingen: de groote financiële offers, die haar verblijf zoude vergen van de schatkist, en waarvoor men zich niets winnen kon dan den haat van den Kardinaal, wiens bondgenoodschap men wenschte, en de mogelijkheid, dat, bij bezwaren over hare ontvangst in Engeland, hare doorreize in een verlengd oponthoud mogt veranderen, dat, behalve de overige moeijelijkheden, die het verwekken kon, zeker Nederland zoude maken tot een nieuw tooneel harer rustelooze bemoeijingen, om den Kardinaal te dwingen haar in Frankrijk terug te roepen. Intrigues, die altijd zonder ander gevolg werden afgesponnen, dan het verderf van wie er in gedeeld hadden, zoo zij onder het bereik gebleven waren van Richelieu's wraak. Men wilde dus die doorreize beperken tot een stillen doortogt, waarvan de kosten niet voor haar gedragen zouden worden, en waarbij men haar verzoeken wilde met de meeste haast voort te trekken, zonder zich in eene der hoofdsteden op te houden, tot in Zeeland, om daar den eersten gunstigen wind den besten af te wachten tot den overtogt naar Dover. Maar Frederik Hendrik wist dit hard besluit te veranderen, door dien Heeren indachtig te maken hoe deze Koningin, hoewel nu zonder invloed, toch eenmaal den haren had gebruikt in hun belang en hen zelfs met duizenden had ondersteund, en dat in 't eind zoo dankbaarheid voor bewezen weldaden tegenover eene gevallene weldoenster al niet tot de politieke deugden behoorde, toch als christelijke deugd door

een Christenvolk behoorde geoefend te worden; met één woord, door welken drang van redenen dan ook, Frederik Hendrik overwon, en verkreeg zelfs meer dan hij aanvankelijk had gevraagd. Wij hebben het reeds gezegd, toen de Staten en de steden eens besloten hadden Maria de Medicis „een goed onthaal te doen," maakten zij er voor hun eigen voldoening meer dan voor de hare welligt, eene overluisterrijke ontvangst van. Met welk gevoel zij die hulde ontving, kunnen wij nagaan als wij alles zamentrekken wat er was voorafgegaan, wat er nog onderwijl voorviel en wat zij verder vreezen moest. Dit geleide, onder toejuichingen en feesten, als van stad tot stad, maakte het haar tegelijk onmogelijk ergens langer te vertoeven, dan hare gastheeren het vooruit besloten hadden, en om het zoo eens uit te spreken, regelden de programma's der feesten te harer eere tegelijk den duur van haar verblijf.

Te 's Hage, waar zijn doorgaand verblijf den Prins den meesten invloed gaf, had zij langer kunnen vertoeven dan elders, en toen het heengaan ook daar noodig werd, vond zij op Honselaarsdijk, in 't eigen lusthuis van den goedhartigen Vorst, al de gastvrijheid, al de edelmoedige bescherming, waarop haar ongeluk en haar rang regt hadden, waren het ook niet hare deugden en volkomenheden, die men er mede eerde.

Maar ook aan den tijd van dat verblijf te Honselaarsdijk moest een einde komen, en toch.... nog altijd wachtte de Koningin te vergeefs uit Engeland eenige verzekering van goede ontvangst; alle brieven, die tot hier toe gewisseld waren, vermeden dat

punt, stelden het in verre verwijdering; of onder woorden van verlangen en hartelijkheid, werd daarin meer dan eens de vrees uitgedrukt, dat men niet voor haar zou kunnen doen wat men wilde; welke pijnlijke gewaarwordingen, welken zielsangst deze toestand moest geven in het gemoed eener vrouw, zoo fier als Maria de Medicis, die gewoon was als Koningin te heerschen, en nog de behoeften der heerschappij niet kon opgeven, wat daar voor die vrouw voor smarte en vernedering lag in wachten, in zulk wachten, kan men zich ligt voorstellen, terwijl alles wat er in Holland voor haar werd gedaan, over haar werd gezegd en dat zij als hulde- en eerbiedbetuiging moest aannemen, er te pijnlijker de zwaarte van deed voelen en als bespotting werd van haar innerlijk lijden.

Eindelijk kwamen die brieven, die men als de beslissende had gewacht. Het officiëel schrijven uit naam van den Koning, dat voor geheel het gevolg der Koningin Maria geen geheim kon blijven, hield reeds zwarigheden in omtrent de reis en de overkomst der Koningin, die deze als voorbereiding eener weigering van haar te ontvangen aanmerkte, hoe hoffelijk en met hoe eerbiedige *courtoisie* ze ook waren vermomd; maar een briefje der Koningin Henriette bad haar, zich vooreerst te houden aan het eigenhandig schrijven des Konings, dat zij in 't Engelsch hier bijgevoegd zou vinden, en dat door niemand dan een vertrouwd persoon, niet tot de hofhouding der Vorstin zelve behoorende, moest gelezen worden, en dat men iemand uit Holland, b. v. den schilder Honthorst, liever in 't geheim moest nemen,

om den schadelijken indruk te voorkomen, dien het op den goeden wil van het Fransch gevolg zou kunnen uitoefenen; het gold dan ook niets minder dan de vraag om hen te verstooten en te verlaten na zoo veel bewezen trouw, eene hardheid, die de Koningin in eene eerste opwelling van edelmoedigheid met afschuw had vervuld, maar die zij toch later uit vorstelijk egoïsme, als eene treurige noodwendigheid begon aan te zien; — want zij sprak als overwegende:

— Sommigen van hen zouden welligt hunnen vrede kunnen maken met den Kardinaal, vooral waar zij zich over mij te beklagen hadden, daartoe ik hun vrijheid zou geven, andere mogten wel, door mijne goede recommandatie, bij den Prins of de Prinses van Oranje hunne plaatsen vinden, voor de overigen zou ik iets kunnen doen.... als ik later, zelve in Engeland zijnde....

— Dit verstooten van trouwe lieden vreeze ik zou eenen slechten indruk maken in dit land, Mevrouw! waar men het onder de pligten der Heeren rekent luiden, die hen goed gediend hebben, eerlijk te onderhouden en hun leven lang te verzorgen, sprak Honthorst, meer opregt dan beleefd.

— Ach! het zou ook niet gaan, riep Maria, Fabroni en de anderen... en daarbij ik kan ze niet missen. Ik zie wel dat mijn ander plan een beter is, ik moet mij een nieuwen weg openen naar Parijs....

Honthorst zag haar vragend aan.

— Een nieuwen weg, Mevrouw? ik begrijp niet goed....

— Ja! die mij geopend zou worden door de wapenen....

— Uwe Majesteit heeft in 't geheim een leger konnen zamenbrengen? vroeg Honthorst ongeloovig en bijna schalk.

— Ik bedoel door de wapenen dezer republiek!

— Als uwe Majesteit daarop rekent, de Staten zijn op vrij goeden voet van vrede met Frankrijk, naar ik meene.

— De Staten, die bedoele ik ook niet, Mijnheer! hervatte Maria met een dubbelzinnigen glimlach, maar.... Gij zijt immers aan de zijde van den Stadhouder en volkomen aan diens belangen gehecht?

— Zekerlijk, mij klopt het harte voor zijne Hoogheid en zijne gemalin! sprak de schilder gul en zonder eenige aarzeling.

— Zoo kan ik gerust voortvaren; de Stadhouder schijnt mij toe niet innerlijk dus één van zin te zijn, als men mij uiterlijk toont, met de Heeren Staten, die hier naar mij dunkt de plaatse houden van de Signoria in onze Italiaansche republieken....

— Ik zou u daarvan niet konnen inlichten, Mevrouw! de Prins is niet gewoon mij te onderhouden over zulke zaken.

— En daarbij zijne Hoogheid is niet wel te doorzien waar hij zich verbergen wil, hij aardt daarin op mijnen gemaal den Koning Hendrik, zaliger, van wien men nooit regt zeker was hoe hij eigenlijk dacht, als het kritieke punten gold.

— Dat schijnt mij goede staatkonst te wezen! glimlachte Honthorst.

— Ja, maar ondanks die wolke, waarin de Prins Frederik Hendrik zich hult, meen ik uit onderscheidene teekenen opgemerkt te hebben... dat zijne Hoog-

heid verdriet heeft van de aanmatiging dier Heeren; en dat hij somwijlen moeite heeft om genoeg subsidie te erlangen om den oorlog te continuëren, weet ik voor zeker.

— Ik heb geenszins kennis van zaken, om die onderstelling van uwe Majesteit tegen te spreken...

— Daarbij bestaat hier te lande nog eene verdeeldheid tusschen de Calvinisten en andere Hugenooten, Remonstrantschen genaamd, als ik meene....

— Dat ik u bidden mag, Mevrouw! rakel die sluimerende twisten niet op, onze goede Stadhouder en de wijsten onder ons doen al hun best ze te vergeten.

— Ik wil ze alleen gebruiken! Een van die partijen is misnoegd wegens den onderstand, dien de Prins gegeven heeft aan den Kardinaal tegen de Hugenooten, tijdens 't beleg van Rochelle! Het oogenblik is daar, om dat misnoegen te stillen, — laat den Prins nu de Hugenooten dienen tegen den Kardinaal. Wel overtuigd dat de tusschenkomst der Staten-Generaal en van den Prins te mijnen behoeve vruchteloos zoude zijn, van wege den onverzoenlijken haat van den Koning en de staatkunde van den Minister, heb ik op nieuw voormalige betrekkingen aangeknoopt met de onderliggende partij in Frankrijk, en ik weet dat het getal der ontevredenen overgroot is en met iederen dag toeneemt. De dood van Chalais heeft alle grooten en edelen tegen den Koning en den Kardinaal ontstemd, en velen, veel meerderen dan ik nu kan opgeven, zouden den val van den laatsten willen, zelfs al ware hij tegelijk die van den eersten!

— Mevrouw! Ik versta mij niet goed op politiek.... maar is de Koning Lodewijk XIII niet uw zoon?

— Mijn oudste, ja, maar ik heb nog een anderen zoon.

— Monsieur! de broeder van den Koning, die nu Hertog van Orleans is, zeide Honthorst verwonderd, dat zij eenen Prins noemde, die zijnen vrede met Richelieu had gemaakt te haren koste.

— Ja, mijn zoon Gaston, hernam Maria met zeker welgevallen, een Prins die vele goede hoedanigheden heeft, hoewel de afhankelijkheid, waarin Richelieu hem houdt, hem belet uit te komen... Een Prins die zeker niet ongeschikt zou zijn voor de regering...

— Maar Mevrouw... zelfs bij ontstentenis van den Koning, is er een dauphin in Frankrijk.... Heeft men uwe Majesteit te dezer dagen niet gecomplimenteerd over de geboorte van haren kleinzoon....

— Voorzeker.... Ook bedoel ik het regentschap.... het mijne in zijnen naam.... Anna van Oostenrijk is zeer.... jong.... zij zal zich haasten het leven te genieten, na den val van den Kardinaal.... zij heeft nog zoo weinig denkbeeld van regeerkonst.... wij beloven haar de terugroeping van hare vriendin de Hertogin de Chévreuse, en zij zal tevreden zijn.... Maar ik sprak van Gaston, hij is in ernst gezind zich aan de partij der Hugenooten aan te sluiten, waar wij mannen hebben als Condé, Bassompierre en anderen; Vitry, de Graaf van Soissons en meerderen zouden zich terstond voor ons verklaren, zoo

haast men zekerheid had van hulp buitenslands; Spanje zelf zou dit ondernemen met tolerantie zien, zoo al niet met hulp stijven, want de Kardinaal heeft zich een onvermoeid tegenstander getoond van het huis van Oostenrijk, dat tot iederen prijs gereed is weêrwraak te nemen.... In Parijs zelf is mijn naam nog zoo geliefd, en kan daar nog zoo magtig werken, dat alleen de voorwaarde van mijn terugkeer en aandeel in de regering, hun genoeg zou zijn om het uiterste te wagen tegen Richelieu.

— Dit zoo zijnde, Mevrouw! is het altijd vreemd, dat zij niet reeds eerder zijn begonnen, sprak Honthorst.

— Niet ieder oogenblik is rijp voor zulke ondernemingen, waartoe veel moet zamenloopen. Nu zijn wij zoo ver gekomen, dat men mijn laatste woord wacht, en waar ik gisteren nog aarzelde, ben ik heden besloten, door hetgeen men mij uit Engeland schrijft....

— Het is mogelijk, Mevrouw! dat dit ontwerp uitvoerlijk is, — ik ben zoo gansch vreemd aan de combinatiën der hoogere staatkunde, dat ik hieraf niet weet te oordeelen; dus ondersta ik mij uwe Majesteit te vragen, waarom dit aan mij? sprak Honthorst, wiens trekken al strakker en strakker werden, en die kennelijk meer begreep dan hem lief was te hooren.

— Waarom dit aan u? Luister aandachtig, mijn goede Mr. Honthorst! zaken als deze zijn niet aan 't papier te vertrouwen, en toch diende de Stadhouder ze te weten; gaarne had ik heden reeds ze met hem besproken, maar zijne Hoogheid liet giste-

ren berigten, dat zijne gewone ongesteldheid, het voeteuvel, hem in den Haag terughield; of de Prinses nog heden komt is onzeker, en daarbij zij is zeer voortvarend.... en ik weet niet of hare influëntie hier ten goede zoude werken. Gisteren heb ik Mijnheer den Kolonel Douchant naar den Hage gezonden, met eene commissie aan de Staten, en om tegelijk hun gevoelen te ondertasten, en hij is nog niet terug. Mijnheer Fabroni is tegen alle andere ontwerpen dan zijne eigene, en dus zou ik niemand hebben om aan den Prins te zenden, zoo gij niet hier waart....

— Maar, Mevrouw! wat zal ik daaraf aan den Prins zeggen, wat zal tot uw welgevallen de Prins daarin kunnen doen? vroeg Honthorst, verdrietig.

— Maria zag hem aan met haren listigsten blik.

— Moet ik u dan alles zeggen, vroeg zij, begrijpt gij dan niet wat daarin ligt?

— Neen, Mevrouw! volstrekt niets! Zeg mij alles, of liever zeg mij niets; want voor mij heeft dit tafereel nog minder klaarheid dan een mijner Italiaansche nachttafreelen, sprak Honthorst met beduiding.

Maar de Koningin wilde hem niet verstaan, wilde zijn geheim wederstreven niet begrijpen, of zij hield zich overtuigd, dat haar einde hem met den aanvang verzoenen zou, althans zij vervolgde:

— Nu dan. Ik heb een middel uitgedacht om den Prins Frederik Hendrik een overwigt te geven in deze landen, groot genoeg om zijne weêrbarstige Staten welhaast naar zijne hand te stellen. Ik ga

het u zeggen, opdat gij het den Prins zoudt voorstellen en deze zelf er van mag oordeelen. —

— Zeg niets, Mevrouw! niets, wat verdeeldheid zou kunnen stichten tusschen den Prins en de Staten, want ik versta alles en ik kan dit niet langer aanhooren, riep nu op eenmaal Diedrik in zulk goed Italiaansch, dat der verschrikte Vorstin geen twijfel bleef of hij waarheid sprak.

— Heiligen des Hemels! riep Maria, wat is dat! ben ik dus verraden? en met de oogen wijd geopend van schrik staarde zij op Diedrik, terwijl zij met de uitgestrekte hand naar hem heen wees.

Hij was de estrade digt genaderd, en stond nu daar in eene houding, die meer dreigends had dan ootmoedigs.

Honthorst, niet minder getroffen dan Maria zelve, was ook opgestaan, en riep hem nu toe: Meester Diedrik, voorwaar! gij stort mij in 't verderf! maar toch dank ik u, want noch gij, noch ook ik mogten langer hooren, zoo wij trouwe wilden houden aan het Vaderland, en toch zwijgen, om geen kwaad te brengen over het hoofd van deze Vorstin.

— Zwijgen! Meester Honthorst, ik zou zwijgen waar ik zulke vondsten hoor tegen de rust en de eere van onze natie door eene vreemdelinge! riep Diedrik in de hoogste verontwaardiging.

— Bezadig u, om 's Hemels wil, bezadig u! fluisterde Honthorst hem in; dit alles is van geene beduidenis zoo wij zwijgen, maar onvoorzigtiglijk verbreid kan het uiterst veel kwaad brouwen — ook deze ongelukkige Koningin, deze vrouw, gij zeidet, dat gij haar liefhadt....

— Ik weet niet hoe ik dus in doling heb kunnen zijn, hernam Diedrik verslagen, want hij was zich zelven een raadsel, en hij zag nog eens op de Koningin, die in 't einde zwijgend en als verstijfd van ontsteltenis was blijven staan, maar bij wie de gloed van den toorn nu op het voorhoofd steeg, daar zij, na die zamenspraak in hunne eigene taal tusschen Meester en leerling, den blik van den laatsten nog stouter en koeler op zich zag rusten.

Zij onttrok zich daaraan door zich om te wenden naar Honthorst, en tot hem te zeggen op een toon van laatdunkende hoogheid:

— Meester Honthorst! gij moest toch uwe dienaren beter in respect houden, of ze niet in vorstelijke vertrekken inleiden....

Die toon van minachting trof Diedrik scherper dan het toornigst verwijt; zijne gansche fierheid verhief zich en versterkte nog de verontwaardiging der vaderlandsliefde, en hij vergat dus geheel de rol, zoo gewillig en dankbaar op zich genomen.

— Ik ben geen dienaar van Meester Honthorst! Ik ben een vrijgeboren Nederlander, zoon uit een aanzienlijk Amsterdamsch huis, die niet langer kon aanhooren, dat men de stoffen zamenbrengt, om in onze republiek discoord te stichten, dat op hare schade en de verkorting harer vrijheden kon uitloopen.

— En gij, gij, zijt niet verwonderd van die verklaring, Meester Honthorst! riep de Koningin. Honthorst haalde de schouders op en staarde verlegen voor zich.

— Dus een opzettelijk bedrog van u! en Maria's oogen flikkerden van spijt en woede.

De schilder, die veel met Vorsten en Vorstinnen had omgegaan, wist dat hun toorn, zelfs de onregtmatigste, nooit in zijnen loop wil gestuit zijn, en zich liefst uitviert, eer men haar afbidt; die van Maria was niet onregtvaardig, dien moest men dus bovenal die speling laten; ook antwoordde hij demoedig:

— Ik heb schuld, Mevrouw! groote schuld, maar niet die welke uwe Majesteit bedoelt; zoo haast het mij vergund is tot eene verklaring te komen....

— Ja! verklaar u, verklaar u; wij wachten, wij bevelen niet anders! riep Maria heftig.

— Vooreerst, Mevrouw! herinner u hoe veel malen ik uw verlof gebeden heb om hem te verwijderen...

— Maar waartoe hem hierheen te brengen, zoo hij niet was wat hij scheen?

— Misschien zal uwe Majesteit het vergeven, zoo ik haar alles zal hebben gezegd, begon Honthorst, nog genoeg verlegen hoe hij zijne ware bedoeling op wat gevallige wijze plooijen zou voor het gehoor der Koningin.

— Dit bidde ik, Mevrouw! wil bedenken dat de zoon van zijn vader, een magtig Amsterdamsch koopman, even goede hope kon voeden op eene heusche ontvangst in dit paleis, als een mijnér leerlingen.... somwijlen uit den laagsten stand van 't volk opgenomen....

— Maar juist onbeduidendheid was hier de beste kwaliteit, merkte Maria aan.

— Ook zeker, had ik vooruit kunnen zien, dat

deze zitting van uwe Majesteit zoo groot verschil van onderhoud zoude opleveren met die van gisteren en eergisteren, overwaar ik had dit waagstuk niet aangevangen! zuchtte Honthorst.

De Koningin was intusschen meer bedaard geworden en had zich beraden.

— Het zij dan zoo, Mijneheeren! hernam zij, door verrassing zijt gij nu *beiden* in het geheim mijner plannen, dat ik slechts één uwer had willen aanvertrouwen, en wereldsche noch hemelsche magt kan maken, dat gij die geheimen niet weet; daarom is er voor mij maar ééne wijze om van uwe geheimhouding zeker te zijn, gij zult *beiden* die ontwerpen steunen, hetzij gij mijne inzigten deelt of niet; Mijnheer is de zoon van een rijk en magtig Nederlander, zooveel te beter, een zulken heb ik juist noodig; gij, Mr. Honthorst! de gunst en het vertrouwen van alle Koningen en Prinsen zoudt gij verliezen, zoo het ruchtbaar werd hoe gij het mijne hebt geschonden, zoo dien mij dus ijverig en met opregtheid.

— In alles, Mevrouw! zeide Honthorst, mits het niet zij in staatszaken, en bovenal niet zoo er de belangen der Staten of van den Prins in gemoeid zijn!

Maria deed of zij niet verstond.

— En gij, Mijnheer! vervolgde zij zich tot Diedrik keerende, gij schrijft aan uwen vader, dat hij hierheen kome, en zich ten dienste stelle van de Koningin Maria de Medicis.... zoo hij verlangt zijnen zoon weêr te zien....

Diedrik kon den glimlach niet bedwingen bij het

denkbeeld van die uiterste tegenstrijdigheid. Zijn vader zich ten dienste stellen van eene Koningin! van de Koningin Maria de Medicis! de Katholijke, de listige Florentijnsche slange, als hij haar altijd noemde.

Maar de Koningin vervolgde ernstig, — Tot zoo lang houde ik u hier als gijzelaar!

— Maar, Mevrouw! Mevrouw! riep Honthorst, dat is nu in trouwe een inval.... zoo onuitvoerlijk als.... uwe Majesteit vergeve mij de uitdrukking.... als onregtmatig.

— Ik heb regt de wijze waarop deze jongman hier is binnengedrongen, en die waarop hij zich hier heeft gedragen, te nemen als gekwetste Majesteit, en mij dunkt, van deze beleediging zullen Mijneheeren de Staten toch hunne gast wel vergunnen zich te verdedigen of die te straffen, waar zij begaan is; en zoo niet, zijne Hoogheid de Prins van Oranje, in wiens eigen paleis ik gastvrijheid geniet, zal mij toestaan mij daar tegen ongepaste aanvallen te verweren, zoo als ik het zelve versta!....

— Zijne Hoogheid is zeker de ridderlijkste gastheer die er zijn kan, en Mijneheeren de Staten zullen altijd de grootste reverentie betoonen aan uwe Koninklijke Majesteit; maar of het u daarom raadzaam of het doenlijk mag zijn dezen jeugdigen Heer in gijzeling te houden... sprak de schilder bedenkelijk.

— Of het mij doenlijk zal zijn, Mr. Gerard! Ik zal het *doen*, ziedaar mijn antwoord. Markies de Sourdiac! — zij onderstelde dien Heer zeker meer nabij dan hij werkelijk was, want zij verhief enkel hare stem, zonder eene schel te gebruiken of de digte damas-

ten tógtgordijn op te ligten. Ook kwam niemand. Honthorst had intusschen tijd gehad Maria digter te naderen, en in de uiterste vrees, dat de positie zich niet nog meer verwikkelen mogt door het vermeerderen der getuigen, fluisterde hij Maria in:

— Mevrouw! beklaag veeleer den armen jonkman in plaats van hem te vervolgen, hij was niet wel bij zinnen, toen ik hem hier heen voerde.

— Ik versta u niet....

— Hij was ijlhoofdig van liefde... en het was om hem te genezen.

— Te genezen! herhaalde Maria.

— Soelaas te geven! verbeterde Honthorst ondanks zich zelven, dat ik hem gelegenheid gaf zich te verzadigen.... met het aanzien van....

— Maar die fraaije passie zou dan opgevat zijn voor....

— Eene persoon zoo oneindig hoog geplaatst, dat zij niet anders heeten mag dan ijlhoofdigheid, hervatte Honthorst zich buigende.

— Ah! nu begrijpen wij alles, hernam Maria, terwijl zich de strengheid en de somberheid harer trekken verzachtten; welnu, Mijnheer! gij hebt gelijk, wij moeten geen ijlhoofdige straffen, wij zullen hem genezen.

— Dat was mijne intentie, Mevrouw!

— Maar gij hebt haar wat onhandig aangevangen, die genezing! glimlachte de Koningin.

De schilder meesmuilde op zijne beurt en haalde de schouders op.

— Ik heb gedaan wat in mijne magt was, mijne gebiedende Vrouwe!

— Zoo zal ik het overige doen! hernam Maria, een snellen blik op Diedrik werpende, die op verderen afstand stond. Laat ons zamen, Mr. Honthorst! en zorg Monsieur de Sourdiac te verwittigen, dat ik zijns niet behoef.

Honthorst begreep, dat de genezing, die de Koningin op het oog had, niet volstrekt de rigting zoude nemen, die hij had gevolgd, „maar, de onttoovering is nu toch reeds geschied en er is voor hem geen gevaar meer, aan die zijde ten minste, tegen het andere ga ik hem beschermen," dacht Honthorst, terwijl hij zich verwijderde, na eene diepe buiging voor de Koningin.

Diedrik stond dáár wat vreemd en wat verlegen met zijne houding, toen de schilder hem dus in den steek liet, en de geheele verklaring van alles op zijne schouders wierp; hij had liever dit tooneel op eenige heftige wijze zien eindigen, ware het ook te zijnen koste, dan dus alleen te blijven met de Koningin, nu hij haar niets meer te zeggen had, dan dat hij hare *intrigues* afkeurde en geenszins te steunen dacht.

Men begrijpt uit dit woord, dat Honthorst juist had geraden, en dat de onttoovering werkelijk was geschied; maar of zij volkomen was, of de kwaal volstrekt tegen alle instorting gewaarborgd was, dit zal het vervolg leeren; wij zeggen liever eerst wat al tot de herstelling had medegewerkt. Natuurlijk het allereerst en het allermeest het *zien* der Koningin zelve van nabij, en beroofd van alles wat de illusie voor haren persoon kon versterken of slechts onderhouden; in zulk geval is iedere aanraking met

de werkelijkheid voor al te hoog gestelde idealen gevaarlijk; maar waar zij deze vrouw gold, op dit oogenblik, moest zij vernietigend zijn. Het was juist niet hare mindere schoonheid, maar het was bovenal hare oudschheid, die op den jongen man de verplettendste uitwerking had gedaan; hij had het gezegd, haar portret gaf eene vrouw van den leeftijd eener grootmoeder, en Maria de Medicis had werkelijk dit voorkomen nog meer, hetgeen Diedrik in de overspanning zijner droomen niet had opgemerkt, of waarbij hij niet had doorgedacht; de weduwe van Hendrik IV had een zoon, die Koning van Frankrijk was, die echtgenoot en vader was, en een anderen, wiens tweede huwelijk eene der aanleidingen was van Maria's ballingschap; zij had eene dochter, die Koningin van Engeland was, om niet te spreken van de andere aan den Spaanschen Koning gehuwd! Ieder van die achtenswaardige betrekkingen, door Maria zelve, zonder eenige aarzeling, opgesomd bij hare mededeelingen aan Honthorst, wierpen op den hartstogt van den jeugdigen Diedrik een glimp van belagchelijkheid, die de uitwerking moest doen van doodend rijm op teêre bloesems. Het oog opheffen tot eene Vorstin, was zeker eene ongerijmdheid, die hij zich zelven niet ontveinsde; maar zij had al de poëzij van een tragischen toestand voor zich, al kon zij nooit andere uitkomst hebben dan eene aanbidding in de verte, een staren in een glans, die verblindde, maar toch niet een zulke, die hem van schaamte deed blozen over zich zelven, en juist het zwevende, het onbestemde er van, kon het eerder voeden dan dooven;

maar wat hij nu zag, wat hij nu hoorde, wat men hem nu deed ondervinden, was zoo ontnuchterend, dat hem niets van al zijne hersenschimmige smarten en gewaarwordingen overbleef, dan een gevoel van ergernis over zich zelven, dat de ergernis tegen haar niet weinig versterkte; want als wij gezien hebben, zijn toorn tegen de Koningin, in wie hij de vijandin van de rust zijns lands zag, had ook eene edeler beweegreden dan teleurstelling alleen. Daarbij kwam nog het gebrek aan minzaamheid, dat hij opmerkte bij de vrouw, waar zij niet openlijk vertooning moest maken met die lievenswaarde hoedanigheid, en de diepe minachting, waarmede vorstelijke trots zijn fijn gevoel had gewond; zekerlijk had Maria dit niet kunnen weten; maar hare laatdunkende blikken op den leerling van Mr. Honthorst geworpen, vielen als vlijmend staal op den man, die daar was gekomen, om zijn hart aan hare voeten te leggen, maar niet om zijn voorhoofd door die voeten te laten vertreden. De Hollandsche burgerzoon kon de minnaar zijn van eene Koningin, maar niet haar hoveling, en toch nu de eerste gedood was, kon de laatste alleen den jongen Diedrik helpen eene goede figuur te maken tegenover eene vrouw, die hij minder dan ooit konde mededeelen wat in hem was omgegaan.

De houding van Diedrik, na het heengaan van Honthorst, was dan ook onbeschrijfelijk linksch, en om te verbergen hoe weinig hij zich op zijn gemak voelde, nam hij het barste en stroefste uiterlijk aan, dat hem mogelijk was.

Maria, in tegendeel, verzachtte al meer en meer de

uitdrukking van haar gelaat, gevoelde meer dan ooit haar overwigt als Koningin en als vrouw, en juist omdat haar scherpe blik in zijne strakheid den uitersten schroom doorzag, en zij daarvan de oorzaak meende te raden, wilde zij door winnende goedheid die nevelen wegvagen, en tegelijk dien pijnlijken indruk uitwisschen, dien hare heftigheid en onwil op hem konden gemaakt hebben; zij zag eene wijle zwijgend naar hem heen, en beval hem toen op zachten toon nader te komen; hare stem had weêr geheel het fluweelachtige, dat Diedrik eens een oogenblik zoo vleijend had toegeklonken; het was niet de stem eener Koningin, die beveelt, maar eener vrouw, die aanmoedigt; ook had Diedrik een man moeten zijn als zijn vader, zoo hij niet onwillekeurig aan die uitnoodiging had gehoor gegeven, en reeds veel was het, daar zij hem een tabouret aanwees, digt nevens haren zetel, dat hij bleef staan.

— Gij waart dan wel nieuwsgierig naar mijn... huiselijk leven, dat gij tot in mijne binnenvertrekken zijt doorgedrongen, onder zulke vermomming? begon Maria.

— Noem het geene nieuwsgierigheid, Mevrouw! het was iets anders.... Mr. Honthorst heeft het zeer goed gestempeld: het was eene vlaag van uitzinnigheid, daarvan ik mij zoo diep berouwe, dat uwe Majesteit zelve haar verschoonen zou, zoo zij in mijn gemoed konde lezen, en den moeijelijken toestand konde peilen, waarin ik mij door deze onbedachtzaamheid heb gebragt.

— Zonder u daarvan verder rekenschap te vragen, vergeef ik het u, — sprak Maria, maar niet,

dat gij beter betrouwen hadt op de hulp en de tusschenkomst van Mr. Honthorst, dan op onze goedheid: ik had den zoon van een voornaam Hollandsch Heer met vreugde tot mij toegelaten....

— Mijn vader zelf zou het mij niet vergund hebben; hij is een streng republikein!.... en een Hollander, van zulke gezindheid, dat al het vreemde hem onrust geeft en tegen is... antwoordde Diedrik, die maar volstrekt de vergoelijkende wendingen van den hoftoon niet vatten kon.

De Koningin, die reeds overwogen had, dat het haar ondoenlijk zoude zijn strengheid vol te houden, vond het raadzaam er niet mede te beginnen, en deed of zij dit laatste niet had verstaan.

— Maar in trouwe, riep zij, die stem is mij niet gansch vreemd: dit uiterlijk, en zij zag scherper op hem, dit uiterlijk is mij niet onbekend.... het is mij of ik u meer heb gezien?

— Uwe Majesteit is wel goed zich dit te herinneren.... ik ben de jongman, die.... die u eens eene oorbagge heb teruggebragt.... hernam Diedrik kleurende en ontdaan bij de herinnering van de groote beteekenis, die deze eenvoudige daad voor hem had gehad.

— Ah juist! nu ben ik er, en die teruggave werd gedaan met eene heuschheid, met eene hoffelijkheid.... het foudraal, dat mijn kleinood overbragt, was zoo rijk als het verlorene zelf! die wijze van handelen had iets grootsch, iets vorstelijks.

— Och neen, Mevrouw! het was enkel de hulde van een burger aan de vorstelijke gast van zijne overheid....

— En gij hebt daarvoor niet eenmaal eenig tegengeschenk ontvangen, riep zij verdrietig; ik weet het, mijn gehaast vertrek heeft mij verhinderd daarop te denken.

— Uwe Majesteit! het was om bewijs te geven, dat men dit niet wachtte, niet wenschte, dat de oorbagge u op zulke wijze overhandigd werd, hernam Diedrik fier.

— Zou er dan toch niet eenig loon zijn uit te denken, zonder uwe fierheid te krenken, trotsche jongman? vroeg Maria, half schertsend, half bitter.

— Uwe Majesteit heeft aangenomen, er was mij geene andere voldoening noodig.

Ditmaal moest Maria begrijpen, en hare gevoeligheid toonen.

— Het zij zoo! doch daar Vorstinnen moeijelijk geschenken kunnen aannemen van burgers, zonder ze te vergelden, hebben wij het uwe aan eene onzer hofjufferen gegeven, die er begeerte naar toonde. 't Is Mademoiselle d'Arçy, die intusschen bereid zal wezen tot de teruggave, nu die ons mogelijk is geworden!

Diedrik begreep volkomen de bedoeling van dit woord, het verbitterde hem en maakte zijne houding nog meer gedwongen; maar hij wist geen antwoord dan een zulk, dat van zijne verveling getuigde.

— Mr. Honthorst toeft vrij lang met te komen, sprak hij, om zich ziende, als zocht hij dien met het oog.

— Mr. Honthorst zal niet komen dan op ons bevel, hernam Maria; maar nu gij hem mij herinnert, hij was mij aanbevolen als een treffelijk

schilder en een abel man; aan zijne verdiensten als konstenaar wil ik niet te kort doen, doch hij blijkt mij een mensch, vrij, maar al te vermetel en te onbedacht in zijne handelingen; — zich te leenen tot deze mommerij van u!

— Mevrouw! overzeker de intentiën van Mr. Honthorst waren goed, ik alleen was de loshoofd, de onbedachte, de schuldige, ik beken het, door mijnen uitval, daar hij mij aanbevolen had het striktste stilzwijgen in acht te nemen en alleen mijnen oogen vrijheid gaf zich te vermeiden.

— Hij bragt u als een spie in mijne tegenwoordigheid, is dat niet schuldig?

— Geen spie, maar een ongelukkige, dien hij tot helderzien, tot bewustheid van zijnen toestand wilde terugbrengen, en het is hem gelukt, Mevrouw! welzeker gelukt, ik ben gekomen tot het volle besef mijner onmetelijke dwaasheid, om....

— Welnu....? lispte Maria; die welligt aan de dagen terugdacht, dat Bassompierre haar stoute liefdesverklaringen deed.

— Om mijne oogen op te heffen tot eene Koningin!

— Eene dwaasheid, dus gul bekend, is reeds ontschuldigd, mijn vriend! zeide Maria; maar te minder begrijp ik, dat gij u eene wijle als mijn vijand hebt aangesteld, noch hoe gij op u zelven verkrijgen kost mij te beleedigen en te ontrusten...

— Maar, Mevrouw! hoe konde uwe Majesteit zich dus de vijandin toonen van de rust en het welzijn dier zelfde menschen, die haar met zoo goede genegenheid en zoo schitterend eerbetoon hebben ont-

vangen in hun land, in hunne steden, in hun paleis? vroeg Diedrik, niet scherp, maar met al den gullen eenvoud van iemand, die alleen gewoon is met zijns gelijken om te gaan; onder den invloed van zijne passie ware hij zeker in woorden als in daden aan hare voeten geknield geweest; nu stond hij voor haar regt overeind, en waar zij hem geene achting inboezemde, drukte hij zonder verschooning uit wat hij meende te moeten zeggen.

— Mijnheer! gij spreekt dus tot mij, tot eene Koningin! Gij ondervraagt *mij!*

Maar plotseling indenkende, dat die toon der koninklijke fierheid haar niet gelukken zou tegenover den stroeven jongman, die welligt in haar het liefst en het eerst de vrouw zou willen zien, of wel onwillekeurig medegesleept door het pijnlijke besef van hare onmagt om zich te laten gelden, riep zij uit op eenen toon van leed en ongeduld: o! Maar gij zijt dan gansch zonder medelijden voor de vrouw, dat gij eene Vorstin als mij dus zonder verschooning behandelt, — dat gij niet gevoelt hoe dubbel pijnlijk de beleediging vallen moet aan eene Koningin, die als ballinge zwerft buiten haar rijk.

Het beroep op zijne edelmoedigheid was niet te vergeefs gedaan.

— In trouwe, ik heb ongelijk, groot ongelijk, riep Diedrik getroffen, en liet zich nedervallen, de knien plooijende voor het besef van haar groot ongeluk. — Wil doch de gulgaauwe woorden vergeven; maar ik ben niet zonder mededoogen, niet zonder eerbied voor zoo grooten rampspoed, die zulke Vorstin dus onmagtig maakt.

— o! Zoo er medelijden in u was, zoudt gij er eer op denken mij te dienen, dan mij tegen te zijn, sprak Maria met haren verleidelijksten glimlach, en reikte hem hare hand als om op te staan, eene fijne blanke gevulde hand, die de schilders van Florence tot model hadden gewenscht, en die Honthorst zelf nog niet behoefde te vleijen; en hoe het zoo kwam, Diedrik had het u zelf niet kunnen zeggen, maar, hij drukte een kus op de zachte mollige vingeren, en met dien kus scheen hij op nieuw de betoovering in te drinken, waarvoor Honthorst hem veilig had geacht.

— o! Maar, Mevrouw! wees zeker, dat ik waarheid spreek als ik u mijn medegevoel betuig, en dat ik het wensch te betoonen door alle diensten, die in mijne magt zijn.

— o! Indien u dat ernst ware!

— Mevrouw! wil gelooven! ik zeg nooit wat niet in volkomen opregtheid gemeend is.

— En hoe ligt zou het u vallen, dat wat ik u te vragen heb!

— Al ware het moeijelijk, Mevrouw! mogt het moeijelijk zijn! riep Diedrik in eene zekere overspanning.

— Niet waar, gij gevoelt het zelf, dat gij mij eenige vergoeding schuldig zijt....

— En ben bereid die te geven, mijne Vorstin! sprak hij met galanterie.

„De Kolonel Douchant!" klonk de stem van een page, die aandiende.

— Juist nu gestoord te worden, riep Maria met spijt, terwijl zij een onwilligen blik wierp op den Kolonel zelven, die binnenkwam.

— Uwe Majesteit had bevolen, dat ik onverwijld tot haar zoude komen bij mijne terugkomst, begon deze verontschuldigend.

— Het is zoo, Mijnheer! en gij hebt gelijk, wij zijn verlangend uwe berigten te hooren; zij wenkte hem te naderen, en sprak tot Diedrik met zacht bewogene stem en bijna als eene smeekende. — Het is mij goed, dat ik eerst weet wat hij brengt, eer ik uwe hulp inroep, alleen gij gaat niet heen, gij wacht tot ik u nader zal gesproken hebben?

— o! Zeker, zeker! ik zal wachten, riep de jonge man in verrukking, want in zijn oog scheen zij schoonheid en bevalligheid weêrgevonden te hebben bij den blik, dien zij toen op hem wierp, en bij den blos van voldoening, die hare wangen kleurde.

IV.

OPMERKINGEN EN ONTMOETINGEN VAN HONTHORST ONDER 'T WANDELEN.

Honthorst, die het tegenbevel der Koningin aan den Markies de Sourdiac onnoodig achtte, omdat het bevel zelf niet was gehoord, zag even in de voorzaal rond, of er ook Hollandsche Heeren tegenwoordig waren, dat geene zeldzaamheid zou geweest zijn, want dagelijks kwamen zij af en aan met berigten en boodschappen van het Haagsche hof, of om zelve hunne opwachting te maken bij Maria de Medicis, „en zoo ik bij geluk Mijnheer Huijgens trof! den Secretaris van Mijnheer den Prins, dan was alles gered, ik zou hem guluit de reine waarheid zeggen, en hij zou er een vond op weten, om onzen goeden Diedrik voorzigtiglijk en zonder opzien van hier weg te leiden; want nu zijne genezing zoo volkomen is, vreeze ik, dat hij nog eindigen zal lijfsdwang te ruilen tegen de herkregen vrijheid van harte."

Maar Meester Gerard vond toevallig geen enkel

Hollandsch Heer; toen dacht hij er aan om met den Vicomte Fabroni te spreken, dien hij kende als een schrander en ernstig man, zijne Vorstin trouw, maar toch verre van al hare inzigten te deelen, als Maria zelve had verklaard. Zonder haar te verraden wilde hij in hem een beschermer winnen voor Diedrik, ingeval deze door onvoorzigtigheid, of wat ook, zich de vijandschap van de Koningin op den hals had gehaald; maar hij vroeg te vergeefs naar den Vicomte, en om de uitvorschingen der anderen te ontgaan over de stemming der Koningin, en waarom hij niet voortging met zijnen arbeid aan haar portret, begaf hij zich naar den ruimen tuin van het lusthuis, die wel ter eener zijde ingesloten was in het vierkant der omgevende gebouwen, maar die zich toch ruim en ver genoeg uitstrekte voor den wandelaar, die er werkelijk de eenzaamheid zocht; voor anderen waren de dreven en lanen meer voorwendsels om elkander te ontmoeten of te bespieden, dan zich te verlustigen met de natuur alleen. Daarbij had de kunstliefde der tegenwoordige vorstelijke eigenaars voor menige afleiding gezorgd, die zelfs den eenzamen wandelaar aangenaam kon verrassen. Standbeelden, fonteinen, en zelfs eene diergaarde, boeiden beurtelings zijne aandacht. Volkomen bekend met de gewoonten der bewoners, was het juist ver van de laatste, dat de voorzigtige schilder zijne schreden wendde, want alles wat Honselaarsdijk bezocht, of er huisvesting had, vereenigde zich liefst en meest dáár, om zich te vermaken met de beschouwing van leeuwen, tijgers en andere uitlandsche dieren, die, dus bijeen,

toenmaals de hoogste nieuwsgierigheid en bewondering wekten, en voor een der triomfen van het vorstelijk lusthof gehouden werden. Onze schilder, niet te best geluimd, en liefst aller blikken ontwijkende om geene rekenschap te geven van zijne werkeloosheid, had dus de tegenovergestelde zijde gekozen, en werd door die keuze de getuige van een tooneel, dat voor eene wijle zijne gedachte afleidde van Diedrik en het voorgevallene met de Koningin.

De bovenvertrekken aan deze zijde waren omgeven van een doorloopend balkon, dat aan alle bewoners der vertrekken, die er op uitkwamen, gelegenheid gaf de frissche lucht te nemen, zonder naar beneden af te dalen; maar slechts één persoon maakte op dit oogenblik gebruik van dat voorregt. Het was een jong mensch, in de schilderachtige kleeding van het Fransche hof, die door hare uiterste weelderigheid, bij de minste overdrijving, bijna altijd tot het bonte of verwijfde oversloeg; doch deze jonge edelman had het geheim gevonden, die weelde van kanten, linten en geborduurd satijn tot aan de grens van goeden smaak te brengen, maar juist daarin, niet daarover, en in de keuze der kleuren, als in de fijne zamenvoeging der stoffen, onderscheidde de schildersblik van Honthorst reeds terstond eene harmonie tusschen het uiterlijk voorkomen van dien jongen man en zijn gewaad, die niet aan toeval kon worden gedankt. Dat zachte zilvergrijs van zijn wambuis, door gouden galons en karmozijnroode strikken opgehoogd, gaf den gouden gloed zijner ligtblonde haren, die in lange lokken langs zijnen fijnen hals dartelden, een

zachten wederschijn, zonder zo al te scherp te doen uitkomen. De opene mouwen, in de buiging van den arm en aan de polsen gesloten, met diamanten haken in de strikken bevestigd, lieten blinkend wit satijn doorschemeren, en de omgeslagen manchetten lieten eene ontschoeide hand zien, die zoo fijn en wit zag, dat de ebbenhouten rijzweep, die hij daarin vastklemde, als tusschen ivoor gevat scheen. Zijn vest, dat zigtbaar was door de openingen van zijn wambuis, was van goudbrocade op mat witten grond, en de doffen van fijn wit linnen, die, als de mode eischte, de ruimte vulden rondom den gordel, waren opgebonden niet door vele kleurige strikken, zoo als de meesten droegen, maar enkel door eene gouden koord met drie afhangende kwasten; de bandelier waarin zijn degen hing, dien hij schuins over den schouder droeg, was van zwart fluweel, met allerlei bloemen en figuren geborduurd, die sterk schitterden, nu de zon er op speelde, want de bladen en stelen waren van zijde en gouddraad gewerkt, maar de bloemen bestonden uit eene schakéring van rijke gesteenten, zijn korte mantel van groen fluweel, met zilvergrijs gevoerd, hing hem op den rug, lager dan de breede kanten halskraag, vastgehouden alleen door eene fijne gouden keten, die zich wijder of nauwer liet toehaken.

Hij stond onbewegelijk, voorovergebogen zoo ver hij kon over de balustrade, en hield de diepe donkerblaauwe oogen met eene uitdrukking van angstige verwachting gerigt op eene kleine binnenpoort, die zich toch maar niet opende. De uitdrukking van zijn gelaat had iets bovenaardsch liefelijks, iets en-

gelachtigs, dat bijna te week zou geweest zijn voor een man, had niet eene donkere gelaatstint wat kracht verspreid over zijne trekken. In oogenblikken van volkomen ruste en ongestoorde vrolijkheid, kon iemand hem welligt te zoetelijk mooi hebben genoemd; maar kennelijk was hij lijdend of in onrust, en dit spande en verlengde den vorm van zijn gezigt, terwijl het er een waas van weemoed over wierp, dien het onbeschrijfelijk goed stond.

Toen Honthorst eenmaal naar hem had opgezien, moest hij naar hem blijven heenstaren, en om dat te meer onbemerkt en te beter op zijn gemak te kunnen doen, nam hij plaats op eene der menigvuldige tuinbanken, vlak tegenover het balkon, maar door eenig heestergewas wat gemaskerd. Dus verscholen, en zelfs ongehinderd heenziende door de takken, kon de schilder iedere beweging gadeslaan van den jongen man, zonder dat deze hem opmerkte. Intusschen bleef de eerste niet lang alleen; uit een der vertrekken van dezelfde verdieping kwam eene jonge dame op het balkon, en trad met zoo snelle en zoo ligte schreden voort, dat zij achter hem stond eer hij het scheen opgemerkt te hebben. Zij legde vertrouwelijk hare hand op zijnen schouder; hij schrikte even op, maar toch bestrafte hij de stoornis alleen door die hand, met hoffelijkheid, aan zijne lippen te brengen.

Zij glimlachte even, maar schudde te gelijk het hoofd met iets weemoedigs, en sprak eenige woorden, die Honthorst niet kon verstaan, hoewel hij zag dat zij op den jongen man eene uitwerking hadden van verdriet of misnoegen, dat zijn schoon gelaat

even bewolkte, en hem de fijn geteekende lichtbruine wenkbraauwen deed zamentrekken; Honthorst die genoeg verbeelding had om hier eene romaneske situatie te onderstellen, had er groote grieve van, dat hij niets kon verstaan van hetgeen zij spreken zouden; wij zijn gelukkiger en mogen even luisteren. —.

— Weêr hier, René! op ditzelfde uur? sprak zij zacht verwijtend.

— Hadt gij 't anders verwacht, Jonkvrouw! hernam hij; men heeft veelmalen mijne voorzigtigheid verdacht, mijne getrouwheid nimmer!

— Gij hebt gelijk: met meer radelooze onvoorzigtigheid heb ik nog nooit een man zich in perikelen zien storten, daarvan hem geenerlei profijt, noch bate te wachten stond.

— Roekeloos mag zijn, maar zoo gansch zonder bate toch niet, Lucienne! hernam hij met een zeker glimlachje, dat hem wel een weinig als het bedorven kind der dames kenschetste.

— Des te erger! hoe meer kans gij hebt van welslagen, hoe grooter de gevaren worden waarin gij u verwikkelt.

— Mejonkvrouw! ei! ik bidde u, laat de zorge voor mijnen persoon aan mij zelven over. Opdat niemand dan ik alleen de gevolgen van mijne handelingen zou behoeven te verantwoorden, heb ik in dit kasteel geen vertrouwde dan mij zelven, en getroost mij de zonderlingste voorzorgen om maar niemand in mijn geheim te nemen en niemands hulp te vragen.

— Niemand!! herhaalde zij met een zucht, en

ietwat verwijtend, hoe, gij zegt niemand....?

— In trouwe, dat zeg ik! Mijn geheim blijft immers in de familie? sprak hij glimlachende en wilde op nieuw hare hand nemen om die te kussen, maar zij trok die terug.

— O foei, Mijnheer! riep zij, gij zijt een boosaardig mensch!

— Wat schalkheid en wat vermetelheid is geloof ik het ergste wat gij mij te verwijten kunt hebben! maar zeg mij hoe is 't van daag met de Koningin?

— Hoe, gij hebt haar dezen ochtend nog niet uwe opwachting gemaakt?

— Ik behoor niet tot de gelukkigen, die tot haar *petit-lever* toegang hebben, en om later met de overigen mijn hof te maken, had ik geene gelegenheid, als gij ziet, ik heb wel wat anders te doen.... ik wacht....

— Ongelukkige! gij durft spotten? dat gij toch aflaten kondet die wanhopige passie te voeden!

— Hoe wanhopig ook, zij onderhoudt mij het leven, terwijl ik haar voede, en nu geen raad noch verwijt meer op dit punt, als 't u gelieft! 't zou toch ijdel wezen.

— Ik mag u toch zeggen, dat het ondankbaarheid is uwe beschermster dus te verwaarloozen....

— *Tudieu!* gij spreekt er van of Maria de Medicis mij om mijnentwil, bescherming verleende... den vijand van Richelieu, ziehier alles wat zij in mij ziet....

— En zou zij daarbij volkomen goed zien? vroeg de Jonkvrouw met een blik die wat scherp onderzoekend was.

— Zij heeft niet meer uwe schoone en heldere oogen, Lucienne! hernam hij, het hoofd afwendende, en daarbij, gij weet ik heb meer vijanden dan deze in Frankrijk achtergelaten.

— En gij geeft u vrij al te veel zorge om er u hier in Holland evenveel te winnen.

— Wij spraken van de Koningin, hernam hij, op nieuw het voorhoofd fronsende. Hoe bevindt zij zich sinds zij zekerheid heeft, dat de Kardinaal alle verzoening weigert, zelfs door tusschenkomst van den Prins van Oranje?

— Gij weet dan reeds, dat de zending van Mijnheer de Knuijt op dit stuk ijdel is geweest!

— *Polsambleu!*, weet dat dan niet ieder...! sinds gisteren avond, die berigten, die zij ontvangen heeft en die haar bijkans deden bezwijmen...!

— Dat de berigten ongunstig waren, ja, de l'Espine! dat kon iedereen gissen aan de uitwerking die zij deden; maar wat zij eigenlijk mededeelden is slechts enkelen bekend.

— Onder die enkelen ook aan mijne schoone Lucienne, en hoe natuurlijk dat zij ze mij heeft overgeleverd!

— Neen, Mijnheer!. neen, dat heb ik niet gedaan, hernam zij, kleurende, dat weet gij op andere wijze, en uwe bekendheid met de zaken der Koningin, waarmeê gij voorgeeft u niet te moeijen, komt mij vreemd voor en dus raadselachtig, dat....

— Ga voort! dat gij er tegen huivert, mij verder kondschap te geven van hetgeen er dezen morgen van wege het Engelsche hof tot haar is geko-

men, hernam hij met eenen spotachtigen glimlach.

— Lacy! ik vrees dat gij er wel al te veel van onderrigt zijt!

— Waarom te veel! dàt is juist het ongeluk van deze Koningin, dat zij altijd eene dubbelzinnige houding heeft tegenover hare vrienden, of liever dat zij zich tegen hen keert als eene vijandin, juist op het oogenblik dat zij ze meest zou noodig hebben. Altijd heeft zij dus dwaasselijk gehandeld met allen en zelfs met den Kardinaal, en gij begrijpt dat deze de laatste man in de wereld is, om zich dus te laten afwijzen met het derde van een geheim. Zoo ook ik: beter ware u en haar mij alles te zeggen, dan mij zoo veel te laten raden uit mij zelven, en te eerder, omdat ik het goed geluk heb zoo dikwerf *juist* te raden. En in den blik van den beeldschoonen jongeling, terwijl hij dit zeide, lag iets dat erger was dan schalkheid, als een glimp van valschheid, die pijnlijk was te zien, op die engelachtig schoone gelaatstrekken.

En toch niet altijd zijn de duivelen, die de hel naar de aarde heenbrengen, door het afzigtelijke teeken hunner afkomst gekenmerkt. Was René de l'Espine een zulke, was eenige dubbelheid in zijn karakter, misschien *zijne* ondeugd, gelijk ieder mensch er eene heeft, eene lievelingszonde, eene onbewaakte zwakheid, of de drang der omstandigheden, die hem noodzaakte zich in dit licht te stellen? — Hoe het zij, Lucienne scheen genoodzaakt of overreed tot vertrouwen, althans zij antwoordde:

— Het is nog gansch niet zeker, dat wij spoedig naar Engeland zullen oversteken.

— Dat geloof ik wel, ik hoor van de Hollandsche kustbewoners dat de wind zeer ongunstig is, sprak hij onnoozel.

— Ach! gij weet wel wat ik bedoel, — wij worden daar nog vooreerst niet gewacht....

— En dat is heel gelukki g, ik heb geen haast er te komen, noch gij ook, meen ik....

— De Koningin wacht er eene vaste schuilplaats! gij kunt toch medevoelen hoeveel dit woord beteekent voor eene ballinge....

— Niet heel goed! ik ben balling als zij, en ik vind mijn vermaak in het onzekere, maar vrije leven, dat ik nu geniete naar hartelust, en mijne zoete Lucienne toch wel ook een weinig....

— Ik vrij! hernam zij met een diepen zucht, ik, die in de eerste en hoogste mijner wenschen en behoeften op het wreedst beperkt word...

— Hij zag op haar met een zonderlingen glimlach, en sprak toen —: En toch hebt gij zoo veel liefde en zoo veel trouw voor de wreede, die u dus dwingt en pijnigt!

— Zij weet immers niet dat zij het doet! hernam Lucienne met zachtheid.

— En indien zij het wel wist, Lucienne?

— Neen, de l'Espine, neen! zij *weet* het niet! riep de Jonkvrouw met vuur.

— En toch heb ik reden om te gelooven, dat zij kan onderstellen, zoo niet met zekerheid weten, hoedanig uwe opvoeding is geweest, en welke uwe opiniën zijn gebleven! Wat zegt gij daartoe, Lucienne?

— Helaas! dan nog handelt zij naar haar beste geweten!

— Of naar hare politiek!

— Ik neme mij het regt niet over het geweten mijner weldoenster te oordeelen, hernam Lucienne, voor zich neêr ziende.

— Terwijl ik u verzeker, dat zij niet schroomt het uwe dwang aan te doen.

— Nu ja, maar ziet gij, René! in Engeland zal dat beter zijn, — o! dat wij doch in Engeland waren! —

— Liefste! zal ik u waarheid zeggen, dan geloof ik niet dat wij er ooit voet aan land zullen zetten.

— Hoe, de l'Espine! wat, gij spraakt immers dwaasheid... en gij wilt schertsen... de Koningin zou niet bij hare dochter worden ontvangen, die haar lief heeft, die naar haar verlangt....

— Ik acht het zeer onzeker, ondanks al die liefde en al dat verlangen! maar ik spreek niet van de Koningin, ik spreek van ons beiden, wij ten minste zullen onze voeten niet schielijk zetten in de hofzalen van Whitehall.

— En waarom juist wij niet?

— Van geheel het gevolg is het nog onzeker; maar dat nog daargelaten, wij beiden blijven in Holland.

— Maar hoe dan?

— Dat is ligt gezegd, gij in 't paleis van uw gemaal, ik, aan het hof van mijn schoonbroeder.

— René! René! gij zijt een verschrikkelijke spotter, en vrij al te roekeloos, — gij weet zoo goed als ik zelve, die jeugdige Vorst maakt mij het hof *niet* met oogmerk van hijlik, en...

— Dat kan zijn, maar hij is uitermate verliefd

en bijkans van zinnen door die liefde, en mij dunkt, met zulke sterke koorden van Amors boog knoopt men toch wel een paar strikken van Hymen!

— En al ware het dat liefdesblindheid zoo groot een Prins er toe bragt, mijne geringheid te overzien, meent gij dat uwe vermaagschapping met dien Heer er te meer zeker door zou zijn? vroeg zij bijna streng.

— Ik weet dat Mejonkvrouw Lucienne d'Arcy altijd anderen gereed zal vinden voor haar te vergeten, wat zij zelve niet vergeten kan; maar dat zij door verbergen toch niet kan uitwisschen, sprak hij bijna sarcastisch.

Zij wilde iets antwoorden; maar opeens vertoonde zich aan den uitgang van het vertrek, dat zij verlaten had, een man van eene hooge, statige gestalte en strenge gelaatstrekken; beide jongelieden weken schichtig van elkander ter zijde, de l'Espine zijne kamer in, en Lucienne, om zich eene houding te geven, leunde zich aan de balustrade van het balkon. De man naderde.... Het was een Geestelijke, hij droeg de *soutane*, het kalotje en de kleine bef van een *petit-abbé*.

— Waarschijnlijk de Fransche Kapellaan, die iederen morgen voor de Koningin de mis leest, zeide Honthorst bij zich zelven.

Hij sprak eenige woorden tot Lucienne, die wat verbleekte, de oogen even ten hemel sloeg, als met eene stille aanroeping, en daarop volgde zij dien man, het hoofd gebukt, als onder eenig zwaar leed.

Zoo haast zij zich verwijderd hadden, trad de l'Espine op nieuw op het balkon, nam weêr zijne

vroegere houding aan, en wendde nog strakker en scherper den blik naar de kleine poort.

Eindelijk scheen daardoor toch iets binnen te komen, dat aan zijne verwachting beantwoordde; althans hij klapte tweemaal in de handen, en snel reed een cavalier, die een fier paard bereed en een ander bij den teugel met zich voerde, de binnenplaats op, tot digt onder het balkon bij den vreemden jongen man, die schielijk zijn ronden grijzen kastoorhoed opzette, zijnen mantel toehaakte, en met één sprong over het balkon wipte, tot grooten schrik van Honthorst, die hem ijlhoofdig dacht, maar daar iets scheen te vinden, hetzij touwladder, of sterk gevlochten koord, waarmede hij zich vlug en behendig liet neêrzakken tot op het rijpaard, dat hem wachtte, daarop het edel dier, dat toch wel geene aanvuring noodig had, de sporen zijner geellederen laarzen liet voelen, en, gevolgd door den anderen, snel als de gedachte de poort uitreed.

— Diavolo! Diavolo! riep Honthorst, dat de dames geschaakt worden in deze tijden, waarin de jongeluiden zoo wuft en loszinnig zijn, zonderling die van 't hof, dat begrijpe ik, maar dat een jongman als deze zich dus hiermede wegrooven laat als een nonnekijn, en zelf tot de schaking hand leent, dat gaat mijn verstand te boven! En dan nog wel een page van Mijnheer de Landgraaf van Hessen, medepligtig aan het stuk! Ik onderken de kleuren van zijn gewaad, en zelfs de wapens op de hoeken van de dekkleeden der paarden, daar zij zich niet eens ontzien deze dus ten toon te dragen bij zulke daad! Fij toch, hoe de grooten huishouden ter dezer

tijd! morde hij voort, maar voltooide toch de schets van den bevalligen jongman, die hij aangevangen had, verder naar 't geheugen.

Hij had dit werk nog niet volkomen afgedaan, of hij zag Diedrik komen, die op hem toeliep met de haastige schreden van iemand, die gejaagd wordt, hetzij door vervolging van anderen, hetzij door heftige gemoedsbeweging.

Honthorst had zich voorbereid op den eenen of anderen onaangenamen afloop van het onderhoud der Koningin met den jongen Amsterdammer; maar uit vreeze van later in de onmogelijkheid te zijn, het gebeurde zoo goed het kon in 't effen te brengen, en onheil te verhelpen, had hij zich vooreerst van tusschenkomst onthouden, en nu Diedrik ziende, onverzeld, en dus zonder verdachte bewaking, voelde hij zich nog al verligt en riep hem toe met zekere opgeruimdheid:

— Eindelijk daagt ge toch weêr op uit de vorstelijke binnenkamers! Hartelijk welkom in de vrije lucht, waar het voor ons beiden frisscher is!

— O! mijn vriend! mijn vriend! ik weet naauw waar ik ben, noch wat ik voele; dus vreemd, aangrijpend, begoochelend en verwarrend is hetgeen men in deze oorden ondervindt en ervaart.

— Ja! mijn Meester! daar hebt ge nu een staaltje van het hofleven en van de benijdbaarheid van hoogeren staat, sprak Honthorst, zijne schets voorzigtig in zijn zakboek leggende. — Gij zaagt nu die fiere Vorstin van nabij, en wat zaagt gij? — eene rampspoedige vrouwe, gedrukt door zorgen, bukkend onder harteleed, gedreven door passiën en

pretentiën, die onvoldaan moeten blijven, en wier bejaging haar niets zal brengen, dan de overtuiging eener droeve onmagt. De weduwe van Hendrik IV, de moeder en schoonmoeder van zooveel gekroonde hoofden, is tot zulk eene vernedering gebragt, dat zij de hulp inroept van een man van mijne kwaliteit! en dat die man haar die moet weigeren, omdat hij niet tot haar verderf wil medewerken, en zijn land daartoe nog kwade diensten zou doen!

— Ja! ja! het is schrikkelijk hoe zij lijdt, hoe zij verguisd wordt, het is vreesselijk, wat booze ranken en vonden hier omgaan, en 't is naauw te gelooven, hoe de eene Christenmensch zich hier partij stelt tegens den anderen en dat al, naar 't mij toeschijnt, meest om winsten van hofgunst.

— En welke hofgunst, niet waar? voegde Honthorst er bij, die van eene Vorstin die niets te geven heeft, en niets kan ontnemen, en zich toch houding geeft, of zij over de hoogste magten der aarde te beschikken had, en rijken kon verdeelen en beheerschen met de daad van haren wil....

— Ei zwijg, Mr. Honthorst! viel Diedrik verdrietig in, belaad de arme Vorstin niet zwaarder, dan zij reeds beladen is, zij is zoo rampspoedig, dat men haar wel alles vergeven mag, alles....

— Aha! dacht Mr. Honthorst, zijn we nu weêr dáár! en luid zeide hij, naar ik gis, zijt gij vrienden gescheiden met de Koningin?

— Wij zijn nog niet gescheiden, hernam Diedrik, en ging naast Honthorst, op de bank zitten, opdat deze hem niet in de oogen zou zien.

— Ei zoo, is er eene vaste alliantie gemaakt tusschen de onderhandelende magten?

— Spot niet, Mijnheer! zeide Diedrik ernstig, de Koningin heeft mij eene dienst gevraagd, en zoo het in mijne magt is, zal ik haar die bewijzen.

— Maar welke dienst dan, mijn jeugdige vriend? vroeg de schilder haastig en wat onthutst.

— Dat weet ik zelf nog niet; daarom oordeelde ik niet vooruit te moeten weigeren; ik zou dat geene gewone vrouw doen, veelmin eene Vorstin, veelmin nog *deze....*

— Ik bid u, Meester Diedrik Adriaansz! wees gansch open en opregt met mij, en verheel mij niets: wat is er voorgevallen tusschen u en de Koningin, dat gij dus zijt omgekeerd, en de zaak wilt dienen van haar, die gij nog pas als eene vijandin eene verraderes van uw land wildet verklagen?

— Gij hebt het immers zelf gezegd, dat zijn de hersenschimmen eener vertwijfelde Vorstin, die niet met al uitwerken kunnen, en daarvan men geen gebruik mag maken tot verderf der vrouw.

— Heel goed, maar gij waart straks bijster ver van die opinie te deelen, mijn jonge Heer!

— Ik heb beter inzigt gekregen. Een enkel woord, een zachte klaagtoon, een droeve blik dier beklagenswaardige vrouwe hebben mij doen inzien, dat ik laag als wreed zou handelen met geheimen prijs te geven, die op zoodanige wijze tot mijne kennis waren gekomen.

— Ik beken dat het mij lief is u in die stemming te vinden; want zekerlijk evenzeer aan mij als aan de Koningin waart gij schuldig het voorgevallene dus te beschouwen, en daarin zoo te handelen, en ofschoon ik u geene verwijten wil doen

over het voorgevallene, sinds gij in de magt waart van passiën, die zich niet terstond laten beheerschen, gij herinnert u dat gij belofte hadt gegeven van zwijgen, wat er ook passeren mogt, dat u tot spreken verlokte....

— En ik schond die belofte onbedacht en schendiglijk, hernam Diedrik beschaamd.

— Ware de uitkomst eene andere geweest, het had mij mijne positie onder de Prinsen en Heeren kunnen kosten, en wat erger is, mijne reputatie van ernst en gezette degelijkheid! maar daar nu door 't gemeen belang van alle partijen, het stilzwijgen al vrij wel gewaarborgd zal zijn, wil ook ik u vergeven, dat gij meer hebt beloofd, dan gebleken is, dat gij kondt houden, en grootere belangen in perikel hebt gesteld, dan gij ooit hadt kunnen vergoeden, mits gij mij in goedronde eerlijkheid eene vraag beantwoordt?

— Vraag, want ik heb u niets te verzwijgen.

— Acht gij die snelle omkeering in uw gemoed ook uitgewerkt door hofranken en listige vonden, waarover gij straks klaagdet, en waardoor gij meent verbijsterd en omstrikt te zijn?

— Neen! neen! hernam Diedrik snel, die gingen mij in persoon niet aan, de Koningin was eenvoudig, ongemaakt, en zonder konstenarijen heeft zij mij bewogen....

— Alsof die eener Medicis dus grof waren, dat hij ze kost doorzien, dacht Honthorst.

— Waartoe bewogen? vroeg de schilder luid.

— Om hare vertrekken of ten minste het kasteel niet te verlaten, tot zij mij gezegd heeft, welke dienst zij van mij verlangde.

— En waarom die niet terstond gezegd? vroeg Honthorst, het voorhoofd fronsende.

— Wij werden gestoord, de Kolonel Douchant kwam binnen, want hij had vooruit verlof gehad zich bij haar te vervoegen, zoo haast hij uit den Haag terug zou zijn.

— Aha! en die Heer brengt berigten van de Staten, ik hoop hem te spreken, nog eer wij vele uren later zijn.

— Toch beval zij mij te wachten....

— En mijn fiere Amsterdammer onderging nu gedwee een *bevel* van eene Koningin!

— Van eene vrouw, die het gaf met eenen blik, die zachter smeekte dan de roerende bede; men had een Turk of barbaar moeten wezen, om zulken blik te wederstaan uit die weêrgaloos zielvolle blaauwe oogen.

— Bij Apelles! anderen maakt de liefde blind, u maakt ze helderziend boven menschen vermogen. Ik, die de Koningin Maria conterfeiten moet, en alreede lichtbruine tinten in hare oogen heb geworpen, maar zonder vaste zekerheid of ze blijven kunnen, daar ik nog zoekende ben naar de ware uitdrukking en volkomene kleurnabootsing, sinds ik die van de hare nog niet heb konnen uitvinden; ik, die uren lang reeds met gespannen opmerking in die Koninklijke kijkers hebt gestaard, zie mij nog niet verder, en gij, gij, die eerst onder de verbijsterendste gemoedsbeweging slechts even op haar hadt gezien, verklaardet mij reeds terstond, dat zij zwart waren, en dat hunne schittering u had verwond, bij gelijken van vurige pijlen!.... ik zwijg, overtuigd,

dat beter zien u ontnuchteren zal en bekoelen. Ten leste kunt gij lang en met het meeste gemak zien; gij schijnt werkelijk zeer ontnuchterd, zeer bekoeld, en toch nu komt gij mij weêr revelkallen van de zielvolle blikken dierzelfde weêrgalooze oogen; alleen hebt gij nu de ontdekking gedaan, dat zij blaauw zijn; ontdekking, die des te meer verdienste heeft, daar toch de Vorstin bij haar binnentreden gansch versteld en ontdaan van wezen was, en de oogen dof en omneveld had, op zulke wijze, dat daarin niets schitterde dan hare tranen, hetgeen nooit voordeelig kan geacht worden tot vaste onderkenning van de kleur....

— Ach! gij gekscheert, en gij hebt misschien gelijk; ik moest mij op dit punt zoo bepaald niet uitspreken; want nu ik het mij wel herinner, waren ze dieper, dan zwarte, en meer lichtend dan blaauwe;.... het mogen dan wel bruine zijn geweest.

Honthorst lachte luid op.

— Lustig toe, we gaan alle kleuren van den regenboog doorloopen; maak het slechts niet zoo wonderlijk, dat ik ze niet mengen kan op 't palet!

— Gij hebt regt u over mij vrolijk te maken, ik ben belagchenswaard, ik voele het zelf, ook vorsche ik op dit punt niet langer; alleen moet ik verklaren, dat nooit menschelijke blik eene zulke betooverende uitwerking op mijne ziel heeft gedaan, dan die, waarmeê Maria mij aanzag, toen gij weg waart, en die, waarmeê zij mij van zich liet, toen de Kolonel binnenkwam.

— Goed dat gij de juiste momenten van de begoocheling opgeeft, want anders zou ik moeite heb-

ben te gelooven: de blikken, die *ik* door de Koningin op u heb zien vestigen, waren alles behalve zacht, of getuigend van liefelijkheid.

Diedrik werd vuurrood bij de herinnering, en schrikte op, of men hem eene pijnlijke wonde had toegebragt; toch hernam hij met zekere bedaardheid:

— Gij hebt gelijk, toen was er eene trotsche Koningin, die op een onbeduidenden jongman neêrzag; later was het eene minnelijke vrouw, die een vriend en helper zocht te winnen....

— De gedaanteverwisseling was zeker sterk, en mag plaatse hebben onder de merkwaardigste die Ovidius bezingt; maar wat mij aangaat, ik verhope dat zij nog lange aanhoudt, want in trouwe, ik zou niet weten hoe ik het gespan van minnegoodjes zou aanbrengen, die haar rozen en leliën komen aanbieden, als aan de Koningin van 't rijk der bloemen en der liefde, zoo zij zich voortdurend bleef vertoonen als men haar dezen ochtend zag; en toch hoort dat nu eenmaal tot de ordonnantie van de schilderij.

— Waarheid is, dat ik mij nooit meer zonderling getroffen en verpletterd heb gevoeld, dan toen ik de Koningin zag binnentreden in zulke gestalte.

— Niet waar, gij waart ietwat verrast? vroeg Honthorst met een schalken glimlach.

— Zeg verpletterd. Ik kon mij naauw voorstellen, dat dit diezelfde vrouw was, die mij dus de verbeelding had getroffen; het harte werd mij op eens beklemd, en toch verligt; ik had willen schreijen van weemoed, en toch voelde ik mij de wangen kleuren van schaamte en spijt, en nu, mijn vriend! nu kan ik mij naauw indenken, dat de vrouw, die

ik verlaten heb, eene en dezelfde is met die andere, die in 't eerst dus mijn tegenzin wekte.

— Ja, mijn beste jongen! wat zal ik daartoe zeggen! — Dat zijn komedianten-kunstgrepen, daaraf weleerlijke Hollandsche luiden niet veel verstaan;... maar daarmeê de Italiaansche vorsten en vorstinnen, zonderling die uit het huis Medicis, uitnemend goed weten om te gaan, zijnde deze sinds lange voor groote tooneelspelers bekend.

— En ziet gij, Mr. Honthorst! nu, ik weet zelf niet waarom mij zulke angst en beklemdheid overvalt, maar nu weêr word ik door vreeze en hope geslingerd, welke van die twee gestalten ik vinden zal, als ik tot haar zal wederkeeren.

— Mogelijk nog wel eene derde, die u nog meer pijnlijken indruk geeft, sprak Honthorst nadenkend, en daarom, mijn jonge vriend! waag u niet aan nieuwe proeven, aan nieuwe schokken; het is nu zoo al wel, gij zult nu wel hebben ingezien, dat men zich in de gedaante als in het gemoedsbestaan van Koninginnen bedriegen kan, zoo als in die van andere vrouwen, zoo niet meer, en dat, waren ook de hare de liefelijkste in schijn, dit u toch tot klein gewin zoude zijn van vreugde of goed luk; gij zoudt altijd de Koningin zien als gij de vrouw wenschtet te vinden, of omgekeerd door de laatste worden aangetrokken, en afgehouden te doen wat uw pligt was, als gij noodig hadt de Koningin te treffen. Gij hebt nu konnen overzien hoe periculeus het is het hart op zoo hooge plaatse te stellen, vanwaar het laag kan nedervallen ter verbreking, wees dus wijs, en waag u niet weder aan begoochelingen,

die er de rust van verstoren kunnen; het binnengaan in dit betooverd kasteel was u moeizaam, het eischte bedrog en mommerij, de uitgang kan gelukkig vrijer zijn en meer ruiterlijk; daar is de poort, die regelregt op den ruimen weg naar Naaldwijk voert, neem mijn arm, ik zal u uitleiden.

— Heengaan? dat kan volstrekt niet zijn, de Koningin zou mij wachten!

— Wanneer?

— Zij zou mij laten roepen.

— Welnu, ik zal uw vertegenwoordiger zijn, ik zal haar, zoover het doenlijk is, de redenen zeggen van uw overhaast vertrek, en voldaan of niet, zij zal die moeten billijken.

— En ik beloofde haar mijne diensten! zoo zij mij toch iets wilde opleggen, dat mij mogelijk was te volbrengen?

— Geene schade! — zoo dat van dien aard is, zegt zij het mij, ik breng het trouwelijk over en 't zij gij het volvoert of niet, gij blijft buiten hare magt, buiten die van haren toorn, en buiten die van haren blik!

— Misschien hebt gij gelijk, en is uw raad wijs en goed; maar, ik kan dien niet opvolgen, ik heb beloofd....

— En ik heb beloofd u te genezen, dus waag ik u niet aan nieuwe instorting.

— Lacy! spreek niet zoo, gij noemt het eene kwaal, 't kan wezen dat het er eene is, maar zoo vaak ik die voele, heb ik die lief — en liever dan de genezing, van gansch herstel huiver ik als van den dood.

— Ziedaar werkelijk een ongeneeslijke patiënt! niet te willen herstellen! maar ik ben een streng arts, en ik geef u niet op; ik zal zorgen, dat uwe oproeping niet zoo spoedig volgt, dacht Honthorst, en luide zeide hij:

— Maar als de tijdsgelegenheid, waarover niemand, zonderling niet eene Vorstin, vrijelijk beschikken kan, het eens niet toeliet, dat zij u heden tot zich terugriep?

— Zoo blijve ik tot morgen.

— Op 't kasteel?

— Zeker, zij heeft het mij bevolen; ik zal wel hier of daar een plekje vinden om den nacht over te brengen.

— En zoo morgen ook even gelijk voorbijging?

— Zoo verbeide ik overmorgen en den dag die volgt, en een nieuwen, en nog weêr een nieuwen, totdat eindelijk....

— De Koningin u ganschelijk vergeten zal hebben, en naar Engeland afreist, of zult gij meêgaan, altijd in afwachting van haren last?

— Ik zeg daarop geen neen!

— Wat! zijt gij dol geworden? Gij zoudt op zoo lossen voet eenen keer naar Engeland doen?

— De afreize is bij lange na nog zoo zeker niet, gij hebt het gehoord als ik, en hoe 't ook zij, ik kan mij niet uit dezen cirkel losrukken, ik word er geboeid door zooveel vreemds, door zooveel zeldzaams, ja zelfs door simpele nieuwsgierigheid.

— Ei zoo! nieuwsgierigheid, is die, als ik 't vragen mag, de nieuwe mom, daarmeê zich uwe liefde dekt?

— 't Is geene liefde, geloof mij! maar wat die nieuwsgierigheid aangaat, zij heeft geene kleine stof, zij wordt getrokken door zoo wondere zaken, die ik u ga meêdeelen, en daarvan ik den afloop weten moet, al zou ik mij aan 't uiterste wagen.

— Gij spreekt van de ranken en streken der hofluiden, naar ik gisse, die u straks het gemoed zoo heftig bewogen?

— Juist, daarmeê vervuld kwam ik tot u, of eigenlijk niet tot u, dien ik niet hier dacht te vinden, maar, om in de vrije lucht adem te scheppen en rust te zoeken voor 't fel bewogen gemoed. Gij hebt mij daarvan afgeleid door uwe vragen naar Maria.

— Die afleiding was u niet bijster nut, dacht Honthorst, en tot Diedrik zeide hij: — Nu dan vertel mij uwe ontmoetingen en lotgevallen in dit doolhof, daarin ik dwaashoofd u zelf gevoerd heb. Ik achte de Koningin zal u nog wel een goed uur vrijlaten, te eerder daar het tegen den tijd loopt van hare tafel, en wat mij aangaat voor heden schilder ik niet meer; alleen laat ons een ander rustplekje zoeken, want daar komt eene dame, en hetgeen gij te vertellen hebt mag wel niet geschikt wezen om door vreemde ooren te worden opgevangen.

En hij nam Diedrik's arm en wilde den weg nemen naar eene zijlaan; maar reeds was de vrouw zoo digt genaderd, dat zich dus van haar afkeeren eene onbeleefdheid zou geweest zijn, en te eerder, daar het kennelijk haar doel was op hen aan te komen; Honthorst liet dus Diedrik's arm los, versnelde zijne schreden, en zich buigende, sprak hij haar aan, als: Mevrouw de Sourdiac.

Het was eene dame van dertig jaar, die er vrij goed uitzag, en die zelfs bevallig zou geweest zijn, zoo hare trekken minder gemaaktheid, meer gulle openheid hadden vertoond, en minder gemanierdheid hare houding had ontsierd; hare kleeding was prachtig. Over een ligt blaauw satijnen sleepgewaad, dat vóór openhing en een onderkleed van goudbrocade liet zien, droeg zij eene keurs of jakje van kersenrood fluweel, niet ongelijk aan onze kasawoika's met gladde mouwen, aan den pols gesloten, het corsage gesierd met *brandenburgs* en *galons* van gouddraad en zijde; — op hare hangende lokken, eenigzins gecrepeerd, droeg zij een ronden grijzen kastoorhoed met roode veder, die door een diamanten gesp bevestigd was; zij speelde, als in gedachten, met een klein boekje in zwart segrijnen band, dat zij Honthorst aanbood, terwijl zij zeide:

— Mr. Honthorst! ik geloof niet, dat gij in het beloop van dezen dag veel zult werken aan het portret der Koningin?

— Neen, Mevrouw! hare Majesteit heeft nu bezigheden, en later zal het licht mij gebreken; deze najaarsdagen zijn zoo kort.

— Zoo zoudt gij eene dame kunnen verpligten met u eene kleine taak door haar te laten opdragen, wel voor uw beroemd penseel al te gering, maar een konstenaar, zoo hoffelijk als gij, ziet niet zoo naauw op den aard der dienst, als het den wensch der dames geldt, is het niet zoo? en niet aan ieder vertrouwt eene vrouw gaarne hare geheimen, en Mr. Honthorst is even bekend voor een discreet en edelmoedig

cavalier, als voor een groot en abel schilder....

— Wat is er van uwe dienst? Mevrouw de Markiezin! viel Honthorst in, wien deze inleiding wantrouwen gaf; — hij kende de uitkomst van zekere vleijerijen.

— Dit miniatuur te kopijeren op een der schoone parkementbladen van dit gebedenboekje, hernam zij, en gaf hem een medaillon.

— Honthorst bezag het: — Dat is geloof ik de beeldtenis van den Vicomte Fabroni? begon Honthorst, haar wat verwonderd aanziende.

Zij trachtte te kleuren.

— Zoo is het, dit zal eene verrassing zijn voor zijne gemalin.... die hij mij heeft opgedragen, maar ik bezit het medaillon slechts voor een uur; — kunt gij het nabootsen in dien tijd, ware 't met nog zoo vlugtige trekken?...

Honthorst zweeg, en draaide het medaillon tusschen de vingers heen en weêr, als besluiteloos wat te antwoorden.

Diedrik was intusschen genaderd en trok hem bij de slip van zijnen mantel, eerst zacht, daarna zoo heftig, dat de schilder zich wel moest omwenden en hem aandacht geven.

— Wat zij u vraagt, doe dat niet, Mr. Honthorst! ik bidde u doe het niet, dit is eene van de personen, daaraf ik u spreken wilde, en die iets kwaads in den zin hebben; wat zij verlangt kan geen goed zijn, zij brouwt iemands verderf, kent gij Mejonkvrouw d'Arcy?

Maar de dame verloor haar geduld bij die tusschenspraak in eene taal die zij niet verstond, want

Diedrik had natuurlijk Hollandsch gesproken, en de Fransche hofdame begreep er geene syllabe van.

— Monsieur Honthorst! hebt gij u eindelijk beraden, of gij een werk op u nemen wilt, dat wel spoed eischt, maar dat betaald zal worden of het u maanden tijds had gekost? vroeg zij scherp en met hoogheid, 't is niet hoffelijk een bediende gehoor te leenen, als men de eere heeft zich met eene vrouw te onderhouden.

— Een leerling in mijne konst geldt ietwat meer, Mevrouw! dan wat gij dames van adel een bediende acht! — en daarbij, Mevrouw de Markiezin! ik moest werkelijk overwegen of het mij doenlijk zoude zijn in zulken tijd....

— Nu, en wat is de slotsom dezer rijpe overweging? vroeg zij spotachtig, want zij hield het er voor, dat hij haar tot beloften had willen uitlokken.

— Dat zulk werk niet van mijne competentie is, en dat ik het niet op mij kan nemen, hernam hij, zonderling niet nadat er mij *loon* voor geboden is! Mevrouw de Markiezin verschoone het ronde antwoord, en met eene diepe buiging gaf hij haar medaillon en gebedenboek terug.

Zij beet zich op de lippen van spijt, maar drong niet verder; alleen toen zij hem den rug toewendde, morde zij bij zich zelve: *l'Ami! tu me le payeras!*

V.

DE OPMERKINGEN EN ONTMOETINGEN VAN DIEDRIK.

— Ik dank u, mijn vriend! riep Diedrik met vuur, Honthorst de hand drukkende, zoo haast zij op goeden afstand waren van de Markiezin; ik dank u, dat gij gehoor gegeven hebt aan mijn verzoek, al kon ik het niet nader ophelderen.

— Ik zal u zeggen waarom ik zoo deed: het ware anders eene kleinigheid geweest om haar te gerieven, en ik had er mij de voornaamste dame van 't gezelschap der Koningin meê gewonnen, dat altijd zijn nut heeft, 't zij hier, 't zij elders; maar uwe onrust, de treken, die de hofjufferen elkaâr zoo volgaarne spelen, deed mij vreezen, dat ik werkelijk tot eenig kwaad mede zoude helpen, hoewel ook niets dan onschuldige scherts of geheime minne daaronder kon schuilen; een kwaad, dat wij zamen toch niet verhinderen kunnen; maar uw uitroep maakte mij indachtig en: „in twijfel onthoud u!" is mijne leus; slechts deed ik dat minst om u, wien ik liever niet gemoeid zie in de verwarringen en kuipe-

rijen, die hier ontstaan; daarom zeg mij, zoo klaar gij kunt, de redenen, waarom ik weigeren moest, en bovenal waarom gij Mejonkvrouw d'Arcy hierbij te sprake brengt?

— Dat zal ik u zeggen, kent gij die jonkvrouw?

— Of ik haar kenne! zoo menig Heer van 't hof of uit onzen adel, ja zelfs prinselijke jongelingen zijn mij aangeweest om hare beeldtenis te vervaardigen, steelswijze en in de vlugt, kon het niet openlijk gaan, want de jonkvrouw wil het geen hunner schenken, dat hun juist niet wondergroote hoop geeft op de jonste van 't origineel; doch ik die op mijnen roep van een wijs en stemmig man besta, liet mij niet bepraten, schoon ze mij vleiden oft' ik zelf een mooi jonk meisje ware.

— Dit bewijst dus de zedigheid van de jonge dame, en nog minder dan ooit geloof ik wat zij van haar lasterden.

— Wie?

— Die Markiezin de Sourdiac, als gij haar noemt, en nog eene andere die Vicomtesse Fabroni heette.

— Oho! gij waart getuige van een gesprek dier beide dames.

— Ja, maar ik zal het u geregeld vertellen: — Zoo haast ik mij buiten de tegenwoordigheid der Koningin bevond, informeerde ik mij naar u, en men verwees mij naar eene der groote gaanderijen, links af, die het paveljoen, dat de Koningin bewoont, vereenigt met dat andere hoekgebouw, waarvan, naar ik gis, de achtervertrekken op dezen binnenhof uitkomen.

— Ja, een paveljoen, dat nu ingerigt is voor het

gevolg der Koningin, en dat anders dient voor de jonge prinsessen en hare vrouwen, als de Stadhouder en zijne gemalin hier zamen hof houden.

— Nu dan in die gaanderij liep ik heen en weêr, zonder u te vinden, als gij weet, een geruimen tijd zonder op iets anders aandacht te geven, dan op de prachtige schilderstukken en portretten, die de marmeren wanden ter eener zijde versieren,... en waaronder ik er zag van u, die....

— Geene uitweidingen als 't wezen mag, viel de kunstenaar in, die vrees had, dat Diedrik zich aangordde tot eene dier pligtplegingen, waarvan hij oververzadigd was.

Diedrik glimlachte, en zeide: — Ja maar 't was juist bij een konststuk van uwe hand, dat mijn avontuur aanvangt.... ik moet daaraf dus wel spreken, ge herinnert u een nachtgezigt te Rome, met fakkellicht?

— O ja! hernam Honthorst toch even kleurend, 't is eene kopij van eene schilderij, die ik te Rome vervaardigde voor den Prins Giustiniani.

— Gij vergeeft mij dus, hope ik, dat ik mij zoo verdiepte in de beschouwing van dat konstwerk, dat ik er het gehoor bij verloor, al mijne zintuigen zamengevat hebbende in het oog.

— Dat was niet wijs, mijn jonge vriend! en dat bewijst dat gij vreemdeling zijt in paleizen, waar men altijd *une oreille en campagne* moet hebben, als de Françoisen zeggen, die zich op hofkunst verstaan.

— Ik had dien raad niet gevolgd, dit bekenne ik, en 't maakte, dat ik het verwegen eener deur niet

hoorde, die vlak naast 't schilderij moet geopend zijn, dus ook niet had kunnen opmerken of daar iemand ingekomen was, dan wel uitgetreden. Toch wat nieuwsgierig zag ik rondom mij in de gaanderij — niemand; de zware deur, die deze sloot, had zich niet zonder groot gerucht voor mij ontsloten, ik was dus wel zeker, dat zij een ander geene meer bescheidene diensten zou doen; daar moest dus iemand, uit een der andere vertrekken, die zich op de gaanderij openen, in dit zijn binnengetreden; om te weten of mijne gissing juist was, zag ik naar binnen; maar geene menschelijke gestalte bewoog zich daar, te eer vond ik vrijheid er eens rond te zien, en dat was de moeite waard. Het was eenvoudig gemeubeld; maar het was ingerigt tot eene bibliotheek en waarschijnlijk voor eene dame, want de ordening als de keuze der meubelen, groote als geringe, bloemen in potten en in japansche vazen, hier bewaard en verzorgd met al de teêrheid, die eene vrouw alleen wijden kan aan zoo teêre schepselen, bewezen mij, dat ik in het heiligdom eener schoone een vermetelen blik wierp.

— Wat ge zegt, bloemen in potten en japansche vazen, de laatste zijn kostbaar en de eerste zijn eene zeldzaamheid in dit saizoen, Meester Diedrik! en uwe schoone is zeker wel eene gevierde, dat men haar zulke hulde brengt.

— Ik onderstel dat Mejonkvrouw d'Arcy de bewoneresse zal zijn!

— Zij! ja, als gij daar goeden grond voor hebt, dan is het geloofelijk, de Koningin zelve wordt naauw dus gehuldigd en aangebeden als zij: de eerste

brengt men eerbewijzen uit pligt en uit aanzien van haren koninklijken rang; haar worden die geboden enkel uit liefde en om den wille der ongemeene minnelijkheid van haren persoon, en der genegenheid, die zij opwekt.

— O! dit verklaart mij den kwaden wil en de wangunst der anderen; maar er zijn toch dingen, die raadselachtig schijnen in haar gedrag, ik ten minste begrijp er niet veel af. Oordeel zelf, zonder er binnen te gaan, had ik het vertrek in volle ruimte kunnen overzien, en daar huisraad op zich zelf, al draagt dat getuigenis het eigendom eener dame te zijn, niet overlang de aandacht kan boeijen, zou ik welhaast mijn genoegen gehad hebben van dit ledig vertrek, zoo ik niet eene zware zijde damasten gordijn op den achtergrond een weinig had zien heen en weêr schuiven, of zich daarachter iemand verborg. Ik zag scherper toe, en bemerkte onder de gordijn, die wel tot den grond nederhing, maar toch door eenig beletsel juist daar was opgeheven, de punten van een lichtgeel voetschoeisel, te groot en te lomp voor een damesvoet, en daarbij al te gelijkend van fatsoen en kleur naar de gebruikelijke cavalierslaarzen, dat men er zich geen oogenblik in vergissen kon. Daarbij kennelijk staken er voeten in, en het was niet eene al te stoute vermetelheid, zich eene gansche daarbij behoorende manliengestalte te denken; deze, dus verscholen in een damesvertrek, dat was verraad tegen of overeenkomst met de bewoonster, en in beide gevallen moest ik er meer van weten. Ik stelde mij

spie, ik was er dezen ochtend toch reeds voor gehouden en uitgemaakt.

— Zoo de Heeren Cats of Huijgens u mede aanhoorden, zouden zij u eene fraaije zedespreuk of zinnepop daaraf voorstellen, beteekenende; hoe men altijd verder afwijkt, als men eens van den regten weg op een schuin pad is gekomen, en hoe men ten leste wordt, waar men zich voormaals geschaamd zou hebben toe gerekend te worden; maar ik laat de toepassing ter uwer conveniëntie, sinds ik in dezen niet de minst schuldige ben.

— Wat ik deed was mede om bestwille, en ik voele mij dus verantwoord. Ik geloof wel, dat ik een kwartieruurs onafgebroken mijne opmerking gevestigd hield op het leêge vertrek, zonder dat er iets voorviel, dat die aandacht bezigheid gaf, en op die voeten, zonder dat zij zich bewogen; ik bewonderde het geduld van den cavalier, en maakte mijne gissingen omtrent de schoonheid der dame, voor wie hij het oefende, toen opeens in het vertrek eene deur langzaam geopend werd, tegenover die, welke mij het toezien gunde. Ik trok mij snel terug, plaatste mij dus, dat de geopende deur naast de schilderij zich over mij uitstrekte als een schild, terwijl de reet mij nog alle vrijheid liet om te zien.

— Gelukkig dat ik u te ochtend je degen ontnomen heb, ge hadt in die klem mijn doek kunnen kwetsen, sprak Honthorst, die toch niet zoo onverschillig bleek over zijne voortbrengselen, als hij soms er den schijn van aannam; maar wat zaagt ge?

— Eene beeldschoone dame in eene eenvoudige segrijnen huik gewikkeld, die geheel hare gestalte dekte, en alleen nog maar het gelaat bloot liet, maar een fluweelen masker, dat zij in de hand hield, bewees dat zij ook dit niet lang dus onbedekt zou houden. Het onderkleed, dat ten deele door den opgeschorten vlieger zigtbaar was, was van paarlkleur satijn, rijk met zilver geborduurd, en 't was dus denkelijk, dat die dame, zoo zij uitging, in eene karos zou gaan, zonder dat, zou die pracht haar toch verraden hebben. Handschoenen, vederen waaijer en kerkboek, die op tafel lagen en die ik reeds lang had opgemerkt, werden nu beurtelings door haar opgenomen; daarna klapte zij in de handen, en, als ik wel had gegist, een cavalier kwam van achter de gordijn naar haar toe.

— Hoe zag hij er uit? vroeg Honthorst driftig.

— 't Zou een poëet zwaar vallen hier de waarheid te zeggen, want het rooft ter helfte de aardigheid van 't verhaal; maar ik moet die spreken, en bekennen, dat hij niet gansch jong was, en veeleer het uiterlijk had van een deftig krijgsman, dan van een jeugdigen *muscadin*.

— En toch zou dat in mijne oogen de zaak verligten! had hij zwarte oogen en een hoog voorhoofd, geelachtige gelaatstint?

— Juist, en langs de slapen hing sterk zwart haar, reeds van grijs doorzilverd.

— Ook mustatsen?

— Die draagt ieder!...

— 't Is zoo, maar toch zou ik nu er op zweren, dat het Fabroni was.

— De Vicomte Fabroni! — herhaalde Diedrik, met een veelbeduidend hoofdschudden, dat zou erg zijn!

— Waarom ontzet u die onderstelling dus?

— Gij zult het hooren.

— Eerst nog eene opheldering, was hij hoog van gestalte, en slank tot magerheid toe?

— Ik kan daarvan niet oordeelen: hij hadt zich in een ruimen mantel gewikkeld, en stond ietwat gebogen; de wijze, waarop hij de jonkvrouw toesprak, hield het midden tusschen hoofsche galanterie, en een ernstigen eerbied. Hij kuste haar de hand, hielp haar het fluweelen masker voorbinden, en reikte haar den eenen handschoen, dien zij had laten vallen. Onder dit alles sprak zij:

— Ach, Mijnheer! hoe groote verpligting heb ik aan u, dat gij u dus voor mij bloot geeft!

— Waarheid is ik zou een gek figuur maken, en geene kleine som van vijandschap op mij laden, als men wist dat *ik* u deze dienst deed, of zoo ik bij geval verrast werd, mij wegschuilende achter uw behangsel! zeide hij lagchende, doch met fluisterende stem.

Zij zuchtte, en hernam, ook hare stem zoo zacht makende als de adem van Zephir:

— Laas! helaas! wat zou er van mij worden zoo dat gebeurlijk ware!

— Zoo lang het nog niet gebeurd is, kunt gij getroost zijn, mijn kind!

— En toch is het droevig, dat ik zooveel list moet gebruiken om datgene te genieten, wat ande-

ren zoo openlijk in volle vrijheid nemen mogen, zonderling in dit goede land.

— De zoetheden der vrijheid zijn even ongelijk verdeeld als die der liefde, antwoordde hij; maar nu we hierop komen, gij ziet wat ik voor u veil heb; ge kost mij toch wel iets wedergeven, door een mijner wenschen te verhooren.

— Mijnheer! Mijnheer! sprak zij droevig, voorzeker gij doet mij te zwaar een eisch! gij zoudt mij dwingen tot het martelaarschap!

— Ei kom, gij zoudt de zoete minne, die ik u wil opleggen, niet de voorkeur geven boven het martelaarschap!

— O, zwijg! riep zij, en ik ben zeker, dat zij bloosde, schoon ik haar gelaat niet meer zien kon; 't is beter dat wij gaan, dan ons gevaar te vermeerderen, door een oponthoud tot zoo ijdel gesprek; en in de drift, waarmede zij vooruit stapte, vergat zij waaijer en kerkboek, die zij eene wijle op eenen stoel had nedergelegd.

Hij merkte het niet op, zoo groote haast had hij haar te volgen; ze gingen eenige schreden voort, kruisten de gaanderij over, tot bij een der vensterramen, waarvoor eene tabouret stond, zoo als er meer geplaatst waren hier en daar. Maar iets, dat ik nog niet had opgemerkt, trof mij nu; het venster was niet gesloten, en het was zeker niet het togtje versche lucht dat er doorheen kwam, dat den cavalier daarvan verwittigde, want alle vensters waren van buiten gegrendeld, en hij trad naar dit toe, en stiet het aan met zulke gerustheid, als ware hij zeker het dus te vinden;

daarop stapte hij op den schammel, en met éénen stap het raam uit; ik onderstel, dat er van buiten eenige leer, trap of stellaadje was opgerigt, dus gemakkelijk hij den overstap deed.

— Het beeldhouwwerk van het buitenkozijn mag hem daartoe gediend hebben, want het is gesierd met rijke uitbeeldsels in hardsteen.

— Die zijn hem dan wel goed te stade gekomen, want het uitklimmen ging hem af als een oud matroos; daarop volgde de dame, die hij ligt als eene veder ophief en uithielp; ik, nieuwsgierig waar ze belanden mogten, liep naar 't venster zoo haast zij er uitgetogen waren, maar zag niets, niets daarbuiten dan de witte marmersteenen van de binnenplaats en strakke beelden, die mij aanstaarden, of ik ook hun een vreemde was.

— En het paartje is ook niet door de kleine poort weggevloden; anders hadden ze langs mij voorbij moeten komen, sprak Honthorst nadenkend.

— Bezemstelen en eene luchtreis, is voor de verlichte hoflieden van dezen tijd wat te veel een heksenmiddel! glimlachte Diedrik.

— Neen, zeker hebben onze luidjes niet zoo'n bovenaardschen weg genomen; maar wat zeg ik, bovenaardsch, nu ben ik er, ze hebben een onderaardschen gekozen! onder de gaanderij liggen de gewelven en kelders, waarop het lusthuis is gebouwd, en zekerlijk zullen er toegangen derwaarts zijn op de binnenplaats; alleen om die te kennen, om er den sleutel van te hebben, om door die duistere welven den doortogt te vinden, die tot eenen uitgang brengt

naar de waterzijde, moet men gansch eigen zijn in het lusthuis, en beter van alles onderrigt, dan ik het Monsignore Fabroni onderstellen kan.

— O! ik wil dan nog hopen, dat het die niet was! riep Diedrik.

— Wat belangt dat u?

— De rust en de eer van die arme Jonkvrouw zouden er meê verloren zijn! — Monsignor Fabroni is immers een getrouwd man?

— Zekerlijk, en Mevrouw de Vicomtesse Fabroni is wel niet eene van die vrouwen, die zich zoo stillekens ter zijde laten schuiven.

— Dat wil ik gelooven. En zij zou toch gelijk hebben ook.

— Toegestemd en met al den ernst van onze Hollandsche degelijkheid, sprak Honthorst, hem de hand reikende, want die vreemde sinjeurs en madammen brengen hier handelingen en beginselen in de mode, die al even zottelijk en opzigtelijk zijn als hunne kleederdragt en vrij wat meer schadelijk, om er niet schandelijk bij te voegen. — Maar gij spreekt van Jonkvrouw d'Arcy in zoo klagelijken toon, of ze in lijden was, en mij dunkt ze nam daar toch tamelijk hare vrijheid en haar vermaak.

— De kruike ook gaat spelend te water tot zij berst; toen ik vergeefs naar mijne vlugtelingen had omgezien, scheen 't mij dat het verlaten vertrek zijne belangrijkheid nog niet voor mij verloren had, en nog stouter dan te voren wilde ik het binnengaan, maar ik trad even schielijk terug; want er bevond zich nu eene andere dame, die zeker was binnengekomen, onderwijl ik mij aan 't venster had begeven.

Zij toefde echter niet lang; alleen nam zij schielijk en alsof zij eenen roof beging, dat er onder ons, ook veel van had, het kleine kerkboekje op, stak het bij zich en verwijderde zich, zoo als de cavalier gekomen was, achter de gordijnen, die zeker een uitgang bedekten.

— En die vrouw was?...

— Dezelfde die zoo even tot u kwam.

— De Markiezin de Sourdiac?

— Juist, deze!

— Het kerkboekje, dat mij uiterlijk een Roomsch gebedenboek toescheen, was dus datzelfde!

— Ik onderstel het.

— Hoe weet gij dat het aan Mejonkvrouw d'Arcy behoorde, of dat zij de persone was, die....

— Uit het vervolg; het avontuur is nog niet ten einde. Ik bleef daarop niet lang meer alleen. Vele heeren, dames en pages kwamen door de gaanderij snel achter elkaâr, zoodat de twee zware deuren, die in- en uitgang leenden, zelfs niet den tijd hadden van weêr toe te vallen, daar de heeren met de meeste hoffelijkheid die voor hunne dames openhielden; ik onderstelde dat die personen alle aan ééne plaats zamen waren bijeen geweest, of zich derwaarts begaven.

— Zij kunnen gekomen zijn uit de late mis, of zich begeven hebben naar de tafel van het huis der Koningin.

— Dat laatste zou ik haast niet denken, omdat eerst, toen zij allen gepasseerd waren, nog twee vrouwen kwamen, en niet om te gaan, maar om te blijven, want zij zetten zich ieder op eene der tabou-

retten, waarvan ik vroeger sprak; in de eene herkende ik de dame, die het laatst zich had vertoond, die ik nu ken als de Markiezin de Sourdiac; de andere was hare oudere, en ook in kleeding deftiger en meer stemmig; deze noemde zich Vicomtesse de Fabroni, als ik weldra hoorde; zeker zouden zij zich niet zoo rustig tot praten hebben neêrgezet, zoo het middagmaal haar wachtte.

— Monseigneur de Vicomte heeft met de zijnen eene eigene tafel, ligt was de Markiezin daaraan voor dien dag genood. — De gewone hofbeambten met hunne dames eten vroeger dan de Koningin, de voornaamste gelijktijdig.

— Zoo is het verklaarbaar, het uur van den maaltijd hebben ze afgewacht in de gaanderij.

— Juist, want zij brengt naar eene voorzaal, waarop zich de eetzaal opent, en de andere vertrekken die de Koningin bewoont.

— Maar gij, bij wie wordt gij gerekend?

— Gelukkig bij niemand bepaald; ik heb hier mijne kamer, ga af en aan, uit en in, maar neem mijnen maaltijd in de herberg te Naaldwijk, dat is eenvoudig, maar, vrij. Eens werd ik plegtstatig genood aan 't ontbijt der Koningin deel te nemen; maar toen waren daar meer Hollandsche gasten, en ik had plaatse nevens den Heer Huijgens, den Secretaris van zijne Hoogheid.

— Op mij schijnt men niet te denken voor 't maal, lachte Diedrik, zoo als straks, toen die dames haar gesprek aanvingen en voortzetten, zonder meer op mijne tegenwoordigheid te letten, dan

of ik een schoothondje of papegaai ware geweest; ook was dat in 't begin voor mij vrij onbeduidend, want het zinspeelde meest op personen en zaken, waarmede ik volstrekt onbekend was, en ik zou er welligt niet eens naar geluisterd hebben, zoo de naam van Mademoiselle d'Arcy niet mijne ooren getroffen had als dezelfde naam, dien de Koningin mij had genoemd als dien der dame, waaraan zij het foudraal harer oorbagge ten geschenke had gegeven; dit wekte in mij eenige belangstelling; later werd die verhoogd, als gij hooren zult. Mevrouw de Sourdiac dan liet als onopzettelijk zich den naam ontvallen van Mademoiselle d'Arcy.

— Zij heeft veel goeds! hernam de Vicomtesse op eenen toon, die meer uitvorschend was dan stellig. Eene wijze van kwaadspreken of liever tot kwaadspreken uitlokken, die niet enkel in de 17de eeuw gebruikelijk was.

— En ieder heeft goedheden voor haar, van de Hollandsche heeren af tot op de Koningin toe; de laatste vooral behandelt haar met eene zachtheid, eene toegevendheid, die waarlijk bevreemdt....

— Dat moest u toch niet bevreemden, *mia cara!* die de verhouding kent van de Koningin tot Mademoiselle d'Arcy zoo goed als ik.

— *Si, si!* ik ken die verhouding, maar dat is nog geene reden voor deze, om dat meisje alles te veroorloven.

— Zij veroorlooft haar niet alles, en wel het minst datgene, waarin zij het meest wenschen zou vrij te zijn.

— Ik verzeker u, zij weet vergoeding te nemen

voor dien ligten dwang: zij houdt bijna den rang van eene Vorstin onder ons, en zekerlijk zij voert er den toon van....

— Mij in tegendeel hindert altijd hare gemaakte zedigheid en overdreven schuchterheid; zij gaf mij veeltijds het denkbeeld van eene die zich als slagtoffer laat medevoeren.

— Een fraai slagtoffer, dat eigenlijk alles beheerscht; hare gansche houding is aanstelling en verkropte trots, vooral sinds zij een prins als den Landgraaf van Hessen aan hare voeten ziet.

— Mevrouw Fabroni glimlachte sarcastisch.

— *Mia cara!* gij zijt jaloersch van het bal, dat de jonge Vorst te harer eere gegeven heeft!

— Ik geloof niet, Mevrouw de Vicomtesse! dat ik eene Demoiselle d'Arcy iets te benijden zou hebben, zoo haast ik het wilde.

— *Fi donc!* gij neemt mijne plagerij als ernst, is dat goed van u! men weet immers dat de jonge Prins eerst naar uwe gunst heeft gestaan, doch dat de waardigheid en de koelheid, waarmede hij ontvangen werd, hem heeft afgeschrikt...

— Fij! fij! riep Honthorst lagchend Diedrik in de rede vallende, heeft zij haar dat gezegd? ik had nooit die strakke Vicomtesse zoo fijn en ondeugend geacht bij scherts! ge moet weten, mijn jonge vriend! dat de sprake gaat onder de hoflieden, dat Mevrouw de Sourdiac zich kennelijk toegelegd heeft op de verovering van den jeugdigen Heer. — Wat zal ik u zeggen, daar gaan al vrij wat ijdele zotheden om in deze hooge gewesten; rang is een zwak bolwerk tegen boozen wil; ik heb menige

dame aan 't hof op vreemde wegen zien wandelen, en, en... — ik houd Mevrouw de Sourdiac niet beter dan eene andere.

— Naar 't geen ik van haar opmerkte, moet ze slechter zijn. O! maar hoe kan eene Koningin als Maria de Medicis zulke wezens om zich dulden?

— Maar weet gij dan niet? kuiperijen van eerzucht en minne is het voedsel, daarbij Maria de Medicis altijd heeft geleefd, en zal blijven leven, en die zij dus medevoert waar zij met haren nasleep komt, zoo niet overbrengt, want de pestilentie des ligchaams is naauw meer aanstekend dan de pestilentie der ziel.

— Hoe de Heeren Staten toch gelijk hadden haar slechts doorreize toe te staan en geen eigenlijk verblijf! sprak Diedrik overtuigd.

— Dat is een verstandig woord, Diedrik! houd u daarbij... en nu vervolg.

— Ik vervolg: — Zoo zal het nog wel mijne schuld heeten, dat die cavalier zich naar die zijde heeft gewend? hernam Mevrouw de Sourdiac, zonder van gelaat te veranderen, dat van een sterken geest getuigt naar uwe inlichting.

— Waar die vrij goed ontvangen werd, dat moet men zeggen.

— Ja, met eene fijne kunst, met eene coquetterie, die... in waarheid verbazen moet van zulk een jong meisje, 't is jammer dat Mevrouw de Chevreuse te Brussel gebleven is; die alleen nog had haar lessen kunnen geven en hare opvoeding voltooijen.

— Vergiffenis, Markiezin doch de pleegdochter van Bassompierre zou nooit de kweekelinge kunnen zijn van de vriendin van Anna van Oostenrijk.

— Gij hebt gelijk, Mijnheer de Graaf de Beaufort is welligt haar opvoeder geweest; maar op mijn woord zij is vèr voor eene Huguenote; ook is het van 't hoogste belang, dat zij niet mede reist naar Engeland!

— Ziet gij daar schade in?

— Groote schade, ik zweer het u!

— Voor de Koningin, of voor ons?

— Wat de Koningin belangt, daar heb ik nog niet over gedacht; maar voor ons! zeker, Mevrouw Fabroni! voor eene Italiane, en voor eene vrouw die staatdame was tijdens het regentschap van de Koningin-moeder aan het hof van Z. M. Lodewijk XIII, zijt gij al zeer weinig gescherpt op de intriguen van anderen; gij vraagt, wat ons dat zijn zal, zoo eene intriguante, die Huguenote is, aan het puriteinsche hof van Karel I hare rol kan spelen.... maar ziet gij dan niet, dat zij ons alle zal dwarsboomen, ons alle verdacht maken, ons alle in de schaduw zal stellen en in 't eind ons alle zal overheerschen, zoo niet gansch uit den weg ruimen!

— Ik beken u, Markiezin! al zoudt gij ook mijn weinigje vernuft verdenken, van dat alles zie ik niets, en allereerst om de goede reden, dat Demoiselle d'Arcy wel in 't dwaalgeloof der Huguenoten is opgevoed, en met de sektarissen heeft verkeerd; maar dat zij van hare aankomst te Brussel af, altijd is beschouwd geworden en gehandeld heeft als eene

goede Katholijke, dat zij zelfs hier zoo geregeld de mis bijwoont als iemand onzer.

— Ja, op de wijze van wijlen Z. M. Koning Hendrik IV, en met de gezette aandacht van den Kardinaal Richelieu.

— Dat staat niet aan ons te beoordeelen, maar aan haren biechtvader.

— Die groote dames toonen daar al zoo weinig zuivere denkbeelden van Gods alwetendheid als van Christelijke liefde, merkte Honthorst aan.

— Niet waar, het hart keert om van walging bij zulke laagheid van ziel, als die hooggeborenen toonden, want Mevrouw Fabroni hernam:

— En al ware zij Huguenote in 't harte als Calvijn zelf, gij weet toch, ze zou 't zich nooit durven toonen, en de Koningin Henriette, die ons wel zal weten te handhaven, heeft zoo innige verknochtheid voor hare geloofsgenooten, dat het eene kettersche, gesteld dat Lucienne het nog ware, niet veel baten zou de gunst des Konings te winnen, door de mommerij van religie.

— Met al dien invloed der Koningin op haren gemaal, is haar geheele huis toch naar Frankrijk teruggezonden, ter liefde van eenen puriteinschen hofprediker! neen, *ma mie!* ik laat ons lot in dat vreemde land niet dus aan het toeval over. Jonkvrouw d'Arcy moet verwijderd worden eer wij Holland verlaten, ik zal niet eerder rusten.

— Daartoe zal de Koningin nooit overgaan.

— Zij zal wèl, gij zult het zien, het zal ons zelfs zeer gemakkelijk vallen haar te verderven, mits gij mij helpen wilt.

— Markiezin! gij weet dat ik veeltijds aan uwe zijde heb gestaan en dat nog zal doen, waar gij ontwerpen hadt gevormd of hielpt uitvoeren, die de belangen, of ook slechts de wenschen onzer gebiedster dienen konden; maar ik kan niets aanvangen tegen Lucienne d'Arcy, die zich nooit mijne vijandin heeft getoond, en wier betrekking tot onze meesteres alleen reeds mij zou voorschrijven, haar tegen valstrikken te waarschuwen, veelmin tot haren val mede te werken, en zekerlijk zou Monsignor Fabroni het mij gansch niet ten goede houden zoo ik u hier steun gaf.

— O! daaraan twijfel ik niet! hernam Mevrouw de Sourdiac met eenen veelbeduidenden glimlach.

— Gij hebt daaraan ook niet te twijfelen, de oorzaak kennende, waarom mijn gemaal zich eener Jonkvrouw aantrekt, die....

— Die de wonderlijke gave schijnt te hebben al de wereld aan te trekken en te behagen, en gratie te vinden zelfs voor de strengste oogen.

— O! maar in waarheid, zoo iemand streng is voor Lucienne, het is Mijnheer Fabroni, sprak de Vicomtesse op dien toon, die anderen overtuigen *wil* om het zelf te worden.

— Zoo ten minste schijnt het....

— Het schijnt! zegt gij, Mevrouw! en de oogen der Vicomtesse begonnen te flikkeren van toorn en onrust, gij zoudt dan meenen dat de houding, die hij uiterlijk aanneemt tegen haar, niet die is, welke...

— Welke de juiste uitdrukking is van hetgeen er eigenlijk tusschen hen omgaat.

— Mevrouw! Mevrouw! maar dat is eene schrik-

wekkende beschuldiging, die gij daar uitspreekt! riep Fabroni's gade, met drift oprijzende, en mij dunkt het ware toch voorzigtig, zulke onderstellingen geen lucht te geven, zoo men....

— Niet zoo iets als zekerheid had! daarin hebt gij gelijk, Vicomtesse!

— O! maar mijn God! ik word dan bedrogen! riep de dame uit, eigenlijk met meer toorn dan smart, naar het mij toescheen.

— Ik heb eenige reden om zóó te denken! hernam Mevrouw de Sourdiac koel.

— Die koelheid scheen de andere dame op eene andere gedachte te brengen.

Zij zweeg eene wijle, glimlachte toen en zeide: — O! ik weet het, gij zegt dit alles om mij te kwellen of tegen Mejonkvrouw d'Arcy in te nemen; gij kent mijne zwakheid, ik ben ijverzuchtig, maar ik zou Fabroni al te groot onregt doen, zoo ik het ware op Lucienne, een kind wier voogd hij is, wier vader hij zou kunnen zijn, dat voor hem siddert en dat hem meer vreest dan de Koningin! en zich al meer en meer geruststellend onder hare eigene bewijsredenen, eindigde zij uiterst kalm, en alleen wat scherp tegen de Markiezin: — Gij ziet dus, Mevrouw! dat uwe plagerij, hoewel een weinig al te boos en al te onvoorzigtig, ditmaal geene kans heeft te treffen.

Mevrouw de Sourdiac antwoordde hierop koeltjes, zonder boos te worden over die aantijging, of haar te wederleggen: — Er is vreeze en vreeze, me lieve! ook de uiterste passie heeft zulke huivering tegenover haar voorwerp.... en juist een kind, als

gij Lucienne d'Arcy noemt, kan uit luim alle heeren, zelfs prinselijke, die aan hare voeten liggen, versmaden, om den blik af te smeeken van den fieren, stouten gebieder, die haar achting afdwingt.

De Vicomtesse vouwde hare handen: — Mevrouw! Mevrouw! blaas mij zoo helschen argwaan niet in de ziel, niet in de mijne, die het niet nemen kan als eene andere, zoo gij van dit alles niet hebt dan een vermoeden.

— Maar ik zeide het u immers, ik heb meer dan dit! ik heb zekerheid!

— *Infami! trattore!* riep toen de dame in hare moedertaal, en hare oogen vlamden: — De roekelooze! zoo met mij te spotten, en hij, ook hij, hem wien ik achting toedroeg, meer dan in deze dagen eenige vrouw haren gemaal, hij, *inferno!* en zij rukte zich een prachtig parelsnoer los in hare drift, waaraan een portret hing; het portret viel, zij merkte het niet eenmaal op; de rijke koralen vielen, zij zag er niet eens naar om. Mevrouw de Sourdiac schoof snel en behendig met den voet het portret onder de tabouret, waarop zij gezeten was; en antwoordde toen:

— Neen, Mevrouw! ik spot niet, ik zou dus niet durven, niet willen spotten met eene achtenswaardige vrouw als gij zijt; maar gij moet kalmer zijn dan ik u nu zie, eer ik mijne bewijzen aan uw oordeel overgeef. Weet alleen dit, ik heb het in mijne magt dit meisje te verderven — dus te verderven, — dat de Koningin zich van haar zal moeten scheiden,

eer zij deze oorden verlaat, en mij dunkt voor u als voor mij, zult gij nu inzien dat die scheiding noodig is.

— Ja, zij is noodig! en het zal niet eenmaal eene wraak zijn, het zal vergelding wezen, regtmatige straf.... Zij zal zwerven ballinge, zonder steun en hij — hij!

— Neen, Mevrouw! niet hij; schuldig of onschuldig, uwen gemaal moet gij sparen, het zou uw eigen verderf zijn; zij, zij alleen moet vallen, en daartoe wenschte ik uwe medewerking.

— Het is zoo, als hij haar bemint, zal hij het meeste lijden in haar.

— Maar.... hoe, een van hen te sparen, waar ze zamen schuldig zijn, hoe dan haar aan te klagen bij de Koningin?...

— Juist daartoe heb ik het middel gevonden, zie... oordeelt gij het gebruikelijk met gebedenboeken als deze de mis bij te wonen?

En Mevrouw de Sourdiac haalde uit haar zijtaschje een klein segrijnen boekje te voorschijn, hetzelfde, dat ik haar van de tafel had zien opnemen.

Zij hield het de Vicomtesse geopend voor.

Mevrouw Fabroni gloeide van afschuw.

— Mij dus in haar te vergissen! geef snel, ik vlieg naar de Koningin.

Maar de Markiezin hield het terug.

— En uw gemaal, hij zou haar beschermen! neen, dit zou niet zijn dan vruchteloos ergernis geven, opzien baren, en niets uitwerken! Fabroni zelf moet worden ingelicht; hij zelf moet zich van haar wenden, en daartoe zal dit mij dienen.

— Gij hebt gelijk! als hij zekerheid heeft van deze ontrouw, van zoo gruwelijke huichelarij als zij oefent, dan kan hij niet meer hare partij nemen, haar niet opgerigt houden, ware zijne passie nog zoo blind, nog zoo verterend!

— Welzeker! en vooreerst zullen wij zien wat wij hiermede verkrijgen kunnen, gij kunt u dan met ééne wraakneming vergenoegen.

— En te eerder, daar die volkomen zal zijn!

— Maar ik hoorde zoo even beweging in de naaste zaal, kan ook de Koningin naar eene van ons gevraagd hebben?

— Altijd zou men ons kunnen beluisteren, als daar iemand zijn mogt, scheiden wij liever voor heden; bij de wandeling der Koningin kunnen wij ons ongezocht zamenvoegen, en dan ook geeft ge mij die bewijzen, die ik noodig heb om.... om.... aan mijn ongeluk te gelooven? vroeg Mevrouw Fabroni met eene gesmoorde stem.

— Ik beloof u dat, Vicomtesse! En die twee vrouwen drukten elkaâr de vingertoppen tot teeken van bondgenootschap; daarop verwijderde zich de Burggravin. Mevrouw de Sourdiac alleen gebleven, raapte schielijk het portret op, terwijl zij bij zich zelve zeide: *Ça ma mie!* ik zal u die bewijzen niet schuldig blijven, en te minder, daar gij zelve mij in staat hebt gesteld ze te leveren! daarop verliet zij de zaal door eene tegenovergestelde deur.

— Gij hebt gezien hoe ik haar hier wedervond, bezig om uwe hulp in te roepen bij de uitvoering van hare booze ontwerpen, want zoodanige treken als zij uitspeelt, kunnen geen ander doel hebben, dan....

— Het booze! gij hebt gelijk; maar gelukkig hebben wij het doorzien. En... zie toch, Diedrik! daar zijn wij toch nog onhandiger geweest dan wij moesten! we hadden het kerkboekje en het portret moeten aannemen, dan hadden wij haar onschadelijk gemaakt met dien eenen zet!

— Mits ge beloofd hadt haar te dienen....

— Wis! en dat had ik toch niet konnen doen; maar haar in dezen te verschalken, zou mij niet zwaar op de conscientie gewogen hebben, en meest spijt het mij, dat ik de occasie heb laten slippen.

— En verloren occasie keert niet weder, hernam Diedrik verdrietig. Arme jonkvrouw! hoe beweegt het mij, dat ik u niet uit dit spinneweb kon losmaken, dat zij rondom u heen weven!

— En, wie weet, wie niet alverder daarin verwikkeld kan worden, want de Koningin zal partij moeten kiezen, en wie zegt ons, dat zij de wijste, de meest regtvaardige zal nemen, als anderen haar eenen blinddoek voor de oogen binden. Maria is niet bekend voor eene gelukkige keuze van vrienden....

— Dit zeggen van u, Meester Honthorst! versterkt mij in het plan, dat ik had gemaakt alvorens u te spreken....

— Laat hooren, welk plan?....

— Als de Koningin mij roepen laat, wil ik haar alles ontdekken....

— Maar, mijn goede Diedrik! indien, zoo als wezen kon.... Mejonkvrouw d'Arcy niet onschuldig is....

— Dat is waar — — — dan ben *ik* haar aanklager!

— En door welk middel nog daartoe....

— Ja, gij hebt gelijk, een afgeluisterd gesprek! ik zal dat nooit durven bekennen.... Wij moesten trachten de dame zelve te spreken, te waarschuwen....

— Dat denkbeeld is niet kwaad; nu, daar zij denkelijk langs denzelfden weg zal terugkeeren, dien zij is uitgegaan, moesten wij goede wacht houden.... gij bij voorbeeld hier op de vensteren.... ik begeef mij naar de gaanderij, waar niemand het vreemd zal vinden mij te zien, daar ik er mij doorgaans onthoude als de Prins en Prinses op het lusthuis hun verblijf hebben, en er somwijlen zelfs mijne werkplaats heb gehad — —

— Zeker is dat goed, dat gij daar zegt, — maar toch, ik die gezien en gehoord heb, zou beter met de jonkvrouw kunnen spreken.

— Neen, neen, mijn jonker! Bij mijn wil en weten zal ik u niet wagen aan de beguichelingen van die tooveressen.... want schuldig of onschuldig, dat laatste zijn ze toch allen, en daarbij, oorlof voor 't woord, daarbij ontbreekt u omzigtige hofkonst, om die fijne vlindertjes bij de vleugels te vatten, zonder dat zij krijten over ruwheid. En glimlagchend, maar met een goedhartigen hoofdknik verwijderde zich de schilder en liet Diedrik alleen achter als eene schildwacht op een verloren post.

VI.

DE KONINGIN KRIJGT BEZOEK.

Maar het was Honthorst niet toegezegd, dat hij even rustig zijn post betrekken zou. Om in de bedoelde gaanderij te komen, zonder den ongewonen weg te nemen, dien Jonkvrouw d'Arcy en haar geleider gekozen hadden om die te verlaten, moest hij eerst het hoekpaveljoen binnengaan dat er heenvoerde, en den ingang daartoe kon hij niet bereiken, zonder het plein over te steken en langs de groote hofpoort voorbij te gaan, die tegenover eene der ophaalbruggen lag. Die poort stond bij dag gewoonlijk open; tegen onbescheiden indringen van wie geen regt hadden binnen te treden; was er genoeg voorzorg genomen door eene goede wacht, en daarbij de eerbied voor een vorstelijk verblijf, voor het lusthuis van den Stadhouder, den geliefden Frederik Hendrik, hield het goede volk wel terug zonder stoffelijke belemmering; en personen uit eenen stand boven de volksklasse verlaagden zich niet om hunkerend op plein en *basse-cour* rond te dwalen, terwijl hun de

intrede tot het lusthuis zelf niet veroorloofd was. De lustige en luidruchtige stoet, die deze poort binnentrok op het oogenblik dat Meester Gerard voorbij wilde gaan, was dus wel een gezelschap van regthebbenden. De wijze ook waarop het zich aankondigde, getuigde dat. De schildwachten stelden zich *en haye* en bewezen krijgseer. Loopers en heidukken snelden vooruit, om ieder oponthoud, iederen hinderpaal uit den weg te nemen, door het enkel uitroepen van de namen der komenden.

En welke namen ook hadden zij te noemen!

„Hare Doorluchtige Hoogheid de Prinses van Oranje!"

En de witte telganger, die de fiere Vorstin, de prachtlievende Amalia van Solms droeg, trappelde brieschend en snuivend, onder den dwang van den strakken teugel, de poort in, den fijnen kop zoo trotsch opheffende, en den strakken hals zoo sierlijk krommende, als had hij bewustheid van den last, dien hij droeg.

Over hare amazone, van gebloemd, zwart fluweel, droeg zij een purperzijden vlieger of bovenkleed, met sabelbont omzoomd, eene voorzorg, die 't vergevorderd saizoen en de nabijheid der zeekust, zelfs bij fraai weêr, niet overbodig maakte. Op haar kapsel droeg zij den ronden Franschen hoed met twee of drie afhangende struisveêren; voor 't oogenblik dus had zij niets dat haar van andere dames van hoogen rang kon onderscheiden, dan die zekere wijze van zich te toonen en te houden, die terstond de vrouw schetste, fier op vorstinnenrang, en voor wie het gebieden gewoonte was geworden. Naast haar

reed hare tweede dochter, de jeugdige Albertina-Agnes, en.... was het een schuchtere page, die uit eerbied twee of drie passen achter de Prinses terugbleef, daar hij, als haar cavalier, het regt moest hebben aan hare zijde te rijden? Of was het niet het verschil van rang, dat hem zoo schroomvallig maakte tegenover eene Prinses, maar veeleer omdat hare ontluikende bekoorlijkheden reeds de aandacht trokken van den jongman? — Dat laatste durven wij gerust onderstellen, want een looper die de kleuren droeg van het Huis van Nassau, hoewel met de onderscheiding, die de Friesche tak had aangenomen, riep niet minder luid zijnen naam, dan een der vorigen was uitgeroepen:

„Zijne Genade Willem Frederik, Graaf van Nassau!"

Willem Frederik van Nassau, tweede zoon van Ernst Casimir, was toen nog bij zijne vorstelijke verwanten van Oranje geliefd als een zoon, en hij had zich kunnen verbeelden naast zijne zuster te rijden, zoo zijn oog niet met een ander dan broederlijk gevoel op de zachte Albertina had gerust. Maar hare groote jeugd en de wisselende belangen der staatkunde benevelden zulke uitzigten voor den jongen Graaf. Toen deze groep was binnengetrokken met de statigheid, die de Prinses aangaf, riep een heiduk snel:

„Hare Majesteit, de Koningin van Bohemen, Keurvorstin van de Paltz!" En tegelijk schaarden zich allen ter zijde, die eerst den voortred hadden genomen, zelfs de Prinses, want de snelle draf, waartoe die stoute rijderes en de dames, die haar

volgden, hare vurige genetten hadden aangeprikkeld, liet zich niet zoo schielijk tot den pas dwingen, en 't moest zelfs wat vreeze geven, voor wie het aanzagen.... maar de uiterste behendigheid dier Amazone bleek: digt bij de Prinses gekomen, dwong zij met eenen forschen ruk aan den teugel het dravende ros tot volkomen ruste, en zich buigende met bevalligheid en met eene ligtheid, als ware zij uit eenen armstoel opgerezen, groette zij de Vorstin met hare rijzweep.

Het was in waarheid een wonder aantrekkelijk schouwspel haar dus te zien, die Vorstin, nog meer belangwekkend door haar ongeluk dan door haren rang, en bekoorlijk meer nog door betooverende losheid en gratie van houding en manieren, dan juist door uitstekende schoonheid. Maar het eigenaardige van hare bevalligheid kwam juist het best uit, als zij een fier ros tot voetstuk had, eene rijkleeding tot draperie. Onder de Vorstinnen van haren tijd werd zij geroemd als de stoutste Amazone, en geheel het voorkomen dezer kleindochter van Maria Stuart beantwoordde aan die faam; hare gestalte, slank en buigzaam, getuigde van kracht en vastheid; hare houding was fier, maar zonder stijfheid; hare bewegingen waren vlug; maar besloten, en haar blik was snel en scherp. Zij had het gewelfde voorhoofd en de zonderlinge uitdrukkingvolle oogen harer grootmoeder; maar voor 't overige waren hare trekken wel wat te sterk en te hard voor eene vrouw, en daarom paste haar zoo goed eene kleeding, die zonder het vrouwelijk karakter geheel te verliezen, toch eenige overeenkomst had met een mannelijk gewaad.

Hetzij eene luim van het oogenblik, waarin zij zich met herinneringen van vroegere grootheid wilde begoochelen, hetzij enkel uit voorliefde tot het bevallige costuum, de Koningin van Bohemen droeg de nationale kleeding van haar verloren rijk, die zich, met eenige wijziging, werkelijk goed eigende tot een rijgewaad. Geregen halve laarsjes van rood marokijn leder, scherp gepunt, in tegenstelling van het breede vierkante voetschoeisel der eeuw, en met borduursel van gouddraad en zijde opgewerkt, deden haren fijnen voet volmaakt regt; een ruime pantalon van fijn wit cachemir, zich vastsluitende aan die laarsjes, liet zich intusschen meer gissen dan zien, daar het onderkleed van gele damastzijde, met fijn sabelbont omzoomd, zeer laag nederhing; het open jasje of lang vest, dat zij daarover droeg, was van donkerblaauw fluweel, met purperzijden voering, als te zien was uit de puntige, fladderende voorpanden, en de wijde mouwen, die, ter halverwege open, slechts ter verwarming der polsen schenen gebruikt te worden, waar zij dan ook gesloten en met bont omzet waren, die van 't onderkleed deden werkelijk die dienst, zij waren strak en sluitende; de keurs van goudlaken, die zigtbaar werd gelaten door het open overkleed, was rijk bezet met fijngeslepen Boheemsche granaten; waren het juweelen geweest, wij zouden de echtheid verdenken en om redenen; maar voor de echtheid der rijen paarlen, die van haren hals nederhingen tot op den gordel, durven wij instaan, omdat zij haar toekwamen van de Staten, die er haar meê begiftigd hadden, toen zij als gelukkige bruid van den Keurvorst Frederik

de reize nam over den Haag, om naar zijne erflanden te trekken. Als verweduwde Koningin, waren zulke gedachtenissen van vroeger geluk zeker de laatste, waarvan zij zich zou ontdoen. Ook zag men op de kleine roodfluweelen muts, die zij droeg, nevens den breeden rand van bont, nog de *aigrette* met zes en dertig hangende diamanten schitteren, gelijktijdig door dezelfde gevers vereerd, die werkelijk, als zij overgingen tot hetgeen zij „een reëel compliment" noemden, bewezen, dat zij vorstelijke mildheid wisten te oefenen nevens burgerlijke spaarzaamheid. Die muts of barret, fonkelend van schitterende gesteenten en een weinig schuins vastgezet op de prachtige lokken, stond bij hare gelaatstrekken zoo uitnemend goed, en de mengeling van vorstelijke stoutheid en aanvallige vrouwelijke schalkheid kwam er zoo sprekend door uit, dat een Vorst voor haar gebogen zou hebben als voor een gelijke, en een burger toch moed zou genomen hebben haar de hand te kussen, niet als eene Vorstin, maar als eene schoone vrouw. Deze bekoorlijke vrouw dan, na zich gebogen te hebben, als wij zeiden, voor de Prinses van Oranje, zag even om naar de dames die haar volgden, terwijl zij zeide:

— Uwe Hoogheid was mij meer dan eene halve mijl vooruit; maar mijn verlangen haar in te halen was zoo groot, dat ik gereden heb, op mijne trouwe, als een koerier, die goede tijding brengt, en die kinderen mij ter naauwer nood konden bijhouden. Die kinderen.... dat waren hare beide dochters en haar jongste zoon, Prins Robert, nog een knaap, maar zij hadden toch van geene kleine behendigheid

in de rijkunst blijk gegeven, want zij had slechts eenige stappen op hen vooruit; — meer langzaam, meer voorzigtig, meer schuchter, of meer achteloos en minder begeerig, om aan het doel van den wandelrid te komen, volgde eene wijle daarna nog eene dochter der Koningin: Prinses Louise.

Deze werd geleid door twee cavaliers, die beiden ook zich geene moeite gaven haar met hun voorbeeld haast te prediken. De een werd aangekondigd als:

„De Landgraaf Willem van Hessen!"

De ander scheen geen titel te hebben, die op zulke wijze nevens die der hooge personen mogt worden uitgesproken; maar zekerlijk zoo persoonlijke voordeelen in rekening waren gekomen, had hij niets behoeven toe te geven aan iemand van 't vorstelijk gezelschap, zelfs niet aan den jeugdigen Landgraaf zelven, die voor den edelsten en beminnelijksten Prins van 't stadhouderlijk hof doorging. Vreemd was het, dat deze geheele stoet, dus in twee groepen verdeeld, zonder eenig mannelijk geleide was dan de genoemde heeren, een klein gevolg van pages en piqueurs uitgezonderd, die welhaast aankwamen, voorafgegaan door eenige staatdames der Vorstinnen, die, of door bescheidene terughouding, of werkelijk door minder geoefendheid ietwat achtergebleven waren,

Het spreekt van zelf, dat onze schilder, zich kruisend met zulken stoet, niets had kunnen doen dan eerbiedig en ter zijde treden, en met een pijnlijk gezigt den hoed afnemen, dien hij pas wat dieper in de oogen had gedrukt, om niet terstond herkend

en aangesproken te worden door de personen, die hij zou ontmoeten. Toch troostte hij zich, terwijl hij bij zich zelven zeide:

— Dat 's misschien eene uitredding voor vriend Diedrik, schoon hij het eene kwade fortuin zal noemen; dit doorluchtig bezoek, dat zij ontvangt, zal de Koningin wel voor vele uren beletten aan hem te denken, zoo niet maken dat zij hem gansch vergeet, en zoo ze zich zijner daarna mogt herinneren, heeft ze ligt die gedachte diensten niet meer van doen, en ik zal dat moment waarnemen en zorgen, dat hij oorlof krijgt om te gaan, want deze lucht deugt niet voor dit jonge mensch, en zijn hierzijn bezwaart mij de conscientie...

Terwijl de schilder deze overwegingen maakte, was een deel van het hooge gezelschap afgestegen met de hulp van allerlei soort van hofbeambten, in der haast toegeschoten.

De Markies de Sourdiac had de Prinses binnengeleid, en andere aanzienlijke heeren van het gevolg der Koningin Maria bewezen dezelfde diensten aan de Koningin van Bohemen en aan hare dochters. Willem Frederik had de stoutmoedigheid genomen zijne dame den arm te bieden....

Intusschen waren de twee cavaliers met de jonge Prinses Louise eindelijk genaderd. En Honthorst kon zijnen uitroep van verwondering niet terughouden, toen hij in den eenen den schoonen jongman van het balkon herkende.

— Ter sluik weggevloden en nu triomfantelijk te keeren in 't gezelschap van Mijnheer de Landgraaf, en als geleijonker mijner bevallige leerlinge de Prin-

ses Louise! en dat hij het is, hetzij door de keuze der jonge Vorstin, hetzij door vrijpostige stoutigheid, dat blijkt wel, want daar helpt hij haar van het paard! voorwaar, die kwant verstaat de hofkonst.

Inderdaad, de jonge Graaf Willem was zelf uit den zadel gesprongen, maar had aan René de l'Espine de eer gegund de dame tot afstijgen de hand te reiken, en de minnelijke glimlach, waarmeê zij die hulp aannam, bewees, dat de Prinses er zich niet slechter door gediend achtte. Honthorst verbeeldde zich zelfs, dat de cavalier langer, dan volstrekt noodig was, hare hand vasthield; zoo dit waarheid was, dan strafte zij die stoutheid niet dan door dieper te blozen, en de straf, die hij had verdiend, trof slechts Mijnheer Baudrin, een edelman der Koninginne-moeder, die haar den arm kwam bieden om haar binnen te leiden, want een koele blik en een misnoegde trek op het lief gelaat was zijn loon voor die hoffelijkheid.

De l'Espine's oog rustte niet meer vriendelijk op dien heer, terwijl hij zijne buiging maakte voor Louise; daarop wendde hij zich snel naar den Landgraaf. Deze was naauwelijks van zijn paard gesprongen, of hij had Honthorst opgemerkt en liep op den schilder toe, terwijl hij uitriep:

— Dat spelt mij goeds van mijn bezoek op Honselaarsdijk, dat ik bij 't afstijgen terstond den man ontmoet, over wien ik den ganschen morgen gedacht en gesproken heb.

— Uwe Genade meent mij, Gerard Honthorst? vroeg de schilder, minder bevreemd intusschen dan

hij zich voordeed, want hij was het meer gewoon, dat die groote heeren hem begroetten met eenige hoffelijkheid, als zij iets van hem verlangden.

— *Ganz gewiss* u, heer Honthorst! schilder van hare Doorluchtige Hoogheid de Prinses, en van hoeveel doorluchtigen en hooggeborenen niet al....

— Het strekt mij tot zonderling groote eere....

— Gij zegt dat zoo koel, omdat ge mij niet gelooft; maar ik zal u overtuigen, heer Ridder! en hij wenkte de l'Espine, wiens gezigt vrij strak stond na de gedwongen scheiding van zijne dame.

— Heer Ridder! is het niet waar dat ons onderhoud op den wandelrid, naauw over ietwat anders geloopen heeft dan over de nobele konst van Mijnheer....

— Ongetwijfeld! uwe Genade, hernam de l'Espine, vorschend op Honthorst ziende, dien hij niet kende, alleen de naam van Mijnheer....

— Den schilder Honthorst! hernam de jonge Graaf levendig, en als met een blik van verwijt.

— Het is waar! het is waar! wij hebben veel gesproken over teekenkonst en bovenal over fraaije conterfeitsels; begon René meer gevat.

— Het is zoo, wij hebben niet met name van Mr. Honthorst gesproken, hervatte Willem wat verlegen, maar toch daar hij het is, die de Prinses Louise, in de teekenkonst onderwijst....

— Gij, Mijnheer! riep de l'Espine levendig, en met courtoisie zich naar hem heen keerende, gij zijt het die de eere hebt....

— Ja, Ridder! ik, hernam Honthorst kortaf, want daar hij het gesprek tusschen dien jongen edelman

en Mejonkvrouw d'Arcy niet had kunnen verstaan, schenen hem de zamenkomst op het balkon en de wandelrid met de jonge Prinses van Bohemen bewijzen, dat die jongman het hof maakte aan twee dames tegelijk, en het verminderde vrij wat de sympathie, die hij opgevat had voor diens bevallig uiterlijk.

— En gij begrijpt wel, heer Honthorst! hervatte Graaf Willem, dat het niet bijgeval was dat wij ons over zulke zaken onderhielden?

— Voorzeker neen, uwe Genade! antwoordde Meester Gerard met zijn schalken glimlach; maar de Graaf was verhinderd dit antwoord te hooren; een page van de Prinses kwam schielijk naar hen toe en boodschapte, dat de Koningin haren doorluchtigen gasten, ter verwelkoming, was te gemoet gegaan tot in eene der antichambres, en dat er naar zijne Grafelijke Genade was geïnformeerd.

— 't Is waar ook! ik ben hier gekomen om de Koninginne-moeder! riep de jonge Vorst, waarde heer Honthorst! sprak hij zacht, niet waar, straks vind ik u nog hier?

— Tot uwe bevelen, mijn Graaf! antwoordde deze.

— Kom, de l'Espine! volg mij! Deze ook keerde zich tot den schilder, en scheen hem iets te willen opzeggen; maar Honthorst deed alsof hij 't niet opmerkte, en de jonge Landgraaf nam haastig René's arm en voerde hem met zich.

— 't Lijkt wel of ze mij van daag allen van doen hebben, sprak Honthorst in zich zelven meesmuilend, en toch, als het er op aankomt, is er onder die al-

len niet een, die werkelijk naar mijne konst vraagt, om haar zelve, en naar den konstenaar.... zeker niet meer dan als het middel, waardoor zij voor hunne begeerten of hunne ijdelheden voldoening verhopen; doch de Koningin zal nu wel voor een goed uur bezet zijn; deze heeren vinden zoo ras niet hunne vrijheid weêr; Mejonkvrouw d'Arcy moet nu al voor lang zijn binnengekeerd of haar uitstap zou opgemerkt worden, ik heb dus niets beters te doen dan den armen Diedrik af te lossen, en hem voor te stellen den maaltijd te nemen tot Naaldwijk.

Maar reeds vond hij den jongen Amsterdammer niet meer op de plaats, die hij zijnen post noemde, en evenzeer ontrust als ontevreden, nam hij haastig het noodigste in eene herberg van het dorp Honselaars en keerde toen schielijk naar het kasteel terug, om van Diedrik's afzijn opheldering te verkrijgen.

VII.

OPHELDERINGEN VOOR DEN LEZER.

Als men onderstellen kon was de audientie van den Kolonel Douchant bij de Koningin sinds lang afgeloopen, en of de tijding die hij bragt hare bezwaren vermeerderd had of vergroot, het was Maria de Medicis niet aan te zien, en zij toonde „een goed gelaat," als men toen zeide, toen zij zich aan tafel zette, en omringd was door verscheidene personen van haren kleinen hofstoet, die zij niet allen vertrouwd achtte.

Hoe onverklaarbaar het ook schijne, Mejonkvrouw Lucienne d'Arcy was stipt op het gewone uur aan den arm van Dr. Rioland de eetzaal binnengekomen, om nevens Mevrouwen de Sourdiac en Fabroni plaats te nemen.

De Vicomte, die nu ook tegenwoordig was, zag met een ernstigen blik op haar, vroeg op vrij strengen toon hoe zij den ochtend had doorgebragt? en het jonge meisje had wat verbleekend, maar toch met kalme vastheid geantwoord: — met godvruchtige

oefeningen. De vermetelheid van de vraag, zoowel als de huichelarij van het antwoord, naar het gevoelen der Vicomtesse, verlokte deze bijna tot eene uitbarsting, zoo de Markiezin haar niet met blikken en gebaren tot meer voorzigtigheid had bewogen. Verder gebeurde er niets, hoewel de houding der dames onderling strak en gedwongen was, en die van Monsignor Fabroni voor alle drie de vrouwen raadselachtig was, daar het scheen of hij alleen niets te verbergen had, of zich boven alles durfde verheffen. De Markies de Sourdiac, die van niets wist, schertste en praatte als altijd; na het middagmaal begaf men zich gezamenlijk naar de Koningin, die Mejonkvrouw d'Arcy terstond met zigtbaar welgevallen de hand reikte, en toen de jonge dame die gekust had, sprak zij een geruimen tijd met haar; daarop wendde Maria zich tot andere personen van hare omgeving, en tot aller bevreemding niet het eerst tot Monsignor Fabroni, den aanzienlijksten in rang, en die ook de eerste in hare gunst plagt te zijn; maar evenmin tot de Markiezin de Sourdiac; zij wisselde slechts eenige onbeteekenende woorden met lieden, die niet gewoon waren zich dus op den voorgrond geroepen te zien. Fabroni, blijkbaar met zijne Vorstin op koelen voet, gaf geen teeken van ongeduld of verwondering; maar de Markiezin verbleekte van spijt, en de Vicomtesse werd vuurrood van ergernis. Later en alsof zij hem nu eerst opmerkte, deed zij een paar vragen aan Fabroni, en daarna onderhield zij zich ééne wijle met Mevrouw de Sourdiac; maar schielijk, en als vreesde zij deze te veel te onderscheiden, wendde zij zich weêr van

haar af, om Mevrouw Fabroni toe te spreken, voor wie echter die toespraak te laat kwam, en die dus in hare antwoorden wat humeur liet doorschemeren, en Maria, die zoo noodig oorzaak tot naijver en onmin te mijden had tusschen drie personen, die voor haar alle evenzeer van belang waren, had niets gewerkt dan ze alle drie even ontevreden te laten, omdat zij het ongeluk had nog altijd zich te laten beheerschen bij hare handelingen door de luimen eener Koningin en de inzigten eener valsche staatkunde, in plaats van zich te schikken naar de noodwendigheid, die de zwervende ballinge aan hare volgelingen had moeten verbinden als eene vriendin; in plaats van hen door woord en daad eendragt en vertrouwen te prediken, wist zij afgunst en verdeeldheid onder hen te doen heerschen, door hare gunsten en haar vertrouwen te wisselen als bij den dag, en ze even onregtmatig te geven als terug te nemen, door daarbij aan de influisteringen van de eene partij tegen de andere gehoor te geven, en hare welwillendheid te regelen naar zulke opvattingen; en dat verwijderde hen meer van haar in den geest, dan hare verloren magt en grootheid, want ondanks dat verlies waren zij haar getrouw gebleven; zij hadden reeds daardoor regt op een ander loon, dan dat, hetwelk koninklijke trots en onverstand wist uit te deelen, en, ze verkregen dat loon toch niet, was het vreemd zoo ze niet altoos geduld zouden hebben nieuwe rampen voor haar en met haar te torschen, zoo ze reeds nu ieder op eigene wijze omzagen naar eene kans, om aan de tegenwoordige onheilen te ontgaan? — En werkelijk dit deden zij. Wij gaan het u ophelderen,

opdat het u tegelijk eenige draden hunner intriguen in handen geve.

Toen Richelieu eenmaal de vijand was geworden van de vrouw, waaraan hij zijne eerste verheffing dankte, moest hij het blijven, onverbiddelijk en rusteloos; waar Maria nog soms gehoopt had, dat hij uit staatkunde zijnen haat zou ter zijde stellen, om met haar tot eene verzoening te komen, was dat eene dwaling, die bewijst hoe weinig zij hem begreep, hoe weinig zij haren eigenen toestand doorzag, want het was juist *uit staatkunde*, dat hij zich onverzoenlijk moest toonen, en het is niet waarschijnlijk dat de persoon dier vrouw, die hem het middel was geweest om tot het gezag te komen, hem zoo grooten afkeer heeft ingeboezemd, als wel hare persoonlijkheid, hare positie; de Koninginne-moeder was het, die hij in haar haatte, eene stelling, waaruit zij niet was te verdrijven, en die haar altijd zekere regten zou waarborgen, door de gansche menschheid geëerbiedigd, door alle mogendheden erkend, en waarvan ballingschap zelfs of kerker haar niet konden versteken. En ongelukkig was er in het karakter, noch in de handelwijze der Koninginne-moeder niets, dat hem voor haar onvoorzigtig gebruik van die regten geruststellen kon.

Vooreerst bleef zij altijd door bewijzen geven van heerschzucht en streven naar een gezag, dat zij eens had bezeten. Richelieu zelf was heerschzuchtig en vast besloten, niets af te staan, aan niemand, van de magt die hij hield; maar wat wilde Richelieu met die aanmatiging, wat was het eenig ware doel van zijne heerschzucht? De grootheid van Frankrijk,

het binnenlandsch herstel der orde; de handhaving der wetten, tegenover de woelende partijen der grooten, die zich iedere bandeloosheid en iedere verguizing der burgers en iedere uitspatting tegen de goede zeden, zonder eenige schaamte veroorloofden; het herstel der geldmiddelen, door de hebzucht en de spilziekte dierzelfde loshoofden in de uiterste verwarring gebragt; de bloei der kunsten; de bevordering der wetenschap, niet enkel omdat hij ze zelf liefhad, maar ook omdat hij haren invloed en hare waardij begreep; de innerlijke kracht van zijn vaderland en de uiterlijke glorie er van: ziedaar zijn groot doel, waarop hij standvastig afging en zonder aarzeling, hoewel het menig verschrikkelijk middel vorderde; middelen door dat doel niet gewettigd maar verklaard, en die hem regt gaven op Frankrijks dank dat hij ze gebruiken durfde. En wat wilde de Koninginne-moeder, waartoe eischte zij het gezag, waartoe zou zij dat gebruiken, als zij het weêr kon bemagtigen? tot niets anders dan de voldoening harer vrouwelijke en koninklijke ijdelheid, tot de belooning harer gunstelingen, tot de vernedering harer vijanden. Richelieu had geene vrienden, kende geene vijanden, als het zijn doel gold; naar hare kleiner inzigten zou zij alles regelen, naar 't kleine belang van het oogenblik, juist de partij der wanorde en dier leiders en plegers aan hare zijde plaatsen, in een eindeloos doolhof van intriguen rondwoelen, zonder verder te komen, en altijd wisselend van vrienden als van vijanden, den cirkel der onvergenoegden, der teleurgestelden, der onrustigen en der woelzieken om haar heen telkens verwijden; nog meer, zij

zou juist die bondgenootschappen versmaden, die Richelieu met zoo vèrzienden blik had aangeknoopt en zoo moeizaam vasthield; zij zou er andere zoeken, die de belangen van Frankrijk meer in den weg zouden staan dan steunen.

Aansluiting met het huis van Oostenrijk zou het natuurlijk gevolg zijn van hare herstelling; de vernedering van het huis van Oostenrijk, voor Frankrijk te overwegend in Europa, was doorgaande de politiek van den Minister, en nog ten laatste was eene onoverkomelijke grieve tegen haar, hare voorliefde voor haren zoon Gaston, een Prins, die, zoo mogelijk, nog meer ongeschiktheid had dan Lodewijk XIII, om diens plaats te bekleeden, en die niet eens dezelfde overtuiging van eigene onbekwaamheid zou gehad hebben, noch die som van lijdelijkheid, dien afkeer van allen arbeid des geestes, die Lodewijk juist tot zulk eenen naam-Koning maakten, als de groote Minister noodig had; deze jonge Prins had niet eens tact genoeg gehad om de onmisbaarheid van Richelieu voor zijnen broeder te doorzien, en hij durfde nog hopen, hij bleef nog werken tot zijnen val, hij maakte nooit met hem vrede; dan ten koste van eenige zijner vrienden, ten koste van eigene dieper vernedering, en toch, hij had nog de radelooze onhandigheid, om dien vrede nooit eerlijk te houden, altijd te bezwijken, bij iedere proeve, waarmede de Kardinaal zelf zijne opregtheid toetste, en altijd verleid te worden door iedere hersenschim, waarmede de eerzucht zijner vrienden hem vleide, of te vallen in iederen valstrik, die ter hunner verlokking door den Kardinaal was gespannen, en toch

het was deze zoon, dien Maria's zwakheid tot lieveling had gekozen, om dien lieveling op den voorgrond te zetten tegenover den Koning, tegenover Anna en haren zoon, over wiens geboorte zij een dubbelzinnig licht kon werpen, dat bij een man van een karakter als Lodewijk XIII doenlijk was, — gelijk Richelieu zelf het wantrouwen en den afkeer tusschen die echtgenooten lang genoeg had weten te voeden en te versterken; maar nu ten laatste was de geboorte van een Dauphin hem welkom, ware het alleen als wettige hindernis tusschen Gaston van Orleans en den troon van Frankrijk, zwakke hindernis altijd, het leven van een zuigeling.... een onhandig arts, eene omkooping, eene min, die hare taak verkeerd begreep en die vertroetelde in plaats van te kweeken, — of slechts een van die duizende toevallen, die zoo teedere bloesems opeens doen verdorren of in onherstelbare kwijning doen wegsterven; eene grootmoeder als Maria de Medicis dáár, om tot een van die toevallen mede te werken, en.... de erfopvolging viel weêr terug op een wezen als Monsieur! Het is wel ongelukkig, dat waar de troonen erfelijk zijn in het geslacht der Vorsten, zij ook niet hunne deugden erfelijk kunnen maken. Hendrik IV had de kroon voor zijn geslacht gewonnen, en het volk ook achtte zich dat eene winst; maar na hem, welk groot Vorst heeft de regte linie der Bourbons aan Frankrijks troon gegeven?

Lodewijk XIV uitgenomen, wiens grootheid als mensch nog zeer betwistbaar zoude zijn! — en in menig Vorstengeslacht is het niet beter gegaan: — weet gij er een als dat van de Oranjes, dat van Willem

I tot Willem III ingesloten, aan Nederland heeft gegeven vijf uitnemende Vorsten niet alleen, maar vijf veldheeren, vijf mannen van hoofd en van daad, die men niet noemen kan, zonder het welgevallen dat de hoogachting afdwingt; het is zoo, de grootsten hunner waren niet juist zij, aan wie de staf en de vorstentitel het meest zeker gewaarborgd was.... zoo schijnt het, dat juist de zekerheid, voor een troon geboren te zijn of er regt op te hebben, de zedelijke aanspraken daarop in dezelfde mate verminderen.... en dan moet ik herhalen, 't is jammer, dat waar de erfopvolging vaststaat, de geschiktheid er toe niet mede kan worden overgeleverd, of, dat althans de aanspraken van die geschiktheid mogten afhangen; maar het gaat mij als.... Honthorst, ik heb geen verstand van „zoo hooge zaken" — Richelieu wel, en daarom toonde hij zich zulk een onverzoenlijk vijand van de Koninginne-moeder, die volstrekt naar niets anders vroeg dan naar haar zelfbelang; daarom was het hem niet genoeg iedere poging tot hare verzoening met Lodewijk XIII te doen mislukken, niet genoeg hare vlugt uit Frankrijk te gebruiken, om die tot eene levenslange ballingschap te maken, niet genoeg, iedere plaats, waar zij toevlugt vond, te maken tot het tooneel van zooveel argwaan en tot zooveel bespieding, dat de herbergzame gastvrienden zelve vreeze kregen voor de gevaarlijke gast, op zulke wijze, dat vriendschap met de arme Koningin zorg gaf voor vijandschap met den magtigen Minister; maar hij wilde nog meer: de band, die Maria als Koninginne-moeder aan Frankrijk hechtte, was niet te verbreken; maar

de Koninginne-moeder, als politiek persoon, kon worden vernietigd, en al de draden die haar met Frankrijk vereenigden, behalve die eene des bloeds, die nog slechts bestond tot voeding van bloedigen haat, moesten worden verbroken; alles wat haar in Frankrijk nog tot eenige beteekenis maakte, en wat haar aanzijn in Frankrijk nog vertegenwoordigde of haar aandenken verlevendigde, moest van haar worden weggerukt, en tot zelfs de middelen van kondschap en correspondentie afgesneden of door list en verraad dus bedorven, dat het erger dan afsnijding was. En dat het Richelieu gelukt is de ongelukkige vrouw tot dit uiterste te brengen, dat hij haar dus levend dood heeft gemaakt in 't midden van Europa, dat haar werkelijk sterven niet eens meer eene politieke beteekenis had, dat is door het vervolg bewezen, want het is niet te onderstellen, dat de moeder en verwante van zooveel gekroonde hoofden zoo zou geëindigd hebben als zij deed, indien haar ook slechts de middelen gebleven waren, om met hare verwanten of hunne Ministers te onderhandelen, indien zij nog slechts zooveel geleide met zich gehouden had, om voor haren rang te getuigen.... en daar Richelieu dit vreesselijk werk harer volkomene vernietiging reeds in 1642 voltooid had, is het hoogstwaarschijnlijk dat hij niet tot 38 zal gewacht hebben om het aan te vangen, en wij hebben groot regt, uit hetgeen er met de bekende historische personaadjen in dit opzigt is geschied, te besluiten wat er onder de minderen in rang en bekendheid zal zijn omgegaan.

De draden nu, die ik bedoel, waren vooral de per-

sonen van het geleide der Koningin, lieden van geboorte, van rang, sommige zelfs nog van eenige fortuin, onafhankelijk van die, welke zij met hunne verwijdering uit het vaderland verloren hadden, waar de Minister hunne ambten vergaf, hunne goederen verbeurd verklaarde; want allen hadden eenigen invloed, sommigen zelfs eenen beteekenenden invloed, door de verbindtenissen met eene der onvergenoegde partijen, allen hadden betrekkingen, hetzij door verwantschap of door overeenstemming van gevoelens, en al die zamengeschakelde belangen waren als zoovele draden (wij gebruiken nog weêr het duidelijkste woord), die Maria zelve aan Frankrijk verbonden, en waarlangs zij met allen, waarmeê ze wilde, verbindtenissen kon onderhouden of aanknoopen, en waarmeê zij de nieuwe intriguen kon afwerken, die zij onvermoeid uitdacht, of die anderen voor haar uitsponnen; weefsels, 't is waar, die Richelieu altijd als spinrag verbrak met de enkele aanraking van zijn magtigen vinger, altijd tot schade van de kleine vliegjes, die er zich reeds in verward hadden, maar die ook met het onuitputtelijk geduld en de onverminderbare stoffe door de vlijtige weefster werden hervat, bij de eerste kans om ze weêr aan te hechten. Hierin moet men den Kardinaal gelijk geven; daar was geen afdoende maatregel tegen te stellen, dan die draden zelf in handen te nemen, en ziehier wat hij beproefde: Maria af te zonderen van de lieden, in wier midden zij zich bewoog en die het naauwst aan haar verbonden schenen, hetzij door ze te maken tot zijne werktuigen, of door wantrouwen, twist en tweedragt te verwekken tusschen haar

en hen die getrouw waren gebleven; het kon niet anders of dit moest leiden tot eene verdeeldheid van belangen, bejagingen en handelingen, die uitloopen zou op werkelijke scheiding der personen, dus op het volslagen *isolement* der Koningin.

Bij eene Vorstin van een edel, open karakter, die gewoon was in alle zaken en te allen tijde den koninklijken, openen weg te gaan, en die zich de harten van wie met haar waren had weten te winnen door innerlijke aansluiting, zoodat volkomene zamenwerking bestaanbaar was, zou ontstemming der gemoederen altijd slechts eene voorbijgaande wolk zijn geweest, maar geene wolkbreuk; maar, als men weet, dit geheim verstond zij niet; wel had zij in den beginne menig voorbeeld gegeven, hoe zij de vrienden harer kwade dagen na eigene uitredding vergat, en dat had menig edel en hooghartig gemoed reeds in vroegere dagen van haar verwijderd; maar te beter verstond zij die luimige wisseling van vertrouwen en argwaan, dat geven ter eener zijde om ter andere weêr terug te nemen, dat wankelen en aarzelen, alsof ze altijd verraad vreesde, terwijl zij ontrouw uitlokte: alles met één woord wat Richelieu's plannen zoo magtig in de hand werkte. Zoo waren er reeds vele prinselijke heeren en vrouwen vroeger met haar naar Blois geweken, later met haar naar Brussel gevlugt, die sinds lang niet meer tot hare partij behoorden en openlijk met haar gebroken hadden, zonder zich daarom met den Kardinaal te willen verzoenen. Deze, als de Hertogin de Chevreuse, de Prins de Condé en meer anderen waren dan ook te Brussel gebleven, en ontrustten de regering

van Richelieu op hunne eigene hand; ook van hooge afkomst en vermaagschapping waren er nog met haar aan de verleidingen ter prooi, die wij boven beschreven. De Markiezin de Sourdiac was eene van hen, die er onder bezweek; zij had onderhandeld met Richelieu over de voorwaarden van haren terugkeer naar Parijs, en de Kardinaal had ze schitterend gemaakt; maar de diensten die hij eischte, waren niet gering. Monsignore Fabroni, als haar landgenoot inniger nog dan de Fransche edellieden aan Maria de Medicis gehecht, en door haar ook hooger onderscheiden, was niet van hare zijde af te trekken, noch door beloften, noch door bedreigingen, noch door list, de Kardinaal had de zekerheid dat hij onomkoopbaar was, en zich zelfs niet misleiden liet door dien schijn van glansrijke aanbiedingen, waarin Maria zelve scheen begrepen te wezen, hetgeen de ontrouw regtvaardigde; evenmin had hij zich laten verlokken door eene der intrigues, die schijnbaar den val van Richelieu tot doel hadden, en die door den Minister zelven uitgedacht, altijd mislukten tot beschaming en verderf van die er zich in gemengd hadden, hoewel de Koningin meer dan eens zich in zulke strikken verwarde; daarbij was hij een man van gezond verstand, helder oordeel, krachtig en zelfstandig van geest, een dier menschen, dien Richelieu zelf had willen gebruiken, zoo hij hem voor zich had kunnen winnen, een man dus, die haar bij hare moeijelijke verhouding in den vreemde en aan de verschillende hoven, waar zij schuilplaats moest zoeken als eene ballinge, toch met den rang en de aanspraken en de houding eener Koningin,

haar van het uiterste gewigt was, als raadsman onwaardeerbaar en als man van uitvoering evenmin van gewonen prijs. In de Nederlanden vooral, waar hare tegenwoordigheid onder sommigen reeds zooveel wantrouwen wekte, en haar verblijf door zoo velen onwenschelijk werd geacht, dus zoo ligt aanleiding geven kon geven tot verdeeldheid bij de minste onvoorzigtigheid van hare zijde, waar de vrees voor het verlies van de vriendschap van Frankrijk een deel der natie in spanning hield, terwijl Maria er verbleef, was een man als Fabroni onschatbaar, en hoe naauwer Maria zich aan hem zou aansluiten, hoe volgzamer zij zich aan zijne leiding zou overgeven in deze dagen, des te zekerder was hare goede verstandhouding met alle partijen in Nederland gewaarborgd, en welligt werd haar op die wijze een lang en rustig oponthoud voorbereid; daarom moest er, naar het stelsel van Richelieu, verdeeldheid en mistrouwen gestrooid worden tusschen de Koningin en dezen man, en waar het misnoegen wederzijds steeg, waar het wantrouwen tot eene bepaalde verdenking kon worden opgevoerd, zou, bij de onvoorzigtige en grillige handelwijze van Maria de Medicis, tegenover het gewond gevoel van een fier en grootmoedig karakter als Fabroni, zich geenerlei ontrouw bewust, het noodzakelijk tot eene botsing moeten komen, die, van welke zijde dan ook, een eind maakte aan hunne betrekking; Mevrouw de Sourdiac, eene slimme, behendige dame, door velerlei vrouwelijke intriguen op misleidingen, verwarringen en dubbelzinnige houding afgerigt, en als van zelve ietwat ijzerzuchtig op den meerderen invloed

en gunst, door de Fabroni's genoten van eene Vorstin, die zij ook tot hier toe naar vermogen met getrouwdheid had gediend, Mevrouw de Sourdiac was bij het eerste voorstel, dat haar door Richelieu's onderhandelaar werd gedaan, vaardig geweest het aan te nemen, schoon wij bekennen, dat zij, niet zoo ver ziende als die staatsman, er enkel aan dacht een deelgenoot der koninklijke gunst ter zijde te schuiven, zonder na te denken over al het kwaad, dat zij daardoor harer meesteres kon toebrengen, en als wij gezegd hebben, de belooning, waarop de Minister hoop gaf, was daarbij uitlokkend genoeg; maar had zij terstond den goeden wil, zij had niet zoo terstond de goede gelegenheid om dien te toonen; de eerste tijd van het verblijf in Nederland leverde niets op, dat de mogelijkheid eener aantijging ter eener zijde, of eene opwekking tot ontevredenheid ter andere kon aangeven, en door de hoogachting, die zij hem zag bewijzen door de schranderste en notabelste Nederlandsche heeren, door de Staten zelve, was de betrekking tusschen de Vorstin en haren dienaar vaster en inniger dan ooit.

Uit de zending van Mijnheer de Knuijt, van wege de Staten en den Prins, om eene verzoening daar te stellen tusschen Lodewijk XIII en zijne moeder, begreep Richelieu al heel spoedig, dat hij niet gehoorzaamd was. Dat Frederik Hendrik als Vorst voor de Vorstin, als liefhebbend zoon voor eene verlatene moeder sympathie had gevoeld, en die bewees, was niet vreemd; maar er was wel een bemiddelend persoon noodig om zoo groote belangstelling op te wekken bij de Staten voor eene zwervende Koningin, welker

lotgevallen en karakter voor weinigen een geheim waren, en de al te groote deelneming in haar lot van den Prins zelven, kon bij een achterdochtig staatsligchaam veeleer tegenstand wekken dan instemming. Welligt had Mijnheer de Knuyt met hoogachting en onderscheiding gewaagd van den eersten dienaar der Koningin, welligt dat deze genoemd werd in het schrijven der Staten zelve, of zelfs ongenoemd Fabroni's invloed zigtbaar was voor het scherpziend oog van Richelieu; deze voelde het, dat gebeuren kon wat hij vreesde, en dat er snelle en krachtige middelen van verwijdering moesten aangewend worden. Mevrouw de Sourdiac kreeg een scherp verwijt, en een krachtigen bondgenoot; het eerste vuurde haar aan tot meerder vlijt en de andere gaf haar zulken steun, dat het haar werkelijk gelukt was, op de Koningin een zulken noodlottigen invloed te oefenen, dat deze plannen opvatte in den geest, van dat waarvan wij haar aan Honthorst opening zagen geven, en waartegen, als verwacht was, Fabroni zich scherp had verzet, hetzij de Koningin ze nu doorzette of niet, hetzij ze zich Mevrouw de Sourdiac tot hulpe riep of eenig persoon buiten haar gevolg, daar was misnoegen, ontstemming, wantrouwen tusschen den Vicomte en de Koningin, hij zou van sommige harer raadplegingen uitgesloten zijn, en zelfs had de Koningin het misnoegen eenigzins openbaar gemaakt voor den lynxenblik der hovelingen, door een anderen dan Fabroni naar den Haag te zenden tot de Staten, als gaf zij blijk van hare vreeze, dat deze hare intentiën daar niet goed zou steunen of zijne eigene zaken zou doen, in plaats van

de hare. Uit dit zaad konden allerlei gifplanten opschieten, en ten laatste zelfs scheiding voortkomen; maar bij een karakter als Fabroni, was het denkbaar, dat in den strijd tusschen pligt en gevoel, de eerste nog zeer lang de worsteling zoude volhouden, en bij de Koningin zelve, waar zij toornde of wantrouwde, was het te wachten, dat de overtuiging van zijne noodwendigheid haar zoo voorzigtig zou maken, als zij het zijn kon. Er moest meer gevonden worden, er moest iets *gebeuren*, dat plotselingen, heftigen strijd, ongewachte uitbarsting daarstelde en dat tot besluiten bragt, door hartstogt opgewekt, te midden hunner woeling volvoerd en later onherroepelijk, zelfs bij opregt berouw van weêrszijde. — Zoekende naar zulk eene aanleiding, meende Mevrouw de Sourdiac het gevonden te hebben in de opgewekte jaloezij van Mevrouw Fabroni, die de Koningin zou dwingen partij te nemen voor Mademoiselle d'Arcy, of haar op te offeren; in ieder geval werd de positie van Fabroni onhoudbaar: wij zullen haar zelve de verwachting, die zij op deze intriguen bouwde, verder hooren opsommen, als wij haar zamenbrengen met den bondgenoot, van wien wij spraken. — Een woord moeten wij zeggen tot hare verontschuldiging; zij geloofde aan de waarheid van de opmerkingen die zij de Vicomtesse mededeelde, of liever zij had die opmerking eener geheimzinnige verstandhouding tusschen Mijnheer Fabroni en Mejonkvrouw d'Arcy werkelijk gemaakt, en die verstandhouding bestond, alleen niet in zulken zin als zij meende; zij vergiste zich in de aanleiding, hetzij ze niet goed had kunnen opmerken, hetzij ze

niet vele moeite had gedaan om helder te zien, en reeds tevreden met den schijn, liever zich dus vergiste, dan het tegendeel zeker te weten. Het is zoo, zij wist zeer wel dat het portret van Mijnheer Fabroni niet in het gebedenboek van Mejonkvrouw d'Arcy thuis hoorde en toch.... zij wilde het er in stellen, en het dus zijne gade toonen; maar zij onderstelde, dat een dusdanig teeken van teedere vriendschap tusschen den edelman en de jonkvrouw zou gewisseld zijn, en zij dacht niet te veel te doen met op die onderstelling voort te bouwen. Wij geven deze ontschuldiging niet, om eenigzins het booze beginsel, waaruit Mevrouw de Sourdiac handelde, te verzachten of te bewimpelen; in tegendeel, wij houden het kwade kwaad, zelfs al werd er een goed doel meê beoogd; het doel van deze vrouw was in geen geval een goed, het ontstond daarbij uit de lage beginsels van eigenbaat en afgunst; maar al waren het enkel lofwaardige beginselen geweest, of eerlijke afschuw van pligtschennis, nog had het haar niet vrijgestaan de rust van eene echtgenoot op zulke wijze te verstoren; altijd dreef zij nu een verschrikkelijk spel en een verachtelijk tevens.

Ware Mevrouw Fabroni eene vrouw geweest van een kalmen, helderen geest, dan had zij welligt de strikken vermoed, die haar gespannen werden, zoo zij die al niet had doorzien; maar, als wij gezien hebben, ze was dat niet, en was dus op dat punt in ieder net te vangen, hoe grof het ook was geweven, en zoo de liefde slecht ziet, de jaloezij is volslagen blind, juist terwijl zij meent scherp te zien. Iedere schijngestalte wordt haar

vaste vorm, alles is haar bewijs, alles geeft haar zekerheid.

Jaloezij is de ongelukkigste en de ondankbaarste aller hartstogten; haar hoogste loon, hare hoogste bevrediging is juist de diepste rampzaligheid van wie ze drijft, en zij is nog daarbij eene kwaal, die evenzeer schrik wekt als belagching, die in hare schrikwekkendste uitingen zelfs nog stof geeft tot den glimlach, — de jaloezij (ik zal ditmaal van haar een weinigje partij trekken) is de vruchtbaarste passie voor een auteur; met de jaloezij maakt men alles wat men wil; als hij de vrees en het medelijden wil van de *tragedie*, neemt Shakespeare Othello, als hij den luiden lach van het blijspel wil uitlokken, neemt hij Mr. Fort, en beide, Othello en Mr. Fort, zullen waar zijn in de uitingen van hunnen hartstogt, beide ongezocht tot de uitkomsten voeren die men begeert. Mevrouw Fabroni hield zoo wat het midden tusschen beide; zij beminde haren gemaal niet met zulke teederheid, om, na de overtuiging van zijne ontrouw, met een gebroken hart en een vreugdeloozen geest door het leven te gaan, of onder de stille smart dood te kwijnen; maar zij beminde zich zelve genoeg om geene mededingster te dulden in zijn hart, en om hem het leven te verbitteren door hare achterdocht. Wij hebben de jaloezij een ondankbaren hartstogt genoemd, en toch.... en toch.... is zij een zeer natuurlijke, en altijd een weinig verschoonbaar, vooral in vrouwen van een zwak hoofd, maar liefhebbend hart; alleen groote karakters kunnen zoo liefhebben, dat hunne zelfliefde niet het eerst en het meest op den

voorgrond treedt, en des noods achteruit wijkt voor het geluk en tot voor de luim van het beminde voorwerp. Kleine, in tegendeel, beginnen van zich zelve het eerst, vragen ook het meest naar eigene wenschen, eigene regten, en waar ze die in gevaar meenen of gekrenkt achten, vergeten ze alles, vertreden ze alles, het eerst de hoogachting voor den geliefde, daarna die voor zich zelve. Dat was het bij Mevrouw Fabroni; zij was hetgeen men noemt eene deugdzame vrouw, en hare eischen waren er des te strenger om, zonder dat haar hoofd daarom te sterker was, of haar hart te meer teeder. Zij had liefde, zij had achting voor haren gemaal; maar zij rekende hem hare deugd niet weinig aan, en gij begrijpt dat zij daarvoor in ruiling eischte eene even zeldzame trouw, als vrouwelijke trouw toenmaals ongelukkig eene ongewone was; maar zij had niet voor hem dat onbepaald vertrouwen, dat uit ernstige hoogachting ontstaat, en waarop een man van zijn karakter regt had. Als wij begrijpen, is de beklagenswaardige vrouw op het punt om tegen zich zelve, tegen haren echtgenoot en tegen hare ongelukkige meesteres, die zij toch liefheeft, juist die uitkomst daar te stellen, die hun aller bitterste vijand, de Kardinaal, met al de kracht van zijnen haat tegen hen wenschte. Dus was de verhouding der voornaamste hovelingen tot elkander, en op zulke vulkanen rustte Maria's laatste welvaart, terwijl zij zich liet afbeelden als eene Koningin op haren hoogen zetel, overwelfd met den troonhemel der vorsten, en als wij zien zullen, ontving zij werkelijk uiterlijk van allen de hulde, die eene groote Koningin toekwam, hoe-

wel zij, die haar zulke hulde bragten, er al het onbeduidende van begrepen, en zij, aan wie die gebragt werd, zelve bij wijlen zich niet misleiden kon omtrent de beteekenis, hoewel de gewoonte er van haar dit nemen deed als iets dat haar toekwam, en zij zich zelve niet denken kon, zonder zulk eene omringing van eerbied en etiquette; de ongelukkige! het lot had haar toch reeds zoo strenge lessen gegeven.... en ze begreep nog niet.... moesten die dan nog zooveel harder zijn, eer zij begrijpen zou? Na een geheim bevel gegeven te hebben aan den Kolonel Douchant, die zich verwijderde, terwijl Fabroni's ernstige blik zich vestigde op de Koningin, gaf Maria de Medicis haren kleinen hofstoet te kennen, dat zij hare gewone middagwandeling wilde doen in de lanen van het park; en men maakte zich gereed haar te volgen, toen haar berigt werd, dat de Prinses van Oranje, de Koningin van Bohemen, en het verder doorluchtig gezelschap, het voorplein van het lusthuis kwamen oprijden, om haar een bezoek te brengen; terstond gaf Maria het plan harer wandeling op, want volgens de etiquette was het reeds eene uiterste hoffelijkheid, zoo zij de Vorstinnen te gemoet ging in het paleis zelf, maar daarbuiten, ware het ook zonder opzet, zou de afdaling àl te groot zijn geweest!

Amalia van Solms, Prinses van Oranje, schoon haar titel niet zoo luide klonk als die der Koninginnemoeder, en haar rang werkelijk een mindere was, had echter tegenover Maria dat gevoel van kracht en meerderheid, dat uit het bewustzijn ontstaat van onafhankelijkheid en eene verzekerde positie, tegen-

over het onzekere en afhankelijke van den toestand dier Vorstin. Eene Koningin als gast te hebben, haar tot beschermster te zijn, streelde natuurlijk de fierheid van haar trotsch harte; maar hare aangeborene goedhartigheid en grootmoedigheid, gemengd welligt met eene verfijnde ijdelheid, maakte dat zij dit zelfgevoel niet toonde, dan door de uiterste minnelijkheid, en door dat hoffelijk ter zijde gaan en terugtreden in woorden en manieren, dat de rampspoedige Koningin zelve voor eerbied kon houden.

De andere aanzienlijke bezoekster der Koningin-ne-moeder: Elisabeth Stuart, dochter van Jacobus I en weduwe van dien ongelukkigen Keurvorst Frederik V, dien men een Koningrijk had opgedrongen, dat hem voor éénen winter eene kroon gaf, die hem voor al zijn leven van zijne erflanden had beroofd, was dus ook, als Maria de Medicis, Koningin in naam en zonder rijk; maar was er tusschen haar beide gelijkheid in openlijk ongeluk, haar toestand was toch niet gelijk, en evenmin was er gelijkheid in de wijze, waarop Elisabeth het hare droeg. Zij kon het ook zien met andere oogen als deze, en bij gevolg ook met meer kalmte en berusting dragen. Zij was niet zelve de oorzaak der rampspoeden, die over haar gekomen waren. Laauwe bondgenooten, krachtige vijanden, de woelingen en de vooroordeelen der volken, en nog daartoe ongelukkige krijgskansen, hadden haren gemaal een schepter doen verliezen, dien hij welligt niet had moeten aanvaarden; maar zij zelve had niet het gezag in handen gehad, en eene onnatuurlijke worsteling aangevangen om

het te behouden. Als trouwe gade was zij een gemaal gevolgd in ballingschap, en had zij met hem geleden tot aan zijnen dood; zij vond vergoeding in de liefde harer kinderen, en stond niet als kinderlooze weduwe dáár, verdreven door een eigen zoon, en mogt het haar grieve zijn geweest, dat haar vader niet naar vermogen door invloed en wapenen haren gemaal had gesteund, Europa kon toch op haar niet de vlek werpen, dat zij om de voldoening van eigene eerzucht de regten van hare kinderen had benaderd, noch dat zij door rusteloos woelen en intrigueren gevaarlijk werd voor wie zich aan haar aansloot, of van zich afkeerde wie zich met haar had verbonden. Maar droeg zij haar lot kalmer, het was ook een beter dan dat van Maria de Medicis. Zij was wel als deze, ballinge buiten hare staten, maar was niet als zij, zwervelinge, die nergens nog vaste verblijfplaats had gevonden, en die in dit oord, waar men haar doortogt had vergund, ter naauwer nood en niet zonder geheime onrust haar oponthoud durfde verlengen, terwijl de Keurvorstin terstond met opregte welwillendheid was ontvangen door de Staten en den Stadhouder beide, waarbij men haar wel geene zoo kostbare en schelklinkende feesten van blijde welkomste en inhalinge had bereid, maar waar men haar met vertrouwen en hartelijkheid te gemoet kwam en eene onbekrompene gastvrijheid bood, zoo lang zij die zou behoeven; en hoevele jaren aaneen zij ook gedwongen was die in aanspraak te nemen, daar was niemand die ze met ongeduld of met onrust had geteld, en toen later bij hare politieke rampen ook nog familieleed haar trof,

waarvan wij den aanvang zullen schetsen, vond zij nog drie dingen, die ook eene vorstin niet ontberen kan: achting, medelijden en welwillende genegenheid. Het volk beminde haar, en de Staten betoonden haar te allen tijde „goede gunst en hooge estime"; dezelfde oorzaken, ook die vooroordeel en mistrouwen wekten tegen Maria de Medicis, wekten voor haar vertrouwen en vriendelijke vooringenomenheid: hare afkomst en hare godsdienstbelijdenis. Tegen Italianen en alle zuidelijke bewoners van Europa had men in Holland een onbarmhartig vooroordeel opgevat onder de worsteling tegen Spanje, en van alle bekende geslachten in Italië was juist dat der Medici een der meest gewantrouwde, en niet gansch zonder regt. Elisabeth was verwante van de Engelsche Koningin, hare naamgenoote, zuster van Karel I, beide streng Protestantsche vorsten, wier vriendschap de Staten liever zochten dan die van Frankrijk, door den Stadhouder met meer zorg gekweekt. Dat alles dus maakte den toestand der Koningin van Bohemen meer verdragelijk, minder voelbaar afhankelijk, minder onzeker althans, en het gaf haar die zekere vastheid, vrijheid en blijmoedigheid, die wij reeds in haar hebben opgemerkt. Misschien was zij daarbij eene meer oppervlakkige vrouw dan Maria, voor wie het verlies van werkelijke grootheid niet die zwaarte had, mits zij er den schijn van behield, en had zij in haar karakter die zekere loszinnigheid en onnadenkendheid, die velen van de Stuarts onderscheiden heeft, om met meer ligtheid over de smarten des levens heen te zien; hoe het zij, nog in den vollen

bloei der jeugd, al had zij reeds eene dochter, waarvan Vader Cats zou gezegd hebben:

„Wanneer een maagd zoo lange wast,
„Dat haar des moeders mantel past," enz.

en in haren geest, hare bevalligheid en haren smaak nog vele bronnen ziende van levensgenot, vergat zij niet daaruit te putten, en nam nog dankbaar van het lot en het leven, wat beide haar te schenken hadden. En het stadhouderlijk hof, onder het voorzitterschap van Amalia van Solms, was rijk genoeg aan genietingen en verstrooijingen, om eener lijdende, die geheeld wilde worden, afleiding te geven, en haar tot vergetelheid van zich zelve te brengen. Veelmalen zeker werden de onttroonde Koningin hare verliezen herinnerd door de pijnigendste verlegenheid in het financiële, die haar dwong tot den verkoop harer sieraden, of tot de beleening van haar huiszilver; maar in zulk een diep verval waren hare zaken op dit oogenblik nog niet, en nooit toch is haar gebeurd, wat Maria de Medicis te wachten stond, en waaraan Richelieu en de zijnen, en, helaas! deze zelve, nu zoo vlijtig arbeidden; zij verloor nooit hare politieke beteekenis; zij bleef in de mogelijkheid haren vorstenrang en hare waardigheid op te houden tot op het laatste toe, toen haar geslacht in een deel zijner regten werd hersteld; na het jaar 1648 raadpleegden de Staten, die haar jaarlijks 12000 gulden tot onderhoud gaven —: „op wat wijze en ordre het vertrek „van de Koninginne van Bohemen uit dezen Staet „naar Duytschland soude konnen worden gefacili„teerd;" — hetgeen de Staten zeker niet zouden ge-

daan hebben, zoo zij even- als de Koninginne-moeder van trap tot trap tot eene zulke diepte van verval ware gekomen, dat een staatsligchaam haar niet meer als vorstelijke vrouw kon erkennen. Ook hare positie aan het stadhouderlijk hof was gemakkelijk en gunstig:

De Gravin Amalia was met haar in Holland gekomen, toen zij derwaarts heen vlugtte, na het verlies van den slag bij Praag; haar verlies van grootheid was dus, om zoo te spreken, de eerste tred tot die der Gravin; door de keuze van Prins Maurits was Amalia de gemalin geworden van zijnen broeder, nu de regerende Stadhouder (want, ondanks alles wat hij voorgaf en wat de Staten eischten, Frederik Hendrik regeerde altijd een weinig), en de Prinses van Oranje had het voorregt eene Koningin te ontvangen aan haar eigen hof, wie zij zelve als ballinge was gevolgd, en haar eene vorstelijke gastvrijheid te bieden, die genomen werd zoo als geboden, met een opregt harte. Welligt had de jeugdige koningsdochter van Engeland, toen zij eene wijle den hoogen zetel in de Paltz mogt bezitten, en met de geparelde mijterkroon van Bohemen hare lokken sierde, de geestige Gravin Amalia onderscheiden, bemind en op den voet der gelijkheid behandeld; nu de rollen gewisseld waren, vergold deze het haar met vorstelijke groothartigheid, en de gelijkheid tusschen haar was die van zusters, waarvan de eene gelukkiger is dan de andere; de verhouding tot de Koningin Maria van Frankrijk was natuurlijk eene geheel andere, en de uiterlijke eerbied, dien deze beide vorstinnen der Koninginne-moeder betoon-

den, en waarvan eene strenge etiquette de uitdrukking was, bande die zoete vertrouwelijkheid, waaraan welligt de ongelukkige de meeste behoefte zou gehad hebben, indien zij die had weten te schatten of uit te lokken; de bezoeken bij haar waren doorgaans ceremonieus, en de gesprekken hielden denzelfden toon, wisseling van vleijende *banaliteiten* en pligtplegingen, die later door de gedienstige pen van de la Serre als loutere waarheden zouden worden opgedischt.

Maria de Medicis, na de hoffelijke dank- en welkomstgroeten, zette zich en deed de beide Vorstinnen armstoelen geven aan hare zijde. De Prinsessen, hare dochters, kregen tabourets, waarop zij zich echter niet nederzetten, dan na de hand gekust te hebben der Koninginne-moeder, die haar omhelsde en ieder van haar eene beleefdheid zeide over hare schoonheid en gratie.

De Prinses van Oranje stelde Graaf Willem Frederik voor aan Maria de Medicis, als den vertegenwoordiger der Friesche Nassau's, daar zijn ouder broeder, pas uit het leger terug, nu te 's Hage was bij den Prins... en haar zeker spoedig door dezen zou worden voorgesteld.

— Dat zal mij verheugen om tweederlei oorzaak, zeide Maria, dat zijne Hoogheid, daartoe in staat zijnde, tegelijk bevrijd zal wezen van die bittere kwelling van 't voeteuvel, die, sterker dan vele legers zamen, zoo groot een veldheer tot ruste dwingt.

— Mijn gemaal zou weêr aan 't voeteuvel lijden! hernam Amalia wat bevreemd, dit is een berigt dat mij treft, en daaraf ik niet wist!

— Uwe Doorluchtigheid komt dus niet van 's Hage?

— Vergeef mij, Mevrouw! ik kom met mijne dochter en mijn *cousin* van Nassau, van Rijswijk, en opzettelijk herwaart, omdat het verlangen mij perste, uwe Majesteit weêr te zien. Mijne wellieve vriendin, de Koningin van Bohemen, kwam met hare Prinsessen en zijne Genade den Landgraaf Willem uit 's Hage met hetzelfde doel. Wij waren haar verre vooruit op den Heerweg; maar deze fiere Amazone had ons toch bijna ingehaald op zulke wijze, dat wij hier, aan 't eind van onzen togt, alleen de brug en de hofpoort op haar vooruit hadden.... maar men had mij de ongesteldheid van mijnen gemaal niet moeten verzwijgen.... eindigde zij met een blik van vriendelijk verwijt op Elisabeth, die terstond hernam:

— Ik bekenne daaraf nietwes geweten te hebben, en men zal uwe Doorluchtigheid daarvan geen berigt hebben gedaan, omdat die van luttele beteekenis zal zijn, en men uwe Hoogheid niet dus snel tot het besluit wilde brengen Rijswijk te verlaten, daar ieder weet dat zij zich zoo gaarne onthoudt.

— Ja ik beken het, ik ben daar uiterst gaarne en de Prinsessen, mijne dochters, even als ik.

— En zijne Genade van Nassau deelt die voorliefde? zeide Maria, den Graaf vragend aanziende, want reeds had zij opgemerkt, dat zijn blik zich meer naar Albertina Agnes had gewend, dan op eene der andere dames.

— Ik acht dat men niet kwalijk kan gaan met de voorliefde van zoo gunstige en minnelijke Prinsessen te deelen, antwoordde Willem Frederik *galant.*

— Ik houd dat gij wel doet en veilig kiest, met

uwen smaak dus te vormen, hernam Maria glimlagchend; het lustslot van Rijswijk is een der prachtigste lusthuizen in Holland, waarvan ik mij naauwelijks heb kunnen scheiden, zoo aangenaam mij daar het verblijf was.

— Jammer dan, dat de nadere gelegenheid aan zee, en de meerdere bekwaamheid voor de afreis van hare Majesteit, Honselaarsdijk als een verkieslijk oord hebben aangewezen; de Prins had zonder dat, uwe Majesteit zeker het slot van Rijswijk tot residentie aangeboden, hernam Amalia, en nog, zoo de verwisseling uwe Majesteit behagelijk kon zijn.... uwe Majesteit is meesteres op iederen grond waar het haar gelieft den voet te zetten.

— Wij kennen uwe volmaakte courtoisie, Mevrouw! en die van zijne Hoogheid in allen opzigte, hernam Maria; alleen dit kasteel van Honselaarsdijk is niet minder een verblijf volkomen voegende aan onze meeste wenschen en behoeften, en wel waardig eene koninklijke woning te heeten, ware 't niet dat het zich bevindt in een land waar de fortuin en de magt zich onder een meer simpelen titel verbergen; maar zekerlijk, ik, die, lacy! veel gereisd heb en vele landen doorkruist, en die bij verschil geleerd heb van vorstelijke verblijven te oordeelen, ik achte dat het Stadhouderlijk paleis tot Honselaarsdijk bij de beroemdste paleizen van Europa geleken mag worden, zonder schroom van bij minderheid den blos te wekken des bezitters, en wat innerlijke pracht van huissieraad betreft, en vernuftig aanbrengen van konstsieraden, de eerste, als de Engelsche gezant zegt, is alleen te gelijken bij de weelde van

Perzische vorsten, mits geschikt naar Europesche gebruiken door den fijnsten smaak; de andere is, zoo als alleen hier te lande te vinden is bij den hoogen bloei der konsten en de gonstrijke bescherming, die zij genieten van eene Prinsesse als mijne nicht van Oranje, de groote waardeerster en vereerster van alle negen muzen.

— Die lofspraak is mij te meer waard sinds zij mij toekomt uit den mond der groote Koningin, dochter der Medicis en verwante van dien Laurens, die wel den god der schoone konsten mogt genaamd worden in Italië, en van wien zij in dezen als in meer de verwante is, niet min naar den geest, dan naar de afkomst....

Het gesprek had op dien toon eene lange wijle kunnen voortgaan, zoo niet de Koningin van Bohemen, wier levendige geest zich niet lang bij zulken wedstrijd van beleefdheden kon bepalen, haar plotseling had afgebroken met de vraag aan de Koninginne-moeder:

— Uwe Majesteit denkt dan zoo ernstiglijk over haar vertrek, dat zij om zulke reden Honselaarsdijk de voorkeur gaf: de verwachte brieven uit Engeland zijn dan gekomen?

Daar kon in waarheid Maria geene vraag thans meer onaangenaam zijn, noch haar meer verlegen maken ter beantwoording dan juist deze, gedaan in een oogenblik, waarop zij evenzeer in de onmogelijkheid was haar vertrek aan te kondigen als den wensch van blijven te uiten, niet enkel omdat er zoovele vreemde getuigen waren, maar ook tegenover haren hofstoet, waar dit vraagstuk zeker allen reeds ver-

vulde, al vermoedde ieder zijne nieuwsgierigheid op dit punt; maar ook tegenover de beide Vorstinnen achtte Maria het stilzwijgen noodig; zij durfde Elisabeth, als protestante, niet in het vertrouwen nemen van het schrijven des Konings; zelfs kon zij niet weten in hoeverre deze haren overtogt, als nieuwe stoffe van onrust en verdeeldheid, wenschelijk achtte in haars broeders koningrijk in deze moeijelijke oogenblikken. Aan de Prinses had Maria zich willen vertrouwen; maar behalve dat het onmogelijk was op dit oogenblik, vreesde zij dat dier voortvarende drift al te onvoorzigtig den Stadhouder zoude aanvallen op punten, waarover de Koningin liever zelve en, als zij meende, met behendige diplomatie met dezen in persoon wilde onderhandelen; maar zij moest toch antwoorden, want aarzeling was voor allen het blootgeven geweest van hare onzekerheid, en zij trad over het struikelblok heen met Koninklijke beslotenheid, met de dapperheid der vrouwe, die meer dan één strijd had gewaagd op leven en dood.

— Ja, mijne wellieve zuster van Bohemen! mijn vertrek is zeer nabij ophanden; de brieven heden uit Engeland ontvangen, bepalen mijn besluit; ik wachtte alleen zijne Hoogheid den Prins om den tijd der afreize te bepalen; maar, als ik zeide, die doorluchte Vorst werd door zijne ongesteldheid teruggehouden mij een bezoek te brengen. Ik zal nu een mijner edellieden naar 's Hage zenden om van den Prins eenige schepen te vragen, die ik voor mijnen overtogt noodig zal hebben.

Als men ziet was haar moed die der vertwijfeling, en dit deed den schalken de l'Espine zachtkens zeg-

gen tot den Landgraaf van Hessen: — Mij dunkt, de Koningin doet daar iets in den smaak van Prins Maurits te Nieuwpoort.

— Hoe meent gij dat?

— Hoort gij het niet: *elle va brûler ses vaisseaux.*

— Ik hoor in tegendeel dat zij vrij ernstig spreekt van die te vragen.

— Ja maar wees zeker, als ze haar op dezen stond gegeven worden, dat zij er veel voor over zou hebben, zoo zij er een kleinen brander tusschen sturen kon!

— Och, gij schertst altijd, Mijnheer de Ridder René! en wat het ergst is, ik begrijp nooit iets van uwe scherts.

— Als gij begrijpen wilt, vervolg dan den ongewachten aanval van hare Majesteit van de Paltz, fluisterde René met nog meer boozen spot.

— De Landgraaf Willem deed een paar stappen vooruit als om dien raad te volgen; maar Lucienne, die de derde bij dit *aparte* geweest was, sprak ernstig: — *Monseigneur!* volg niet den raad van den ridder de l'Espine, het is een booze, en toen zij zag dat hij nog onbesloten aarzelde, voegde zij er bij in den angst haars harten: — Om mijnentwille doe het niet, of wenscht gij ons overhaast vertrek?

Men begrijpt het antwoord van een zoo galanten aanbidder als den Landgraaf Willem; men begrijpt dat hij nu *zijn* voordeel vervolgde, en niet het onderstelde van de Koningin Elisabeth.

De dames hebben intusschen niet gezwegen, als men denken kan; maar de jonge Prinsessen van de Paltzgravin hebben luide haar verdriet over dit be-

sluit uitgesproken; de Prinses van Oranje heeft het minst gezegd, zeker omdat haar spijt het meest opregt was, zelfs voelde zij zich ietwat gekrenkt. — „Hoe! die zwervende ballinge, die overgelukkig moest zijn zich dus veilig en rustig een oponthoud gewaarborgd te zien, als de Prins mijn gemaal haar hier heeft voorbeschikt," dacht zij, „kan zoo terstond besloten zijn het te verlaten, zonder spijt het op te geven, bij de eerste kans van in grooter Koningrijk schuilplaats te vinden? dat is wondervreemd en daarin ligt meer dan zij zeggen wil!"

Een trotsch gemoed is altijd zeer ligt prikkelbaar, en het ziet beleediging in datgene, wat met de meeste onopzettelijkheid gesproken wordt. De titel van „Zijne Hoogheid," die gelijkstelling met Prinsen van den bloede insloot, was haren gemaal nog slechts als gunst gerefereerd door Lodewijk XIII, en niet als een regt bewezen, schoon de pretensiën van de Prinsen van Oranje altijd die waren geweest van geboren Vorsten; en het viel der Prinses Amalia in, dat kleinachting voor Holland en voor een geringer vorstengeslacht dan dat van de koninklijke Stuarts dit besluit voor Maria dus ligt maakte, nu zij gewisheid had door Karel I ontvangen te worden, dat scheen haar zigtbaar in Maria's antwoord door te schemeren. Ook antwoordde zij kortaf:

— De wenschen van eene zoo groote Koningin als uwe Majesteit zullen zeker altijd bevelen zijn voor den Prins, mijn gemaal, zonderling waar zij strekken om haar aan een hof te brengen, meer waardig haar te ontvangen dan het Haagsche, zijnde het niet in ons vermogen uwe Majesteit ietwes

beters te bieden. Ik zal dus uw koninklijk verlangen den Stadhouder overbrengen. En zij stond op als ware het om een eind te maken aan het bezoek. Maria de Medicis, die iets van die spijt begreep, maar voor wie het onmogelijk was zich ook maar door een woord eenigzins te herroepen, zeide alleen:

— Mijn reisje door Holland, Mevrouw! zonderling mijn verblijf in dit lusthof, mijn oponthoud te 's Hage, en onder dat alles het verkeer met het Haagsche hof, met uwe Doorluchtigheid, zijne Hoogheid den Prins, en het verder belangwekkend en uitnemend gezelschap, dat tot uwen hofkring behoort, heeft mij zoo veel geneugte en voldoening gegeven, zooveel zoetheden opgeleverd, dat alleen de liefde tot mijne dochter Henriette-Marie en de wenschen van den Koning mij naar Engeland trekken, en dat bij gevolg het geheugen en blijvend gedenken aan dit liefelijk oord van Holland mij derwaarts volgen zullen, en ik niet zal nalaten den roem en den roep daaraf dus te verbreiden, dat ik niet betwijfel of welhaast eenige Engelsche prinsesse zich geprikkeld zal voelen van den lust, om dat land, dat hof, en zoo uitnemende en doorluchte personaadjen te zien en te leeren kennen. Naar mijn gevoelen, Mevrouw! zult gij welhaast na mijne aankomst in Engeland andere gasten te ontvangen hebben. — In die laatste zinnen legde Maria de Medicis eene zekere beteekenis, die door Amalia zeer goed werd verstaan, en niet vreemd, de Koningin had snaren aangesproken, die bij haar snellen, helderen weêrklank gaven: moederliefde en eerzucht. Ook verhelderde zich haar gelaat, een vriendelijker glimlach plooide

zich om haren mond, en hare sprekende oogen zeiden veel meer dan hare woorden toen zij hernam:

— Het kan niet anders, of goede en naauwe relatiën met Engeland zullen den Prins hoogst aangenaam zijn, en wat mij aangaat, zoo iets mij kon troosten over het besluit van uwe Majesteit om ons te verlaten, zal het zijn de overtuiging, dat zij goed genoegen heeft genomen in het onthaal, dat wij bieden en zich dat te Whitehall herinneren wil.

— En nu, Mevrouw! hervatte Maria, die rondgezien had onder de aanwezigen, of zij werkelijk iemand zocht, dien zij niet vond, waarom moet ik heden het genoegen missen den minnelijken jongen Erfprins van Oranje hier te zien? Zoo even, toen de Heeren mij hunnen handkus bragten, meende ik naar hem te vragen.

— Mijn zoon Willem is bij zijnen vader te 's Hage, antwoordde de Prinses, maar de begeerte van uwe Majesteit, hem weêr te zien, is voor ons als voor onzen zoon dus vleijend en eervol, dat zijne Hoogheid wel zeker bij zijn eerste bezoek aan uwe Majesteit niet zal gebreken hem met zich te brengen.

— Zekerlijk, ik reken daarop. Ik wil mij zijne trekken dus vast in 't geheugen prenten, dat ik nood ziende zijn portret zou kunnen geven door beschrijving..... fluisterde Maria zeer zacht.

Om de belangstelling der Prinses te begrijpen in het onderwerp van dit gesprek, moeten wij doen opmerken, dat door de Koningin Maria, bij haar verblijf in Holland en te 's Hage, meer dan één ontwerp van een huwelijk was aangegeven voor den zoon van den Prins van Oranje; het is niet onwaar-

schijnlijk, dat Mademoiselle de Montpensier, het eenige kind van Gaston van Orleans, en erfgename van diens groote fortuin en van al zijne hoogere uitzigten, eene der aangewezene prinsessen is geweest, althans, daar de geschiedenis spreekt van de hoop, die Frederik Hendrik heeft kunnen voeden op de hand eener Fransche prinses voor zijnen zoon, en de verhouding der Koningin Maria tot hem en tot Monsieur, geeft ons eenig regt aan diens dochter te denken; maar hetzij er vreeze was, dat de verwezenlijking dier verbindtenis hinderpalen zou vinden in den wil van den Koning en den Kardinaal, of wel, dat de Prins de overtuiging had, dat zulke vereeniging met eene Fransche, Katholijke prinses tegenstand zou vinden bij de Staten, en de afkeuring van het Nederlandsche volk zou wekken, dit ontwerp loste zich op in damp, zonder eenig spoor na te laten; maar iets anders was het met een huwelijk in het Engelsche Koningsgeslacht, dat gewis de sympathie der natie zou hebben, waarbij men van de goedkeuring der Staten vooruit als verzekerd was, en dat, terwijl het Frederik Hendrik zuiverde van de blaam eener al te groote Franschgezindheid, tegelijk de begeerte van eene magtige partij in het land zou voldoen, door de eenigzins verslapte betrekking tot Engeland te versterken. Voor het familiebelang van den Stadhouder, als Prins van Oranje, beloofde een zoodanig huwelijk, zoo het kon tot stand gebragt worden, eere en aanwinst in magt; gesteund door Koningen, won het geslacht in vastheid en aanzien onder de Vorsten van Europa, en de stelling van het huis in Nederland won in kracht,

gesteund door den invloed van Engelands Vorsten (men moest toen nog de rekening maken buiten Cromwell! want door dezen zouden de wettige Vorsten van Engeland zelve welhaast hulp, onderstand en toevlugt behoeven van de Prinsen van Oranje en het volk van Nederland); maar die verbindtenis met Engeland had nog geene andere hechtheid dan hoop zonder een vasten grond, om haar anker in te werpen. Het is zoo Henriette-Marie had twee dochters, en in hare hoedanigheid van grootmoeder, had Maria de Medicis natuurlijk eenige stem te geven bij het huwelijk dier prinsessen; maar of zij gehoord zou worden, en of Maria in opregtheid haren invloed, zoo zij die had, zou willen oefenen, dan wel of zij slechts somwijlen zulke verwachtingen liet doorschemeren, om den Prins en zijne gemalin te vleijen, en zich hunne vriendschap en goedheden te waarborgen tijdens haar verblijf in Holland, dat was wat anders.

En van de Engelsche zijde was er nog niets gezegd of gedaan, dat de hoop vermeerderde, terwijl er veel gebeurd was, dat aan den invloed der Koningin deed twijfelen en, als wij zagen, zelfs hare ontvangst dáár twijfelachtig maakte.

Te vernemen dat Maria naar Engeland ging, en tegelijk haar de vernieuwing harer beloften te hooren doen, was dus voor de Prinses als een stap verder tot het gewenschte doel, en hare levendige verbeelding stelde zich welligt vóór, dat de Koningin, na de berigten, heden uit Engeland ontvangen, meer stellige verzekeringen had te geven.

Zij had dus niet weinig spijt dat zij was opgestaan;

want hare dochters en de andere dames hadden dit voorbeeld moeten volgen, en schoon Maria nog gezeten was, viel een langer oponthoud dus staande ondoenlijk, en weêr te gaan zitten zou den vroegeren onwil te zigtbaar verraden hebben; daarbij was dit gesprek niet van eenen aard om ten aanhooren van allen te worden voortgezet; maar evenmin vond Amalia zaak het voor goed af te breken door haar vertrek.

Het laatste woord der Koningin bragt haar op eenen inval, die een goed redmiddel scheen.

— Uwe Majesteit spreekt van portretten; maar de reden van mijne komst was een tweevoudig bezoek aan mijne Koninklijke vrouwe, ter helfte namelijk aan haar zelve, ter wederhelfte aan hare beeldtenis, die, dunkt mij, nu onder de vlijtige meesterhand van onzen Honthorst al vrij veel gevorderd moet zijn.

Maria had ditmaal niet dan kwade kansen; de vraag naar Honthorst en de schilderij was op nieuws hagchelijk te beantwoorden, om meer dan ééne reden; zij wilde liever alles wagen dan, na de nieuwe hoop, die zij had doen opvatten, der Prinses van Oranje te bekennen hoe zij met Engeland stond, en de verklaring dat er sedert twee dagen niet aan het portret was gewerkt, moest natuurlijk vragen uitlokken over de oorzaken van die stremming; het bezigtigen van het werk van den schilder kon daarbij niet wel geschieden buiten diens tegenwoordigheid; vooral niet, omdat hij een gunsteling der Prinses was, die zeker de aanleiding tot een onderhond met hem niet zou verzuimen, en zonder nog de moge-

lijkheid eener berekende ontrouw te onderstellen, kon eene enkele onvoorzigtigheid van den schilder, een woord, eene klagt, aan de gemalin van Frederik Hendrik het geheim verraden van Maria's nieuwe teleurstellingen en van hare onvoorzigtige ontwerpen. Achterdochtig en wantrouwend, zoowel van aard als door velerlei bittere ondervinding, was Maria vast besloten Honthorst niet met de Prinses zamen te brengen, zonder zich nog eerst van zijne trouw en voorzigtigheid verzekerd te hebben, en hem hare onderrigtingen te hebben gegeven over hetgeen er gezegd of gezwegen moest worden.

In hare verlegenheid antwoordde zij dus wat aarzelend en met eenigen onwil, die ondanks haar zelve doorschemerde.

— Dit verlangen vereert mij, als den konstenaar, Mevrouw! alleen ik acht het nog geen tijd u dus onvoltooid eene afbeelding te toonen, die zelfs gansch afgewerkt zijnde, nog genoeg onvolmaaktheden zal hebben voor uw naauwziend oog.... en ik wete de konstenaar denkt als ik, en zag liever zoo scherpen en zoo fijnen blik als den uwen niet op zijnen arbeid voor hij daaraf bij zich zelven meer voldoening heeft.

De Prinses voelde zich wat gegriefd en zelfs wat verslagen door dit antwoord.

— Ik hoop toch niet dat uwe Majesteit mijne vurige begeerte als een onbescheiden dringen zal opnemen; daar het conterfeitsel op mijne bede en ter mijner gunst vervaardigd wordt, moge mijn wensch het gezigt daaraf te genieten verschoonlijk zijn, zij die dan ook voorbarig....

— Zij heeft noch verschooning noodig, noch eenig ander onregt; alleen is 't mij leed, dat ik haar niet heb kunnen voorkomen, of voor 't minst voldoen; maar.... de afspraak met den schilder, en.... de kleine ijdelheid, om ook zelfs in beeldtenis niet, dan met *goed gelaat* door uwe Hoogheid gezien te worden.... maakt dat....

Amalia, zelve niet zonder zulke ijdelheid, achtte werkelijk die reden geldig, en om haar verlangen op te geven, zonder luim te toonen, antwoordde zij:

— Uwe beeldtenis is wel zoo diep en zoo volmaakt in mijn hart gegrift, dat ik geenszins eenig conterfeitsel zou behoeven, en dat nooit eenig conterfeitsel, zélfs niet een door onzen Honthorst, mij dat beeld dus liefelijk zal kunnen wedergeven als het hier is ingeprent; maar de konstenaar zelf zal zich doch wel willen toonen, vervolgde zij met eenen glimlach: — in vele dagen zag ik hem niet en ik neem er altoos groot vermaak in, mij met hem te onderhouden.... en ziende dat Maria's gelaat op nieuws betrok, vervolgde zij:

— Uwe Majesteit is toch wel met hem tevreden, en voldaan over zijnen arbeid als over zijne manieren en gedragingen; hij was mij bekend als een degelijk en welverstandig man; zonder dat had ik hem uwer Majesteit niet aanbevolen.

— O! zeker, zeker, en hij doet die aanbeveling als die goede faam regt! hernam Maria; alleen hij is op dit oogenblik niet hier, hij heeft verkozen zijne tafel te hebben buiten het kasteel.... en hij wandelt doorgaans naar Naaldwijk, somwijlen zelfs tot Delft, waar hij dan overnacht....

— Ja, dat is wel onze Honthorst, hij moet zijne eigene wegen gaan, wij zelve zouden hem daarin niet gaarne storen.... maar wij storen, geloove ik, uwe Majesteit, die gewoon is op dit uur hare wandeling te doen.... en ik acht mij dus verpligt een bezoek te bekorten, dat ik toch zoo gaarne.... nog ietwat had gerekt.

— Wij hebben ook nog te weinig het genoegen van uw bijzijn gehad, dan dat het ons nu niet al te groot verdriet zou geven, u reeds te zien gaan, sprak Maria hoffelijk.

— Maar om niet eene gewoonte uwer Majesteit te storen, zoo wij haar mogten vergezellen op die wandeling...

— Ik zal dat niet toestaan, Mevrouw! na uwen rid van Rijswijk tot hier toe, moet uwe Hoogheid behoefte hebben aan meerder ruste. Ik zelve voel mij ietwat onlustig sinds gisteren, en houde liever mijne kamer, hetgeen niet belet, dat mijne dames en de personen van uw gezelschap, zonderling de jeugdige Prinsessen en de cavaliers, hun vermaak kunnen nemen in de lanen van het park en in de volschoone wandelplaats, die dit lusthof in zijne muren besluit; onderwijl wenschte ik uwe Doorluchtigheid's gezelschap en dat van hare Majesteit van Bohemen voor mij zelve, en zij gunne mij haar ter verfrissching van de confituren te doen aanbieden, daar Mijneheeren van de Oost-Indische compagnie mij van voorzien hebben in uitnemend fijne schalen van Japansch porselein.

Dit voorstel werd, als men denken kan, door beide Vorstinnen met genoegen aangenomen, want de Ko-

ningin Elisabeth had in het bijzijn van 't gevolg niet naar tijding van haren broeder durven vragen, uit vreeze dat er een antwoord volgen mogt, waaruit, ten aanhooren van zoo velen, de moeijelijke verhouding van dien Koning tot zijn volk en de volksleiders mogt doorschemeren, en het had tegelijk het zeldzaam voorregt van alle personen, die aanwezig waren, een geheimen wensch te vervullen. De Heeren, de jonge Prinsessen, alle verlangden naar de vrijheid, die de wandeling in de ruime lucht hun bieden kon, vooral sinds de eersten begrepen, dat het oog der vorstelijke moeders niet over de prinselijke dochters zou waken; en het gevolg der Koningin Maria, had ook zijne redenen, om eigene wegen te gaan, of zich buiten de tegenwoordigheid der Vorstinnen, met de jonge cavaliers en dames te onderhouden.

De Prinses dan ontdeed zich van haar overkleed en van haren vederhoed, zeer in het voordeel van hare schoonheid, want de volle rijkdom van prachtige haarlokken kwám eerst nu uit; ze vielen langs de slapen en den hals neder, en waren doorvlochten met rijen groote paarlen, en haar blanke, volle hals, enkel door een zoogenaamden poefdoek met afhangenden goudkant gedekt, of liever, vrij ongedekt gelaten, was mede gesierd door een snoer van die zeejuweelen, zoo buitengemeen groot, dat ze de opmerking der Koningin trokken. De paarlen oorbaggen, en de versierselen van de keurs waren mede zoo uitnemend rijk, dat de Prinses gezegd kon worden, eene vorstelijke fortuin met zich te dragen. Ook zoo lang de confituren en liqueuren genuttigd werden, bleef

de Koningin den rijkdom en den goeden smaak van de toiletten roemen; maar toen de dienende pages en vrouwen zich verwijderd hadden, begon er, als men denken kan, tusschen deze dames een ander discours, dat wij nu niet zullen afluisteren, daar de achtjarige Prins Robert tegen den armstoel zijner moeder blijft leunen, en ons daarna ligt iets kan mededeelen wat wij weten willen. Wij volgen zelfs niet eens het jong en lustig gezelschap, dat met vrolijke haast de verkregene vrijheid gaat genieten, en nog minder de voorname personen van Maria's hofgezin, het echtpaar Fabroni en anderen, die om redenen, hun bekend, zich spoedig afzonderden van het gevolg der andere Vorstinnen, want wij hebben eenige verwachting, dat wij veel, waarin wij belang stellen van hen zullen hooren, als wij ze wedervinden.

VIII.

BIJ DE DIERGAARDE.

Als wij gezegd hebben, had Honthorst, in onrust over Diedrik, zijne gewone eenvoudige wijze van 't middagmaal te houden nog vereenvoudigd en bekort, om te spoediger in 't kasteel terug te zijn, en te eerder kennis te nemen van hetgene zijnen avontuurlijken, jongen beschermeling nu toch kon wedervaren zijn; maar te vergeefs doorkruiste hij de eenzame lanen; te vergeefs keerde hij telkenmale terug op de plaatsen, waar hij onderstellen kon dat de nieuwsgierigheid den jongman had heengevoerd, hij was nergens te ontdekken; te vergeefs wendde zich de schilder tot diegenen der bedienden, die hij onderstellen kon, dat op Diedrik's uiterlijk gelet hadden, of van zijne tegenwoordigheid kennis genomen: alle antwoordden dat zij den leerling van Mr. Honthorst niet hadden weêrgezien, nadat zij hem met zijnen meester de vertrekken der Koningin hadden zien binnengaan, terwijl zij hem ondertusschen hunne

gissingen niet spaarden: de een achtte dat hij zich de vriendschap had gewonnen van den eersten kok, en dat hij zich nu te goed deed aan de eene of andere pastei, die slecht was uitgevallen, of aan de lekkerbeetjes van het dessert, die vooruit als goede prijs waren verklaard; andere daarentegen beweerden hem in verbond te gelooven met een der keldermeesters, en dat verbond nu bezegelend onder eene fluit fijnen rijnschen bleekert; — en gij moet het hem vergeven, vervolgde de man op zijne wijze schalk, hij leert dus zijn beroep in alle manier, want Apelles gaat niet zonder Bacchus, als ik wel gehoord heb, en hij is hier beter dan in uwe werkplaats om met den laatsten kennis te maken.

Honthorst, die wist wat er van dat alles zijn kon, had moeite zijn verdriet en ongeduld over die aardigheden te verbergen en besloot niet verder te vragen, toen een bejaarde kamerdienaar zich herinnerde dat hij den jongman gezien had op het binnenplein met den Kolonel Douchant en dat deze daarop met hem het paleis was binnengegaan.

— Wanneer omtrent kan dat geweest zijn? vroeg de schilder.

— Terstond nadat de Kolonel gehoor gehad heeft bij de Koningin.

— Ja dan begrijp ik dat er voor mij niets meer te doen is, dan te wachten, en te zien hoe dit afloopt, sprak Honthorst bij zich zelven, en om ten minste zijn wachten zoo min nutteloos te maken als het zijn kon, ging hij zijne gewone plaats innemen in de galerij der schilderijen, waar hij als in het midden was van de gebeurtenissen, ter eener zijde het

paveljoen der Koningin en hare vertrekken, ter andere de rijen kamers van de hofjufferen en dan eindelijk de beide slagdeuren, die uitgang en ingang leenden aan ieder die uit de vertrekken kwam, of van het andere paveljoen zich derwaarts wendde; de schilder zette zich daar op zijn gemak, nam zijn potlood en zijn schetsboek, dat hij op een der marmeren hoektafels neêrleide, en begon de losse omtrekken te stellen van een paar voorwerpen, die hem onder de wandeling het oog en de verbeelding getroffen hadden.

Hij was echter niet zoo verdiept in dit werk, of hij hield, als hij Diedrik gepredikt had, een waakzaam oog en oor, en zoo begreep hij al spoedig uit eenig gerucht in de groote ontvangzaal, dat het hooge gezelschap uiteenging.

— En zij zullen welligt dezen weg nemen, meende hij, en als de Prinses mij ziet, zal zij niet nalaten mij toe te spreken en als van zelf dwingt dit de Koningin, zich met mij te onderhouden, en dan zal ik zien of het mij niet gelukt, haar een paar woorden te ontlokken, die mij ruste geven; mogelijk ook zie ik Mejonkvrouw d'Arcy, en kan haar waarschuwen. — Maar nog terwijl hij zijne kansen berekende, werden de groote slagdeuren door gedienstige lakkeijen haastig opengesloten, en al de personen, die tot het geleide of gezelschap der drie vorstinnen behoorden, kwamen vrolijk en joelend, als vogels eene lastige kooi ontsnapt, de galerij binnenstormen; maar tot de groote teleurstelling van den schilder, waren de beide Koninginnen met de Prinses van Oranje teruggebleven, en Mejonkvrouw d'Arcy

was nu moeijelijk aan te spreken, want zij leunde op den arm van den Landgraaf van Hessen.

— En op mijne trouwe daar komt de Fransche Adonis ook weêr en nu openlijk met de Prinses Louise van Bohemen aan den arm niet min, dan oft hij een prinselijk Heer ware, en dat in 't aanzigt van Demoiselle d'Arcy, aan wie hij dezen ochtend het hof maakte. Toch scheen Honthorst eene goede kans te hebben, de Landgraaf sprak hem aan:

— Mijn goede Mr. Honthorst! riep hij vrolijk, niet gelukkiger luiden dan konstenaars, noch die meer geëerd worden! al de wereld wenscht naar hen, of mist hen bij afwezen. Zoo even hebben twee groote vorstinnen nog van u gesproken.

— Twee groote vorstinnen... de Koninginne-moeder?

— En de Prinses!

— En ze hebben naar mij gevraagd! riep Honthorst verheugd.

— De Prinses vroeg naar u, maar de Koningin dacht u afwezig.

— Uwe Genade ziet het tegendeel, ik ga mij haastelijk aanmelden en ten dienst stellen dier groote prinsessen.

— Dat zou haar op dit oogenblik slecht conveniëren en kan ik u als vriend ontraden, sprak de Landgraaf zachter, want ze zijn in belangrijk onderhoud en hebben daarom 't gevolg afscheid gegeven en ons de vrijheid, daaraf wij gebruik zullen maken.

Honthorst wendde verdrietig het hoofd.

— Maar daar gij uwe diensten nu niet bieden kunt aan de vorstelijke vrouwen, moet gij mij aan-

hooren en eene belofte doen, waaraf ik u dezen morgen reeds met een woord repte.

— Ik herinner mij niet wel, uwe Genade!

— Zoo gij deze Koningin der schoonheid bewegen kost haar conterfeitsel te laten penseelen door uwe meesterhand?

— Ten gevalle van?... vroeg Honthorst.

— Gij begrijpt toch wel, dat ik voor een ander dan mij zelven zulk eene bede niet zou overbrengen!

— En wat zegt mijne Jonkvrouw d'Arcy daartoe? vroeg Honthorst, Lucienne aanziende.

— Zij heeft geen neen gezegd! zeide deze.

— Dat beduidt dat zij ja óp de lippen heeft?....

— Misschien!

— En nu gij? vroeg de jonge Vorst met vrolijke haast.

— Ik, uwe Genade?...

— Ja, wat zegt gij er toe om haar te bewegen?

— Ik heb geen tijd voor een groot portret, maar iets van haastigen, luchtigen aard, een miniatuur.

— Een miniatuur! o ja! riep Lucienne snel, dat ware goed.

— Maar ik heb eene voorwaarde.

— Noem die.

— 't Is eene konstenaarsluim. Ik wenschte Mejonkvrouw te geven in ernstige stemming en deftig habijt, en op een der parkementblaadjes van haar gebedenboek.

— Lucienne verbleekte en sidderde: — Van mijn gebedenboek! herhaalde zij verschrikt.

— O lieve deugd! ze is schuldiger dan ik dacht, zelfs aan 't hof wordt toch de koe niet bont genaamd,

of er is een vlekje aan! maar dit is ten minste eene waarschuwing, en nu kan zij zich toch tegen verschalking wapenen, meende de goede schilder.

— Een antwoord, een gunstig, bidde ik, mijne volschoone! sprak de Landgraaf zacht tot Lucienne, en nog zachter, daar is met luiden van zijnen aard nietwes aan te vangen, ten zij men hunne luimen inwilligt; ei melieve! doe het om mijnentwille, ik zal u die eene inschikkelijkheid loonen met een gansch leven van de gewilligste dienstbaarheid.

— Ik zal het doen, Monseigneur! omdat *ik het wil;* maar gij zijt mij daarvoor noch dank, noch dienst verschuldigd, zeide Lucienne, en luider tot Honthorst: — Dat is aangenomen, mijn Meester! ik houd u bij uw woord, noem mij uwen tijd en uwe plaats voor de eerste zitting.

— Morgenochtend, zoo haast de Koningin mij zal ontslagen hebben, zal ik tot uwe dienst zijn, edele Jonkvrouw! en u opwachten hier in deze galerij, waar wij het verdere kunnen bespreken.

— Uitnemend!

— Zoo gun mij dan u verder te voeren, want het gezelschap mogt dit vertoeven vreemd vinden! sprak de Landgraaf. Men begrijpt dat de anderen niet naar dit paar hebben gewacht, reeds lang zijn zij buiten en gaan zich in afzonderlijke groepen verstrooijen door de lanen. De Ridder de l'Espine, schoon hij den schilder wel heeft opgemerkt, was nu zeker te veel verdiept in de redenen van fijne courtoisie, die hij aan zijne dame rigtte, om woord of groete aan hem te wijden.

Honthorst, in tegendeel, had zeer bijzonder zijne aandacht op hem gerigt, en tegelijk aan de jeug-

dige prinses, op wier gelaat de leliën afgewisseld werden door de snelste en liefelijkste blosjes, en hij begreep, dat eene dertienjarige prinses, voor het eerst zonder ander opzigt of bescherming dan eenige pages die volgden, en een paar dames, die zich met hare eigene *conquêtes* bezig hielden, met een geleider als deze cavalier nog wel een vriendenoog noodig zou hebben; in de overtuiging, dat hij op dit oogenblik *dus* het meeste nut zou doen, besloot Honthorst dit paar te volgen en zoo nabij te blijven, als het hem slechts doenlijk zou zijn.

— Zoo ze mij opmerken, voeg ik mij bij hen; ik ben in 't eind haar leermeester, al is mij geen opzigt over hare zeden aanbevolen. Dit plan uitvoerende, had hij tegelijk met den Landgraaf en Lucienne de galerij verlaten, en volgde hen, overtuigd dat zij hem als van zelve den weg zouden wijzen naar het overig gezelschap, zoo als ook gebeurde, en welhaast bevond hij zich in eene lange regte laan, die op de diergaarde uitliep, eene hoofdlaan vol standbeelden, bloemvazen op marmeren voetstukken en zodenbanken, maar die ook kleine zijpaadjes had, die heel mogelijk een of ander paar tot eene afwijking van... 't ander gezelschap kon verleiden. De Landgraaf van Hessen scheen zich die afwijking te veroorloven. Hij zeide tot Lucienne.

— Bij de diergaarde is naar afspraak onze zamenkomst, maar daarom is de weg er heen niet bepaald. Als de slingerpaden derwaart leiden, zal het ons toch vrijstaan die te kiezen, ze zijn uitnemend geschikt voor gezelligen kout.

— Zij leiden derwaart! antwoordde Lucienne, en

volgaarne ga ik dit pad, omdat ik in waarheid *veel* met uwe Genade heb te bespreken.

De Graaf bragt hare hand aan zijne lippen ten bewijs van dank; — maar, wij laten hen gaan en houden ons liever bij Honthorst, die een weinig het hoofd schudde en die bij zich zelven zeide, naar een ander paar heen ziende:

— Bij mijn trouwe! daar heeft onze jonge Heer Graaf Willem Frederik van Nassau ook zijne portuur gekozen! en de keuze, een Nassau waard, voorwaar! de minnelijke Prinses Albertina! 't Is te hopen, dat de politiek dáár hare rekening bij vinde, anders zou de teêrste genegenheid de jongelieden niet veel baten, maar bijlo! ik wenschte dat onze goede Prins zag met dezelfde oogen als ik! en ei zie! het blijkt dat de jonge Graaf niet zoo naauw let op het regt der voortrede, als zijne doorluchtige moeder, de Gravin Sophia van Brunswijk, die de Engelsche *ambassadrice* terugtrok en haar een *soufflet* gaf, toen zij haar wilde voorgaan bij zekere plegtige gelegenheid ten hove, want deze Heer, schoon hij anders geen jonker is om zich de kaas van zijn brood te laten nemen, laat gewillig allen voorgaan, die meer haast hebben dan hij.

— O, *ma fine!* daar slaat hij ook een laantje in, en het aardig pagetje, dat den sleep der Prinses draagt, heeft moeite genoeg de snelle vaart te volgen, die zij nemen. — Nu zeker, 't schijnt wel, of heden niemand lust heeft den regten weg te houden, dan Mijnheer de Ridder de l'Espine, en toch is hij de eenige, wien ik van kwade intentie verdenk; 't is de pijnewaard te zien met hoe veel

gratie hij zich telkenmale buigt tot de jonkvrouw als zij spreekt, en... ja wel, *chapeau-bas*, als de hoffelijkste dienaar; maar pas op, arme Louise! 't zal een rouwe meester blijken, vrees ik: ei! ei! hoe hij het altoos dus weet te maken, dat zijne fijne blonde lokken zich verwarren in den goudkant van hare slippen! overzeker als hij hare portuur was, en met eerlijke intentiën dus het hof maakte, dan mogt het bestaan, en 't zou een paartje geven, waarin Hymen zich vergissen kon, meenende Amor met Psyche zamen te binden.

Maar hetzij Honthorst, in het vuur zijner overwegingen, zijne schreden wat te snel en te luid had gezet op de dorre bladen, die de aanvangst van den herfst alvast neêrrukte van de boomen, en die onder zijne voeten kraakten, of wel dat hij zijne gedachte zelf wat luid uitsprak.... de Ridder zag om, en zeker niet met al te groote voldoening merkte hij op, dat Honthorst hen volgde en gadesloeg. Deze behield denzelfden stap, dien hij eens had aangehouden, en bleef zijn vasten en scherpen blik op den Ridder gerigt houden.

— Welk eene stoornis in ons zoet onderhoud, allerschoonste Prinses! sprak de l'Espine geërgerd tot zijne dame; die Meester schilder gaat achter ons, en schijnt ons spie te willen zijn; vergun mij dat ik hem beveel een anderen weg te nemen!

— Dat zal ik geenszins toestaan, Heer Ridder! sprak Louise verschrikt; mijn leermeester, mijn goede Mr. Honthorst, hij zou zich beleedigd achten... en...

— En daarbij nog niet eens gehoorzamen, hij schijnt er mij de man voor.

— En daarbij meene ik zou hij morgen, niet wetende mij te grieven, ten aanhooren van mijne zuster, van mijne gouvernante, zoo niet ten aanhooren van Mevrouw mijne moeder, mij lustig kwellen, of wel, dat ook in hem vallen kon, ronduit berispen, zoo gij hem ergernis gegeven hadt.

— Gij kunt gelijk hebben! En zoo wij de zijpaden nemen, zijn wij de laatsten, waar wij besloten hadden de eersten te zijn, en hij kan ons te veel van dienst zijn om hem te verbitteren! — en hij fluisterde haar iets in, waarin zij zeker bewilligde; want terstond daarop zag Honthorst de Prinses geheel alleen haren weg nemen voorwaarts uit, en de l'Espine keerde zich om en ging met besloten stap op Honthorst toe, voor wien hij zich met hoffelijkheid boog, toen hij digt bij hem was, terwijl hij sprak:

— Mijnheer de schilder Honthorst! in waarheid, ik ben verrukt over u, gij toont u een man van uw woord!

— Dat ben ik, Heer Ridder! hernam Honthorst, meesmuilend zijnen groet beantwoordende; alleen, ik begrijp niet hoe ik mij dien op dit oogenblik aan u bewijze.

— Maar gij zijt immers hier, omdat ik u gebeden had mij wel een gehoor te verleenen, mijn preutsche konstenaar!

— Vergiffenis, Heer Ridder! dat was niet precies mijn doel met hier te komen.

— Neen ik begrijp wel.... gij waart op uwe wandeling, en nu, mij ziende, gaf uwe luim u in, mij liever te volgen, dan u later door mij te laten opzoeken.

— Neen, Mijnheer de Ridder! gij raadt het nog altijd niet, en gunt mij zelfs de redenen van mijne luim voor alsnog voor mij zelven te houden.

— Voor alsnog! gij denkt er dus over, mij die later mede te deelen?

— Dat kon zijn.

— Intusschen wilt gij mij toestaan u voor te stellen wat ik van u wenschte....?

— Ik ben zelfs zeer verlangend te weten waartoe ik u nut kan wezen.

— Ik ga het u zeggen; maar eerst eene vraag: kent gij mij?

— Ja en neen, wat uw persoon en ridderlijke gedaante aangaat, zeer goed, zoo goed zelfs als maar mogelijk is.

De Ridder glimlachte: — Toch niet beter dan een ander, die mij voor 't eerst ziet?

— Ja, Ridder! met uw verlof, iet wat beter. Ik heb de trekken van uw gelaat lijn voor lijn bestudeerd, en den vorm uwer gestalte tot in de kleinste bijzonderheden opgenomen, en de gloed, die uit uwe wonderschoone oogen licht, heeft mijn schildersblik al veel eerder getroffen dan nu, schoon ze digte bij niet min schitteren en spreken.

— Maar, Mijnheer! hoe hebt gij die wondre vaste bekendheid met mijn uiterlijk opgedaan?

— Dezen morgen, Heer Ridder! toen gij met Mejonkvrouw Lucienne d'Arcy op het balkon stondt.... en later, toen gij op zeer vreemde en haastige wijze zijt uitgereden.

— Hoe, Mijnheer! gij weet..., gij weet! ik beveel u dat te vergeten...

— Dat zal niet gaan, edele Heer! ik heb ongelukkig een bijster goed geheugen!

— Maar ik zeg u, dat is mijn geheim, waarin ik niemand deelgenoot wil hebben.

— Dan, Heer Ridder! moest gij uwe geheimen beter bewaren, dan op klaarlichten dag, en op eene opene plaats....

— Gij hebt gelijk, gij hebt gelijk; maar,.... ik meende zoo zeker te zijn, dat niemand mij in die twee seconden kon opmerken; maar gij zijt nu meester van mijn geheimen, ik zal u meer zeggen, mits gij mij trouw en hulpe belooft.

— Ik beloof nog niets, edele Heer! voordat wij elkander meer hebben gezegd; ik vooreerst dan meene, behalve uw persoon, ook een weinig uwen aard te kennen.

— Dat is sterk, en hebt gij die ook uit mijne trekken bestudeerd?

— Een weinigje, mijn edele Heer! een weinigje! gij begrijpt ik moet mij noodwendig eenigzins op gelaatkunde verstaan; maar daarbij ik heb eene nadere aanwijzing uit uwe handelingen.

— Ei zoo, en wat hebben die u gezegd.... hernam de l'Espine droogjes.

— Dat gij een dier fijne, luchtige jonkertjes zijt, die een loszinnig en gevaarlijk spel drijven met de eer en de harten der dames en jonkvrouwen, en daartoe kan ik u den raad geven, daarmeê wat voorzigtig te gaan in Holland, sinds daar zulke manieren nog niet met Fransche luchthartigheid worden opgenomen; gij hoort nu wat ik van u wete, wat ik niet van u weet, is uw naam, alschoon ik u

den titel van Ridder heb hooren geven; maar dit ééne kan ik u zeggen, waart gij ook een der hoogst geboren edelen van Frankrijk, ik ontrade u ernstelijk in ons land scherts te drijven met jonge onervaren prinsessen....

— Mijnheer! hernam de l'Espine spijtig, ik zie dat gij zoo goed ingelicht zijt van alles wat gij weten wilt, dat ik het onnoodig acht u nog mijnen naam te noemen, het is toch altijd goed dat u iets te raden overblijft; en driftig wilde hij gaan, overtuigd dat hier niets voor zijne oogmerken te winnen viel.

— Eilieve, Heer Ridder! niet dus bijster overhaast! gij begrijpt als ik weten *wil*, heb ik alleen noodig, deze schets hier aan Demoiselle d'Arcy voor te houden, in tegenwoordigheid, bij voorbeeld, van de Koningin van Bohemen en hare Prinsessen, en te vragen hoe zich die cavalier noemt.... mij dunkt dat moet mij volkomenlijk inlichten!

„Hij heeft te veel gelijk dan dat ik niet voorzigtig moet zijn met hem!" dacht de l'Espine.

— Maar, ongelukkige man! wat noodde u mijne physionomie te schetsen?

— *Diavolo!* Mijnheer de Ridder! niet alle dagen komt mij zulk een model te voren, en voor hare Hoogheid de Prinses heb ik welhaast groote mythologische voorstellingen uit te voeren; gij zult mijn Amor zijn!

— En dan zoudt gij zoo uiterst straf mij van mijnen Psyche berooven!

— Ik zeg dat nog niet; zoo gij hare portuur zijt en met oogmerken van hijlik het hof maakt, ben ik

zoo'n rouwe huwlijkshater niet om u tegen te zijn; alleen, gij moet u bepalen tot ééne dame, en zoet zou het mij wezen te hooren, zoo dat Demoiselle Lucienne d'Arcy was; want, wat de andere betreft, ten zij gij Prins van den bloede zijt.... vreeze ik....

— Luister, mijn goede Mijnheer Honthorst! luister. Ik beloof u dit, ja zweer u des noods bij mijne eer als edelman, slechts eene van deze twee dames is en kan mijne keuze zijn; voor de andere heb ik niets dan eene trouwe, eerlijke vriendschap, die haar dient en steunt..

— En weet zij volkomen *wat* zij in u heeft en vinden zal?

— Volkomen, zoover zij het voor haar persoon en belang noodig heeft.

— En wie van de twee dames is de vriendin, wie de geliefde? de dame van het balkon of de dame van de wandeling te paard?

— Vergeef mij, maar dát kan ik u niet zeggen, voordat gij beloofd hebt haar en mij hulp te verleenen.

— Ik verklaar u ronduit: in eene *amourette* voor de Prinses Louise van Bohemen help ik u niet voort....

— 't Is geene *amourette*, 't is de vurigste en wanhopigste hartstogt, en daarbij....

— Welnu?

— Niet meer een onbeantwoorde.

Honthorst verbleekte van schrik.

— Heer Ridder! nu *moet* ik van dat alles meer weten, of ik ga nog dit zelfde uur alles aan de Koninginne-weduwe ontdekken.

— Ik zal u alles zeggen, maar niet nu, niet nu, zij wacht mij; bedenk toch! zij wacht daarginds alleen.

— Gij hebt gelijk; maar ik weet nog niet eenmaal uw naam?

— René de l'Espine; maar die naam zegt u nog niets; wilt gij mij dezen avond komen zien op mijne kamer?

— Zeer zeker wil ik dat!

— En mij geheimhouding zweren tot zoo lang....

— Ik zweer niet, maar ik beloof alleen op ééne voorwaarde.

— Zij is?

— Ziet gij, Ridder! ik weet dat de Fransche galanterie eene tale heeft, die het harte bederft, terwijl zij het gehoor treft, die het kwade tot goed weet om te tooveren; de teêre jeugd der Prinses is onbekwaam hier onderscheid te kennen; wees voorzigtig en bedachtzaam omtrent haar, zij moge u heilig zijn als eene zuster....

— Zeg liever heilig als de bruid van een Vorst! want zij is het; maar, vraag niet meer, want daar zie ik Mevrouw de Sourdiac, die ik ook afspraak gegeven heb en die ik ontvlieden moet, om Louise niet onbeschermd te laten.

— Gij kent Mevrouw de Sourdiac? Ik zal u te avond ook van haar moeten spreken: zij haat Mejonkvrouw d'Arcy, en zij wil haar in 't verderf storten!

— Hemel, die slang! maar, dat zegt niets, nu ik gewaarschuwd ben, is Lucienne gered; wees gerust! en haastig met de hand groetende, ijlde hij weg.

Honthorst, die ook geen lust had Mevrouw de Sourdiac te ontmoeten, ging een zijpad in, en ontmoette daar den jongen Prins Robert van Bohemen, een zijner leerlingen, die hem lagchend te gemoet sprong.

— Mijn beste Meester Honthorst! ik ben zoo tevreden! Mevrouw mijne moeder heeft mij zoo even weggezonden, met de goede hoop dat wij alle heden op dit kasteel overnachten zullen. Ik ben hier zoo graag, veel liever dan in den Haag in dat Kleine Huis in 't Voorhout, dat niets van een paleis heeft, en, niet waar? Koninginnen en Prinsen moeten in de paleizen wonen!

— Wel zeker, mijn Prins! en uwe zuster, Prinses Louise, zal ook wel vernoegd zijn met die schikking?

— Zij vooral! toen wij voormaals hier verblijf hadden, was zij zoo vrolijk, zoo gelukkig en zoo goed gehumeurd, als we haar nu nooit meer zien!

— Nu dan, Prins! kunt gij haar die blijde tijding meêdeelen, zij wandelt bij de diergaarde.

Men ziet het, de goede Honthorst rekende niet zoo onbepaald op de voorzigtigheid en de goede trouw van den Ridder René, of hij oordeelde eene kleine herinnering van zijne zijde in de gedaante van eenen broeder niet overbodig. Toch was zij het: de Prinses Louise, bij de diergaarde gekomen, vond er reeds gezelschap, en zelfs de bank ingenomen, waarop zij zich had willen neêrzetten, en wat het ergste was, de persoon had niet eens de courtoisie zich op hare nadering te verwijderen, maar zag slechts even op, groette en bleef zitten;

de Prinses wist niet wat te beginnen, zij deed of ze naar de dieren keek en zag steelswijze op naar den *fâcheux*, die toch geen schrikwekkend uiterlijk had; want in 't eind, en om alles te zeggen, het was onze Diedrik!

Wij weten niet, of onze lezers zoo verheugd zijn hem vrij en ongedeerd weêr te zien, als Honthorst het zou geweest zijn, als men hem terstond die goede tijding had meêgedeeld; maar zeker is het dat de l'Espine, die hem volstrekt niet kende, alles behalve voldaan was toen hij kwam, en een vreemden jongman vond, die er uitzag als een eenvoudig burgerbediende, en wiens tegenwoordigheid natuurlijk zijne jeugdige schoone in pijnlijken toestand bragt, daarbij nog de stoornis, die een derde moest geven in het vertrouwelijk onderhoud, dat hij zelf zich voorgesteld had met de Prinses.

Zijne toespraak tot iets, als een bediende, tot een wezen, dat men niet behoeft te ontzien, was dan ook vrij onzacht:

— Gij moest u verwijderen, vriend! ziet gij niet dat gij den eerbied uit het oog verliest voor eene dame?

— In welk opzigt, Mijnheer! vroeg Diedrik, die hem strak aankeek en zitten bleef. Toen deze dame gekomen is, heb ik den hoed afgenomen en mij ongedekt gehouden tot nu toe; dat is dunkt mij al wat de courtoisie gebiedt tegenover eene geheel vreemde... haar toespreken, achtte ik onbescheidenheid, daar zij zeker niet hierheen is gekomen om eene conversatie te houden met mij.

— Haar aanspreken! onbeschaamde! gij hebt er

nog over gedacht! hadt gij het gewaagd, ik zou het u op gevoelige wijze hebben afgeleerd.

— Oho, Mijnheer! ik geloof, naar het uiterlijk te oordeelen, dat het tusschen ons nog de vraag zou wezen wie de sterkere is, en ik verklaar u dat ik van u niets heb te leeren, veelmin iets door u afgeleerd wil worden.

De l'Espine gloeide van toorn; maar, daar hij uit zulk eene vaste vrijmoedigheid begreep, dat die man zich sterk moest voelen door eenige hooge bescherming, om zoo vermetel een antwoord te geven aan eenen edelman, vroeg hij:

— Aan wien behoort gij, mijn vriend?

— Dat is een vreemde vraag, mijn vriend! aan mij zelven.

— Ik zou met wijlen Koning Hendrik IV kunnen antwoorden: Gij hebt een onbeschoften meester; maar ik vraag u liever, welke functiën hebt gij in dit paleis, of tot wiens gevolg behoort gij? Men is niet gewoon luiden van uwen stand in de woningen der Prinsen te ontmoeten, mits zij er geroepen zijn tot eenige diensten, of gekomen in 't gevolg van hunne meesters.

— En zoo ik nu niet goedvind u daarop te antwoorden?

— Dan zult gij moeten goedvinden, dat ik u met het platte van mijnen degen van hier drijf.

— Het is waar! ik heb den mijnen niet! hernam Diedrik, koel naar de linkerzijde heenziende, alsof hij dien daar zocht. Deze beweging, de kalme en stoute houding van den jongman, en iets in zijn voorkomen, dat tegen de geringheid zijner kleeding

streed, bragt den Ridder de overtuiging, dat hij werkelijk te doen had met iemand, die zijns gelijke, welligt zijn meerdere was; ook hernam hij zachter en zelfs beleefd:

— Het kan zijn, Mijnheer! dat gij edelman zijt, maar dan begrijp ik mij nog minder uw gebrek aan courtoisie voor eene dame... als... deze... Gij ziet dat uwe tegenwoordigheid haar hinderlijk is, en... gij blijft!

— Maar, Mijnheer! dat is mij door niets bewezen wat gij daar zegt; zoo Mejonkvrouwe de volstrekte eenzaamheid verkoos, had niets haar verhinderd verder te gaan.

De l'Espine beet zich de lippen van ergernis.

— Gij biedt haar niet eens uwe zitplaats!

— Die te deelen, Mijnheer! waar denkt gij aan, eene onbescheidenheid!

— Een *cavalier* kan zich staande houden, riep de l'Espine met flikkerende oogen, want zijne ergernis steeg met iedere minuut.

— Niet als hij wacht! en niet weet hoe lang te moeten wachten....

— Ah! gij wacht, en zou ik ook mogen weten waarop?

— Och ja wel! ik wacht op eene dame.

— Die u hier *rendez-vous* heeft gegeven?

— Zoo als gij zegt.

De l'Espine zuchtte, zag op de Prinses Louise met een pijnlijken blik en was ten einde raad; niet dat het den jongman, gewoon alles voor zich te zien bukken, in zijnen toorn en verbittering, aan de aandrift ontbrak, om met geweld den lastigen per-

soon te verdrijven; maar door opzien te geven, gerucht maken, en of de bedienden van 't kasteel, of de wandelaars derwaarts te lokken, zou hij toch zijn *tête-à-tête* met de Prinses gestoord hebben; en al ware dit niet, een knecht door geweld verdreven, zou tot zwijgen te brengen zijn, door vrees of door geld; maar iemand van rang zou de beleediging niet zwijgend dragen, en de voldoening, die hij eischen zou, moest eene ruchtbaarheid wekken, die voor de Prinses zoo gevaarlijk kon zijn als voor de l'Espine zelven, die nog daarenboven andere reden had, om de aandacht niet te veel op zijn persoon te vestigen. Hij wilde dus op nieuws met goedheid verkrijgen, wat hem kennelijk niet door dwang zou gelukken. Overtuigd dat de jongman de Prinses niet kende, zeide hij hem zacht:

— Maar, Mijnheer! als ik u in vertrouwen zeg, dat deze dame ook iemand afspraak heeft gegeven op deze zelfde plaats.... en om goede redenen zich niet verwijderen kan.

— Dan beken ik, dat het noodlottig treft; maar meer vermag ik niet.

— Als ik u nu zeg, dat deze dame van eenen rang is, die haar regt geeft op de meeste onderscheiding!

— Dan nog kan ik niets toegeven, de mijne ook, heeft regt op de hoogste eerbiedenis.

— Al goed, maar ten ware ze van vorstelijken rang zij....

— Zoo de mijne hier is, mogen onze dames het zamen uitmaken, wie voor de andere uit den weg zal gaan! hernam Diedrik, en om den wille van bei-

den past ons, dunkt mij, tot zoo lang voorzigtigheid en bescheidenheid.

Dat woord was zoo waar ten opzigte van de l'Espine, dat deze zich spijtig, maar zwijgend omkeerde, en Louise zijnen arm bood, om op gevaar van andere ontmoetingen verder te gaan, toen opeens de jonge Prins Robert op hem afkwam, naar zijne zuster toeliep en vrolijk en luide sprak:

— Eene goede tijding, zuster Louise! de Koningin heeft afgesproken met de Koninginne-moeder, dat wij alle hier zouden blijven tot morgen middag!

— Maar wees toch omzigtig, Prins! riep de l'Espine onvergenoegd, en toch half fluisterend, daar zit een vreemdeling.

— Een vreemdeling! nu ik zal hem zeggen dat hij wegga, want ik heb veel te vertellen, ook aan u, Mijnheer de Ridder! en snel op Diedrik toegaande, zeide hij: — Mijn goede vriend! ge moest elders gaan zitten droomen! Ik heb mijne zuster, de Prinses Louise van Bohemen iets te zeggen, waarmeê gij niet noodig hebt.

De Prinses en de l'Espine sidderden van schrik over de onvoorzigtigheid, die het kind in zijne onschuld beging; maar daar zij onherstelbaar was, en Robert's bijwezen hun toch niet meer de kans liet tot een geheim onderhoud, begreep de l'Espine om ten minste zijn triumf te vieren over den onbescheidene!

— Ik had u gewaarschuwd, Mijnheer! zeide hij, Diedrik ernstig aanziende; zult gij eenig gehoor geven aan de wenschen eener Prinses?

Diedrik was reeds opgestaan: — Mijn pligt te-

genover mijne dame dwingt mij, ook ondanks eene Prinses, te blijven, alleen ten gevalle van den rang eener dochter van Bohemen, en bovenal uit eerbied voor het ongeluk, zal ik mij getroosten staande te wachten.

Prins Robert, een wilde knaap, die nog van niets wist, maar die toch reeds geleerd had, dat hij een Prins was, zoon van eenen Koning, Keurvorst en Paltzgraaf, en kleinzoon van den Koning van Engeland, trok den kleinen staatsiedegen, dien men hem op zijde had gegeven, ter halverwege uit de scheede en sprak tot de l'Espine: — Maar Ridder! wij kunnen toch met ons beide dien onbescheidene wel verdrijven!

Diedrik moest wel glimlagchen, zoo kluchtig die heldhaftige houding van het aardig Prinsje hem voorkwam.

— Die glimlach deed Robert's verbittering stijgen.

— Lach vrij! alleen weet, dat de Koningin, Maria van Frankrijk, zoo even besloten is toch hare wandeling te doen, en binnen een kwartier uurs hier zal zijn! dan zullen wij zien hoe u dit lagchen bekomt!

— O zoo! nu dan, mijn kleine, dappere Prins! over een kwartier zult gij van mij ontslagen zijn, want juist.... is het de Koningin, die ik wacht....

— Gij wacht de Koningin? riepen alle drie tegelijk!

Diedrik kleurde, hij had zich overijld: — Ik wacht haar bevel, eer ik mij verwijder! hervatte hij wat zachter.

— Eene zotte uitvlugt, en het zal niet daarmede zijn, dat gij ons trotseert, riep toen de Ridder, die nu veilig zijn ingehouden trots en toorn lucht kon geven, en hij trok zijnen degen!

— Eilieve, Prins! leen mij voor tien seconden dat aardig speelgoed, bad Diedrik, gij ziet ik word aangevallen.

— Gij hebt regt! riep de l'Espine, driftig zijnen degen wegwerpende; dit wapen, kan mij nu niet dienen; maar de natuur gaf er ons andere, die vrij gelijk zijn, en hij hief den arm op tegen den jongen Amsterdammer, die nu op niets bedacht was dan om te overwinnen.

Verschrikt door de heftigheid, waarmede beide mannen zich tegenover elkander plaatsten, liet zich de Prinses Louise op de bank neêrvallen, en scheen eener flaauwte nabij.

Het vuistgevecht der jonge, bevallige mannen, beide in den volsten bloei des levens, deed werkelijk aan antieke worstelaars denken. Diedrik had in sterkte op zijne partij eenig voordeel; maar in behendigheid was de l'Espine hem vooruit, daar wel de Ridder meer zijnen degen had gebruikt dan zijnen arm, maar toch van allerlei werkelijken strijd de gewoonte had, terwijl de jonge Amsterdammer, in zijn kalm en vreedzaam leven, nooit in zulke oefeningen behendigheid had verkregen. Het schuttersspel in den Doelen, het spannen van den voetboog, hadden wel zijnen blik gescherpt en zijne krachten gestevigd, maar van spel tot ernst was er nog eene wijde schrede.... toch gelukte het hem zijnen aanvaller terug te dringen, zóódat hij op het punt stond

dezen te verdrijven, in plaats van zelf die vernedering te ondergaan, toen de jonge Prins Robert, die met vrij wat lust, hoewel niet als onpartijdige, had toegezien, op eenmaal uitriep: — O Hemel! houd op, Mijnheer de Ridder! houd op! het wilde dier, denk op het wilde dier!....

Werkelijk hadden beide strijders in de hitte van hunne worsteling vergeten, dat het terrein, waarop zij streden, tot de diergaarde behoorde, en dat iedëre stap achterwaarts eene schrede nader was aan den prachtigen kerker, waarin deze vorsten des wouds en der wildernissen bewaard werden, wel achter stevige ijzeren traliën; maar die toch niet zoo eng waren, of ze konden den breeden klaauw er door heen slaan, meest tot groot vermaak der toeschouwers en toeschouweressen, die er met opzet naar gingen zien, en zich op behoorlijken afstand hielden, maar nu tot groot gevaar van de l'Espine, naar wiens hals een geelbruine, forsche leeuwenklaauw, wel van scherpe nagels voorzien, zich uitstak op het oogenblik, dat Prins Robert den kreet slaakte.

Wij gelooven niet, dat het dier juist als krijgsgevangene van den Prins van Oranje zich tot bondgenoot stelde van den Hollandschen Diedrik, maar eerder, dat de nabijheid van het goudblonde haar des Franschen jongelings en de ranke hals, waarlangs het heengolfde, voor dien koning der dieren eene natuurlijke aantrekkelijkheid had, en men weet hoe wis hunne grepen zijn, zelfs door luim ingegeven, en nog ééne zulke achterwaartsche beweging, als waartoe Diedrik zijne partij reeds zoo veelmalen had gedwongen, nog één enkele schok

slechts, onder de worsteling, die het hoofd op den hals tot eene achterwaartsche beweging dwong, en de sierlijke gestalte van den bevalligsten jongen edelman van Maria's hof was een misvormd lijk!

Opmerkzaam geworden door den kreet van het kind, zag Diedrik het vreesselijk gevaar, waarin zijn vijand verkeerde; verschrikt als had de greep hem zelven gedreigd, trok hij den tengeren Ridder met een forschen ruk naar zich toe, terwijl hij zeide:

— Neen, voorwaar! die interventie is mij te geweldig, een zulken bijstand neme ik niet aan.

De Ridder was gered, eer hij zelf bewustheid had van hetgeen hem had gedreigd; verwonderd over die plotselinge verandering in de strijdwijze van zijne partij, zag hij om, en rilde toen hij begreep, waaraan hij ontkomen was; een sterken vijand had hij met onversaagdheid afgewacht, een dood met den degen in de hand zou hem niet doen verbleeken; maar zijne weerloosheid tegen zulk eene partij en de afschrik van eenige vreesselijke verminking troffen hem zoo geweldig, zelfs toen het gevaar voorbij was, dat hij bleek werd, wankelde en zou zijn neêrgevallen, zoo Diedrik hem niet goedhartig den arm had gesteund, terwijl hij zeide:

— Wees gerust, Mijnheer! 't is voorbij, 't is gansch voorbij, en ziedaar.... ook met mijne heftigheid mijn toorn, vergeef mij?

De l'Espine was verre van te zijn hetgeen men gewoonlijk noemt een goed mensch; maar de natuurlijke edelmoedigheid van zijn hart was getroffen door de edele eenvoudigheid, waarmede Diedrik zijn leven had geveiligd te midden van den heftigsten strijd,

en hij sprak nu, terwijl hij zijn arm zachtkens losmaakte:

— Ik heb niet dan u te danken, vergeef gij veeleer mij! en hij stak hem zijne hand toe.

— Neen, ik heb ook schuld, mijne rouwe halsstarrigheid moest uwen toorn wekken; alleen gedoog nu mijn rustig blijven, en gij zult mij geregtvaardigd zien.

— Ik heb u niets toe te staan en niets te verbieden, bekende de l'Espine met neêrgeslagen oogen, en een weinig schaamrood op het voorhoofd, want hij voelde zich in tweederlei zin de overwonnene.

— Gij hebt gelijk, René! ook zijt gij aan Mijnheer, wie hij ook wezen moge, te zijner tijd volle genoegdoening schuldig!

Het was de Landgraaf van Hessen, die deze woorden zeide, en die sinds eenige minuten getuige was van hetgeen er voorviel; maar hij was niet als de eenige getuige dáár, de Prinses Louise, aan wie niemand intusschen had gedacht, zelfs niet haar broeder, die veel te veel oplettendheid gaf aan den strijd, zelfs niet eene mijner lezeressen en zelfs niet ik, die toch wat zorg behoorde te geven aan mijne heldinnen; maar het toeval, de *deus ex machina* van alle romanavonturen, is vriendelijker voor haar geweest dan een van ons alle, en heeft haar eene zachte meêwarige vrouwenhand aangevoerd, die zich liefderijk met haar bezig hield, want had de angst over dit gevecht haar reeds tot bezwijmens geschokt, de kreet van Robert en 't gevaar, dat René dreigde, bragt haar werkelijk in dien toestand; maar op datzelfde oogenblik was Lucienne d'Arcy en de

Landgraaf Willem op de plaats der algemeene zamenkomst aangekomen, en de eerste had zich deelnemend tot hulpe der Prinses bevlijtigd; vlugzout en welriekend water waren toen als nu de eerste hulpmiddelen, die ook werkelijk baat gaven. Terwijl Louise bezig was, zoo goed zij kon, de oorzaak van haren toestand te verklaren, was er nog een persoon gekomen, die zeker eene minder goedwillige; en evenwel eene meer scherpe opmerkster moest zijn, de Markiezin de Sourdiac!

De Markiezin de Sourdiac was nog vroeg genoeg dáár geweest, om de opmerking te maken, dat Lucienne en de Landgraaf niet tegelijk waren gekomen, hoewel zij te zamen de wandeling hadden aangevangen, dat Lucienne d'Arcy het eerst met hooggekleurd gelaat en in eene zekere verwarring de diergaarde had bereikt, terwijl de Landgraaf, bleek, metgebogen hoofd, en als iemand die gansch verslagen is, langs eene andere zijde zich naar die plaats der zamenkomsten had begeven; later zullen wij opmerken, dat er tusschen dit paar eene strakheid heerschte, die van de zijde der Jonkvrouw zich in koele hoogheid uitte, en van die des Graven door iets als demoedigen schroom werd uitgesproken.

Mevrouw de Sourdiac dan, zoo haast zij den toestand opmerkte, waaruit Louise van Bohemen langzaam bekwam, had hare deelneming geuit op eigenaardige wijze, overdreven klaagtoonen en luide uitroepingen van schrik slakende, die zelfs ongepast waren geweest, al had de Prinses zich in doodelijk gevaar bevonden, en die slechts dienden om de heeren en dames van het gezelschap, die nu digt in de

nabijheid waren of werkelijk aankwamen, te onderrigten dat er iets ongewoons was gebeurd. Ditzelfde geruchtwekkende medegevoel betoonde zij daarop in den strijd, waarvan zij nog iets had opgemerkt, en er was geen eind aan hare vragen en verwonderingskreten; maar toen zij de verzoening der kampenden aanschouwde, toen zij den Landgraaf hoorde spreken van eene voldoening, die er gegeven moest worden, trad zij digter bij de groep, en Diedrik herkennende, riep zij uit:

— De aanleiding van 't geschil is mij niet helder; maar dit weet ik, Monseigneur! de Ridder de l'Espine is geene satisfactie schuldig aan dezen man, zelfs al had hij hem wat ruw gehandeld; 't is niet eens een deftig burger, 't is niets dan eene soort van leerling of bediende van den konstenaar, dien men hier herberg geeft, onder voorwendsel, dat hij een portret van de Koningin zal maken!

De l'Espine, wel wat onaangenaam verrast over die verklaring, want alles bragt er hem toe Diedrik voor een man van opvoeding en geboorte te houden, zoo dan niet juist edelman, trok ietwat haastiger zijne hand uit die van Diedrik dan hij anders zou gedaan hebben, maar sprak toch:

— Mijnheer zij, wie hij zijn moge, zijne handelwijze heeft hem geadeld, en ik zal hem iedere genoegdoening geven die hij wenscht.

— In trouwe, Mijnheer! ik wensch er geene andere dan deze ééne, met vrede te worden gelaten, zeide Diedrik.

— Dát is niet veeleischend voor 't minst, zeide de l'Espine met een ligt ironieken glimlach.

— Gij ziet het: deze persoon kenmerkt zich zelven! hij bekent zich niet fijn op het punt van eer.

— Er is eer en eer! Mevrouw de Markiezin de Sourdiac! sprak toen Diedrik vrij luid, terwijl hij haar naderde; de mijne acht ik niet te bestaan in een mensch om hals te brengen, wien ik gelukkig genoeg was voor eene doodelijke kwetsure te behoeden; maar zij bestaat in geene geheime aanslagen te maken tegen de eere van anderen, en als ik mij niet te zeer vergis, is dat eene opvatting van eere, die hofluiden weleens overzien!

Mevrouw de Sourdiac, wier geweten haar op dit punt verwijten deed, die zelfs door geene zoo sterke toespeling behoefden opgewekt te worden, zou zigtbaar gekleurd hebben, zoo zij niet ware geblanket geweest; maar zij had toch de vermetelheid te antwoorden: — Ik acht dat de konstenaar, uw Meester, die voor een origineel persoon wil doorgaan, zijn leerling afrigt op ongepaste aardigheden tegen lieden van kwaliteit.

— Vergeef mij, Mevrouw! de eenige partij, die de heer Honthorst trekt van zijne leerlingen, is, dat hij ze soms tot werkzaamheden gebruikt, waartoe zijn eigen groot talent zich zwaarlijk leent.... bij voorbeeld miniatuurschilderen, hernam Diedrik, die nu zoo digt bij haar stond, dat hij hare trekken goed kon opmerken. Zij geraakte blijkbaar in verwarring en hij vervolgde zacht, nu werkelijk fluisterend:

— Of zoo gij bewijs wilt....

— Ik heb dat niet noodig, hernam zij in de uiterste verwarring, en op Lucienne ziende, als had deze

kunnen raden dat het haar gold; daarop met een minzaam glimlachje Diedrik aanziende, vroeg zij hem zacht: — Moet ik daaruit verstaan, dat Mr. Honthorst niet zoo wars is als hij zich houdt van dames dienst te doen, en dat hij voor 't minst u den last heeft gegeven om te doen wat hij zelf....

— Tot niets, Mevrouw! Meester Honthorst is buiten dit alles; weet intusschen dat..... voorzigtigheid gebood hem te zwijgen. De l'Espine, sinds lang geheel weêr bekomen, had het oog gerigt op Mevrouw de Sourdiac, terwijl Diedrik zijne eerste scherpe woorden tot haar rigtte; en of de waarschuwing van Honthorst hem inviel, of wel dat hij in de woorden van den jongen Hollander zelven de toespeling vond op iets verdachts, hij ging op Mevrouw de Sourdiac toe en stond dus achter Diedrik, voordat deze geëindigd had, terwijl hij zeide:

— Ik vreeze, Mevrouw de Markiezin! dat gij bezig zijt een naïf en onbedreven jong mensch in eenige groote intrigue te verwikkelen; ik bidde u daarvan af te zien, want ik beschouw hem als een verbondsbroeder, totdat de uitkomst zal bewijzen, dat hij geen regt had tot het gedrag, dat hij tot hier toe heeft gehouden.

— Daar kan gansch geene sprake zijn van een onschuldig jong mensch, beschermd door Mijnheer de l'Espine, te verwikkelen, in iets dat niet oorbaar zoude wezen, hernam de Markiezin ernstig; alleen kon datgene, wat ik met Mijnheer besprak, dienstig zijn, gewaande onschuld te ontmaskeren; en dit zeggende, zag ze met zooveel haat en bitterheid op Lucienne, die nu naast de Prinsessen Albertina en

Louise zat en zacht met de laatste sprak, dat zelfs de Landgraaf van Hessen, die achter de dames stond, dien blik opmerkte.

Snel en scherp antwoordde de l'Espine, zeker om alle verdenking van Lucienne af te weren: — Ik geloof met u, Mevrouw! dat deze jonge man niet *is*, wat hij schijnt; maar als het op een ontmaskeren gaat, geloof ik dat hier zoo veel te doen zal zijn, als op een Venetiaansch carneval, en wees zoo goed mij te waarschuwen, want als het zijn moet BEGIN IK; en zijn blik was zoo koud en dreigend, dat zij het hoofd boog en zeer getroffen zweeg; dat was buitendien noodig, want een kleine stoet was genaderd door de regte laan: allen rigtten den blik derwaarts; er kwam eenige beweging onder de Heeren, die zich wat ter zijde schaarden; de dames, die gezeten waren, stonden op; de Koninginne-moeder kwam tot hen met hare vorstelijke bezoeksters. De drie Vorstinnen gingen op eene rij, Maria de Medicis in het midden, de Prinses van Oranje de regterhand gevende en den linkerarm geleund op dien van Elisabeth van Bohemen. In hun gevolg bevonden zich nu ook Mijnheer en Mevrouw Fabroni, de Markies de Sourdiac en Meester Gerard Honthorst; de laatste had zich aan dit gezelschap aangesloten op de volgende wijze. Toen hij zeker was van de wandeling der Koningin, had hij zich in haren weg geplaatst, en als hij verwacht had, werd hij terstond opgemerkt door de Prinses van Oranje, die hem toesprak, vele vragen deed, waarop hij den tact had zulke antwoorden te geven, die alle moeijelijke kwestiën van het oogenblik in 't midden lieten, hetgeen

niet belette, dat Maria intusschen, zigtbaar onrust, hem aanzag, als smeekte zij hem goeden wil en bedachtzaamheid te leggen in zijne woorden; ten laatste zich niet meer meesteresse, brak zij voor eene wijle de orde van hare wandelrij, onder voorwendsel Honthorst de uitlegging te vragen van eene mythologische beeldengroep; en eens dáár met hem zamen, zeide zij zacht en haastig:

— Ik smeek u, Mijnheer! geen woord omtrent het voorgevallene van dezen ochtend aan Mevrouw de Prinses, en nog minder aan de Koningin, bovenal het diepste geheim over het biljet van Koning Karel!

— Maar, Mevrouw! uwe Majesteit kon vreezen, dat ik zonder deze aanbeveling die geheimhouding niet zou hebben geoefend? hernam Honthorst, en dacht in zich zelven: „mij zoo te wantrouwen, en mij toch een vertrouwen te schenken, als dat van dezen morgen, ziedaar zonderlinge roekeloosheid!" en tegelijk nam hij zijne kans waar, en zeide ernstig tot Maria:

— Mevrouw! vergeef mijne bekommerdheid, maar ik ben in groote zorge over den persoon van den jongen Diedrik; sinds uren heb ik hem niet gezien, noch weet waar hij zich onthoudt, en daar ik verantwoordelijk ben aan de zijnen voor alles wat hem hier overkomt, ben ik zeer in angst, dat zijne onervarenheid, of gebrek aan bekendheid met hofgewoonten hem in eenige ongelegenheid moge brengen, zoo niet hem de ongunst berokkenen van uwe Majesteit zelve.

— Wees gerust! van dat laatste is niets. Ik ben

in tegendeel zeer over hem voldaan, en zoek slechts de gelegenheid, hem op convenable wijze van mijne gunst en goede genegenheid blijken te geven.

Honthorst zuchtte diep; dat vreesde hij meer dan al het overige.

— Koninklijke vrouw! hij kan hierin voor zich zelven niet oordeelen; maar de hoogste gratie, die uwe Majesteit hem bewijzen kan, en die ik voor hem smeek, is deze: hem hier op dit kasteel niet te doen vertoeven, maar hem, kan 't zijn nog heden, zijn afscheid te geven, en verder te laten vertrekken zoo als hij gekomen is zonder opzien te wekken.

Maria de Medicis begreep Honthorst volkomen; maar zij deed of zij zijne woorden geheel anders opvatte dan ze gemeënd waren, en zij zeide:

— Wees zeker, dat wij zelve zoo groot belang stellen in zijnen persoon, dat wij hem met eene moederlijke zorge omringen. Hij behaagt zich hier; wij vinden smaak in zijne naïveteit, en waar hij zich aan eenig vergrijp tegen hofgebruiken mogt schuldig maken, zal mijn goede wil daar zijn, om zijne fouten te overzien!

En daarop zich met wat strakheid buigende, voegde Maria zich weêr bij de andere Vorstinnen.

— Neen, Koningin! neen, dat gaat niet aan! sprak Honthorst bij zich zelven, terwijl hij haar nazag, al hieldt ge werkelijk kroon, schepter en al 't overige, daaraf gij nu slechts den hollen titel voert, ik zou 't u niet toestaan, een cordaten Hollandschen jongen tot een flikflooijenden hovelinck om te tooveren, en hem door 't lokaas van zoete gunst, den angel in 't

al te weeke harte te steken, en dus meê te voeren naar uwe conveniëntie en naar al de luimen van eigenbaat en ijdelheid aan te trekken of af te stooten; zijn hart is te goed om dus gebroken te worden, zijn tijd te goed, om dus te zijn gesleten en misbruikt, en zijne afkomst te goed, al is hij geen edelman, om voor iemands zottebol of tijdverdrijf te strekken, ware 't ook eener Koningin! — Ik ben geen groot diplomaat! maar hier zal ik toch zien, of mijne slechte rondigheid in den strijd tegen vrouwelijke arglist niet ten leste verwinnaar wordt, en loopt de kans te zeer tegen, dan heb ik nog eene remedie, die afdoende is, schoon ik die om zijnentwil liefst op het uiterst zal appliceren.

Zoo voortpeinzende, ging hij met het hooge gezelschap voort, als het verlangen der Prinses was geweest, die hem zelfs niet lang aan zijn gepeins overliet, maar van tijd tot tijd zich naar hem omwendde en opmerkingen over kunst ontlokte, of aanmerkingen en vragen deed, die personen en zaken golden; welligt lag haar groot plan met de Oranjezaal in het huis ten Bosch haar toen reeds onbestemd voor den geest; 't is moeijelijk te bepalen, maar zeker was hare grootsche kunstliefde reeds toen ten volle ontwikkeld, en het gesprek met Honthorst had dus voor haar meer aantrekkelijks, dan de hoofsche woorden, die zij met Maria te wisselen had.

Zoo waren ze dan aan de diergaarde gekomen, veelal het punt, waarheen de wandelingen der Koningin zich rigtten, waar zij gewoon was zich eene wijle te verpoozen en rust te nemen, zich te verlustigen in het aanschouwen der vreemde dieren, of

wel, onder dit voorwendsel, in hare overpeinzingen zich te verdiepen. Maria gaf dan gewoonlijk het sein tot een losser en vrijer toon; zij ging zitten, men groepte zich om haar heen, of verwijderde zich naar willekeur; soms hield ze enkele dames met zich; soms toonde zij verlangen naar stille eenzaamheid, of ook wel knoopte zij eenig ernstig en geheimzinnig onderhoud aan met een enkel persoon, 't zij heer of dame; in één woord hier was men gewoon aan datgene wat Maria zich stellig voorgenomen had te doen, en wat dus geen aandacht zou gewekt hebben, Diedrik, dien zij daar als bij geval zou ontmoet hebben, toe te spreken.... en met hem eene van die gemakkelijke en natuurlijke zamenkomsten te hebben, als wel nooit zonder eenig opzien te geven, ten zij met bespieding en geheimzinnigheid, in de vertrekken zelve konden plaats hebben. Want ieder onzer lezers heeft hem geloofd, Maria de Medicis zelve was het, die onzen jeugdigen held eene afspraak had gegeven, die hem met zulk eene onverzettelijke halsstarrigheid aan de plaats boeide.

Ook kleurde hij van genoegen en voldoening, toen hij eindelijk de Koningin zag verschijnen, en niet alleen om den wille van haar bijzijn, maar ook omdat haar woord en hare toespraak voor hem getuigen zouden en hij die voldoening noodig had tegenover allen, voor wier oogen hij als een onmanierlijke grootspreker zou beschaamd staan, zoo niet als ruwe schender van alle vormen worden aangeklaagd, zoo de komst der Koningin hem niet regtvaardigde als hij wachtte.

En nu, de Koningin kwam wel, de Koningin

dacht zelfs wel om hem, zou hem zelfs wel hebben opgemerkt, al had hij zich niet, gelijk hij deed, een weinig stout naar voren gedrongen, en zich zoo digt het zijn kon in hare nabijheid geplaatst; maar als wij begrijpen, de omstandigheden waren veranderd, de gelegenheid was volstrekt niet meer zoo, als Maria zich die voorgesteld had, en de tegenwoordigheid der vorstelijke bezoekers veranderde de verhouding zoo geheel, dat zij er nu niet aan denken kon te handelen, als zij van plan was geweest, en er zeker op rekende, dat Diedrik dezelfde berekening moest gemaakt hebben, en dit niet meer wachtte; maar Diedrik had ook zijne eigenliefde, ook zijn eigenbelang, en hij had zich dus van alle andere berekeningen ontslagen en daarbij hij had het niet eens meer in zijne magt zich bescheiden op den achtergrond te houden: de nieuwsgierigheid en de onwil der anderen drongen hem wel tot het tegendeel.

De l'Espine zeide hem zacht en wat ironisch: — Ziehier drie Vorstinnen! welke van deze is toch de dame die u afspraak heeft gegeven? uwe eere vordert werkelijk, dat zij zich uitspreekt, ware het ook door het zwakste teeken der herkenning!

De Landgraaf van Hessen sprak:

— Vriend! wij hebben u als onzen gelijke gehandeld en in ons gezelschap geduld tot nu toe; maar gij moet nu bewijs leveren, dat gij regt hebt hier onder ons te zijn; anders.... wordt het hoog tijd dat men u verwijdere.

Maar Diedrik, hoe weinig hij ook wist van hofétiquette, had toch genoeg gevoel van bescheidenheid

om de Koningin niet aan te spreken, al deed hij ook al het mogelijke en meer dan het strikt welvoegelijke om zich in het *licht* te stellen, en door haar aangesproken te worden.

Maar de onbescheidenheid werd hem gespaard op eene andere wijze, die ongelukkig geheel in zijn nadeel was. Prins Robert, die reeds eens voor *enfant terrible* had gespeeld, toen het zijne zuster gold, wist niet van meerder terughouding tegenover de Koningin, en vrij wild op Maria toegaande, zeide hij:

— Mevrouw! wees toch zoo goed ons te zeggen, of die Heer een Heer is of niet? hij zegt, dat hij regt heeft hier te wachten, heeft intusschen de Prinses Louise grof behandeld, met Mijnheer de l'Espine gevochten, tot deze bijkans door den leeuw werd verslonden, en staat nu daar, of er niets gebeurd is, en of hij zoo goed regt heeft als een ander, om hier onder ons te zijn!

Onder allen, die de knaap door deze brutale en naïve opsomming der feiten in een moeijelijken toestand bragt, was de Koningin die, welke hij den meesten schrik aanjoeg, en die de minste kans had zich er goed uit te redden.

Ze had Diedrik niet willen toespreken, ze had hem niet willen zien, ze had, hem ziende, liefst de volslagendste onbekendheid met zijnen persoon voorgewend, zonder hem echter terug te wijzen, en nu was het aan haar, juist aan haar en wel ten overstaan van allen, voor wie zij de diepste geheimhouding noodig achtte, dat zij rekenschap geven moest van zijn persoon en van zijn dáár zijn.

Eene andere vrouw zou hier welligt zich door eene zachte list hebben gered: Maria de Medicis was voor afdoende hulpmiddelen, en zij was dapper, als wij reeds gezien hebben, zij wilde zich redden door eene vermetelheid.

— Van wien spreekt gij, mijn jonge Prins? vroeg zij, in 't rond ziende en de oogen half sluitende, als kon zij op die wijze alleen het begeerde voorwerp onder het gezigtspunt brengen.

— Van dezen man! van dezen hier, Mevrouw! riep Robert en zou Diedrik bij den arm genomen hebben, zoo hij dien had kunnen bereiken; maar de jonge man, die zich geen kwaad bewust was, trad met vrijmoedigheid vooruit, tot digt bij de Koningin, en zag haar zelfs met eenige vastheid in de oogen, toen hij sprak:

— De jonge Prins heeft zich geenszins moeite te geven om mij uit te duiden; niemand heeft meer haast en meer behoefte dan ik, om door uwe Majesteit herkend en geregtvaardigd te worden.

— Het is.... maar.... mijn goede jonge man! ik kenne u niet! antwoordde Maria, die hoop had, dat hij, uit volkomen volgzaamheid aan haren wil, zich ook deze verloochening getroosten zou; ik weet dus niet welke regtvaardiging gij van mij begeert; alleen, zoo gij u op mij beroept, in hope dat ik u verontschuldigen zal en beschermen, waar gij onwillens tegen de vormen of de gebruiken van het hof hebt gezondigd, zoo wees gerust, gij zult u niet te vergeefs op mijne tusschenkomst beroepen hebben.

Als men zich herinnert, welke mengeling van indrukken en gewaarwordingen Diedrik van Maria had

ontvangen, hoe zijne burgerlijke fierheid zich *alleen* had gebogen voor de lijdende vrouw; welk eene som van geduld hij reeds voor haar had geoefend, en aan welke miskenning en vernedering hij zich om harentwil had onderworpen, dan begrijpen wij, dat de mate zijner verontwaardiging nu óvervuld was, en dat de gloed van toorn hem op het voorhoofd steeg en uit de oogen flikkerde. Hoe brandde het hem op de lippen om tot haar te zeggen: — Ik ben de zoon van Geurt Adriaansz, een der fierste en onafhankelijkste mannen van deze Republiek, een van hen, die uw prinselijke gastheer zijne Meesters noemt; maar nog voelde zich de arme jonge man niet vrij genoeg van harte, of liever van verbeelding, om dus plotseling met eene uitbarsting den toovercirkel te verbreken, waarin hij rondspartelde, en nog, nòg hoopte hij, dat alleen toevallige verstrooijing de Koningin dus had verbijsterd, zoodat hij zich bedwong en slechts met eenige bitterheid antwoordde:

— Wil u doch herinneren, groote Koningin! dat gij eene wijle aandacht hebt gegeven aan mijnen persoon, al is mijn eenvoudige naam u dan ontgaan; die naam is Diedrik, dezelfde Diedrik, die zich met Meester Honthorst te ochtend zamenvond in 't kabinet, waar uwe beeldtenis geconterfeit wordt...., en wien gij u verwaardigd hebt eene dienst te vragen!

— Ik herinner mij inderdaad, dat Meester Honthorst iemand met zich had, en het kan wezen, dat gij die persoon zijt geweest; het kan ook zijn, dat ik toen in uw bijzijn in 't algemeen een bevel heb gegeven, dat uw ijver als aan u gerigt heeft opge

vangen: ijver dien ik prijzen wil, maar die u toch gansch geen regt gaf tot onbezonnenheden!

— Onbezonnenheden! was mijn ernstig volharden om *hier* op uwe Majesteit te wachten, eene onbezonnenheid! zoo was het er geene van mij, en de Kolonel Douchant, die mij van uwentwege is komen spreken, heeft zich dan wel zonderling in zijnen last vergist, sprak Diedrik, en wilde meer zeggen; maar de stem stokte hem in de keel van ergernis, en hij moest zwijgen. De Kolonel Douchant kon niet aanwezig zijn; Maria wist het en zij zeide dus luid en vast:

— De Kolonel Douchant heeft zich zeker grootelijks vergist, indien hij u of iemand anders het regt heeft gegeven, zulken toon aan te nemen tegen eene Koningin.

De Prinses van Oranje begreep, dat dit tooneel niet langer kon duren en dat vooral, zoo Maria ongelijk had, iets dat zij begon te doorzien, het te meer zaak werd, haar voor verdere ophelderingen te behoeden; daarom zeide zij tot Maria: — Maar mij dunkt, Mevrouw! wij hebben onzen goeden vriend Meester Gerard Honthorst hier; en beter dan iemand is hij in staat met zich dezen jonkman te verstaan, en mogt daar schuld zijn aan diens zijde, daarvan uwe Majesteit later rekenschap te doen; en zonder 't antwoord af te wachten, zag zij om en wenkte Honthorst, die zoowel als de anderen alles had gehoord, maar beter begrepen, hoewel de minst goedwilligen voor Diedrik zich overtuigd hielden, dat er een geheim was tusschen de Koningin en dezen jonkman, dat zij niet goedvond nu te openbaren.

Honthorst dan kwam schielijk toe op den wenk der Prinses, die hem zeide:

— Meester Honthorst! eilieve! die jonkman is ietwat verward, en vrij al te stout in zijne antwoorden aan de Koningin; er is gezegd dat hij u toebehoort, wees zoo goed hem weg te voeren; wij zullen u later over zijne zaak hooren en tot daar toe zult gij weldoen te zorgen, dat hij der Koningin niet weder onder de oogen komt.

— Uwe Doorluchtige Hoogheid zal stipt gehoorzaamd worden, zeide. Honthorst, die was, waar hij wezen wilde, en die bijna een schalken blik op Diedrik wierp, terwijl hij zich bij hem voegde en zijnen arm nam. Maar de jonge Amsterdammer had alle geduld en alle matiging verloren onder zooveel onbillijkheid, als waarvan hij zich slagtoffer vond, en hij riep luid en vast:

— In 't eind ik wil niet, ik wil niet van hier gaan voordat mij regt is geschied. Mevrouw de Prinses zal mij regt doen zoo zij mij hoort; en hij ontworstelde zich aan den smeekenden drang van Honthorst, en wilde zich nederwerpen voor de voeten der Prinses, die reeds een der heeren een bevel had gegeven bij zijn eerste teeken van wederstand.

— Eene dame, Mevrouw! heeft mij hier bescheiden, en die dame was — de Koningin, riep Diedrik met vuur.

— Neen, mijn jonge vriend! gij vergist u, die dame was ik! het was Mevrouw de Sourdiac, die dit zeide, terwijl zij vooruittrad.

— Gij, Mevrouw! gij! en wat wenschtet gij dan van mij?....

— Een page moet het u reeds gezegd hebben.

— De page! ja! de page kwam van u, dat begrijpe ik! maar de Kolonel Douchant?

— Die kwam ook van mij; en niet waar! nu begrijpt gij alles?

— Neen, Mevrouw! maar... nu schijnt de misleiding mij zoo boos, dat....

Het werd Diedrik niet vergund uit te spreken; een onderbevelhebber van het vendel voetvolk, dat het kasteel bewaakte, was hem genaderd met een paar manschappen, die op zijnen wenk zwijgend Diedrik in hun midden namen, en ondanks zijnen tegenstand, dien Honthorst met smeekende gebaren bezwoer, hem met zich voerden.

Maria de Medicis was bijna zoo verslagen als Diedrik zelf, zij was er verre af zulke uitkomst gewacht te hebben; alleen was zij ten einde raad, en had zich zelve toch niet kunnen blootgeven.

Amalia van Solms was gekrenkt en ontstemd over deze stoornis; en alle overige personen van 't hof voelden zich eenigzins gehinderd, verschrikt of verlegen; allen brandden van eene nieuwsgierigheid, die zij niet zagen bevredigen, en ieder was dus gelukkig en tevreden, dat de Koningin een eind maakte aan de spanning, door op te staan, met het voorstel om terug te wandelen naar 't kasteel.

De l'Espine, die altijd gezwegen had, maar te scherper had opgelet, zeide twee woorden zacht tot Louise, en voegde zich daarop bij Mevrouw de Sourdiac, wie hij influisterde: — Dat is eene schuinsche zaak, Mevrouw de Markiezin! en gij zijt mij vele ophelderingen schuldig.

— Ik zal u die geven, Heer Ridder! en gij zult tevreden zijn, sprak zij zacht.

— Zoo wil ik hopen, en haar den arm biedende, wandelde hij met haar voort tot bij den rand van een grooten vijver, waar wij hen straks zullen opzoeken.

Lucienne d'Arcy had niet zonder medegevoel den toestand van Diedrik kunnen aanzien; zij begreep dat hem onregt geschiedde, op welke wijze dan ook: — De arme jonge man, wij moeten een goed woord voor hem doen! sprak zij tot Willem van Hessen, die, verheugd over de zamenvoeging van het *wij*, vrolijk toestemde, en haar wilde wegvoeren; maar Monsignor Fabroni stelde zich tusschen hen, en nam Lucienne's arm, terwijl hij zeide: — Met uw verlof, Monseigneur! ik heb met mijne pupil te spreken. De jonge Vorst ging zwaarmoedig en verdrietig zijnen arm bieden aan Louise van Bohemen, die zijn geleide zuchtend aannam; Prins Robert sprong dit paar na. Honthorst scheen minder dan iemand smartelijk getroffen door het lot van zijnen leerling. Hij hield zich overtuigd dat zijn patiënt volkomen genezen was, en ware de kuur wat ruw en hard, vader Geurt Adriaansz zou er te rustiger zoon om thuis krijgen; dacht hij; die inhechtenisneming is zoo groot een bezwaar niet: een paar woorden, die ik straks rigten ga tot de Prinses, en hij is vrij: beter in krijgsmans handen, dan in die van listige vrouwen, Koninginnen of Markiezinnen, wie het dan ook zijn mogen!

HET HUIS HONSELAARSDIJK.

HET HUIS HONSELAARSDIJK

IN

1638.

HISTORISCHE NOVELLE

DOOR

A. L. G. TOUSSAINT.

Tweede Deel.

AMSTERDAM,
P. KRAAIJ, JUNIOR.
1849.

I.

BONDGENOOTEN.

De verhouding tusschen Mevrouw de Sourdiac en den Ridder de l'Espine moest wel eene vreemde zijn. Zij was de hooghartigste en de vernuftigste vrouw van Maria's gevolg; zij achtte zich de aanzienlijkste; wie zich tegen haar waagde, kon zeker zijn van een scherpen en bitsen strijd, en de Ridder nam tegenover haar den toon aan van een meerdere, van een strengen meester, en zij duldde dien toon, zij stelde tegen die aanmatiging niets dan volgzamen demoed. De Ridder, die zoo galant was tegen alle vrouwen, en die gewoon was over hare harten te heerschen, alleen met den tooverstaf zijner fijne galanterie, zeide haar geen hoffelijk woord, had voor haar geene andere dan koude en scherpe blikken; zij was eene coquette, die zeker zulk eene verovering zeer zou gewenscht hebben, en toch, zij getroostte zich zonder spijt zijn achteloozen toon, zijn voorbijzien van hare vrouwelijke voorregten. Tot aan den vijver was hij zwijgend

met haar voortgewandeld, en had haar geen woord toegesproken, geene vraag gedaan; — maar zoo haast ze zich dáár bevonden, liet hij haren arm los, ging leunen tegen een zwaren boom, kruiste de armen over de borst, en zeide toen:

— En nu, Mevrouw! is het hoog tijd, dat ik eindelijk ingelicht worde van hetgeen hier voorvalt.

— Och, mijn Hemel, Ridder! geloof mij, hier valt niets voor dat uwe aandacht verdient, of dat uw toorn behoeft op te wekken, ik althans heb in dit alles geene schuld!

— Valt er niets voor, Mevrouw! zooveel te erger! Ik meen toch wij waren afgesproken, dat er groote gebeurtenissen zouden daargesteld worden, in zoover ze mogelijk zijn in dezen beperkten kring! Voorwaar, zoo er niets voorvalt, heeft men alle reden om over uwen ijver voldaan te zijn! sprak hij met bijtende hardheid; maar wees op uwe hoede, Mevrouw de Sourdiac! dat gij den gunstigen tijd niet laat voorbijgaan, want het getijde der genade ook kan verloopen!

— Ik zie wel, Ridder! gij zijt ontevreden en... zeker gij hebt gelijk, ik ben er zelve verlegen mede, dat wij nog niet verder zijn; maar er zijn zaken, die men met overhaast dwingen niet verkrijgen kan.

— Neen, daarin hebt gij regt; maar men kan de gelegenheden aangrijpen als zij zich voordoen... het is zoo, daartoe behoort eene behendigheid en een goede wil, die men in de Markiezin de Sourdiac had gewacht, doch die ik niet in haar heb gevonden.

Zij glimlachte gedwongen als eene die gloeit van

spijt, maar die niet boos durft worden, en die afleiding zoekt in scherts.

— *Ah ciel*, Ridder! gij zijt dan ook heden in de slechtste luim van de wereld; uwe schitterende blaauwe oogen, anders het azuur van den Italischen hemel gelijk, zijn duister en beneveld als de zware lucht in dit barre land! Ik wenschte dat ik de glimlachjes der Prinses Louise van Bohemen kon leenen, om zoo sombere wolken te verdrijven! sprak zij op haren vleijendsten toon.

— Er is hier geene sprake van mijn uitzigt, noch van iemands glimlagchen, hernam hij strak; wij hebben de zaken te doen van onzen Meester, Mevrouw! en die vorderen heel weinig. Gij kent Richelieu zoo goed als ik; ik moet morgen *depêches* naar Parijs zenden: ik heb niets te schrijven, en gij vindt het vreemd, dat ik ontstemd ben en mijn misnoegen uitspreek!

— Niets te zeggen, Ridder! — vergeef mij, maar nu ook overdrijft gij....

— Het is zoo, ik kon schrijven dat de Koningin den Prins van Oranje schepen laat vragen voor haren overtogt naar Engeland; ik kon zeggen dat zij in de beste harmonie is met de Heeren Staten van Holland, die op nieuws voor morgen audientie bij haar hebben aangevraagd, als de Kolonel Douchant mij zeide; dat de Hollandsche grooten haar liefhebben en met iederen dag haar nieuwe hulde brengen; dat het tusschen haar en de Prinses van Oranje is als twee zusters, of liever als twee *commères*, die zamen een huwelijk klaarmaken, en dat alles, dank zij het schrander beleid en de omzigtige handelwijs van den

Vicomte Fabroni, die verder goed gesteund wordt door de andere grooten van het gevolg der Koningin, tot zelfs door Mevrouw de Sourdiac toe, welke alle in de volkomenste overeenstemming leven, en zamenwerken, om hare Vorstin de waardigheid van haren rang te helpen ophouden. Ja! dat kon ik schrijven en zal het doen, wees er zeker van, Mevrouw! maar of dát in den geest van den Kardinaal zal zijn, en welk antwoord daarop moet volgen, laat ik u zelve ter overweging over!

— Luister, Mijnheer de Ridder! dat gij misnoegd en verlegen zijt, begrijp ik; maar gij zijt toch ook onbillijk, en gij zoudt onwaar zijn, zeer onwaar, zoo gij zulke berigten afzondt: het is zoo, de Koningin heeft van haar vertrek gesproken als zeer nabij; maar gij weet uit welken drang zij zich daardoor meende te redden, en gij weet als ik, of liever door mij, wat haar dezen morgen de berigten uit Engeland hebben gebragt, dat zij ze met heete tranen en in de heftigste onrust beweent!

— Maar gij hebt gesproken van een biljet, dat zij schielijk aan de opmerking van u en van Mevrouw Fabroni wist te onttrekken! En wie zegt ons, dat zij niet daaruit hare stouten moed grijpt....

— Dat is niet te denken; het is zoo, het adres was eigenhandig van den Koning; maar daar zij het niet heeft geopend in ons bijzijn, is dit alles wat ik weet.

— Dat is juist het ergste, in zulk een geval *moet* men weten.

— Maar in 't eind, ik kon toch de papieren van de Koningin niet ontvreemden!

— O, Mevrouw! er wordt wel wat anders ontvreemd, hier aan dit kleine hof! — Dit was van de l'Espine slechts eene hatelijkheid, die hij losweg heen wierp; maar de Markiezin had hare redenen om te denken, dat hij op een feit zinspeelde.

— Nu ja! men moet wel iets wagen; maar gij verwijt mij dat ik werkeloos ben, en gij dreigt mij met die aantijging bij den Kardinaal; hoor dan toch eerst wat ik verrigt hebt en gij zult zien.... Van de eenstemmigheid met de Fabroni's is reeds niets meer dan het uiterlijke.

— Maar zoo lang die uiterlijke schijn bewaard blijft, is er nog niets gewonnen.

— Gij zult zien dat ik verder ben dan gij meent; ik heb het zoo aangelegd, dat welhaast eene vreesselijke uitbarsting zal volgen.

— Als gij het goede moment dan maar niet voorbij laat gaan, zoo als daareven!

— Daareven?

— Wel zeker! waarom moest gij u in de plaats stellen van de Koningin, toen die cordate Hollandsche jonge man bezig was, haar, ten aanzien van allen en van de gemalin van den Stadhouder zelve, eene zulke figuur te laten maken, dat zij onredbaar verloren zou geweest zijn in ieders opinie... maar neen! Mevrouw de Sourdiac, voorzigtig en behendig boven allen! was zeker bang voor schandaal; zij moest hare Vorstin redden, en in groote haast! 't is maar jammer dat ze op die wijze zich zelve diep in 't verderf zal storten. Zulk eene opzet, want onhandigheid kan het niet zijn, vergeef ik u niet, en ik moet er den Kardinaal rekenschap van doen!

— Maar gij zult toch eerst mijne verantwoording aanhooren! hernam zij verschrikt.

— Nu dan ik hoore, maar....

— Hetgeen gij mij verwijt, heb ik gedaan juist om te voorkomen wat nu is geschied. Ik zag dat de jonge Hollander de waarheid sprak, en dat hij die zou volhouden tot het uiterste.

— Dat zag ik zoo goed als gij, en op dat laatste rekende ik juist.

— Goed; maar hoe meer hij gelijk had, hoe grooter zijn gevaar moest wezen, en ik had hoop door mijne tusschenkomst zijne inhechtenisneming te voorkomen.

— Maar wat belang hadt gij bij zijne vrijheid? Ware ik het nog geweest, die hem mijn leven dank, maar, gij, gij?

— Weet dan, Mijnheer! ik had hem noodig; morgen moet de mijn springen, die ik tegen de Fabroni's heb aangelegd, en, hij, hij zal mij dienen om de lont in 't kruid te steken.

— O! was het dat?

— Ja, dat was het! en gij begrijpt toch wel, Ridder! dat ik dien jongen Hollander niet beschermd zou hebben, zoo hij mij niet noodig ware geweest! in tegendeel, zoowel als gij, had ik een *éclat* gewenscht op dat oogenblik, want daarbij ware menig andere ook in groote verlegenheid gekomen;... maar de Prinses zou Maria toch voor volkomen nederlaag hebben behoed, en de wapenen, waarmeê ik zeker treffen kan, waren nog niet in mijne hand.

— Menige andere! wat bedoelt gij daarmeê, Mevrouw? — en René trok de wenkbraauwen zamen,

alsof hij in hare ontschuldiging zelve nog meer reden vond tot verwijt.

— Daar moet iets zijn voorgevallen tusschen Lucienne d'Arcy en den Landgraaf bij hunne wandeling; gij hebt het niet kunnen opmerken, want gij waart in het hagchelijkst oogenblik van uwen strijd; maar ik wel, die het van uit de groote laan zien kon hoe ze ieder van eene andere zijde naderden! — En dan nog is mij de verwarring der Prinses Louise zeer verdacht....

Tot hier toe had de l'Espine tot haar gesproken koel, en wel ontevreden, maar zonder drift of heftigheid.

Nu scheen zijn toorn op eenmaal den teugel van zelfbedwang af te werpen. De aderen zwollen hem op het voorhoofd, dat zich hoog kleurde, de trekken van zijn beeldschoon gelaat verwrongen zich dus, dat het iets schrikwekkends werd, eene uitdrukking van kwaadaardigheid, die akelig was om aan te zien.

— Naar de Prinses Louise verbied ik u om te zien, of zelfs ook maar van haar te spreken, sinds uwe valsche tong een waas van dubbelheid weet te spreiden over het klaarste. Ik heb met haar gewandeld, en zij was daar met mij, dat zij u genoeg!

— Het is mij genoeg, Ridder! mijn Hemel! ik heb immers niets meer noodig, dan te weten dat gij het zoo wilt!

— Ja, ik weet wel, dat gij mij deze bekentenis ontlokken wildet; maar geloof, Mevrouw! het is geene confidentie, het is niets dan eene waarschuwing. En maak nu gebruik van hetgeen gij mijn geheim acht op de wijze die gij liefst wilt en u best dunkt;

maar wees zeker dat dit geheim in Frankrijk niet duur zal betaald worden, en in Holland uiterst gevaarlijk is te bezitten. Ik heb geen enkelen vertrouwde in dit kasteel. Dezen morgen, toen ik verwittigd was dat de Prinses was uitgereden onder een geleide, waarbij ik mij voegen kon zonder zwarigheid en als van zelf, heb ik mij een paard laten brengen onder mijn balkon, en ben van dáár opgestegen, om de zalen of de gaanderijen niet door te gaan op het oogenblik dat men naar de mis ging, en dat altemaal om door niemand ontmoet te worden; nu zijt gij de eenige die mede weet, en als ik mij verraden zie, weet ik dus aan wie ik het te danken heb! En mijn dank zal groot en innig zijn, wees er zeker van, zoo groot als mijn hartstogt voor de Prinses!

— René! ik vergeef het u, dat gij mij dit zegt; ik weet wel dat gij mij haat, dat gij aan mij niet denkt dan met koële minachting; maar gij weet ook dat ik u niet schaden zal, niet kan! Omdat, René! omdat...

— Gij durft niet, dat is mij genoeg! Naar uwe redenen vraag ik niet! En nu van Lucienne! Ik heb oorzaak om te vermoeden, dat gij haar kwaad wilt, wees ook hiervoor gewaarschuwd: zij moge u heilig zijn, geen smet zelfs op het rein gewaad dier reine....

Mevrouw de Sourdiac geraakte zigtbaar in groote verlegenheid. — Maar, Ridder! riep zij eindelijk, als gij mij ieder middel tot intrigue ontzegt, hoe kunt gij dan willen, hoe kunt gij dan eischen, dat ik slagen zal? Lucienne is de twistappel, dien ik tus-

schen de Fabroni's en de Koningin had willen inwerpen, en nu neemt gij mij dien uit de hand! Weet gij wel, Mijnheer de Ridder! dat ik op mijne beurt den Kardinaal van die tegenwerking rekenschap zou moeten doen, en dat zijne Eminentie weinig gediend zal zijn met allerleij protectiën en opvattingen uwer galanterie, die ook zijne zaak hinderlijk zijn?

De glimlach, waarmede de Ridder naar die woorden luisterde, was onuitsprekelijk minachtend, en er lag iets schimpends in den toon, waarmede hij antwoordde:

— Maar ongelukkige, dwaze vrouw! begrijp dan toch iets van de belangen waarmede gij speelt. Juist de Kardinaal zou u eene zulke fout niet vergeven! Iets ondernemen tegen Lucienne d'Arcy om haar te verderven, haar verdacht te maken! weet gij dan niet, dat hij in haar meer belang stelt dan in iemand van ons, dat hij haar zelf in Parijs terugwenscht, dat hij haar dáár een groot huwelijk voorbehoudt en zooras zij toestemt, ligt Frankrijk voor haar open! Weet gij dan niet, dat Fabroni juist op haar, op hare uitzigten, op hare betrekkingen, zijne hoop op terugkeer naar 't vaderland heeft gevestigd?

— Nu dan! daar de Kardinaal den ondergang van Fabroni wil, is immers mijn toeleg gansch in zijnen geest?

— Gansch niet! Fabroni gescheiden te zien van Maria, dat zeker wenscht Monseigneur! maar hij wil hem voor zich zelven als dienaar, en niet als een verstooten gunsteling, die zijne toevlugt zoekt, maar als een geacht staatsdienaar, die zich met staatswijsheid scheidt van eene kwade zaak! Ondertast gij het verschil, Mevrouw?

— Heel goed, Ridder!.... maar zoudt gij gelooven, dat er geen andere band was tusschen den Vicomte en Lucienne dan die van het belang?

— Welke andere kan er wezen.... hij is haar voogd!

— Er is nog... liefde!

— Hoe dwaas een inval! hij, en zij!

— Maar wie is die Lucienne dan toch, dat men zich zoo veel om haar bekommert? vroeg de Markiezin met een zeker ongeduld.

— Dat kan ik u nog niet zeggen; alleen, wees voorzigtig en vergrijp u niet tegen haar! om uws zelfs wil!

— Maar, waarlijk, wat zal ik dan aanvangen, als ik alles moet opgeven, wat ik gecombineerd had? En de Markiezin deelde hem mede wat zij had ondernomen tegen Demoiselle d'Arcy en den Vicomte. De l'Espine schaterde van lagchen onder die mededeeling, en hoe pijnlijk haar dit ook zijn moest, zij voelde zich verligt en verheugd, toen zij den toorn en de bitsheid van den Ridder in eenen aanval van vrolijke luim zag opgelost. Toen zij geëindigd had vroeg ze demoedig:

— En nu wat raadt gij mij, eene andere intrigue uit te vinden, waarbij Lucienne gespaard blijft?

— Neen, laat deze blijven! 't is heel goed dat er morgen eene uitbarsting plaats heeft; zoo komen wij welligt achter het groote geheim van de Engelsche correspondentie. Ik zal dan mijn koerier niet afzenden voordat ik berigt kan geven van deze uitkomst.

— Hee, nu gij alles weet, staat gij mij den aanslag toe?

— Och ja, gij moet toch wat doen!

— En als nu de uitkomst noodlottig is voor Lucienne, als ik groot regt heb te gelooven, hoe zal ik mij dan verantwoorden bij den Kardinaal?

— Die verantwoording neem ik nu op mij alleen; maar begin nooit meer iets tegen haar buiten mij!

— Dat beloof ik u heilig!

— En gij zegt dan dat die leerling van Meester Honthorst beloofd heeft te doen wat zijn Meester heeft geweigerd.

— Hij heeft dien last aangenomen; meer weet ik er niet van.

— En dat kerkboekje is hem wel toe te krijgen?

— Dat is de zwarigheid niet, hij heeft het reeds. In mijne verlegenheid had ik een page der Koningin, die onder mijnen invloed staat, met de commissie belast, waarin ik zelve niet was geslaagd; ik had hem vrijheid gegeven zelfs buiten 't kasteel hulp te zoeken. Uit des jongen mensch Diedrik's woorden heb ik verstaan, dat hij het daarbinnen heeft gezocht en gevonden. Maar in eene gevangenis kan die arme knaap toch niet werken.

— Zijne gevangenis zal niet straf zijn! Laat dat aan mij over, ik ben hem toch waarlijk wel eene goede dienst schuldig! — En nu, Mevrouw! de donker valt, het zal noodig zijn dat wij terugkeeren naar 't kasteel.

II.

VOOGD EN PUPIL.

Wij hebben ons wat overhaast gescheiden van twee personen, die toch een weinig onze belangstelling verdienden: Monseigneur de Vicomte Fabroni en Demoiselle Lucienne d'Arcy. De laatste scheen behoefte te hebben het onderhoud zonder verwijl te brengen op een hoofdpunt, althans zij sprak:

— Gij verdenkt mij, Mijnheer! ik heb het reeds dezen middag aan tafel opgemerkt! gij verdenkt mij, en zeker dat is niet goed van u, ik ben onschuldig.

— Ik verdenk uwe onschuld niet, goed kind! dan alleen van gebrek aan voorzigtigheid, en toch deze is eener vrouw even noodig, als deugd en goede beginselen!

— Maar waarin ben ik onvoorzigtig geweest, Monsignor? den ganschen ochtend heb ik gesleten met oefeningen der religie onder de leiding van een geestelijk persoon, als gij weet; in mijn vertrek teruggekomen, had ik naauw den tijd mijn vlieger af te

werpen, en mijn haar op te strikken, of Dr. Rioland kwam reeds van uwentwege mij afhalen voor het middagmaal.

— Gij zijt dus te Naaldwijk niet met den Landgraaf van Hessen zamengeweest?

— Monsignor!

— Wees niet al te zeer gebelgd over dien argwaan, Mejonkvrouw! alles brengt mij er toe u deze vraag te doen. De Landgraaf is vroeger uit den Haag gereden dan de Koningin van Bohemen en hare Prinsessen; hij is in 't dorp Naaldwijk gezien met twee paarden, waarvan zijn page er een bij de hand hield, en toen hij hier binnenkwam, was die jonge geheimzinnige cavalier met hem, van wien wij allen meer gissen dan weten, en dien Mijnheer de Kapellaan met u in gesprek heeft gezien, toen hij u tot de mis kwam roepen.

— Maar, Mijnheer! gij laat mij dan bespieden! riep Lucienne verdrietig.

— Ik laat u gadeslaan, mijne lieve! hernam hij ernstig, en dat moet gij mij vergeven, een zoo dierbaar pand!

Lucienne zweeg verslagen.

De Vicomte zweeg ook eene wijle en hervatte eindelijk:

— Dit bewijs van uwe verstandhouding met den persoon, die zich Ridder de l'Espine noemt, en met wien de Koningin zelve geene nadere bekendheid heeft, dan dat Bassompierre hem heeft aanbevolen als een vijand van den Kardinaal, is mij zeer tegen, en te eer, daar hij een bevallig en verleidend schoon cavalier is.

— Neen, Mijnheer! neen! wees daarop ten minste gerust, de Ridder de l'Espine is voor mij niet gevaarlijk, kan het niet zijn voor mij, want...

— Want? vroeg Fabroni uitvorschend, wat getroffen over hare plotselinge terughouding.

— Want, hij bemint eene andere, voegde zij er bij.

— Ah! is dat uwe reden tot gerustheid... en wie is de gelukkige schoone, die hem naar uw oordeel zulk eene uitsluitende passie inboezemt?

— Monsignor! dat is zijn geheim.

— Voorzeker, de kennismaking met dien jonkman oefent u in vele deugden, hernam Fabroni een weinig ironiek; maar strenger en ernstiger voegde hij er bij: — Alleen daar gij ook vóór zijne overkomst hoedanigheden bezeten hebt, op wier behoud uwe ware vrienden voor u prijs stellen, zult gij de goedheid hebben, Mejonkvrouw! die vriendschapsbetrekking af te breken!

— Maar, Mijnheer de Vicomte! als die nu zoo naauw is, dat....

— Hoe naauwer, hoe meer noodig de scheiding, arm kind! die man is valsch, hij speelt eene dubbele rol, welke dan ook, en hij schijnt mij iemand toe, die alle personaadjen kan aannemen welke hij goed acht. Voor de tooneelspelers van Mijnheer den Kardinaal is dit zeker uiterst gepast; maar in 't dagelijksch leven moet men zulke lieden mijden, ze zijn niet te betrouwen.

— Zoo gij wist hoe gij mij pijnigt met dit zeggen, Mijnheer!

— Beter nu deze pijniging, dan later groot nabe-

rouw, mijn kind! En nu genoeg, want ik heb heden meer tegen u! Een middelaar als de l'Espine, en een minnaar als de Landgraaf, maakt de zorge van een voogd niet overbodig. Ondanks mijn wil, hebt gij heden middag zijn arm genomen op de wandeling.

— Gij hadt mij dát niet verboden, Monsignor!

— Kon ik het dan ten aanhooren van zoo velen anders verbieden dan met blik en wenk?

— Kon ik een heer als dezen weigeren? ten zij gij hem voorkomen hadt!

— Mevrouw Fabroni verhinderde mij daarin; gij kent haar zwak, wat haar nu in het hoofd speelt weet ik niet; maar zij klemde zich aan mij vast, of zij vreeze had dat ik in der haast alleen naar Engeland zou oversteken, sinds de Koningin van vertrekken spreekt; ik moest u dus laten; — maar daar gij den jongen Vorst niet bemint, hadt gij er hem den schijn niet van moeten geven, door hem gunsten toe te staan.

— Ik heb nog niet gezegd, Mijnheer! dat ik hem niet bemin.

— Maar gij weet toch wel dat een huwelijk onmogelijk is! hernam Fabroni verbleekend.

Zij ook was bleek geworden, zuchtte en zweeg eene wijl, maar hervatte toen:

— Ik had hem te spreken, Monsignor! daarom nam ik zijn geleide aan.

— En de uitkomst van dat gesprek? vroeg de Vicomte, haar scherp in de oogen ziende.

— Zoo als ik vreesde, hernam zij, met een diepen blos en met tranen in 't oog; de Landgraaf zegt

mij lief te hebben, en spreekt daartoe vele eeden van trouw en vele gloeijende betuigingen van hartstogt, en toch heeft hij voor mij geene hoogachting genoeg om er aan te denken, dat men zulke eeden niet doet dan met aanbieding van de hand!

— Verfoeijelijk! riep Fabroni; ja, dus handelen zij, die ingebeelde jonge deugnieten! vorsten of niet, ze moesten aan de verachting der wereld worden prijsgegeven.

— Monseigneur! ik heb hem de *mijne* getoond! sprak Lucienne kalm en eenvoudig; maar, en hier haperde hare stem, ik beken, het was eene overwinning, die wel bang viel en zwaar.... want! ik bemin....

— Zwijg, mijne arme Lucienne! riep hij schielijk, haar de hand drukkende, en beheersch uw gevoel, want wij worden gevolgd, en het kon de persoon zijn, van wien wij spreken; hij zou uwe ontroering te veel in zijn voordeel uitleggen. Wij zullen dit gesprek vervolgen in uwe kamer.

— Zoo als gij goedvindt, Mijnheer! maar ik moet u eene vrees mededeelen: de kamers van Mijnheer en Mevrouw de Sourdiac grenzen aan de mijne; kan er ook misbruik worden gemaakt van onzen geheimen toegang, hetzij om binnen te sluipen, hetzij om af te luisteren wat wij er bespreken....

— Ik acht dat onmogelijk; niemand van het Fransch gevolg kan in het geheim zijn van deze communicatie der vertrekken, en Mijnheer van Heenvliet gaf mij zijn woord, dat van de Hollandschen geen ander dit kent dan de huishofmeester en hij zelf. Wat geeft u oorzaak tot deze vreeze?

— Ik heb daarvoor geene oorzaak, het is niets dan eene onbestemde vreeze.

— Nu, zoo willen wij dubbele voorzorg nemen, om die niet bestemd te maken! Maar zeg mij eens, mijn kind! weet gij iets van 't voorgevallene bij de diergaarde met dien Hollandschen jonkman?

— Ik heb er niet veel van begrepen, Monsignor! maar geloof dat men hem onregt heeft aangedaan, nadat men hem tot geweld heeft gedwongen.

— Maar hoe kan de Koningin daarin betrokken zijn? zoo stoute logen te verzinnen zal toch wel niet opgekomen zijn in het brein van dat eenvoudige jonge mensch.

— Dat kan ik ook niet denken, ik onderstel dat werkelijk de Koningin hem bescheiden heeft bij de diergaarde... maar dat...

— Juist, de tegenwoordigheid der Prinses zal haar teruggehouden hebben van een eerste plan; wat wil Maria met dezen?

— Ik heb hem wel herkend, 't is dezelfde die dezen ochtend den schilder bij 't portret eene handreiking zou doen, en die de Koningin met zulke wondere, verwilderde blikken aanstaarde, toen zij binnenkwam.

— Maria heeft altijd aan allerlei lieden geheime diensten te vragen, hernam Fabroni, de wenkbraauw fronsend, als bij zich zelven; — mij verzwijgt ze belangrijke berigten, die zij ontvangen moet hebben en die haar in den uitersten drang kunnen brengen; mij verzwijgt zij het voornemen, om den Prins toebereidsels te laten maken voor hare afreis. Zij zendt Douchant naar de Staten, zonder dat

ik weet waarom, houdt geheime beraadslaging met een vreemdeling, met een Hollander, met een schilder, en gaat zich ten laatste vernederen de diensten in te roepen van zijnen leerling. Ik beken het, dit verbittert mij, en ik zou meer zelfbeheersching noodig gehad hebben, dan ik voelde te bezitten, zoo ik mij straks in de kwestie had gemengd; ook zweeg ik, niet willende de moeijelijkheid van haren toestand vergrooten door eenige vraag of aanmerking, die licht verspreidde bij het duister dat zij scheen te wenschen.

— O! gij zijt zoo goed, zoo trouw!

— 't Is jammerlijk dat zij dat niet begrijpt als gij, mijn kind! Zij weet zelve niet wat ik haar ben. Mededeelingen, die Mijnheer de Groot uit Parijs hier in Holland aan zijne vrienden heeft gedaan, geven mij vreeze, dat de Kardinaal de Koninginne-moeder met nieuwe listen omspint, en nieuwe vervolging tegen haar heeft uitgedacht; ronde, openlijke handelwijze en omzigtigheid alleen kunnen haar redden bij zulke conspiraties van den Minister, en toch... en toch verkiest zij sluipwegen te gaan.

— Helaas, Mijnheer! soms moet men die wel nemen! vooral verdrukten, denk slechts aan mij!

— Maar uw geval, mijn kind! is gansch wat anders.

— Het belet toch niet, dat ik er door in groote moeijelijkheid raak!

— Hoe zoo? vroeg hij verwonderd, is u iets onaangenaams overkomen?

— Neen, maar de eerwaarde Heer Heijdanus zegt, dat mijne toetreding tot de gemeente openlijk dient te geschieden.

— Is die man dol? dat kan immers niet zijn!

— Mijnheer van Heenvliet zegt dat hij gelijk heeft, en dat de aanneming tot lidmate op de wijze als wij hadden gewenscht, niet kan volstaan.

— Dan, arm kind! zult gij van uw verlangen moeten afzien! Ik kan tot zoo iets nooit mijne toestemming geven. Daarbij het zou dan niet meer buiten de Koningin kunnen omgaan, zij althans zou nooit toestemmen! zij zou u willen dwingen; zij zou zich laten vervoeren tot daden van despotisme, die hier in dit land, en vooral in zaken van religie, niet meer geduld worden, en al 't volk tegen haar opzetten zouden; de Prins zelf, indien hij ze kon verschoonen, zou haar niet kunnen redden....

— Maar ik, ik was toch gered!

— Eigenbatige! en de Koningin?

— Maar, Monsignor! gij denkt alleen op deze, en gij vergeet dat het mijn zieleheil geldt tegenover eene bekrompene opvatting van onze meesteres.

— Wij zullen daarover niet strijden, ik geloof dat gij den moed zoudt hebben martelares te worden; ik voor mij heb geleerd mijne persoonlijke begrippen van religie aan den nooddwang van uiterlijke omstandigheden te onderschikken.

— Ik ben opgevoed in andere denkwijze, Monsignor! en gij zult mij hoop ik vergunnen, het hoogste belang ook de eerste regten te geven....

— Ik zou u daarin gaarne uwen wil laten, zoo als ik altijd heb gedaan, overtuigd, dat de deugd der vrouwen door de religie moet gesteund worden, en dat een opgedrongen geloof hiertoe wis van geen baat kan zijn.

— En toch wordt mij zulke dwang aangedaan, hernam zij smartelijk.

— Van welken dwang spreekt gij, Lucienne?

— Dat men mij telken dage de mis doet bijwonen....

— Gij hebt daarentegen ook grooter vergoeding, die u daarover troosten moet.

— Door uw goedgunstigen bijstand, ja; maar men heeft mij den twijfel in de ziel geworpen, of niet de Koningin van mijn geloof weten kan.... — Gij denkt Maria zou weten.... dat ik tot de Calvinisten behoor....

— Neen! riep Fabroni met vuur, neen, zij weet niet! en gelukkig, want wee ons beiden, zoo zij kon weten! En juist daarom is het onmogelijk hier te effectuëren wat die Mijnheer Heijdanus wil!

— Ik kan niet meer terug! Alles is op zondag aanstaande vastgesteld!

— Dan zal ik met Mijnheer van Heenvliet bespreken, om alles vooreerst te verschuiven.... en later....

— Gansch af te stellen, dat is het juist wat ik vreeze, arme ballinge die ik ben...

— Meent gij, melieve! dat het u in Frankrijk hiermede beter zou vergaan?

— Daarom heb ik ook geene groote begeerte mijn vaderland weêr te zien.

— Dat zal toch eenmaal wezen, zoo ik hope, gij weet wat men u dáár voorbereidt?

— O, Monsignor! spreek daarvan niet, dwing mij daarin niet, ik smeeke u! liever blijve ik al mijn leven....

— In Nederland?

— Ja, Monsignor! zoo wij niet naar Engeland verreizen....

— En hoe zoudt gij dan hier blijven, *ma mie?* als de gemalin van den Landgraaf van Hessen welligt? vroeg Fabroni ietwat bitter.

— Dat late ik den Hemel over, Monsignor! hernam zij, het schoone vrome oog naar boven slaande; — als eene simpele Jonkvrouw misschien, maar zeker als eene eerlijke vrouw!

— Lucienne! hoor dit eene! sprak toen Fabroni, zacht maar ernstig, gij weet wat ik reeds voor u gedaan heb, gij weet niet wat ik nog voor u zal moeten, zal kunnen doen; maar gij weet wel wat ik van u wensch, wat mijn eenige eisch is, maar wat ook onvermijdelijk geschieden moet. Van het huwelijk in Frankrijk hangt zoo veel af voor u zelve, voor mij, voor de Koningin welligt, dat, al had de Prins van Oranje een zoon, die u wettiglijk huwen wilde, ik die verbindtenis voor u zou verwerpen. Zoo weinig behoeft gij het te betreuren, dat uw Landgraaf het niet meer ernstig meent. En hierover denk na, tot ik u zal komen zien in uwe vertrekken; dit zeggende, liet de Vicomte haar alleen. Zij hadden de gaanderij bereikt.

III.

RIDDER RENÉ DE L'ESPINE EN DE SCHILDER GERARD HONTHORST.

Op het afgesproken uur begaf zich onze vriend Honthorst naar het verblijf, dat de Ridder de l'Espine op het kasteel in gebruik had. Het bestond uit twee ruime kamers, die in elkander liepen en waarschijnlijk slechts eene enkele groote zaal uitmaakten; althans de afscheiding was daargesteld alleen door een tapijtbehangsel, zoodat de schilder, tot wien een kamerdienaar gezegd had dat de Ridder hem wachtte, de tweede kamer binnenkwam zonder gerucht, daar zijn voetstap over een zacht tapijt heengleed en die dus niet vooruit werd opgemerkt. Hij zag dat iemand zich met eenige overhaasting verwijderde, hij zag zelfs nog eene slip van diens mantel; maar meer ook zag hij niet, niet genoeg dus om den persoon te herkennen, zoo 't ware dat die voor hem een bekende was. De Ridder zelf scheen zich noch om den gaanden, noch om den komenden te bekommeren, hij lag uitgestrekt op

eene *chaise-longue*, van rood armozijn, zoo achteloos in kleeding als in houding. Mantel en kraag had hij afgeworpen; de ontbloote hals, gevuld en blank als die eener schoone vrouw, was door niets gedekt, daar bij de achterwaartsche ligging van zijn hoofd ook de goudblonde lokken wijder af neêrgolfden en die bloot lieten; het satijnen wambuis ook was losgehaakt, en door de rijke kant heen, die de opening van het fijne overhemd omzette, zag men iets van de borst doorschemeren. In de afhangende hand, waarvan alle vingers met schitterende ringen gesierd waren, hield hij een fijnen neusdoek, waarin een gulden naamcijfer gestikt en die met breede *alençon*-kant omzet was, zoo als eene dame zich die wenschen zou. De andere hand speelde met den kleinen zilveren reukbal, *en fil de graine* gewerkt, die eenige korrels muskus bevatte, eene passie van het tijdperk, waaraan zulke jonkertjes, als de Ridder zich nu toonde, welligt hun bijnaam *muscadins* te danken hadden. Men ziet, hoewel achteloos, de *pose* van den Ridder was toch vrij coquet en welligt opzettelijk dus geschikt; het vervolg zal ons bewijzen, dat deze verdenking niet onbillijk is en niet vreemd; de Ridder wist dat hij een schilder wachtte, die hem reeds een blijk had gegeven van welgevallen in zijn uiterlijk, en de Ridder wist ook, dat iemand die behaagt, altijd eene kans meer heeft tot zijn doel te komen dan een ander. En zeker niets was meer geschikt, het teêre, het vrouwelijk weeke, het jeugdig aanvallige van zijn persoon meer te doen uitkomen, dan dit volslagen gebrek aan houding, aan deftigheid, aan bezigheid, dan dit mollig neêr-

liggen in ledigheid zonder ruste; dus scheen hij een onschuldige, spelende knaap, een zachte, lijdende jongeling, dien men niets weigeren zou, omdat hij niets belangrijks kon willen, niets degelijks vragen. Wij, die hem reeds in andere gedaante hebben aanschouwd, zouden den goeden Honthorst wel willen waarschuwen, dat dit een verfoeijelijk tooneelspeler is, wiens dubbele rol driedubbele verdenking wierp op hem zelven; want wij zien onzen schilder zoo verrukt en getroffen over hetgeen hij zag, dat hij vlak voor het rustgestoelte staan bleef, in eene houding van bewondering, die geene verdere betuigingen noodig had, maar die hij toch ten laatste lucht gaf door uit te roepen:

— Bij 't penseel van Rafaël! twee witte vleugelen in de plaats van de wijde satijnen mouwen, en ik had daar het model voor mijn serafijn!

— Ik neem 't compliment dankelijk aan, mijn brave konstenaar! mits ge mij niet in Dante's *divina commedia* te pas brengt, noch in eenigen middeleeuwschen hemel; ik blijve liefst nog wat op aarde, want ik heb er veel te doen. En op zijn arm leunende wilde hij zich opheffen; maar eene snelle beweging van Honthorst belette het hem.

— Eilieve! dat ik u bidde, blijf nog eene wijle in die rugwaartsche houding... ik stelle mij voor een tooneel te geven van den strijd tusschen goede en kwade geesten, op de wijze als de poëet Vondel die schetst. Een Luciferist staat op het punt om hem de spitse speer in het hart te drukken... maar het hemelsche wezen ziet niet naar den vijand, het slaat alleen de oogen ten hemel — en....

— Wordt gered! dat kan goed staan op uw doek, mijn nobele Meester! maar in 't werkelijk leven heeft uw serafijn ongelijk; dat is geene goede strategie, uw dappere Stadhouder kan 't u leeren; men moet zijnen vijand niet uit het oog verliezen, hernam de l'Espine, hoewel hij intusschen de *pose* behield, die Honthorst van hem had gewenscht, hetzij uit werkelijken onlust, hetzij uit goedwillig toegeven aan diens verlangen. Maar Honthorst scheen wel wat ontnuchterd door de koude, aardsche opvatting van zijne gloeijende kunstenaar's phantasie, en hij sprak:

— Gij doet wel dat gij 't mij herinnert; ik ben hier niet als schilder om de genietingen der konste, maar Gerard Honthorst komt hier den Ridder de l'Espine bezoeken, en deze is, schoon van gestalte een cherub, toch inderdaad nog voor hem....

— Toch niet... Lucifer, de gezonken morgensterre! wilt gij bijvoegen? hernam deze zacht en verslagen, als wilde hij een hard oordeel verbidden.

— Neen, Ridder! ver van mij dus overijld een oordeel te vellen, alleen om mij bij beeldspraak te houden; gij zijt voor mij nog ietwat, eene Sphinx!

De l'Espine sprong op; een donkere gloed steeg hem op het voorhoofd; daarna verbleekte hij; even lichtte er eene zonderlinge flikkering uit zijn oog, dat gansch geene serafijnsche was, en die het diepe blaauw tot groenachtig grijs verkleurde; snel echter herstelde hij zich, wierp zich terug op zijne rustplaats; maar nu zittende, en de hand tegen 't voorhoofd drukkende, als moest hij daar eene pijnlijke gewaarwording bezweren, sprak hij:

— Het is zoo, ik moet u een raadsel schijnen; maar herinner u dan ook, dat ik u hierheen heb

genood om er u de oplossing van te geven, in zooverre althans als ik het zelf kan! want niet velen zijn het zoo weinig over zich zelven eens als ik!

— Gij hebt gelijk, Heer Ridder! mijne beschuldiging was te voorbarig; ik ben hier om te hooren, om ingelicht te worden, en eerst daarna mag ik mijne opinie vestigen.

De l'Espine bragt nu met een paar gracieuse bewegingen zijne kleeding wat in orde, schudde zijne blonde lokken ter zijde, die geene andere zorg noodig hadden, om met nieuwe bevalligheid zijn gelaat te omhullen, en sprak toen gul en minzaam:

— Wil vergeven! ik stoorde daar ook al te wreed uwen konstenaarsdroom, ware die droom ook maar ietwat minder bovenaardsch geweest, hadt gij mij nu maar eene andere figuur voorbestemd, *pardieu!* Gij schildert toch Grieken en Rômeinen, waarom kon ik u niet dienen voor... een Alcibiades bij voorbeeld, of den jongen Phaon, of iets in dien smaak!

— 't Is waar, maar, mijn goede Ridder! ik had dat andere noodig.... en uwe schoonheid had meer dat eigenaardige....

— Ik ben intusschen blij dat zij wat indruk op u heeft gemaakt, mijne schoonheid, als gij het dan zoo noemt; dat geeft mij wat hoop om te slagen, want ziet gij, Mijnheer Honthorst! ik heb volstrekt noodig u te verleiden.

Honthorst glimlachte lustig, als iemand die niet heel bang is voor zulke beproevingen.

— Vooraf mag uwe Edelheid gewaarschuwd zijn, dat ik nog al vrij wel tegen allerlei soort van tentaties gewapend ben.

— Toch niet tegen de mijne, zoo ik verhope.... En nu eerst eene vraag, zijt gij gehuwd, Meester Honthorst?

— Neen, Mijnheer de Ridder!

— Waarom niet?

— Dat is eene wondre vraag, Mijnheer! daarop ik zoo menigte van antwoorden zou konnen geven, dat al onze tijd verloren ging, want, lieve deugd! uit hoe vele oorzaken kan een man vermijden zulk een naauwen en onverbrekelijken band aan te gaan!

— Gij wilt mij de uwen daarvoor dus niet meêdeelen?

— Volgaarne! ze zijn niet wijdloopig, ziet gij; ik voor mij houde het daarvoor, dat de konst eene zeer naijverige meesteresse is, die zich niet wel gediend acht, als zij eene mededingster naast zich ziet, en hoe gering de faveur ook moge zijn, die de godin Pictura mij betoont, ik heb die altijd de meerdere geacht, en geene aardsche godesse nevens haar mijne hulde kunnen bieden.

— Zoo hebt gij dan nooit bemind?

— Och ja wel! zoo goed als een ander; te Rome en elders.... weet ik het zelf meer hoe en waar!

— Ja, maar dan toch hebt gij geene passie gekend, geene waarachtige passie, die met haren gloed de ziele verteert, en die menschen omtoovert in engelen of duivelen, naar dat zij verzadiging vindt of, bij onthouding, alle vlammen harer verwoedheid naar buiten doet uitslaan! sprak de Ridder plotseling, zoo opgewonden, dat de goede Honthorst die opwinding verdacht, en met kalmen eenvoud antwoordde:

— Neen, Mijnheer de Ridder! in trouwe, zoo

iets heb ik nooit gekend noch ondervonden; ik heb mij altijd voor uitersten gewacht.

— Ziedaar mijn ongeluk! — riep de Ridder verslagen, ik had juist van een konstenaar beter gehoopt; nu zult gij mijnen hartstogt niet konnen verstaan, niet willen dienen!

— Begin altoos met te zeggen waarvan sprake is; wij kunnen later zien wat ik doen zal, want, Ridder!... ik zou van u hooren, en niet gij mij ondervragen!

— Gij zijt in uw regt, mijn nobele konstenaar! daarom begin ik met u te wijzen op mij zelven, op mijne gebreken — ziet gij! ik ben niet slechter dan een ander; maar ik heb een groot ongeluk, ik ben mijne passiën geen meester.

— Met uw verlof, nobele Ridder! dat is geen ongeluk, maar eene jammerlijk groote fout; in dat geval zijt gij niet geregtigd van u zelven te zeggen, ik ben goed of kwaad, daar gij onder de afhankelijkheid zijnde van iets anders dan u zelven, niet wel voor die meesters kunt instaan!

— Juist, dát wilde ik zeggen, zij hebben mij dikmaals wegen doen gaan, die ik uit mij zelven niet zou gekozen hebben....

— Zooveel te erger, Mijnheer! alleen wat zal ik met die bekentenis. Ik ben geen filozoof noch zieleherder, dat ik met uwen aard en karakter ietwat noodig heb; wie gij zijt en waarom gij hier zijt niet als een der gewone edelen van de Koningin, is wat mijne belangstelling wekt.

— 't Is om daartoe te komen, dat ik dus aanvang; de heftigheid mijner passiën moge hare ontschuldiging vinden in mijne afkomst, want ik heb

een groot Vorst tot vader gehad, en van zijne erfenis is niets mij zoo ruim toebedeeld, als zijne gebreken.... zelfs niet zijne trekken.

— Een Vorst? edele Heer! vroeg Honthorst een weinig ongeloovig.

— Een Koning! en zelfs een Koning, die het niet van naam alleen was, zoo ge anders Hendrik IV dien rang toekent!

— De goede Koning Hendrik IV zou uw vader zijn, Monseigneur? en de Koningin Maria is dus...

— Mijne natuurlijke vijandin... want gij begrijpt toch wel dat zij niet mijne moeder is?

— Ja, ik begrijp, gij zijt zoon van Hendrik IV, op de wijze van Mijnheer César de Vendôme, Hertog de Beaufort?

— Juist, alleen daar mijne moeder niet Gabrielle d'Estreés heette, en niet de behendigheid had zich tot Hertogin te laten verheffen, maar in tegendeel den sluijer eener non over zich heen trok om zich te verbergen, ben ik geen Hertog geworden, maar eenvoudig Ridder René de l'Espine, de naam mijner moeder, waaraan wijlen zijne Majesteit, mijn vader, een klein Riddergoed in Bretagne verbond, met eenige inkomsten, die mij tot een rijk particulier zouden gemaakt hebben, zoo mijne eerzucht niet naar wat beters had gestreefd; maar zich Koningszoon te weten, en niets dan gewoon edelman te mogen gelden, is geen wenschelijk lot; ik althans droeg het met wat ongeduld, vooral toen de dood van den Koning mij alle uitzigt benam, om het door eenige schitterende fortuin verbeterd te zien. Ik kreeg nog mijne opvoeding in het huis van den Maarschalk de Bassompierre,

toen reeds die ramp mij en Frankrijk trof, en Mijnheer de Bassompierre, die mij uit vriendschap voor den Koning in zijn huis had genomen, bleek na diens dood nog meer de vriend te zijn van de Koninginne-weduwe, hetgene maakte dat men mij duldde, maar, onder voorwaarde, dat ik alles dragen zou wat men goedvond mij op te leggen.... en als ik u gezegd heb, ik was noch door afkomst, noch door karakter uiterst lankmoedig; toch daar ik gansch alleen op de wereld was, nog te jong om op mij zelven te staan, leed ik en streed ik wat ik kon.... niet altijd was de uitkomst van den strijd in 't voordeel mijner aanvallers, maar evenmin in het mijne, omdat die niet geheim bleef, een van die triumfen kostte een jongen edelman van de Koningin het leven... en... ik zou daarvoor het mijne hebben moeten afstaan, zoo vrijwillige verbanning mij niet had gered... en nog iets... de ongelukkige verhouding der Koninginne-moeder met haren zoon, hetgene maakte, dat de vijandschap van Bassompierre mijne gunst werd bij den Koning en bij den Kardinaal! daarbij kwam nog, dat ik in 't voorbijgaan allerlei kleine en groote geheimen had opgevangen, die hunne wigt aan goud gelden mogten bij een eersten Minister als Richelieu, en een Koning als onzen genadigen Heer Lodewijk XIII, en die toevallige kennis werd mij als degelijke dienste toegerekend....

— Vergeef mij, edele Heer! maar mij dunkt, de zoon van uw vader had zijn land op andere wijze voegelijker gediend!

— Hoe gij waar spreekt! riep de jonge man opeens met een gloed van schaamte op 't voorhoofd,

terwijl zijne oogen glinsterden van een helder vocht; alleen bedenk dat een knaap van mijn leeftijd, tot niets dan intrigue opgevoed, en bij wien iedere opbruising van een edel gemoed met straf en smaad werd uitgebluscht, die zich niet eens een denkbeeld kon vormen van een anderen cirkel, dan dien, waarin men hem rondvoerde. Ik beken dat ik nooit op andere wijze goed en kwaad heb leeren scheiden, dan door het nut of de schade, die de dingen aanbragten, en de winst of het nadeel dat men er van wacht.

— Maar nu toch, Ridder! nu toch, hebt gij dien geest der onderscheiding gekregen?

— Ja, tot mijne groote spijt! want ik ben niet meer bij magte daarmede nu mijn voordeel te doen.

— Dat is wel zeer klagelijk, Mijnheer de Ridder!...

— Lacy! mijn brave konstenaar! zoo is het nu eenmaal; laat klaagtoonen rusten, en daarbij, ik ontaard niet zoo ver als gij denkt, mijn koninklijke vader was een liefhebber van valsch spelen, hetzij in de politiek, hetzij met den teerling! en ik... speelde niet eens valsch, ik veranderde slechts van partij, iets waarvan hij mij ook het voorbeeld had gegeven....

Honthorst wist niets te antwoorden aan den zoon, die met zulk eene mengeling van spot en loszinnigheid zich op zulk een vader beriep; hij zeide alleen:

— Ridder! er zijn redenen, waarom ik zeer naar het verdere verlang, zou 't u believen voort te gaan?

— De Kardinaal wilde mij eerst bij den Koning de rol laten spelen van Luynes en den Markies de Barabas, die nu Mijnheer de Cinq-Mars zoo schitterend vervult; maar als men zoo hoog wil staan,

achte ik dat men vaster moest staan, dan de Koning het zijnen gunstelingen toelaat, en ik verkoos niet eene wijl blinkende ster te zijn om welhaast te verschieten, en ik nam liever de plaats, die mij geboden werd in het huis van *Monsieur*.

— Maar ik heb wel gehoord, dat het lot van de vrienden des Hertogs van Orleans niet zooveel veiliger is dan dat van de vrienden des Konings.

— Minder veilig, Mijnheer! veel minder veilig! alleen ik werd daartegen behoed door geheime voorzorge.... ik wist de vriendschap van den Kardinaal te behouden, terwijl ik vriend en vertrouweling werd van Monseigneur Gaston.

— Mijnheer de Ridder! gij gaaft dáár blijke van zeer zeldzame behendigheid, sprak Honthorst met wat ironie, want hij was overtuigd dat alleen verraad en bespieding zulke uitkomst kon daarstellen.

— Wat zal ik u zeggen.... ik stelde meer belang in Frankrijks rust en in die van den Koning, dan in het welgelukken der hersenschimmige plannen in het hoofd van den Prins opgekomen, of liever in dat van den Maarschalk d'Ornano, zijn opvoeder en den grooten leider zijner daden. Ondanks al zijne wisselingen en de lotwendingen, bleef ik Gaston ter zijde, en mij dankt hij het, dat hij nog leeft en betrekkelijk vrij is, want ieder zijner luchtkasteelen hielp ik instorten, vóór hij eigenlijk aan 't bouwen was, en de Koning had hem niet kunnen sparen, zoo sommige zijner plannen tot de rijpheid der uitvoering waren gekomen; maar eene ongelukkige botsing van ons beider hartstogt op hetzelfde voorwerp, en waarbij de dame mij gunstiger bleek dan

hem, maakte Gaston voor al het overige blind. Hij wendde zich tot den Koning, en begeerde niets minder dan mijn leven in ruiling van het gestolen hart... als ik u nu zeg dat *Monsieur* zeer goed wist wie ik was, dan zult gij begrijpen dat dit blijk van broederlijke liefde mij verder van iedere verpligting ontsloeg. Intusschen zijn goedhartig verlangen vond geen gehoor; de Kardinaal meende dat voor het tegenwoordige tijdperk de gunst der dames wat te duur betaald was met het leven; hij besliste dat de uiterste wraak, die men tegen mij oefenen kon, verbanning was; maar daar hij zelf verbitterd was over mijne onvoorzigtigheid, die hem van een trouw dienaar beroofde, vond hij gepast van zijne zijde de ballingschap te verzwaren door de armoede, hij ontnam mij de inkomsten van mijn riddergoed en het jaargeld, dat mij door Koning Hendrik was toegelegd, liet hij intrekken. — Ik zal u niet behoeven te schetsen den toestand van een' edelman van mijne afkomst, zonder eenig middel, niet enkel om zijn rang op te houden, maar zelfs om te leven; de Kardinaal had mij zwaarder gestraft dan mijn koninklijke broeder zelf had kunnen gissen! Bij zulke gelegenheid kiest men altijd eene wanhopige partij: ik.... verzoende mij met Bassompierre, dat te ligter was, daar de Koninginne-moeder verbannen was en zonder invloed in Holland reisde....

— Ik meende dat de Maarschalk ingekerkerd was!....

— Ja, te Vincennes; men heeft hem verwikkeld in den val van Chalais; maar er is altijd middel om

in eene gevangenis te komen: er uit... dat is wat anders, dat heeft grooter bezwaren in, gelijk Mijnheer de Bassompierre en de anderen nog altijd ondervinden....

— En gij kost in- en uitgaan?

— Als trekvogel! och ja wel! de Kardinaal gunt soms zijnen gevangenen de verstrooijing van 't gezellig onderhoud; maar daar wij van gevangenen spreken: stelt gij belang in dien armen jongen man, dien men uw leerling noemt, en dien de Prinses van Oranje in hechtenis heeft laten nemen?

— Overzeker! groot belang, Heer Ridder! zoo zeer zelfs, dat ik rust noch duur zal hebben vóór en aleer ik hem veilig en wel buiten 't kasteel zal zien.

— Vooreerst zal dit nog niet zijn; hij is *nu* veilig, al is het niet volkomen zóó als hij wel wenschte.

— In trouwe! ik acht hem dáár beter dan in vrijheid binnen deze muren.

— Zijne vrijheid gaf u dan onrust?

— Meer dan deze kerker, ik wil het bekennen; een avontuurlijk jonkman vol van fraaije sentimenten en ijdele inbeeldinge in eene plaatse waar....

— Zoo veel avonturen omgaan! En hij is er wel de man voor zich er onbesuisd in te storten, en zich wat rouw en onhandig te gedragen, als hij er in is; ik spreek hier met kennis van zaken.... maar toch kan hij redenen hebben om de vrijheid verkieslijk te vinden, en als gij dat even verkieslijk mogt achten als hij zelf... ik ben, zoo gij ziet, in kerkers gewoon; die van de Prinses van Oranje op Honselaarsdijk zal wel zoo zwaar niet te openen zijn, als die van zijne Majesteit Lodewijk XIII te Vincennes, en dus re-

commandeer u aan mij, en gij zult geholpen wezen.

— Het heeft nog geene haast, zei Honthorst droogjes; maar uwe mededeeling is onderbroken....

— 't Is waar ook; de verzoening met Bassompierre dan, bragt mij juist dat wat ik noodig had, en wat hij alleen mij kon geven, brieven van aanbeveling aan de Koninginne-moeder, waarin natuurlijk geene melding werd gemaakt van mijne vroegere verhouding tot haren zoon Gaston, en nog minder van de catastrophe, die mijne verwijdering uit Frankrijk noodig maakte, maar wel van de vijandschap des Kardinaals, de beste en eenige recommandatie, die men noodig heeft bij Maria de Medicis. De ergernis, die de persoon van den kleinen jonker René somwijlen bij haar had opgewekt, was sinds lang door andere en ernstiger indrukken afgesleten, en in den Ridder de l'Espine zou zij dezen niet meer herkennen, of, indien al, ten minste dulden. Het eerste is geschied; zij herkende mij niet, en zoo ben ik hier, niet van 't gevolg der Koningin, en toch.... onder hare vleugelen, niet door haar bemind, maar geduld, mijnen weg gaande, zonder haar *in* den weg te zijn.... ziedaar mijne stelling hier aan dit kleine hof. — De Ridder zweeg en zag voor zich, als overwoog hij hoe hij verder zou gaan; maar Honthorst, wien het toescheen, dat hij van omweg tot omweg sprong, om de hoofdzaak te vermijden, en die nog door niets van hetgeen hij gehoord had tot hoogachting of vertrouwen was gestemd, besloot de l'Espine te dwingen zich uit te spreken, door regt op het groote vraagstuk af te gaan.

— Maar mij dunkt, mijn nobele Ridder! uw lot is alles behalve een verzekerd, en zoo dat der Koningin wisselend is, welke vastigheid kan het uwe hebben? en ik zie niet hoe gij onder dien druk, en geene snoode verleiding bedoelende, eener Vorstin het hof durft maken.

— Dat zou een man kunnen invallen, om op die wijze zijn lot te vestigen.

— Ja, maar vergeef mij, dan is uwe keuze niet gelukkig: een kind van vijftien jaar, afhankelijk van hare moeder, die weêr afhankelijk is van den Prins, van de Staten en van wie al niet...

— Ook bouwe ik daarop niet, ook heb ik niet *gekozen*, maar ben, helaas! in den vuurstroom der hartstogten gevallen, zonder mijn wil; want met waarheid kan ik u zeggen, deze passie hier hindert meer mijne zaken, dan dat zij die vooruitzet; maar wat mijne uitzigten betreft, die zijn beter dan gij denkt. Toen de Kardinaal vernomen had, welken stap ik had gedaan, en werwaart ik mij heen begaf, liet hij mij tot zich roepen, en verzocht mij hem hier in Holland zekere belangrijke diensten te bewijzen: wie weigert Richelieu als hij vraagt waar hij bevelen kon, en te eer als hij een groot loon stelt op het volbrengen! Herstelling in hetgeen mij ontnomen was lag niet in zijn plan; maar vergoeding met winst verzekerde hij: — de Koning Hendrik kan er moeijelijk weêr toe gebragt worden voor mij te doen, wat hij voor de Beaufort had gedaan; maar er waren genoeg bewijzen voor mijne afkomst, om Lodewijk XIII regt te geven, te doen wat zijn vader had verzuimd; en de Kardinaal beloofde dit.

Een hertoglijken titel! een grondeigendom om dien op te houden! er zijn er nu genoeg open door de verbanningen en de verbeurdverklaringen van de laatste jaren, en wat dunkt u, zou eene Prinses, zoo als Louise van Bohemen er eene is, beroofd van alle regten en voordeelen van haren rang, gansch afhankelijk van de gunsten van anderen, dan zoo slecht eene zaak doen, als zij haar lot vertrouwde aan eenen Hertog, zoo als ik dan zou wezen?....

— Wat zal ik u zeggen, Ridder!... vooreerst zult gij nog eerst zulk een Hertog moeten worden... dan...

— O! maar dat is zeker, zoo zeker of ik het reeds had. De diensten, die de Kardinaal van mij vraagt, heb ik alreede bewezen, en zal die verder volbrengen... en moge hij weifelachtigen vrienden geen woord houden, trouwe dienaren kunnen op hem rekenen.

— Toch, Ridder! twijfel ik of de trots der Stuarts de vereeniging mogelijk zal vinden van eene kleindochter van Jacobus I met een zoon van Hendrik IV, voor wiens geboorte het geschut van de Louvre geene honderd en een salvo's heeft gegeven.

— Zoo zal men honderd en een salutschoten doen op den dag van 't huwelijk, en dat brengt alles weder in 't effen!

— Mijnentwege mag dat zijn, mijn nobele Ridder! maar vergeef mij, ik heb nog geen goed oog op uitzigten dus vèr verwijderd.

— Niet zoo vèr verwijderd toch! voordat de Koningin Maria van hier verreist, moet alles beslist zijn, mijn lot, als het hare.

— Beslist voor u, wat dan eigenlijk?

— Mijne verbindtenis met de Prinses Louise.

— Gij gelooft dan in vollen ernst aan de vervulling van die hersenschim?

— Mijnheer Honthorst! gij onderwijst de Prinses Louise in de teekenkonst, is het niet zoo?

— Zoo is het! haar, en al de andere vorstelijke kinderen der Koningin Elisabeth; maar wat komt dat hier te pas?

— Welken tijd en welken dag zult gij als zoodanig met haar zijn?

— Het zou moeten wezen morgen in den namiddag, zoo het uitstapje naar Honselaarsdijk geene verschikking brengt in de les.

— Goed! vraag haar dan onder vier oogen, of zij twijfelt? ook slechts twijfelt, hoort gij, aan de zekerheid van die verbindtenis? en gij zult uit haar antwoord welligt een vertrouwen scheppen, dat ik u niet geven kan, naar het schijnt!

— Ik twijfel geenszins aan u beider goeden wil! glimlachte Honthorst; ik twijfel alleen aan de overmagt der omstandigheden en der relatiën, die met dezen goeden wil botsen zal.

— Maar voor de vastheid er van zich zal moeten breken! — Ik zeg u dit, Meester Honthorst! de stroom mijner passiën laat zich door geene hindernissen breken, en de Prinses Louise zal mij behooren, of niemand!

— Dat kan eene vijftienjarige ligt beloven.... maar houden....

— Gij zult het zien! mijne bruid of de bruid der kerk.

Honthorst lachte.

— Gij vergist u, Ridder! gij zijt niet in een Roomsch land, waar zulke expressiën geldig zijn; hier bij ons gaan de jufferen niet meer in kloosters, en herinner u dat de Prinses herkomstig is uit het vaderland van den Heidelbergschen Catechismus, en zeer ijverig hare Protestantsche geloofsbelijdenis leert, onder de leiding van den eerwaarden Heere Rivet, beroemd godgeleerde en gouverneur van den jongen Erfprins van Oranje.

— En houdt gij den Heere Rivet voor een apostel, die zijne neophyten tegen apostasie verzekert? vroeg de l'Espine glimlagchend.

— Een antwoord op zoodanige ijdele vraag kan ik niet geven, en vergeef mij, door de vreemdheid van alles wat gij mij zegt, heb ik nog gansch niet konnen onderscheiden waartoe het eigenlijk aan mij is gerigt!

— Voorwaar, ge zijt beter konstschilder dan politiek! ge zoudt anders doorzien hebben, dat ik u dit alles mededeel om u te bewijzen, dat ik eenig regt heb om uwe diensten te vragen, en hoe noodig het is dat gij mij die niet weigert.

— In trouwe! dat laatste is niet tot mijn verstand gekomen.

— Nu dan! zoo gij weigert ons te dienen, de Prinses Louise en mij, ons tot hulp te strekken, dat wij elkander kunnen zien, en met elkander correspondentie houden, om onze zaken te overleggen en te regelen, is de Prinses Louise verloren!

— Ik zou achten dat bij zulke onvoorzigtigheid van mijne zijde die uitkomst juist moest verkregen worden!

— Minder dan, meent gij, zoo wij tot de wanhopigste stappen, tot de hulp van bedienden, tot het omkoopen van hofjuffers en kamervrouwen overgaan?....

— Neen, doch, mijn nobele Ridder! ondanks al de drift uwer passiën zult gij voorzigtiger zijn. Gij schijnt mij wijzer en meer welberaden dan gij u toonen wilt!

— Ik zeg u neen! ik heb geen goed beraad, ik ken geene rede als de passiën mij voortdrijven... en de jonge man stampte met den voet van ongeduld.

— Dan zult gij haar een dam stellen, mijn brave jonge Heer! hernam Honthorst zeer kalm.

— Stel den oceaan een dam, als hij zich bij fellen storm over het strand werpt, stel de vlam perk, als zij eens uitgebroken haar voedsel vraagt, en haren weg neemt zonder rede of oordeel! en zoo gij dat niet kunt, vraag dan ook niet van mij....

— Al wel, al wel, mijn schoone Jonker! maar gij weet doch zoo goed als ik, dat een Christenmensch zich niet gelijken mag bij woedende elementen, en luister — des schilders stem werd voller en ernstiger, hij stond op en legde zijne hand op den schouder van de l'Espine, die zitten bleef, — en luister! doe niet al te veel uw uiterste vermogen, om u dus in gloed te zetten voor mij; wij konstenaars die, lacy! de matte gezonkenheid kennen, die op overspanning volgt, wij verpijnen ons somtijds ook tot die valsche opwinding, daarmeê we de echte bezieling der konst willen aanvullen, waar die ons gebreekt; zulk valsch vuur brengt slechte konst voort, als gij denken kunt, en wie het kent onderscheidt het ligt; ik bevinde u

ietwat in denzelfden toestand van hart; 't is mogelijk dat gij liefde hebt voor de jeugdige Vorstin, zij is levendig genoeg van aard en minnelijk te over van wezen; maar het is niet waár, dat die liefde u dus fel overmeestert als gij klaagt, en ik geloof veeleer dat gij te luider krijt, naar mate gij minder pijn voelt.

De Ridder scheen willens op te springen met een toornigen uitroep; maar plotseling hield hij zich in en zeide alleen, mat, neêrslagtig, en werkelijk verbleekend:

— Het zij dán, gij hebt ons lot beslist: voor eere moeten wij schande kiezen, voor den ridderlijken weg, dien der list, in plaats van vreugde en geluk, winnen we ligt smart en ellende. Ik zal Louise ontvoeren!

— Gij zult wijzer zijn; al schijnt gij nog zeer jonk, in ervaring zijt gij rijp; bij ons te lande is een man van 25 jaar tot zijne meerderjarigheid gekomen, volkomen verantwoordelijk dus voor zijne daden; het eenvoudigste burgermeisje misleidt, rooft, of trouwt men hier niet zonder tegenstand, en zoo het geschiedt, wordt het tot de uiterste rigueur van regten vervolgd en gestraft, en eene koninklijke Prinses, wezende onder bescherming van den Prins van Oranje en van de Staten dezes lands, zooveel te minder; gij zult dus uw goed verstand gebruiken en ter regter tijd *stilstaan*, en zoo ik u raad schuldig ben, oordeel ik dat het van nu af reeds niet ten ontijde is....

— Mijn goede Meester schilder! uwen *raad* heb ik niet van doen, uwe hulp, dat is wat anders....

en ziehier wat ik vooreerst van u verlang. Uit een klein fluweelen armtaschje, dat naast hem op de rustbank lag, nam hij een prachtig horlogie, en gaf het Honthorst, terwijl hij zeide: — Steek dit bij u, en morgen of overmorgen, als gij bij de Prinses zijt om haar les te geven, haalt gij het uit, en legt het bij u neder in plaats van het uwe!

— Dat zou mij slecht baten, om mij het afloopen van 't lesuur aan te wijzen, want het staat stil, sprak de schilder, na hét gezien te hebben.

— Daarvan is juist ook geene sprake, hernam René, even glimlagchend, — zijt gij met de Prinses ook soms onder vier oogen?

— Dat gebeurt uiterst zelden.

— Nu 't is hetzelfde; Louise zal 't horlogie opmerken, in de handen nemen, bewonderen; misschien zelfs zullen hare kleine vingers spelend ietwat den wijzer verzetten, en het dus u teruggeven. Gij dan, breng het mij; dezelfde moeite zal ik u welligt nog een paar maal moeten vergen en daarna....

— Ga niet verder, Ridder! kort en goed, die zaak is mij te schuins, ik begeef mij daar niet in!

— Ge wilt dus dat ik mij tot een ander wende?

— Dat zou dan door omkooping moeten zijn; maar gij zult dat niet doen!

— Toch wel! of zoudt gij 't mij beletten?

— Zeer zeker....

— Dus denkt gij op verraad?....

— Bylo! als gij peist op omkooping!

— Omkooping en omkooping is twee, mijn goede Heer! als men dat middel in 't groote gebruikt, krijgt

het ander aanzien en wordt het transactie.... bij voorbeeld op deze wijze, — en met eene achtelooze beweging nam hij eene kleine portefeuille, en haalde er een toegevouwen papier uit, waaraan twee zegels gehecht waren: — ziehier bij voorbeeld een credietbrief van zijne Eminentie den Kardinaal de Richelieu op een handelshuis te Amsterdam, kent gij het huis? gij kunt dan oordeelen of het goed is.... Hij gaf het Meester Gerard, die nu een uitroep van verwondering niet weêrhouden kon. Het was aan 't kantoor van Geurt Adriaansz. en het crediet liep tot een millioen fransche kroonen.

— Gij ziet, vervolgde René koeltjes, of hij den uitroep van Honthorst niet had opgemerkt, in zoover goud invloed kan geven, kan ik eenigen invloed oefenen ook zelfs in Holland....

— Maar de Kardinaal zal u die som niet hebben toegelegd, om uwe eigene liefdezaken voort te zetten?

— Ik heb van die som geene rekenschap te geven, de diensten die zijne Eminentie van mij vergt, zijn van eenen aard, die zich moeijelijk op de Kanselarij van Frankrijk laat opteekenen, terwijl toch de eerste Minister er zeer noode de vruchten van missen zou; het is aan mij om te zien hoe ze bewezen moeten worden: indien ik nu oordeel, dat de zaken van mijnen Meester best gevonden worden, als ik hier aan 't Stadhouderlijk hof eene positie win, en verbindtenissen maak, die mij hier vaster en hooger plaats geven, en zoo ik daartoe een half millioen kroonen besteed om.... doorluchtige personen van 't Prinselijk gezin gunstig te stemmen voor mijn

persoon, b. v. eene hulde aan de prinses van Oranje in zeldzaam en uitheemsch toiletgarnituur, of in diamanten konstig gezet, of van ongemeene waarde, eene hulde, die, zoo men zegt, harer Hoogheid de Gravin Amalia niet ongevallig is, of zoo ik, als hoffelijk cavalier, mij aanbood tresorier en betaalmeester te wezen voor de Koningin van Bohemen zelve, wier financiën, naar de sprake gaat, ietwat in verwarring zijn. Wat dunkt u, zouden dat mij ook hulpmiddelen zijn, om de Prinses Louise te naderen, zonder dat iemand nog van omkooping kon beticht worden?....

Honthorst zuchtte en werd bleek.... — Wat gij daar zegt is zoo waar, Ridder! dat.... het mij uiterst bevreemdt, hoe gij, ondanks dit, nog mijne hulp wenschelijk kunt achten en die noodig hebt?

— Wat zal ik u zeggen? ik heb van mijnen Meester den Kardinaal geleerd, de groote heroïsche middelen niet aan te wenden, dan in den hoogsten nood, en om met zoo weinig mogelijk, zoo veel mogelijk af te doen. — Omkooping van bedienden is een ligt middel, maar een gevaarlijk tevens, en dat ik, om Louise te sparen, liefst vermijden zou; wat nu is eenvoudiger en meer natuurlijk dan de tusschenkomst van een vriend.... een meêwarigen vriend, die in den nood der gelieven toetreedt, hen bewaart zich door uitersten in 't verderf te storten, hen zachtelijk zonder groote schokken of feiten, die te openlijk spreken, tot hun doel voert, in ieder geval voor de vreeselijkste wanhoop veiligt.... en het gelaat van den jongen edelman had onder dit spreken de roerendste uitdrukking aan-

genomen; hij hief zijne wonderschoone oogen smeekend naar den schilder op, en had in 't vuur van 't spreken beide zijne handen omklemd, als wilde hij hem door zulken drang tot toegeven bewegen; maar de houding van Honthorst bleef strak, zijne trekken bedenkelijk en hij antwoordde alleen:

— Ik kan die vriend niet voor u. zijn, Ridder! mogelijk, zoo ik niet tot de Prinses in betrekking stond, zou ik minder bezwaar zien in dit alles, en een beter betrouwen hebben op.... maar nu.... eene leerlinge is aanvertrouwd goed, en....

— Vooral om harentwil mogt gij mij niet weigeren: Louise is op eenen weg, waarvan zij niet kan terugkeeren, zij *moet* vooruit, hare jeugd en mijn hartstogt hebben ons sneller en verder gevoerd, dan het moest, zonder voorkennis en hope; ik heb de geschreven bewijzen harer teêrste minne, wij hebben trouwbeloften gewisseld; voor zulke vermetelheid kan men geene vergiffenis wachten, dan door de eenige daad die ze wettigt. Ik moet Louise raadplegen over de wijze om de bescherming en voorspraak te verkrijgen van een doorluchtig persoon, die van deze zaak aan de Koningin van Bohemen de eerste opening zou geven; ééne vraag heb ik Louise nog te doen, één antwoord te hooren, eer ik met rust en vastheid kan handelen, en die vraag, en dat antwoord zouden gewisseld zijn bij de diergaarde, heden middag, zoo uw onhandelbare leerling zich niet tot hindernis had gesteld; maar gij zult dit ons vergoeden, niet waar, gij zult het? want gij weet nu alles — alles, en een zulke vertrouwde zal toch wel een willige bondgenoot zijn!

— Dat is het ergste, Ridder! dat ik alles weet, riep Honthorst in de hoogste verlegenheid, en mijne beste compositie gaf ik er om, dat ik niets wist, want ik kan u geen bondgenoot zijn, en.... en.... ik weet nog niet of ik vrijheid zal vinden onvoorwaardelijk geheimhouding te beloven.

Snel en heftig liet nu de edelman de handen los, die hij tot hier toe als die eens redders had vastgegrepen, stond op met zekere woestheid, en plaatste zich tegenover Honthorst met eene zoo gansch veranderde uitdrukking van gelaat en houding, dat de schilder, die toch op zoo iets had kunnen verdacht zijn, ontzet ietwat achteruit week.

Felle toorn en bitse dreiging flikkerden uit zijne oogen, terwijl hij sprak met eene mengeling van ironie en bitterheid die onbeschrijfelijk is.

— O, gij gelooft u een wijs en voorzigtig man, en gij gelooft een ander dus onwijs en dus onvoorzigtig, dat hij zijne geheimen in eenen afgrond zou geworpen hebben, zoo hij geene zekerheid had gehad dien te kunnen sluiten! O gij hebt in mij den jammerlijken dwaas kunnen zien, die zijne geheimen uitvent aan eenen vreemde, zonder er even wigtige voor te hebben ingeruild! O, gij gelooft dat het u vrijstaat mij te dienen of niet te dienen naar uw teeder geweten beslist! Ik zeg u: gij kunt niet meer achteruit, gij hebt mij niet meer te weigeren en om het u te bewijzen met één woord: Ik weet alles wat er dezen ochtend is voorgevallen in 't kabinet der Koningin, toen er voorgegeven werd, dat gij aan 't schilderen waart.

Honthorst schrikte geweldig bij die verklaring:

die man in 't bezit van zulke geheimen; hij voelde zich verwonnen, maar nog trachtte hij zijne koelheid te bewaren, en zeide alleen, na zich een weinig beraden te hebben:

— Persoonlijk belangt dat geheim mij niet zooveel, en voor de arme Koningin mogt dat gevaarlijk zijn, zoo een Hollandsch heer er de ontdekker van was, maar een Fransch edelman, die van hare bescherming zijn eigen heil wacht, zàl voorzigtig wezen in 't bewaren van zoo kostbaar een schat....

— Gij zegt wèl! een schat is het voor mij, en ik denk er ook zulke degelijke winste meê te doen.

— Met het geheim der Koningin?

— En met het uwe, zekerlijk!

— Wat het mijne aangaat, Mijnheer de Ridder! de schuld die ik heb aan het gebeurde met den jongen Diedrik, want daarop doelt gij zeker, zal ik belijden en boeten, zoo ik er geene vergiffenis voor erlang, want die zaak drukt mij en moet mij van 't hart; en nu de Prinses van Oranje toch is tusschenbeide gekomen, zal ik haar alles zeggen; morgen ochtend werp ik mij aan hare voeten....

— Jammer maar dat de Prinses zoo even naar den Haag is teruggereden; zij had haast den Prins weêr te zien, en een togtje bij de opkomende maan lokte haar aan.

— En haar gevangene? vroeg Honthorst, die nu zijne klimmende onrust niet langer verbergen kon.

— Is hier teruggebleven, onder mijne bewaring!

— Onder de uwe?

— Ja, door den Landgraaf en Prins Robert had de Prinses de nadere bijzonderheden van onzen strijd

verstaan, en zij achtte mij die vergoeding schuldig.

— Een fraai regt! de eene partij in handen te stellen van de andere, hoe kon dat in de Prinses opkomen?

— Ei! gij vergeet dat de Koningin Maria, uiterst verlegen met de zaak, geene grootere vreeze had, dan dat Diedrik ernstig verhoord zou worden door eenig Hollandsch heer, uit naam en ten overstaan der Prinses, dat de arme jonge man in zulke klem alles zou klappen en uitbrengen, wat zij nog grooter belang had verborgen te houden dan gij en hij, dat ze daarbij, welken schijn ze ook aannam, Diedrik gansch geen kwaad wil, maar het hoogste goed, het zoetste deel dat eene vrouwe te geven heeft, had ze hem welligt in 't heimelijk weggelegd, en zij zelve heeft dus dien uitweg bedacht, misschien wel op raad van eene harer hofdames, Mevrouw de Sourdiac bij voorbeeld. Korts, het werd mij aangezegd, dat *ik* zorgen zou voor de veilige hoede van den jonkman, en, ik bewaar hem, wees er zeker van, hij is mij een kostelijk pand.

De booze Ridder verlustigde zich met de pijnlijke gewaarwordingen van Honthorst, en hij vervolgde met nog meer opzettelijke kwelzucht:

— Maar wij zullen den armen gekerkerde niet van droefenis en eenzaamheid verkwijnen laten; de Koningin en ik, we zullen hem afleiding geven, verstrooijing, gezelschap, het kasteel Honselaarsdijk zal zijn ruime kerker zijn, zijne keten een rooskleurig satijn lint, waarvan de Koningin het eene einde vasthoudt, terwijl eenige zoete hofjuffers daarvan

strikken vlechten, en zoo zal het gaan en blijven, totdat, totdat....

Honthorst wrong de handen in pijnlijke verlegenheid; het zweet parelde hem op het voorhoofd; de strenge harde trekken van den kunstenaar werden door een zigtbaar spel der zenuwen bewogen; — eindelijk barstte hij uit: Ja, ik begrijpe u, totdat de arme jongeling gansch verward is in dit gruwelijk net, en de ligte prooi is geworden van die onedele verlokking, en ik, o mijn God! hoe ik mij de conscientie beladen heb, ik ben van dit alles oorzaak; ik moet dit kind bij den vader verantwoorden!

— Met één toegeven kunt gij hem redden, gij zelf zijt meester van de uitkomst: *beslis* hoe die wezen zal!

— Satanas! riep Honthorst weifelend; maar gij verzoekt mij vergeefs, hervatte hij sterker; de aanvertrouwde kweekelinge geef ik niet prijs om de onzekere kans van Diedriks behoud.

— Gij hebt gelijk: alles wel gewogen, is eene Prinsesse doch van meerder gewigt dan een Amsteldamsche koopmanszoon!

— Gij weet dan ook dit! gij kunt dan ook weten dat ik niet zulke mate houde: de jeugd en onschuld van beiden hebben regt op bescherming, en ik zal ze beschermen, ik zal het, ten koste van alles!

— Begin dan niet met hen in 't zekere verderf te storten door halstarrigen onwil! niemand is beter gezind dan ik omtrent uwen jeugdigen beschermeling, hij heeft zich edelmoedig jegens mij getoond, in het oogenblik zelf van zijn heftigsten toorn, en nog daartoe.... hij heeft mij onwetend eene

groote dienst gedaan.... door hem ben ik meester van de Koningin...

— Maar gij kunt toch het verderf van deze niet ernstig willen?

— Mijn goede Mr. Honthorst! hoe weinig hebt gij mij begrepen! De belangrijke dienst, die de Kardinaal van mij wacht, geldt haar! de ontwerpen, die zij u zoo roekeloos heeft medegedeeld, en die zij begonnen heeft uit te voeren bij briefwisseling, waren mij bekend — ze zijn rijp genoeg om haar te beschuldigen, niet ver genoeg gevorderd om haar te baten, noch zullen ooit de magt hebben om haar te redden; die vrouw moet tot de proportie eener particuliere worden teruggebragt, of zij zal overal, waar zij verschijnt, eene fakkel van twist ontsteken...

— Ik gevoel de waarheid van dit gezegde; maar, ik wil tot die vernedering de hand niet leenen!

— Dat is ook onnoodig, ik alleen ben daartoe bekwaam genoeg, vooral daar zij zelve mij in de hand werkt; maar gij zoudt erger doen dan dit, zoo gij mij door uwe weêrbarstigheid dwongt gebruik te maken tegen haar van alles wat ik weet op dezen oogenblik; daarom doe mijnen wil, en ik lever u Diedrik onverlet in handen, ondanks de Koningin, de Prinses en Mevrouw de Sourdiac.

— Mevrouw de Sourdiac, herhaalde Honthorst verdrietig, moet die er nu ook nog bijkomen?

— Zij is er bij, dat verzeker ik u! gij weet doch van dat miniatuur in een zeker gebedenboek?

— Zeker! o, zeker! maar gij, die gezegd hebt in Lucienne d'Arcy belang te stellen, zult die intrigue toch van haar hoofd helpen afweren?

— Zeker! Lucienne d'Arcy is mij zeer waard, en toch vind ik het niet kwaad, dat Mevrouw de Sourdiac beliefd wordt naar wensch in hare intrigue. Mr. Diedrik heeft het boekje aangenomen van den page, die haar beloofd had, bij gebrek van den vermaarden schilder Honthorst, een zijner jeugdige leerlingen daartoe op te sporen. Het toeval deed hem Diedrik ontmoeten, en deze nam de hagchelijke taak op zich.

— Hij volgde hierin mijn gevoelen; dus kon men verhinderen dat een ander die op zich neemt; maar hij kan natuurlijk de belofte niet volbrengen, al ware dat goed, en haar toorn zal vreesselijk zijn!

— Hij zelf kan het niet, maar hij wacht het van u.

— Van mij! dat ik die arme jonkvrouw in eenigen duisteren afgrond zou helpen stooten?

— Indien iemand hier Lucienne beschermen moet, ben ik het die haar bemin als.... eene zuster, en die Mevrouw de Sourdiac minacht als eene booze intriguante; maar, bij alles wat mij dierbaar is, zweer ik, bij mijne liefde voor Louise van Bohemen, dit kan haar leed noch oneere brengen, en zal alleen uitvallen tot schade en beschaming van Mevrouw de Sourdiac of anderen, die zulke les wel verdiend hebben....

— Ah! gij zint op Mevrouw Fabroni, glimlachte Honthorst!

— Juist, op Mevrouw Fabroni! hernam René, ook glimlagchend, en zie hier nu dat *precieus* bidboekje. Wees zoo goed en vul een der ledige parkementblaadjes met Fabroni's facie, eer wij morgen middag

4 *

zijn! Diedrik vraagt het ook van u; hij wist dat ik u spreken zou, en bidt u nu even dringend te doen, wat hij u voormaals gebeden heeft te laten!

— Mijnheer de Ridder! bad toen Honthorst, die zich aan alle kanten schaak gezet wist en die zijn mat voorzag, voordat ik u antwoorde, bid ik u dit ééne, laat mij drie woorden spreken met mijnen jongen vriend?

— Dat kan niet zijn! gij kunt geene communicatie hebben met Diedrik, vóórdat het miniatuur vervaardigd is, en voordat gij mij de groote wederdienst hebt beloofd, die ik u vrage.

Honthorst bedacht zich eene wijle. — Zal ik hem daarna zien, en vrijelijk spreken?

— Te ligter, daar hij zelf dan in volle vrijheid zal wezen.

— Dat bidde ik van neen! dan is hij mij ontsnapt, eer ik hem vangen kan.

— Nu dan... beter! Zoo haast gij 't miniatuur gereed hebt, al is 't slechts in omtrekken, komt gij tot mij. Gij zult Diedrik spreken, en ik zal hem niet ontslaan vóór gij zelf dat goed acht. Alleen daar het mij toeschijnt, dat uwe reputatie u niet vergunnen zou, ten eerste zulk stukwerk voor 't uwe te erkennen, als hier wordt gevraagd, en ten andere, daar het voor een man van ernst beter is zich niet gemoeid te zien in intriguen van hofdames, zal Diedrik de commissie verrigten bij Mevrouw de Sourdiac!

— Ridder! gij ziet het in als ik zelf: mits Diedrik nog voor allen zijne onbekendheid behoude, verliest hij er niets bij, zoo men hem toedicht, wat hij toch reeds heeft aangenomen te doen. En daar

gij mij gezworen hebt, dat er hem geen kwaad van toe zal komen....

— Zelfs al had ik daarop niet mijn woord gegeven, hoe zou 't kunnen zijn?... Mevrouw de Sourdiac zal nooit durven bekennen, dat zij het portret heeft laten schilderen, veelmin den persoon noemen, door wien dat geschied is.

— Gij hebt gelijk! en daarbij.... Honthorst, na zich bedacht te hebben, hield in wat hij zeggen wilde, en hernam alleen: — Zoo zal ik u ook dienen bij de Prinses Louise op de wijze die gij verlangt; maar zoo ik later reden vind u die dienst te ontzeggen, moet mij dat vrijstaan!

— Geheel en al! hernam de l'Espine kleurend van voldoening, terwijl hij hem het horlogie gaf; maar ik denk niet dat gij na dezen stap dit goede werk zult laten varen.

— En gij waarborgt mij het geheim der Koningin Maria de Medicis?

— Alles wat het gebeurde van dezen morgen tegen haar getuigen kan zal verborgen blijven, als ware het gesproken in de lucht. Zoo waarlijk moge geene biecht mijn laatste stonde verligten!

— Nu, zulken eed *moet* men betrouwen, sprak Honthorst, overtuigd.

— Geef tegelijk de Prinses dit pakket.... het zijn boeken, sprak René.

Honthorst nam het pakket zonder aanmerking aan.

— En waar gij mij dus verpligt, vraagt gij niets voor u zelven, zeide René met eenen gloed van blijdschap in de oogen, niet eens mijne dankbaarheid....

— Och, Ridder! spaar mij uwe dankbaarheid, j weet het, ik dien u alleen uit dwang!

Toch scheen de goede Honthorst trouw te dienen, althans vroeg reeds in den voormiddag van den volgenden dag liet hij zich bij de l'Espine aanmelden, en verkreeg een kort zamenzijn met Diedrik, wien hij het gebedenboek overgaf. Wat er verder tusschen hen voorviel, is voor ons nog een geheim; maar zeker is het, dat Diedrik's kerker geen andere was dan eèn der sierlijke vertrekken, grenzende aan die van den Ridder, en dat hij er zich zoo wèl bevond, dat hij van zijn regt om Honselaarsdijk te verlaten, geen gebruik maakte, ondanks den onwil, dien hij verklaarde tegen de Koningin te hebben opgevat.

Honthorst verliet in den laten namiddag het kasteel, alleen en te paard. De Koningin had hem 's morgens laten aanzeggen, dat zij niet voor 't portret zitten kon. De Jonkvrouw d'Arcy ook had hem even gezien en gebeden, de afgesproken zamenkomst voor haar portret nog een paar dagen te verschuiven. Honthorst stemde het toe met een glimlach, die de arme Lucienne deed verbleeken. Zij begon zich te verbeelden, dat de schilder van haren geheimen tegenzin, om hem haar gebedenboek in handen te geven, de oorzaak ried. Dien ochtend viel er niets bijzonders voor, dan dat de Koningin drukke conferenties had met de Koningin van Bohemen, waarbij de Kolonel Douchant en Mevrouw de Sourdiac tegenwoordig waren, en waarbij de Vicomte Fabroni niet geraadpleegd werd, dat de Prinses

Louise zich, na hare teekenles, afzonderde in een der vertrekken, dat zij niet verliet, dan toen men zich bij de Koningin verzamelde, dat de l'Espine geene poging deed om haar te naderen, en dat zij hem daartoe ook niet aanmoedigde. Was dat afspraak, uiterste voorzigtigheid, of het gevolg van een onderhoud, dat zij met den schilder Honthorst gehad had, nadat hare zusters zich verwijderd hadden? — Wij hebben daarvan nog geene inlichting; 's middags kwamen er voorname heeren uit 's Hage, welke de Koningin bij zich ter maaltijd hield; maar de intrigue, die ons het meeste heeft bezig gehouden, was oogenschijnlijk door dit alles noch gevorderd, noch ontwikkeld, en alle hoofdpersonen bleven in eenen toestand van spanning, waarvan de meeste hunner zich geene rekenschap wisten te geven, hoezeer zij het niet aan vermoedens en gissingen over elkander lieten ontbreken.

IV.

MIJNHEER EN MEVROUW FABRONI.

Des anderen daags begaf zich de Koningin met hare gewone omgeving in de groote ontvangzaal, zoo als hare gewoonte was na het middagmaal, eer zij hare wandeling deed. Ditmaal waren er nu ook sommige Hollandsche heeren dáár; en de Landgraaf van Hessen verzuimde de gelegenheid niet, om zijne hulde te brengen aan de schoone Lucienne, in hope op bevrediging en verzoening, en „*frailty, thy name is woman*," Lucienne deed wel haar best zich eene koele en strenge toehoorderes te toonen, maar zij luisterde toch naar zijne *courtoise propoosten*, want in 't eind, hij was een van die onweêrstaanbare jonge mannen, naar wier woorden eene jonge vrouw luistert, zonder dat zij er aan wil of durft gelooven, ja zelfs al heeft zij de pijnlijke overtuiging, dat zijn doel niet dat ernstige is, waarop zij regt zou heb-

ben. En *luisteren* is reeds eene gevaarlijke zaak; wij weten het van Eva; dat was zeker ook het gevoelen van Monsignor Fabroni, die onder 't spreken met de Hollandsche heeren, ernstige en strenge blikken op haar sloeg, en gansch ontevreden scheen, zonder te weten hoe hij haar die ontevredenheid zou doen opmerken. De l'Espine zag toe, glimlagchend en fluisterend met Mevrouw de Sourdiac, en de Koningin zelve scheen te vergeten, dat zij niet meer het middelpunt was van den geestigen kring. — Mevrouw Fabroni zat op een tabouret in een hoek der zaal, wel op verren afstand, maar toch vlak tegenover Lucienne; in het oog van haren gemaal las zij toorn tegen deze, en zij legde die uit op hare wijze; zij sprak tegen niemand, zij ergerde zich zwijgend, en, zij wachtte.

Daar diende een page den Heere van Heenvliet aan, opperjagermeester van Holland, die verzocht zijne opwachting te mogen maken, om hare Majesteit eene jonge ree aan te bieden, die hij op de jagt had buit gemaakt. De Koningin gaf bevel hem in te leiden.

Onder het gewoel en de afleiding, die zijne binnenkomst gaf, sloop Mevrouw de Sourdiac onbemerkt uit de zaal. Zij vond Diedrik op de plaats, haar door de l'Espine aangewezen, die haar wachtte en het gebedenboek overhandigde; de Markiezin, overgelukkig in de bewustheid het middel in hare hand te hebben, waarvan voor haar zooveel zou afhangen, en waarop zij reeds vooruit had getrotst, dankte Diedrik enkel met een haastig woord, wikkelde het boeksken in haren zakdoek, en keerde ijlings naar de zaal

terug; wel durfde zij het onder deze omringing niet inzien, om zich van het wèlslagen des jeugdigen teekenaars te overtuigen; maar in de zekerheid van het bezit, sloeg zij een snellen blik van haat en zegepraal op Fabroni; daarop bleef zij wachten, totdat aller oogen op den Heere van Heenvliet rustten, en op de heeren van den jagtstoet, die hunne onschuldige prooi aan de voeten der Koningin nederleiden; in dit oogenblik voegde zij zich bij Mevrouw Fabroni.

— Eindelijk! zijt gij daar! riep deze ongeduldig.

— Kon ik eerder, terwijl gij uwe plaats hebt gekozen zoo vlak over de Koningin.... en Lucienne....

— En hebt gij het beloofde?

— Ja, maar gij begrijpt het kostte moeite; ik moest in hare kamer gaan, zonder opgemerkt te worden...

— En zijt gij geslaagd? vroeg Mevrouw Fabroni met gesmoorde stem, en sidderend het „ja" te hooren, dat zij toch had verlangd.

— Volkomen! neem dit, en zij schoof haar het boekje op den schoot, terwijl de Vicomtesse met haren waaijer die beweging dekte.

— Is het dit? vroeg Mevrouw Fabroni verwonderd, wat zal ik daarin vinden?

— Het portret van uw gemaal! ziedaar eene der afleidingen, waarmede zich deze fraaije dame het aanhooren van de mis weet te korten; gij vindt het op een der parkementbladen, die de afscheiding vormen tusschen de litanijen der kerk en de kettersche gezangen! Waardige plaats overzeker voor uwen gemaal! sprak fluisterend de Markiezin.

Mevrouw Fabroni die wel gelooven moest, hoewel zij zich niet van de waarheid kon overtuigen, gaf zulke teekenen van smart en toorn, en wierp zulke vlammende blikken, dan op Mejonkvrouw d'Arcy, dan op haren echtgenoot, dat Mevrouw de Sourdiac, angstig voor eene uitbarsting op ditzelfde oogenblik, die haar als de bewerkster er van zou aanwijzen, haar bad zich te bezitten, en geen opzien te geven in tegenwoordigheid van de Koningin, geheel het hof en bovenal van de Hollandsche heeren; maar ziende, dat de Vicomtesse niet eens luisterde, ging zij van haar weg, en gaf de l'Espine een wenk; deze sprak eenige woorden tot Fabroni, die zeker in de afleiding, door van Heenvliet veroorzaakt, eene gelegenheid vond om zich te verwijderen, dat hem gelukte zonder opgemerkt te worden, behalve door Mejonkvrouw d'Arcy, die veel malen naar hem had opgezien, en door de Vicomtesse, wier gloeijende blikken zich niet afwendden van haren gemaal; ook zoo haast zij hem zag gaan, volgde zij hem met drift, want de verklaring brandde haar op het hart.

Fabroni rigtte zijne haastige schreden naar de gaanderij der schilderijen. Mevrouw Fabroni volgde.

Wat verwonderd voetstappen achter zich te hooren, zag de Vicomte om, en ziende dat het zijne gemalin was, die hem volgde, keerde hij zich om; in plaats van zijnen weg te vervolgen, die waarschijnlijk naar een der vertrekken leidde, ging hij haar eenige schreden te gemoet, en vroeg haar op dien zekeren toon van goedheid, waarachter zich wel-eens eenige verlegenheid verbergt, wat zij wilde?

— Wat ik wil? Monsignor! riep zij heftig, mij

dunkt gij moest het reeds begrepen hebben, ik wil ingelicht zijn van uwe wegen. Ik wil weten waarom gij hier zijt?

Fabroni, die wel verschooning gebruikte voor de zwakheid zijner gemalin, uit goedwilligheid, maar niet uit kleinhartige vreeze voor hare luim, zag wat verwonderd op haar bij dat begin; doch zonder iets van zijne bedaardheid te verliezen, en slechts even de wenkbrâauwen zamentrekkend, antwoordde hij:

— Mij dacht toch gij wist, Mevrouw! dat ik niet gewoon ben ondervraagd te worden, en ik acht uwe heftigheid even bevreemdend als ongepast.

— In waarheid! Mijnheer Fabroni is verwonderd, dat in 't eind eene beleedigde echtgenoote van hare grieven rekenschap komt vragen....

— Mijne goede Vicomtesse! hernam hij met dat zekere geduld, dat nog slechts even eene uitbarsting van eigen ongeduld schijnt te bezweren, gij zult op eenen anderen tijd die grieven in het breede uitmeten en opsommen, ik heb nu niet de gelegenheid ze aan te hooren.

— Ik begrijp dat! gij wacht hier iemand, gij hebt hier iemand afspraak gegeven! riep zij met onstuimige drift, terwijl groote tranen hare fonkelende oogen ontvielen.

— Dat zou kunnen zijn, hernam hij koel, want hij begreep dat afleiden niet meer mogelijk was, en dat er strijd zou moeten wezen, en tegelijk alsof hem iets inviel, liep hij haastig naar de deur bij de schilderij, die wij kennen, haalde bedaard een sleutel uit zijn zak, en sloot die af. Daarop keerde hij zich weêr tot zijne gemalin, kruiste de armen over

de borst, en zag haar zwijgend aan, of hij zeggen wilde: — Zeg nu maar wat u goed dunkt, ik ben tot uwe dienst.

Maar zij eene wijle afgeleid van haar *point de départ*, riep nu in de hoogste verontwaardiging:

— Hoe nu, Monsignor! gij hebt den sleutel van dát vertrek?

— Waarom niet van dát vertrek? vroeg hij koel.

— Deze kamers worden bewoond door de staatjuffers der Koningin, Mijnheer!

— En verder, Mevrouw?

— En een van deze vertrekken wordt gebruikt door Mejonkvrouw d'Arcy!

— Door Mejonkvrouw d'Arcy of door eene andere, wat doet er dat toe? Gij zult u toch herinneren, Mevrouw! dat ik als opperhofmeester van het huis der Koningin, de sleutels moet hebben van alle vertrekken die ik noodig acht!

— En gij acht dat zeker noodig van dat der Jonkvrouwe d'Arcy? hernam zij met schimpende bitterheid.

— Vooral dát, hernam hij rustig, Demoiselle d'Arcy is eene verwante der Koningin, over wie ik voogd ben!

— O! hoe Monsignor dat zegt met nobele fierheid, met rustige waardigheid! bij den naam der Madonna! wie zou hier durven zeggen, dat gij van de voogdijschap gebruik maakt, om....

— Spreek het uit, Mevrouw! verklaar u in 't eind! want die aarzelingen schijnen mij meer beleedigend, dan hetgeen uwe onverklaarbare heftigheid zal hebben uit te spreken! Ik verklaar u intusschen,

dat ik niet zeer lang aan zulke luim zal toegeven!

— Mijne luim! mijne luim! is dat luim? als ik klage, als ik toorne, als ik mij verontwaardig, waar mijn gemaal zijn meesterschap over eene jeugdige weeze gebruikt, om haar tot zijne geliefde te maken!....

— Neen, bij den Hemel! Mevrouw! riep hij nu zonder toorn, gij moet mij zeggen hoe gij tot zulk eene hoogte van dwaasheid zijt geklommen in zoo korten tijd?

— Simpelijk, omdat ik de bewijzen heb van *uwe* dwaasheden! hernam de dame.

— *Tudieu!* gij hebt bewijzen! riep Fabroni, bewijzen, dat er minnehandel zou plaats hebben tusschen Mejonkvrouw d'Arcy en mij! voorwaar dan hebt gij 't ver gebragt! sprak hij glimlagchend.

— Ja, Monsignor! en zulke bewijzen zelfs, die toch een weinig deze opwelling van overmoedigen lust en vrolijkmoedigheid zullen stremmen, als ik ze der Koningin zal getoond hebben.

— Ah zoo! gij wilt ze der Koningin toonen?

— Zonder eenigen twijfel, dat zal ik doen, zoo ge mij niet volle satisfactie geeft!

— Ik zal u eenen raad geven: ga met uwe nieuwstijding naar de Koningin! dergelijke vertelsels zijn onder dames altijd gangbaar, altijd belangwekkend, altijd welkom, hoe onwaarschijnlijk ook; maar haast u, want ik heb geen tijd meer, en ik hoor de karos stilhouden, die mij wacht, ik moet uitrijden!

— Zie dan toch eerst wat gij hier achterlaat, en met welke wapens ik u bestrijden kan, riep zij, hem van verre het gebedenboekje toonende, dat hij wer-

kelijk scheen te herkennen; want hij verbleekte eenigzins en trad een weinig vooruit om zekerheid te hebben. Eene vrouw van dat karakter in het geheim zijner toegevendheid voor Lucienne, scheen hem gevaarlijk.

Zijne gelaatsverandering was haar niet ontgaan; zij hield die voor een onmiskenbaar teeken zijner schuld, en zij vervolgde onbarmhartig haar voordeel.

— Uw uiterlijk zegt het mij, Vicomte! gij herkent dit voor het gebedenboek van Lucienne d'Arcy!

— Het kan wezen....

— Indien gij het *niet* voor zeker houdt, Mijnheer de Vicomte! kan ik het haar toonen en het afvragen in 't bijwezen van het gansche hof!

— Dat is onnoodig, Mevrouw! indien het wezen moet, zou ik zelf mij kunnen vergewissen of het behoort aan mijne pupil.

— Gij weet dus wat dat inhoudt, om het dus te onderkennen, vroeg zij met nadruk.

— Ja, Mevrouw! volkomen! hernam hij, overtuigd dat zij op dit punt te goed was ingelicht, om het haar te verbergen.

— Hoe, Mijnheer! en gij zegt dit zoo kalm, met opgeheven hoofd en zoo stouten blik, en gij krimpt niet zamen onder het wigt van deze schaamte, van deze schuld?

— In tegendeel, Vicomtesse! ik heb bij dat alles de meeste rust, de meeste vrijheid van geweten; want weet dit eene en geloof mij! redenen van het hoogste belang hebben mij bewogen te handelen, als ik gehandeld heb!

— Die redenen zeker mogen van groot gewigt

zijn! en gij noemt ze denkelijk redenen van staatsbelang?

— Juist, Mevrouw! zoo noeme ik ze, in zooverre ten minste de hofstaat van deze ongelukkige Vorstin nog eenigzins in de belangen der staatkunde kan begrepen zijn.

— *Certamente!* ik mogt ze kennen, die vreemde staatsbelangen, die een gehuwd man noodzaken zijne beeldtenis te stellen in het kerkboek eener jonkvrouw! riep zij met bijtenden spot.

— Mevrouw! Mevrouw! sprak hij nu, werkelijk met zekere onrust haar aanziende, heeft dan die noodlottige zwakheid u ten leste het brein verward? Eene beeldtenis! hoe kan daar sprake zijn van de mijne?...

— Ja! houd er u vreemd af! nadat gij verklaard hebt volkomen te weten! uwe beeldtenis, het conterfeitsel van uwe facie vindt zich afgeschetst in deze bladen, en in 't bezit van eene andere dan uwe gade!

— Mevrouw! gij weet niet wat gij zegt, of gij spreekt eene logen! riep hij, nu toch gloeijend van toorn en verontwaardiging.

— Zie! zie dan zelf! en met bevende handen wilde zij het boekje doorbladeren en het hem toonen; maar in de heftigheid harer drift ontgleed het hare trillende vingeren, het viel neder voor Fabroni's voeten. Hij, overtuigd dat zij in deerlijke verwarring was, en niet wist wat zij zeide, en dus ook nog onwetend kon zijn van den wezenlijk verboden inhoud van dat boekje, raapte het schielijk op en stak het bij zich zonder eenige aarzeling.

— Mijnheer! Mijnheer! riep zij in woede, gij ontneemt mij dus het bewijs uwer schuld; gij begrijpt doch dat ik opheldering hebben moet over den vreemden inhoud van dit boeksken?

— Mevrouw de Vicomtesse Fabroni! ik ben uw gemaal, en ik geloof regt te hebben op uwe hoogachting; daarna zeg ik u dit, het moet u genoeg opheldering zijn, zoo ik u zwere, dat ik volkomen bekend ben met hetgeen dit boeksken inhoudt, en dat ik er vrede mede heb. Andere voldoening, andere opheldering kan ik u voor 't oogenblik niet geven, en helaas! ook zelfs niet voor 't vervolg.

— En gij meent dat ik mij daarmede tevreden zal houden?

— Ik vermeene zoo, Mevrouw! want ik ben niet gezind u eene andere te geven, en heb zelfs nu geene woorden meer te spillen, want iedere minuut toevens kan mijn vertrek verhinderen en ik moet gaan! Werkelijk hij ging! maar nu niet langs een geheimzinnigen weg, want hij trad de groote gaanderij door, en weinige oogenblikken daarna hoorde men eene karos rollen. Mevrouw Fabroni zag dien avond haren gemaal niet weêr, en toen de poorten van 't kasteel Honselaarsdijk gesloten waren, en men als gewoonlijk de sleutels wilde brengen aan den Vicomte als opperhofmeester der Koningin, werd het bekend, dat die edelman nog niet in 't kasteel was teruggekomen.

De Markies de Sourdiac nam ditmaal de sleutels in ontvangst.

De Vicomtesse bragt eenen nacht door van wanhoop en radeloosheid, waarvan wij u de beschrijving

onthouden; het was een kamp van magtelooze woede en bitter harteleed; de eerste te pijnlijker, naar mate zij zelve in hare overijlde drift het bewijs uit de handen had gegeven, dat haar tot nieuwe uitbarstingen en nieuwe wraak geregtigde, het andere schrijnde te meer, daar zij eene zekerheid had voor zich zelve, waarin zij nu toch niemand kon doen deelen. Des anderen morgens moest zij zich lucht geven bij de Markiezin de Sourdiac, die haar geene ironie spaarde wegens hare *bonhomie*, om den trouwelooze de getuigenis zijner ontrouw in handen te laten, maar die, uit vreeze dat hare zamenspanning in ijdelen rook verdwijnen mogt, zonder eenige uitwerking te doen, haren brieschenden toorn nog meer wist aan te zetten, tot zij op Lucienne d'Arcy, in de tegenwoordigheid van verscheidene dames en hovelingen, eenen aanval deed, zoo ongepast als wreedaardig, en ten laatste haar uittartte, om als bewijs harer onschuld, het veelbesproken gebedenboek, te toonen. De arme Lucienne had er reeds naar gezocht, toen zij aan het verlangen van Honthorst wilde toegeven, om hare beeldtenis juist daarin te schetsen, maar zij had het niet gevonden, als wij begrijpen; ze was in doodelijke onrust; in hare verlegenheid redde zij zich met eene uitvlugt, die de verdenking kracht gaf, door de boosheid reeds op haar geworpen; zij begreep dat men met dit alles niets bedoelde, dan haar een geheim te ontlokken, dat haar zoo dierbaar was als het leven, en waarbij zij het hoogste heil des levens op het spel dacht; zij stamelde den naam van Fabroni..... bad dat men haar niet verdenken, niet beschuldigen zou, voor-

dat zij dezen, die haar voogd en raadsman was, geraadpleegd zou hebben;.... maar men begrijpt, hoe zeer deze bede de beschuldiging van Mevrouw Fabroni verzwaarde.... en tot verergering van Lucienne's toestand, kwam de Vicomte niet van zijn geheimzinnigen uitstap terug. In den angst haars harten en gedrongen door de anderen, besloot zij toen tot een gewaagden stap.

V.

MARIA DE MEDICIS EN FREDERIK HENDRIK.

Honthorst was in den vroegen ochtend op het huis Honselaarsdijk teruggekomen, en de Koningin zat eenige uren later met rustige en waardige houding onder haren purper-fluweelen troonhemel, en poseërde voor haar portret met een verhelderd en opgewekt gelaat. De schilder ook, zat rustig en welgemoed aan zijnen arbeid, die ditmaal goed vorderde en gelukkig slaagde, als reeds te zien was uit het welgevallig lachje op zijne trekken en uit het glinsteren zijner oogen, zelfs al wierp men geen blik op zijn doek; daarenboven kunnen wij onze lezers geruststellen: hij heeft geenen leerling bij zich, en er was tusschen de Koningin en hem geen woord gewisseld over het voorgevallene; zonder afspraak schenen beide toch overeengekomen te zijn alles te vergeten, of voor 't minst als ongebeurd te nemen;

alles wat hen in de vorige dagen ontrust, geërgerd of tegen elkander over gesteld had, scheen vergeten; ieder van hen besloot het in zich zelven, en scheen er slechts op bedacht zijne ware verhouding tot de andere in 't oog te houden, zonder eene poging om deze van dat terrein af te lokken. De Koningin was heden als voormaals hoffelijk en goed, maar volstrekt niet spraakzaam; zwijgend staarde zij, door de hooge vensterramen heen, nu eens op het frissche watergezigt, dat zich voor haar oog ontwikkelde, hoog geplaatst als zij was, op haren zetel en troon-estrade; dan weêr zag ze strak en peinzend op de prachtig gedrapeerde wanden rondom zich, en meestal scheen zij te vergeten dat zij niet alleen was, dat hare trekken werden nagebootst, en dat zij het gelaat in eene bepaalde plooi moest houden. Dan wendde zij mijmerend de oogen van den schilder weg, en liet den blik vermeiden in de ruimte; dacht zij dan aan die andere ruimte, aan dat grootere water, dat zij welhaast doorklieven moest, en berekende zij de mogelijke kansen eener verbetering van lot aan de overzijde van 't kanaal? Somwijlen bukte zij 't hoofd op de borst en klemde den rozekrans, dien zij gevat hield, vaster in de hand, hetzij onder eenige angstige zorge, hetzij onder stille, maar innige bede; dacht zij dan aan het verledene, of, bad zij voor de toekomst? Honthorst had het u niet kunnen zeggen, en welligt dacht hij zelf daarover niet, bezig met het werktuigelijke van zijne kunst; somtijds eene wijle gekweld door de verstrooijing der Koningin en hare verandering van *pose*, herinnerde hij haar door een zacht woord, of door een eerbiedigen wenk aan de eischen van het oogen-

blik, en gewillig volgzaam schikte zij zich dan weêr naar de begeerte van den kunstenaar, en zeker het was even natuurlijk als vergeeflijk, dat zulke oogenblikken van stilte en gedwongene ruste, bij deze vrouw, neiging tot nadenken opwekten; want weinige vrouwen, weinige vorstinnen zelfs, konden de gedachten laten gaan over een meer woelig en meer afwisselend verleden, noch over een meer verward tegenwoordig, noch over eene meer onzekere toekomst, dan Maria de Medicis, toen de schilder Honthorst op het kasteel Honselaarsdijk bezig was hare beeldtenis af te malen, en met alle regt heeft Vossius, bij 't zien van 't voltooide portret, in poëtischen weemoed uitgeroepen:

Dus toont zich Medicis een Moeder der drie Rijken,
De doren van de nijd verstikt haar leeliebloem.
Al wat Fortuyn aan veel der Grooten ooit deed blijken,
Heeft zij alleen gevoeld. Onzeeker is de roem.
Haar klimmen wort verpoost door zwaare ballingschappen:
De troonen zijn van goud; maar glibberig van trappen.

Het voorkomen dan van den schilder teekende eene wijle bijzondere tevredenheid, terwijl hij met een opmerkzamen blik de fraaije hand der Koningin gadesloeg, die achteloos afhangend een paarlen rozekrans hield gevat; en dan weder neêrzag op zijn doek, dat den fijnen vorm en het teeder koloriet dier hand zoo waar, zoo zuiver, zoo volmaakt teruggaf, dat de kunstenaar zich zelven durfde toejuichen, toen hij opeens tot een pijnlijken en verlegen uitroep gedwongen werd.

— Mevrouw! Mevrouw! dat ik u bidde, sla nu

de handen niet zamen, niet in dit moment, nog vijf minuten geduld, als het wezen kan, laat ik ze even waarnemen.... doch de bede was ijdel, de Koningin hield de handen met eene mengeling van blijdschap en spanning zaâmgevouwen, en sprak alleen, afgebroken in verstrooijing: — Wil vergeven, Meester Honthorst! maar zie, ik geloof daar komt mij vreugd toe; wat gij verdiept in uwen arbeid niet hebt gehoord, trof mij reeds eene wijle; ik heb eene koets hooren rollen door de groote ophaalbrug, ik heb de musketten der schildwachten hooren rinkinken, die hun krijgsmans eerepligt deden; ik krijg vorstelijk bezoek, dat zult gij zien! en daar de Prinses en de Koningin hier zijn geweest, heb ik eene hope, die... hoort gij het nu zelf niet, voetstappen en stemmen weêrklinken in de gaanderij, naderen de voorzaal; anderen zouden niet dus naderen tot dáár, zonder mijn oorlof! dat moet de Prins zijn!

En de Koningin was opgestaan en zoo digt zij kon bij den uitgang van 't vertrek genaderd, om zich zoo spoedig mogelijk te verzekeren van hetgeen zij hoopte; maar zij moest even schielijk ietwat ter zijde gaan: pages traden toe, schoven de zware fluweelen gordijn terug, en de Markies de Sourdiac zelf kwam berigten, dat zijne Hoogheid de Prins van Oranje op het kasteel was aangekomen, zich in de voorzaal bevond en verzocht zonder verder ceremoniëel bij de Koningin te mogen binnentreden.

Men begrijpt met welke vreugd en met welke haast Maria den Markies nu terugzond met een toestemmend antwoord; daarop zich tot Honthorst keerende zeide zij: — Ziet gij wel, Mijnheer! dat ik mij niet te

vergeefs heb verheugd, de Prins! ik wist wel dat ik mij niet had bedrogen!

— Eene zoo groote Koningin als uwe Majesteit bedriegt zich nooit! sprak nu Frederik Hendrik, binnentredende, terwijl hij de pages, die de gordijn voor hem hadden opgehouden, wenkte zich te verwijderen, vooral dan niet, vervolgde hij, met galanterie even de knie buigende, om de hand te kussen, die Maria hem reikte, vooral dan niet, als het in de magt staat van een zoo opregt vriend en dienaar harer Majesteit, als ik, zelf hare verwachtingen en onderstellingen tot zekerheid te maken! Dit gezegd hebbende, boog hij zich op nieuws, en daarop met hoffelijke gratie hare hand nemende, voerde hij haar naar den zetel terug, dien zij verlaten had.

— O! zekerlijk, ik wist wel dat ik mij niet kon vergissen in den edelmoedigen aard van uwe Hoogheid, en dat ik mij van de werkdadige vriendschap van zulken doorluchtigen Prins geene te groote voorstellingen konde maken.

Op dit oogenblik zweefde er iets op het gelaat van den Prins, dat tusschen een donker wolkje en een fijn glimlachje aarzelde; had de Koningin de beteekenis van dat *iets* kunnen vatten, het had haar zeker eene teleurstelling bespaard; maar Frederik Hendrik, met al zijn voorkomen van gulle minzaamheid, was een vorst die zich niet zoo ligt liet doorzien.

Hij scheen nu eerst Honthorst op te merken, die uit bescheidenheid willens was zich in stilte te verwijderen, zonder daartoe een opzettelijk bevel af te wachten.

— Naar ik zie zoude ik eene *séance* storen, die

uwe Majesteit geeft aan onzen braven konstenaar, sprak hij; maar dat moet niet zijn.... ik wil dat hij blijve, en zoo mogelijk voortvare met zijne nobele taak. De blik van den Prins nog meer dan zijn woord, beval Honthorst het blijven, terwijl de Koningin in eene zekere verlegenheid antwoordde....

— Ik meende verstaan te hebben, dat het de begeerte uwer Hoogheid was, mij zonder....

— Lastig ceremoniëel een officieus bezoek te brengen, Mevrouw! en zelfs zonder hinderlijke getuigen; als waaronder ik hofluiden versta, die meestal de gewoonte hebben, de simpelste en klaarste woorden der vorsten dubbelzinnig op te vatten, en daaraan bijgedachten te verbinden of wendingen te geven, die geheel vreemd zijn aan de ware intentie; dezulken zijn meer dan overbodig bij het onderhoud, dat ik met uwe Majesteit wenschte te hebben; maar ietwat anders is het, zoo Meester Gerard Honthorst, een waardig zoon van Apelles en een trouw dienaar van mijn huis daartoe, en die bij een helder brein een eerlijk Hollandsch harte paart, hier blijft nu hij eenmaal hier is....

— Ik ook geloove aan de trouw en den ijver van dien heer, voor mijn persoon, hernam Maria met een oog op Honthorst, dat hem van beiden op nieuws de belofte afvroeg; maar hare stem klonk minder opgeruimd dan straks; want behalve de herinneringen die het woord van den Stadhouder bij haar opwekte, vreesde zij uit dien wensch naar een getuige van dit onderhoud, dat hij vermijden wilde juist die onderwerpen te bespreken, waarover zij het meeste belang had hem zelven — hem alleen — te hooren.

— Daarbij, vervolgde de Prins opgeruimd, ik kom geene politiek bespreken; en al ware dat, sommige konstbroeders van den heer Honthorst hebben zich daarmede weleens gemoeid, en met vrij goed geluk; maar ziet ge, Mevrouw! het betreft hier familiezaken, schikkingen tusschen een gastheer en zijne gewenschte en geëerde gast, en onder dat alles, kan het gesprek, zoo ik hope, niet dan zulken loop nemen, dat de trekken uwer Majesteit, de innerlijke satisfactie van haar gemoed uitdrukkende, eenen glans van vergenoeging weêrkaatsen zullen, als voor den schilder, die de eere geniet u te mogen afbeelden, groot voorregt moet zijn om aan te zien, in één woord, ik wil mijn goeden Honthorst het geluk van dit uur niet ontzeggen; het gaat met zijne konst ook al als met de onze: voor ééne goede kans hoe vele kwade, daarbij men veel eers wagen en weinig roems winnen kan!

De Koningin kon niet anders antwoorden, dan toestemmend, en Honthorst gehoorzaamde den ernstigen wenk van den Prins, om zich den schijn te geven, of hij met zijnen arbeid voortging, dat voor hem ook zeker de gemakkelijkste uitweg was, om zijne houding te redden.

Frederik Hendrik had den besten bloeitijd des levens reeds doorgeleefd, hij was in zijn drieënvijftigste jaar, en als wij reeds gehoord hebben, had zijne krachtige heldengestalte zich reeds meer dan eens moeten buigen onder de aanvallen van eenen vijand, waartegen ligchaamssterkte noch magt des geestes hem verdedigen konden; maar den bedwinger van den Bosch, Rijnberk, van Erkelens, den veroveraar van Breda,

van zoo menige vesting en sterkte, behoeven we ons daarom nog niet voor te stellen als een verzwakten grijze; de vele krijgstogten en overwinningen na 1638, die zoowel van zijn fijn beleid als van personelen moed getuigen, zouden ons dan tegenspreken, en zijn geest was nog altijd die des mans, welken door de Staten-Generaal moest gebeden worden, „zich niet altijd op de plek te begeven waar het meeste gevaar was." En had zijne houding al niet meer de volle fierheid en vastheid van den twintigjarigen held, van den veertigjarigen Stadhouder, het hoofd droeg hij toch nog moedig en waardig genoeg, en de kracht van zijn arm was nog onverzwakt, als er vrage was den degen te hanteren of den veldheersstaf te voeren; waren zijne trekken wat verscherpt, waren zijne wangen wat verbleekt en ingevallen, het was toch nog altijd dat goelijk en schrander gelaat, dat door gulle minzaamheid aantrok, terwijl het eerbied afdwong door vastheid en ernst. De levendigheid van zijn oog was nog onverdoofd, en was het nu iets dieper ingezonken, de blik scheen er te fijner om en te meer doordringend, en de glimlach kon zich nog als voormaals plooijen rondom den mond, blijmoedig, hoffelijk of met zekere fijnheid, naar den aard van het gesprek dat eischte, en was het blonde haar gedund en vergrijsd, de achtbaarheid van het voorhoofd werd er door verhoogd. Men begrijpt dat de Prins bij een bezoek aan eene vorstin, dat hij niet bragt officiëel als Stadhouder, zijne krijgsmansrusting niet had aangegord, en mogt zekere vijand hem al tot voorzorg hebben verpligt, het zal eene andere geweest zijn,

dan die van metalen ringkraag en borstplaten, maar veeleer die van eenen mantel met bont gevoerd, dien hij toch reeds had afgelegd in de voorzaal, en van een warm en gemakkelijk gewaad, zoo als het deftig zwart fluweel, dat hij droeg, en waarbij de platte kanten kraag eene goede uitwerking deed, zoowel als de gouden keten met de St. Michiels-orde, en de oranjesluijer, die van den regterschouder tot op de linkerheup hing, en waarvan de roset, met een brillant getooid, tegelijk den degenhanger dekte. Terstond bij het binnenkomen had de Prins den platten vederhoed aan een der pages gegeven; maar de zwarte zijden kalot, die hij nog altijd had opgehouden, en in de laatste jaren zelfs in de kamer droeg, zóo als veel personen van rang en leeftijd nog tot gewoonte bleven houden, nam hij af, zoo haast hij het woord rigtte tot de Koningin.

Als men er over nadenkt, was het toch iets vreemds, iets onnatuurlijks zou men bijna zeggen, de zoon van Louise de Coligny, als gastheer een bezoek brengende aan eene dochter der Medici, eene dochter uit het geslacht van die Katharina, die de Parijsche bloedbruiloft had uitgedacht en helpen uitvoeren; maar de verzoenende gestalte van Hendrik IV was zeker daar aan hare zijde, in de verbeelding van den zoon van Oranje, en in het geslacht der Medici was men aan vreemder zamenvoegingen gewoon; daarbij Oranje's Fransche moeder had haren zoon eene liefde voor haar land, voor hare landgenooten weten in te spreken, die hem later derwaarts lokte, toen zijne akademische opvoeding te Leiden was voltooid, en dat verblijf ten tijde van Hendrik's

regering had zulken invloed gehad op zijne vorming, dat, nog in zijne grijsheid, zijn eerbied voor eene *Fransche* Koningin, iets anders was dan een bloote vorm; maar toch aan die innerlijke voorliefde gaf hij niet meer toe, dan zijne staatswijsheid billijken kon, en er was zeker geene enkele gedachte in zijne ziel, om de goede verstandhouding met den Kardinaal de Richelieu te verbreken in 't belang van hersenschimmige ontwerpen der Koninginne-moeder, zelfs al waren ze minder redeloos geweest, en al hadden ze werkelijk eenige kans gehad op goede uitkomst. Toch weet men dat Frederik Hendrik zelf zijne grieven had tegen Richelieu, ware het alleen om de poging hem van zijn Prinsdom Oranje te onteigenen; maar hij voelde de volstrekte noodzakelijkheid van het bondgenootschap met een rijk, waarvan de tegenwoordige staatkunde zoo geheel in zijnen geest was en in het belang van de Vereenigde Provinciën; een zulken bondgenoot tegen de magt van 't huis van Oostenrijk en deszelfs pretensiën op de Spaansche Nederlanden; een bondgenoot die de Noordsche Protestantsche mogendheden ondersteunde, om den colossus, die 't Midden en Zuiden van Europa omvatte, te omringen als met eene hegge van tegenstanders, en, overtuigd dat niet enkel de kracht der helden het lot der staten besliste, was het vooral van dit bondgenootschap, dat hij een zulken vasten en eervollen vrede hoopte, na de lange worsteling tegen Spanje, waarbij de Nederlanden als vrijmagtige staat werden erkend en ontzien. Men begrijpt het, niet zulke voordeelen en uitzigten zou een Frederik Hendrik roekeloos opofferen aan per-

sonele veete, veelmin aan de ijdele combinatiën eener vrouw, eener slecht beradene ballinge, die zich zelve reeds al het kwaad had gedaan, wat zij kon, en daaruit moeijelijk voor anderen goed zou kunnen scheppen. Bij dit onderhoud dus had de Prins wel vast voorgenomen Maria te doen begrijpen hoe zeer hij vreemd wilde blijven aan hare ontwerpen, zonder haar regtstreeks het verdriet en de vernedering aan te doen van ze af te slaan.

Want Frederik Hendrik wist reeds van de nieuwe luchtkasteelen, die Maria aanving te bouwen; hij had daarvan reeds juister schets en teekening, dan zij zelve hem vooreerst zou getoond hebben, in de onzekerheid, of zij er hem voor winnen kon daaraan mede te werken.

Als wij weten, werd er, meer dan de Koningin gissen kon, uit Frankrijk op haar toegezien, en veel meer dan zij mogelijk achtte was daar reeds van hare ontwerpen ontdekt, en door de correspondentie der staatslieden en gezanten, was dat in Holland doorgeschemerd als bij telegraphische kondschap, waarbij mogelijk de l'Espine de seinen gaf; het spreekt van zelf dat de Prins niet de laatste was, tot wien dit alles doordrong; het waren slechts losse geruchten, die tot allerlei gissingen vrijheid gaven, maar niets bepaalden, en de Prins wilde zekerheid en gansche opening van de plannen zijner gevaarlijke gast, eer hij aan haren wensch voldeed om tot haar te komen; hij was veel te goed veldheer om slag te leveren op een terrein, dat hij niet volkomen kende; een aanval dus van zijne kwaal, waar of voorgewend, kwam hem hier uitnemend te hulp; maar niet

minder groot was zijne voldoening, toen Honthorst, die wij weten dat naar den Haag gereden was, gehoor had gevraagd. De eerlijke schilder kwam niet om Maria de Medicis te verraden, en te minder daar hij zich verbeeldde, dat het kwaad geweerd was, zoo het verzwegen werd; hij had eene andere reden voor zijn verlangen om met Frederik Hendrik te spreken; maar deze was terstond begonnen hem te ondervragen, en zelfs op zulken toon, die den onderdaan geene vrijheid liet om de waarheid te verzwijgen of te verbloemen voor zijnen Vorst. Honthorst ondernam dat ook niet, overtuigd dat Maria in 't eind beter gediend zou zijn met de voorlichting en den raad van een man als de Prins, zelfs waar deze hare ontwerpen afkeurde, dan met eene geheimhouding, waarbij de intrigues van Mevrouw de Sourdiac en de l'Espine haar hoe langer hoe digter omstrikten. Honthorst dan had zuiver gebiecht, en tegelijk, naar hij meende, zijne eigene bezwaren uitgestort op zulke wijze, dat hij er hulp voor wachtte. De Vicomte Fabroni was oorzaak dat de Prins juist aan Honthorst zulke vragen rigtte. Hij had in den Haag een geheim onderhoud gehad met Signor Palotti, een Heer die eenigzins in 't vertrouwen deelde van den Prins, en hij had zijne vreeze, zijne onrust blootgelegd, dat de Koningin bezig was zich nieuwe ongelukken op den hals te halen, door nieuwe verwarringen te stichten; en dat hij den schilder Honthorst en een zeker jong mensch, die voor zijnen leerling doorging, dieper in hare geheimen dacht, dan voor eene Koningin gepast was, en hij, deftige staatsman, wijs en voorzigtig oordeelde.

Het spreekt van zelf, dat Palotti dit den Prins mededeelde, en vandaar dan dat diens ondervraging voor Honthorst een toon van strengheid had, die tegen zijne gewone mildheid streed; maar toch de heuschheid van het afscheid liet Meester Gerard geenen twijfel meer over, of zijne ophelderingen voldoende waren, en hem hadden geregtvaardigd.

Zoo bleef Honthorst dan in de tegenwoordigheid der vorstelijke personen, zonder onrust voor zich zelven, maar toch wat verwonderd dat hij *blijven* moest; maar de omzigtige politiek van Frederik Hendrik had een getuige noodig bij een gesprek, waarvan de inhoud toch niet volstrekt geheim mogt blijven, zonder tot gissingen aanleiding te geven, die gevaarlijker waren dan de waarheid, waarop hij zich had voorbereid, en, was hij reeds door de strenge Contra-Remonstrantsche partij in Holland verdacht om zijne Franschgezindheid, het was zaak voor hem in dit oogenblik, de Katholijke Maria van Frankrijk niet als zijne geheime bondgenoote aangewezen te zien, en de getuigenis van den eerlijken Hollandschen schilder, wiens opregte vaderlandsche zin zoowel gewaardeerd werd als zijn talent, was hier eene meer afdoende, eene meer geldende, dan die van hovelingen, edelen of staatsdienaren, die men omgekocht of verleid kon achten, en Frederik Hendrik wilde niet, dat men in zijne goedheden voor Maria iets anders zien zou dan... goedheid, dan dankbaarheid jegens eene ongelukkige, waaraan hij en 't vaderland vroeger verpligting hadden, en de ridderlijke hoffelijkheid van den gastheer tegenover eene koninklijke gast, niets meer; hij zelf hechtte

niets meer aan de verbindtenis met eene vrouw, die als regente hare politieke beteekenis reeds voor hem verloren had, en aan welker koningschap hij niet meer hechtte, dan waar het de vraag was van dien titel als opschrift tusschen tropheën en eerebogen.

En hoe weinig Maria de Medicis gesticht was over dit voorzigtig afwijzen van haar verlangen, om een gesprek onder vier oogen, zij moest bekennen dat, zoo iemand, deze schilder de minst hinderlijke, en de meest vertrouwde getuige was, en zelfs al ware hij dit laatste niet, het was toch de man, wien zij vrijwillig een deel van hare geheimen had opengelegd, en die dus reeds vooruit wist wat zij te zeggen had.

Het spreekt van zelf, dat de Prins niet al den tijd heeft gezwegen, terwijl wij over hem praatten; maar hij heeft toch geen gebruik gemaakt van den armstoel, dien Honthorst (als de eenige ceremoniemeester) in der haast voor hem had aangeschoven; ondanks het herhaald verzoek der Koningin, was hij blijven staan, zich slechts van tijd tot tijd aan de leuning steunende, zeker omdat hem staande het spreken gemakkelijk viel, of ook wel, omdat hij toch geen plan had lang gezeten te blijven.

De Koningin dan had terstond het woord: familiebetrekkingen, opgevat om er gebruik van te maken in zulken zin als zij het gesprek wilde rigten.

— Laas! helaas! spak zij met eenen diepen zucht, hoe kon uwe Hoogheid meenen, dat daar andere dan droefkreuken op mijn aangezigt zullen komen, als wij van familie spreken.... kan de droeve weduwe van Hendrik IV anders dan met leed en rouwe de naauwste en teêrste banden gedenken? O droef en

duister noodlot! al te wreede Ravaillac, die met ééne daad de wereld beroofde van zooveel grootheid en zooveel deugd!

Hetzij de Prins van Oranje deze exorde een weinig te pathetisch vond om in dien toon in te stemmen en dus het gansch gesprek vol te houden, hetzij hij de Koningin verdacht van zich *à froid* dus op te winden, hij hernam:

— Ja, wat zal ik daartoe zeggen, Mevrouw! overdreven religie-ijver leidt tot bijstere uitsporigheden; maar wil niet al te veel u verdiepen in zoo lang verleden rampen; de vele jaren, die heen geloopen zijn over zulk feit, mogen toch in uw harte de rouwe ietwat linderen; mijne wellieve vrouwe moeder, door eene gelijke ramp getroffen, heeft ook ten laatste verzachting gevonden voor hare weduwlijke smarte.... en stel u toch voor, ware geen stoute booswicht tusschenbeide gekomen, uw Heer zoude toch naar 't gemeen beloop der natuur niet meer konnen leven! hij was immers zoo vele jaren uw oudere, de Koning zaliger! en de wijze, waarop de Prins Maria aanzag, terwijl hij dit zeide, maakte dat zij in verwarring het hoofd moest afwenden, terwijl zij antwoordde:

— Het is dat altijd als ik uwe Hoogheid zie, iets in wijze van zijn in uwe manieren en woorden, of welligt in uwen aard mij mijnen grooten gemaal herinnert.... Lacy! wat dreef mij toch te gelusten naar mijne krooning.... sinds hij voorgevoel had dat de weduwsluijer zich voor mij welhaast zou vasthechten aan dien gouden diadeem.... ik ben de werkster van mijn eigen rampspoed!

Op dit punt gaf de Prins haar in zijn hart volkomen gelijk, maar niet dat zij het was door dat verlangen naar eene krooning, die wel middel, maar toch niet oorzaak was geweest tot Hendrik's jammerlijken dood.

— De mensch wikt, God Almagtig beschikt, hernam hij ernstig; onder zijne bestieringen betaamt het ons het hoofd willig te bukken.... mijne moeder....

— O! zij, zij was min beklagenswaard dan ik; zij stierf rustig in haar vaderland, ik zwerve ballinge; zij wist zich door een stiefzoon geëerd, en zij had een zoon als uwe Hoogheid... terwijl ik, ik... gij hebt het uit de laatste tijdingen verstaan, Prins! wat de mijne mij doet, en hoe hij onverzoenlijk is.

— Ei neen, Mevrouw! ei neen! zijne Majesteit de Koning is niet onverzoenlijk; 't is alleen maar de politiek van 't oogenblik, die hem dwingt, ligt tegen wil en wensch, zich dezen schijn te geven; 't is alleenlijk een kwaad verloop, en een enkele ommezwaai van 't lot of der staatkunde voert u weêr in veilige haven, zoo niet in top van staat.

— Een enkele ommezwaai! voorzeker een zulken wacht ik, den val van den Minister.

— Behoede ons, Koningin! wat ge daar een fel vonnis wijst!... maar geloof mij een groot Minister als Mijnheer de Kardinaal valt niet zoo ligt.

— Richelieu een groot Minister! sprak Maria met zekere minachting, waaronder zij de bitterheid van haren haat trachtte te verbergen, Doorluchtige Prins! gij ook gelooft hierin de faam! gij weet dan niet hoe die man soms zijn tijd spilt! uren lang be-

steedt hij met verzen maken en tragediën op te stellen; Bois-Robert, Racan, Corneille, zijn nevens zijne katten, wier vleijend gestreel hij bemint, zijne liefste gezellen en de ervarene Hollandsche staatsman Grotius is naauwelijks bij hem aangezien.

— Dat zal wel zijne redenen hebben, Mevrouw! en zekerlijk niet voortkomen uit gering besef van de hooge verdiensten des heeren de Groot. Ik ook meen hem naar waarde te schatten, maar toch kan ik hem niet gebruiken.... in mijne dienst....

— Een Armand du Plessis verdedigd door een Heer als de Prins van Oranje! viel Maria in, naauwelijks meer meesteres van hare drift en teleurstelling.

— Ik bidde u, Mevrouw! gun mij eene opmerking, eer ik mijne opinie aan de uwe onderschik; wil luisteren met geduld, want zie, ik doe als de dichter: ik predik met gebogen knien; dus hoor mij zonder spijt: dames in 't gemeen zijn vrij goede opmerksters van der mannen aard en karakter; alleen.... waar het vriendenof vijanden geldt, vergissen zij zich weleens in de proporties, ziende de deugden der eerste in zoo ongelijkbare grootte door 't vergrootglas der teêrheid, en de gebreken der laatste in even dezelfde mate door dat van den afkeer, en in dezen verziet uwe Koninklijke Majesteit zich dus in den Minister van haren zoon, latende haar vermaard doorzigt en roemruchte wijsheid ietwat verschalken door de vijandschap.

— Met al die grootheid van Mijnheer den Kardinaal, zal hij 't gemeene lot der heerschzuchtige staatsdienaren toch niet konnen ontgaan.... hij zal niet altoos staande blijven op zulke hoogte....

— Dat zou mij niet bijster vlijen, sinds ik mijne beste hoop voor onze provinciën gevestigd heb op den duur van 't bewind van dezen staatsman, sprak Frederik Hendrik met zulk eene *naïve bonhomie*, als scheen hij er niets van te begrijpen, welk een slag hij haar toebragt met dat woord. Maar zij kon niet gelooven dat hij het zoo ernstig meende, als hij het sprak, zelve gewoon aan politieke veinzerij, en niet vreemd in die kunst, die door ontkenning van eene geheime zamenstemming, des anderen gansche meening wil uitvorschen, eer hij de zijne geeft, dacht zij geraden te hebben dat Frederik Hendrik alleen dus sprak om tegenspraak uit te lokken, en ten slotte antwoordde zij dus: — Dan moet ik vreezen dat de *beste* hope van uwe Hoogheid op wat wankelen grond rust; want.... men zegt, daar zijn vele ontevredenen in 't koningrijk van mijn zoon op dit moment....

— Eilieve, ontevredenen! Maar, Mevrouw! wie heeft ooit geregeerd, of zal regeren zonder ontevredenen te maken, doch wie acht daarop....

— In dezen zal men er op moeten achten, daaronder zijn de grootste prinsen des rijks....

— O! maar deze weet uwe Majesteit zelve, zijn nooit in ernst gevaarlijk voor het hoogste gezag.... zij twisten te veel onderling.... zij laten zich van de algemeene belangen aftrekken door bijzondere gunsten.... zij strijden eigenlijk om niets dan om voor zich zelve een goeden vrede te maken....

— Maar meent uwe Hoogheid dan, dat het volk van Parijs zich zoo uitnemend beliefd vindt met een Richelieu?

— Uwe Majesteit kan begrijpen, dat er tusschen

het volk van Parijs en mij.... niet wonder veel correspondentie bestaat, zulks ik deszelfs geheime wenschen niet raden kan; alleen zoo ik uit de berigten der gezanten en uit de tijdingen, die onze geleerde heer de Groot naar zijne vrienden herwaarts overzendt, eenigzins oordeelen mag, zou het zijne Majesteit Karel I niet kwalijk bekomen, zoo hij eenen Minister had, die zich dus goed met het volk wist te verstaan, als de Kardinaal.... met het goede volk van Mijnheer uw zoon; — maar ziedaar in trouwe al politiek te over tusschen een gastheer, die gekomen is om naar den welstand en naar het welnemen te vragen van zijne Koninklijke gast.

— Uwe Hoogheid is wel goed; doch ik meende dat ik reeds aanving het uit te spreken?

— Vergeef mijne bottigheid, Mevrouw! ik heb niet begrepen, sprak Oranje goelijk.

— Ik meende doch dat mijn verlangen om uwe Hoogheid mondeling te onderhouden.... over eene zaak van aanbelang, die mij sinds vele dagen bezig houdt....

— O wees gerust, Mevrouw! dat verlangen zal voldaan worden, dat kom ik u berigten.

— Werkelijk! riep Maria verheugd.

— Alleen is het bijna onmogelijk, dat uwe Majesteit naar de tijding, die ik haar kom brengen, vele dagen kan verlangd hebben....

— Nu begrijp ik niet, hernam Maria, ontrust en verwonderd; maar de Prins ging voort zonder dat op te merken:

— Ook zoude het tegen mijn wil zijn geweest en tegen mijn pligt van hoffelijkheid, uwe Majesteit

van een wensch, dus bepaald uitgesproken, eerst vele dagen later de verzekering te brengen dat zij vervuld ware. Maria zag hem aan verstomd van verwondering.

— Ik kom uwer Majesteit aanzeggen, dat de gevraagde schepen voor haren overtogt naar Engeland ter beschikking zijn van mijne Koninklijke Vrouwe en terstond zijn geaccordeerd zonder aarzeling of deliberatie....

Maria begreep volkomen;... maar zij was zoo verslagen over deze uitkomst, over deze haast, dat zij niets wist te antwoorden, dan eenige verwarde betuigingen; zij had naauw durven hopen op zoo gewillige haast, op zoo onbekrompen goedwilligheid, eindigde zij, want, en zij drukte op die volgende woorden met eene zekere klem, want... het waren elf oorlogsschepen, die ik tot mijner dispositie wenschte.

De Prins, overtuigd dat zij hem verstaan had, wilde haar nu toonen, dat hij het werkelijk goed met haar meende en zeide glimlagchend:

— Ik moet in trouwe op nieuws tegen de courtoisie zondigen en uwe Majesteit tot de leer der proportiën verwijzen; nu neemt hare goedheid mijnen goeden wil en mijnen persoonlijken ijver als vergrootglas, waarmeê zij mijne krachten overziet en berekent. Elf oorlogsschepen! als ik die van de Staten aanvroeg, zou men meenen dat ik, als voormaals, eenige onderneming tegen Rochelle wilde steunen... of ten behoeve van mijnen bondgenoot van Frankrijk eene invasie in Engeland bedoelde. Elf oorlogsschepen! het past den rang uwer Majesteit ze te eischen, het past mij zonder overweging toe te staan wat zij begeert,

maar of 't mijnen Heeren de Staten zal passen te leveren.... dat is een andere vraag, die ik in dezen liefst niet ter kamer zou willen brengen.

— Maar heeft uwe Hoogheid als Admiraal dan niet de beschikking over de gansche zeemagt?

— Het is altijd moeijelijk in eene Republiek als deze vast te stellen, waarover men niet en waarover men al beschikking heeft, zeide de Prins met zijn zonderling glimlachje; alleen is dit waar, dat ik uwer Majesteit in overweging zou geven, of zij in de gegeven omstandigheden dien overtogt wel op zulke pompeuse en gewag makende wijze zoude doen?

— Dat zou in Holland afkeuring vinden, meent uwe Hoogheid?

— Uwe Majesteit heeft, naar ik hope, kunnen opmerken, dat men in Holland zich geenszins van uiterlijke pligtbewijzen mijdt jegens de Vorstelijke bezoekster;... maar 't is hier de vraag om in Engeland aan te komen, en uwe Majesteit, daar nog vreemd wezende en onbekend met den volksaard, kan zeer ligt op die wijze moeijelijkheid ondervinden; de Engelsche natie is ietwat in spanning, zegt men.

De Koningin ontstelde heftig.

— Ik begrijp, ik begrijp! stamelde zij. Spreek, Doorluchtige Heer! is u dat door den Koning vermeld?

— Blijf rustig, Mevrouw! en ontstel u niet, ik geve 't slechts in overweging bij wijze van vriendenraad....

— Uwe Hoogheid meent, ik zou in stilte derwaarts dienen aan te landen?

— Dus zou ik handelen, in uw geval wezende.

Toen sprak Maria met eene zachte stem en op diepverslagen toon:

— Ik zorge.... uwe Hoogheid! kent zoo goed mijn *geval* als ware zij zelve er in; en overzeker wil ik den raad volgen.... die zij zich zelve zou voortschrijven.... ik onderstelle uwe Hoogheid zal weten, dat ik nog niet volkomene zekerheid heb, in Engeland ontvangen te worden op de wijze, die ik zou wenschen, dat ik nieuwe onderhandelingen zal moeten aanknoopen, of nieuwe tijdingen dien af te wachten, eer ik met volmaakte gerustheid dien togt zou kunnen aanvangen, en zoo had ik hope tijd te winnen met dien eisch, want zekerlijk de uitrusting van elf oorlogsschepen neemt veel tijd.... in dien tijd welligt....

— Betrouw u daar niet op, mijne geëerde Vorstin! dat zou hier van korte hulpe zijn; elf oorlogsschepen kunnen hier gereed zijn op den eersten wenk, en als het niets ware dan dat, zoo moet ik eerlijk zijn, en getuigen ze zijn gereed; maar laat uwe Majesteit zich niet ontstellen, ging hij voort, den doodelijken schrik van Maria bemerkende; zij behoeft hierin nietwes te zien, dan een bewijs van ons respect en gansche gewilligheid tot hare dienst en tevens — hij werd ernstig en legde meer klem op zijne woorden — hieruit bewijs te nemen, hoe zeer men zich in Holland aan de trouw van bondgenootschappen houdt, opdat uwe Majesteit, onze voormalige bondgenoote, rustig op dit punt, zich hier van nu aan over niets hebbe te bekommeren of te occuperen, dan om zich te verlustigen, den geest te ontspannen en zich de hulde, die haar gebragt wordt, te laten welgevallen, bovenal er op te peizen hoe zich haar verblijf *hier*

het meest *rustig* en het meest genoegelijk te maken, zonder zich bij exempel te zeer aan te trekken de groote gebeurtenissen in Europa en Frankrijk, of daaruit voor zich zelve vreeze of hoop te scheppen.

Eene meer duidelijke vertolking van zijnen wil dat de Koningin van staatkundige intrigues zou afzien, die toch vruchteloos zouden zijn, was er uit den mond van den Prins niet te wachten, en voor Maria was er dan ook niets meer noodig; zij had volmaakt goed begrepen, en zij moest zich onderwerpen.

— Uwe Hoogheid gelooft dan dat ik dus doende, meer kans zoude hebben op....

— Luister, Mevrouw!, en de Prins nam hare hand met iets als broederlijke goedheid.

— Zulke toebereidselen voor uwe reize, als ik bedoele, kunnen zonder opzien gereedgehouden worden ter aller uur; maar ook, zonder groot opzien te geven, gereed *blijven liggen*, ware 't weken, tot maanden zelfs, en daar uwe Majesteit nog niet vast bepaald is, *wanneer* zij den togt wenscht te ondernemen, daar men uit Engeland den datum nog niet heeft kunnen opgeven, wanneer uwe Majesteit zou kunnen gewacht worden.... zou haar dat, meene ik, het meest conveniëren.

— O! zeker, zeker! zeide Maria dankbaar, dat de Prins haar op die wijze redde uit de verlegenheid, waarin zij zich zelve gebragt had, toen zij het eerst van hare afreis had gesproken; ik kan dan rustig met mijne dochter van Engeland schikken en overleggen, wat voor mijne komst aldaar nog geregeld moet worden....

— Zoo was mijne intentie, zeide de Prins; maar uwe Majesteit meene doch niet, dat er daarom bij hare afreis ietwat zal ontbreken, hetzij van geriefelijkheden voor haren persoon, hetzij met opzigt tot respect en devotie voor haren rang en kwaliteit; het goede volk van Nederland heeft zich wel tegen tirannen gekeerd, en kan 't jok der slavernij niet dragen; maar het heeft daarom geenszins reverentie of eerbied voor gekroonde hoofden afgelegd, en is altijd gereed daarvan getuigenis te geven door gewillige obedientie aan alle bevelen eener Koningin, welker tegenwoordigheid in deze landen allen met dankbare vreugde vervult.

— Uit daden heb ik dit althans ondervonden, en het zou snoode ondank zijn, ook slechts maar eenigzins te twijfelen aan de sterkste verzekeringen op dit punt.

— Maar sinds nu toch eenmaal het vertrek van uwe Majesteit op het tapijt is gebragt, hoe groot eene grieve te veel haast hierin mij en de Prinses ook zijn zoude, een verlangen, dat uwe Majesteit, toen daar van sprake was, heeft gelieven te uiten, heb ik mij nu gehaast te voldoen, Mevrouw! toen ik sprak van familiezaken, dacht ik eigenlijk een weinigje aan de mijne, en.... mijn wellieven zoon.

— Hoe volgaarne zag ik den minnelijken jongen Prins! zeide Maria verruimd.

— Instantelijk voldoe ik dien wensch, mijn Willem is met mij, hij wacht uw wenk; en de Prins keerde zich naar 't andere vertrek, gaf daar bevel aan een page, die er wachtte, en welhaast opende zich de gordijn op nieuws, en de jonge Prins Willem

van Oranje kwam binnen, met vrolijke haast. Zijn vader vatte hem bij de hand, stelde hem voor aan de Koningin. De jeugdige Erfprins van Oranje was nu in zijn twaalfde jaar; maar hetzij door zijne vorstelijke opvoeding, of eene vroegrijpheid, die haast had eene gestalte te ontwikkelen, die tot een vroeg sterven was voorbestemd, hij was rijzig, slank en ontwikkeld als een zestienjarige; zijne levendige, minnelijke trekken getuigden van geest en goedheid; zijne sprekende oogen fonkelden van eenen glans van moed en levenslust; zijne losse, edele houding, de zachte afwisseling van wit en rood op zijn frisch gelaat; de teedere lenteblos der jeugd op een voorhoofd, nog nooit door wolkjes omneveld, dat zich nog nooit had geplooid onder eene gedachte van diepen ernst; de zijden lokken, die in 't midden vaneen gescheiden, langs den slanken hals neêrgolfden, maakten hem tot eene dier liefelijke en aantrekkelijke figuren, die de aanbeveling van een grooten naam, of van eenen prinsentitel niet noodig hebben, om te behagen en belangstelling te wekken; eene kleeding van wit fluweel, met kersenrood satijn afgezet, en met menigte van kanten en goudgalon gesierd, verhoogde en volmaakte nog den behagelijken indruk van dit voorkomen.

Nadat hij voor de Koningin de knie had gebogen, hief zij hem op en omhelsde hem met iets als moederlijke teederheid, dat niets gemaakts had, en dat ook juist niet enkel hoffelijk vertoon behoefde te zijn. Was zij niet zelve moeder, had ze niet haren Gaston ook liefgehad, en in zulken leeftijd voor zich gezien, welligt in eenig Fransch hofgewaad, die haar

deze kleeding herinnerde, en was dit gedenken alleen niet geschikt haar het hart te openen, hoewel dit vermogen den jongen minnelijken Prins zelven wel was toebetrouwd?

Toen Willem zich nog weêr gebogen had in dank voor de Koninklijke omhelzing, sprak hij met levendigheid.

— Voorwaar! ik ben wel genoegt, dat het uwer Majesteit behaagde mij nu eindelijk toe te laten, want *certein!* zoo wachten nooit jolijselijk is, in eene leêge gaanderij, waar ik niets te doen had, was ik op 't punt ganschelijk patientie te verliezen.

— De oefening in de deugd van geduld was u dan wel nut, en zal u nog veeltijds noodig zijn, mijn zoon! sprak Frederik Hendrik, ietwat ontevreden over den opregten, maar onhoffelijken uitval van den knaap.

— Ik zie niet waarom, Doorluchtige Heer vader?

— Omdat geduld eene kwaliteit is, die prinsen en regeerders der volkeren te allen tijde dient en oorbaar is, zonderling een zulken, wiens beste uitzigt het is eenmaal aan 't hoofd eener republiek te staan, maar; als haar eerste dienaar....

— Uwe Hoogheid zeker heeft goed praten van geduld, als men zoo vaak men wil den degen kan trekken, en zich stellen aan 't hoofd van een leger, of 't beleg rond eene vesting slaan, om zich van uitstel, van afstel der wenschen te verzetten, dan is dat zoo groote konste niet; maar, zoo als ik, zonder een page om meê te schermen, of een minnelijk meisken om meê te schertsen, blijf ik staande houden dat wachten een zwaar lot is, zonderling dan,

als.... men verlangt naar de tegenwoordigheid eener groote vorstinne.

Dat laatste woord maakte in den geest van den zachtmoedigen vader de tegenspraak ietwat goed, en de naïveteit van de geheele bekentenis had reeds de Koningin doen glimlagchen, die toch met zekeren ernst zeide:

— Maar toch, Prins! toch! ge waart daar zamen met de afbeeldsels van de meeste uwer doorluchte voorzaten.... en....

— Maar, Mevrouw! wat zeggen dan die straffe, bedaagde, zwijgende gestalten aan een vrolijkmoedigen Prins; die begeerte heeft zich te vermaken, nadat hij ze eens heeft overzien, beginnen zij te vervelen.

— Zelfs als voortbrengselen van konste en van menschelijk vernuft hadt gij er doch eene wijle onverdroten uwe aandacht aan kunnen wijden! sprak de Prins; en Honthorst wenkende, zeide hij: — Meester Honthorst! gun mijn zoon het huidige gewrocht van uw penseel te bewonderen, dus zal hij achting leeren voor eene konst, die zulke uitkomsten geeft.

— Of ik die niet reeds hadde! riep de jonge man, toespringende op Mr. Honthorst, en al ben ik dan niet bekwaam de konst volmaakt te waarderen, toch weet ik den konstenaar te achten! en kan men ooit minder doen voor die abele geesten, die ons zoo mooi of zoo leelijk als zij willen aan de wereld kunnen vertoonen, en wat mij aangaat, hem de hand biedende, waardste Meester Gerard! zoo gij ooit mij conterfeit, geef mij dan een voorkomen van lust en leven; maar leg mij geene doodsche strakheid op 't gelaat; — daarop zag hij naar het portret op den

ezel, en riep uit, Maria aanziende: Uwe Majesteit moet eene beeldschoone prinsesse zijn geweest in hare jeugd!

Het *geweest* klinkt nooit goed in de ooren eener vrouw, vorstin of niet, al is zij vrij wel digt de zestig genaderd; maar aan een' twaalfjarigen Prins kon de Koningin, die zijne grootmoeder worden wilde, dat woord vergeven; ook sprak zij met goedwillige gevalligheid:

— Men zegt zóó! toen ik in Frankrijk kwam als de bruid van Koning Hendrik, mijnen Heere zaliger, waren er niet vele jonkvrouwen in Frankrijk noch in Toskanen, die met mij geleken konden worden in fijn rood en zuiver wit.

Dit is toch een voordeel van het *geweest* voor de dames, dat zij er van spreken kunnen zoo goed als zij willen, zonder van te groote ijdelheid blijke te geven.

— Het mogt niet minder! de Koningin der Leliën! sprak de oude Prins hoffelijk, en Willem riep:

— Voorwaar! hij was wel gelukkig, die Koning Hendrik, zulk een rijk en zulk eene bruid!

Maria glimlachte: — Gij ziet het, Prins! sprak zij tot den Stadhouder, het wordt tijd dat wij er aan denken onzen jongen Prins eene bruid aan de zijde te geven!

— Dat zou mij wel conveniëren, Mevrouw! antwoordde Willem; zoo er nu nog slechts zulke ongelijkbare schoonheden gevonden worden onder de Prinsessen van mijnen leeftijd....

— Misschien, wie weet.... in Engeland, sprak de Koningin lagchend.

— O! mijn Heer! gun mij spoedig eenen keer

naar Engeland te doen, om mij hiervan te vergewissen! hernam de gulgaauwe knaap met levendigheid, en daarop vleijend de Koningin naderend, hervatte hij op smeekenden toon:

— Ik bid uwe Majesteit, die men zegt dat in die zaken abele scheidsvrouw is, voor mij de mooiste Prinsesse van 't gansche hof uit te kiezen; met eene leelijke vrouw zou ik niet konnen leven.

— Goed, mijn jonge Prins! goed! sprak de Koningin goelijk lagchend, ik zal dan ter eeniger tijd maar eens de rol van goede *fée* op mij nemen, en heenreizen om voor u zulke Prinsesse te tooveren en te bewaren, tot gij tot den leeftijd zijt gekomen waarop Prinsen hijliken; maar gij hebt nog eerst wel den tijd bij uwen grooten vader de krijgskunst te leeren!

De Prinses, die men *toen* voor hem bestemde, was zes jaar oud!

— Dat kan zamengaan; ik voor mij geloof, dat de dapperste held ook de hoffelijkste bruigom zal zijn!

De Stadhouder glimlachte, en sprak: — Luister, Mevrouw! het ongeduld van dezen kleinen kwant wil bevredigd zijn, en ik denk hem niet te laten wachten, tot hij de volmaakte konst des oorlogs heeft kunnen aanleeren, vooral daar de Staten op pais zinnen en mij er althans toe noodzaken zullen, zoo zij geen betere oorlogssubsidiën toestaan.... Maar met de afreize van uwe Majesteit heeft het nog geene haast, want....

Maar opeens zweeg de Prins, en de man, die in zooveel veldtogten de aandoening der vreeze niet had leeren kennen, veranderde van gelaat als iemand

die schrikt. De Koningin scheen dezelfde gewaarwording met hem te ondervinden, in hoogere mate echter en met iets als toorn vermengd, terwijl de jonge Prins intusschen glimlagchend en blozend de oogen wijder opende, en niets van de sensaties der beide rijperen van jaren scheen te begrijpen. Het was dan ook in eigenlijken zin niets schrikwekkends, dat men te zien kreeg, maar veeleer iets aantrekkelijks. Op den achtergrond van 't vertrek, dat men zich herinneren zal *en rotonde* te zijn gebouwd, tegenover den zetel der Koningin, opende zich een der vakken, dat eene deur was, die uitzigt gaf in eene prachtige zaal, bij afwisseling met spiegels en geschilderde tafereelen prijkende. Die zaal werd zelden gebruikt door de Koningin, en vreemd was het dus reeds, dat die deur van buiten driftig werd opengemaakt, — maar nog vreemder, toen die openbleef, dat Lucienne d'Arcy die haastig binnenstormde in heftigen hartstogt, en gevolgd door Mevrouwen Fabroni, de Sourdiac, den Ridder de l'Espine en andere hovelingen en dames, die intusschen alle in de groote zaal bleven, terwijl Lucienne alleen vooruit liep tot bij den zetel der Koningin, daar aan hare voeten nederviel en uitriep:

— Mevrouwe! doe mij regt!... Daarop eerst den Prins bemerkende, werd zij doodsbleek van gloeijend rood, als zij was onder de heftige aandoeningen die haar het bloed naar het hoofd hadden gedreven, en stamelde eenige onhoorbare woorden die om verschooning baden, doch waarnaar niemand luisterde, en men begrijpt ook dat voor twee vorstelijke personen als Frederik Hendrik en Maria de Medicis, gewoon

de afzondering, waarin zij zich terugtrokken, door de strengste etiquette geëerbiedigd te zien, zulk een vergrijp tegen alle vormen wel geschikt was eene bevreemding te veroorzaken, die iets van schrik had, maar waarin spijt en ergernis de bovenhand hadden over de stoornis in een gesprek, waarmede ieder van hen zijn eigen doel had; ook getuigde de wijze waarop de Koningin hare gunstelinge ontving, van hare ontevredenheid.

— Welnu, Mejonkvrouw! wat beteekent dat, wat drijft u zulk een opzien te wekken in een oogenblik als dit?....

— Anderen drijven mij, Mevrouw! en ik had geene keuze dan aan de voeten van uwe Majesteit bescherming te zoeken, of onder de snoodste, de ongerijmdste aantijging het hoofd te buigen als eene schuldige!

— Maar kost ge dan niet wachten tot mijn onderhoud met zijne Doorluchtige Hoogheid van Oranje was afgeloopen. Mij dunkt ge kost doch zijn verwittigd, dat ik niet gestoord wilde wezen?...

— Mijne genadige meesteres! vergeef mij, daarvan wist ik niets, konde ik niets weten.

— Dat is waar! sprak de Prins nader tredende, ik had mijn gevolg teruggezonden; maar ik kon geene bevelen geven in den naam der Koningin.... aan de personen van haar huis.

— Toch moet gij gehoord hebben dat zijne Doorluchtige Hoogheid hier was, en gij beleedigt den Prins met deze stoornis!

— O! hernam Frederik Hendrik goedig en reeds weêr zijne opwelling van onwil meester, laat dat niet

ter bezwaarnis zijn van deze arme jonkvrouw, die zeker niet om geringe oorzaak de bescherming van uwer Majesteits nabijheid komt zoeken; en zeker ware het aan hem geweest, Lucienne op te rigten en de gevraagde hulp toe te zeggen, de nobele Stadhouder zou haar niet dus koel en strak hebben aangezien, als Maria de Medicis deed, terwijl zij Demoiselle d'Arcy daar aan hare voeten liet liggen als eene smeekende, zonder haar het woord te zeggen, dat haar vrijheid gaf tot spreken en hoop op verhooring.

Maar Lucienne, die toch uit zich zelve hare ootmoedige houding niet verlaten kon, trachtte zich te regtvaardigen.

— Zijne Hoogheid moge mij vergeven! ik kon van die tegenwoordigheid niet weten, en ik meende hare Majesteit alleen te vinden met den schilder.... ik wist wel dat er dan voor anderen geen gehoor was; maar voor mij... voor mij... dacht ik... hoopte ik....

— Ja, gij hebt gelijk, onze gunst schonk u voorregten, hernam de Koningin; maar is dit eene reden om ze dus te misbruiken?....

— Ik moest die ditmaal gebruiken, mijne gebiedster! want als ik herhaal, ik word gedreven, ik vreeze men heeft mij snoode strikken gespannen....

— Daarin de *onschuld* toch niet verstrikt kan worden.... sprak nu Mevrouw Fabroni, die tot in de opening der deur was gevolgd, maar toch zonder verlof der Koningin den voet niet over den drempel durfde zetten.

— Mevrouw Fabroni heeft gelijk, sprak Maria,

nog altijd streng. Waarvan beschuldigt men u, Lucienne? regtvaardig u; daar zijne Hoogheid toch de stoornis vergeeft.... zal ik u hooren, want zij zag wel, dat dit nog de kortste wijze zou zijn om de zaak af te doen, en nu eerst wenkte zij Lucienne op te staan.

— Dit is mijn hoogste wensch, het eenige wat ik vraag, Mevrouw! hernam Lucienne ook wat fier en koel tegenover de strakke koelheid harer Vorstin; het betreft geene gunst, het betreft mijn regt, want ik ben onschuldig. En toen rigtte zij zich op, zonder te bemerken dat de jonge Willem van Oranje toegeschoten was en haar hiertoe hoffelijk zijne hand wilde reiken.

— Wie kan anders wachten van zulk eene engelschoone jonkvrouw! riep de kleine Prins, terwijl hij, nevens haar staande, Lucienne met verrukking aanzag. En in waarheid, men kon rijper oordeel hebben dan hij, en met kalmer beschouwing op haar zien, dan van den vurigen knaap kon gewacht worden, en nog door Lucienne's uiterlijk dus getroffen zijn, dat men slechts het goede van haar denken kon, en iedere beschuldiging, die op haar viel, al vooruit terugwees.

En hier treft mij het verwijt mijner lezeressen, ze weten nog niet hoe Lucienne d'Arcy er eigenlijk uitziet, ze ontvingen nog geene persoonsbeschrijving van deze schoone, en 't is nog wel onze heldin! in zooverre ten minste de figuur, om wie zich de liefdesintrigues groeperen, de heldin van eene historische schets kan genoemd worden. Maar wij hadden daarmede ons klein geheim, en dit vooruitgezet, dat

nooit een lezer zich een jong meisje in een roman als leelijk voorstelt, ten zij op bijzonder verzoek en aanwijzing van den auteur, is het zooveel schade niet dat het beeld ietwat in 't ongewisse is gebleven; ieder mogt het dus vrij de trekken geven van zijn ideaal. En idealisch voorwaar was de schoonheid der Fransche jonkvrouw. Toen zij zich ophief, was er een traan van verontwaardiging in het diepe blaauwe oog, de fijne leliewitte tint van 't gelaat gekleurd door het levendig rood van 't gekrenkt gevoel, den slanken hals met wat fierheid opheffende, terwijl bij het oprijzen de teêre buigzame gestalte zich toonde in volle bevalligheid. Het kleed, dat zoo schoone leest omgaf, was gekozen met keurigen smaak; het was van bleekgroen satijn, met een zilverwitten weerschijn, die over iedere plooi, over iedere golving als een lichtgloed heenwierp; voor 't overige droeg zij geene sieraden dan zwarte kanten, die hare lelieblanke tint goed deden uitkomen, en vooral waar zij de wijde mouwen omgaven, die even beneden den elleboog opgestrikt waren met afhangende groene strikken, en dus de kanten op den ontblooten arm deden neêrvallen, eene ongemeen schoone uitwerking hadden. Een enkele juweelen haak, die de keurs sloot, een paar peerlen oorbaggen, die wij kennen, en in 't zacht zijden haar, dat met sierlijke lokken ietwat over 't voorhoofd hing, en slechts gedeeltelijk van achteren was opgestrikt, was een hulsel van zwarte kant, door een paar juweelen spangen vastgezet. Maar sieraden had zij ook niet noodig, om als eene Koningin der bevalligheid te prijken, zoo iets edels en liefelijks lag er op hare trekken, dat men niet wist wat meer te be-

wonderen, die zachte vereeniging van onschuld en eenvoud, of van schranderheid en waardige fierheid; zeker was het dit, wat den jongen Prins Willem den uitroep op de lippen bragt, dien hij rigtte tot de Koningin:

— Mij dunkt, Mevrouw! dus vorstelijk schoon en minnelijk moet gij ook zijn geweest op den leeftijd van deze jonkvrouw.

Maria de Medicis was zoo weinig op zulk eene aanmerking voorbereid, dat zij verbleekte en geheel in verwarring geraakte, en slechts met eenige moeite uitbragt:

— Gij vindt gelijkenis tusschen ons, niet waar, mijn Prins? en 't is niet vreemd.... Demoiselle d'Arcy is mijne verwante door..... hare moeder....

De verwantschap verklaarde de gelijkenis niet precies, want zij kwam voort uit het huis van Navarre, de Vrouwe d'Arcy was van zich zelve Gravin van Bearn; toch was de gelijkenis sprekend, altijd met het onderscheid van jeugd en ouderdom; slechts was Lucienne's haar zacht kastanjebruin, terwijl dat van de Koningin nog (hetzij dan ten gevolge van kunst, want men droeg pruiken, door zwarte fluweelen haarstrikken of hulsels kunstig vastgehecht) in fijne goudblonde lokken over haar voorhoofd hing, en terwijl de Koningin zwaar geteekende eenigzins opgetrokken wenkbraauwen had, die de weifelachtige uitdrukking harer oogen niet verzachtten, waren die van Lucienne naauw merkbaar, uiterst fijn en zacht blond, en lieten de volle zachtheid aan hare donkerblaauwe oogen; maar de uitdrukking van gelaat, van trekken, de mond, de

fijne lippen, alles was van zonderlinge gelijkheid, die den scherpen blik van den vorstenlijken knaap had getroffen, zoowel als van menig ouder heer; alleen de laatsten door rijper oordeel en meer bedachtzaamheid geraden, zwegen en de eerste in zijne kinderlijke loszinnigheid sprak het uit. Maar het bespreken van dit onderwerp scheen de Koningin zeer weinig aangenaam; vergelijkingen zijn altijd hatelijk en dan nog die met eene twintigjarige, die de zestigjarige moeijelijk met voordeel kan doorstaan, en men begrijpt dus dat Maria liever tot de orde riep, als men in de Kamer zeggen zou, en de vraag herhaalde: wat Lucienne eigenlijk van haar wilde?

— Dit, mijne gebiedster! Ik mis een voorwerp van groote waarde, dat men mij met eenig boos en geheimzinnig doel moet hebben ontvreemd!

— Eene ontvreemding in mijn huis, aan eene dame van 't gevolg mijner Koninklijke gast? riep de Prins, voorwaar dat zal niet zacht gestraft worden zoo de dader uitvindbaar is!

— Dat zal wel niet moeijelijk zijn, Doorluchtige Vorst! want.... het is zeker een persoon van rang.... en....

— Lucienne! Lucienne! riep de Koningin, hoe spreekt ge dus onvoorzigtig eene beschuldiging! iemand van kwaliteit zou u zaken van groote waarde ontvreemd hebben. Gij beleedigt met dit gezegde alle voorname personaadjen van mijn hof.

— Lacy, Mevrouw! het heeft alleen waarde voor mij, want het was mij een hoog en heilig pand der teêrste liefde.... mijn kerkboek, een geschenk van mijne moeder....

— Van uwe moeder! herhaalde de Koningin op zonderlingen toon.

— Dat zij mij gaf op haar sterfbed, ja, uwe Majesteit! en juist daarom, omdat het voor niemand waarde heeft dan voor mij, vrees ik dat het mij met eenige booze intentie zal ontnomen zijn.

— Maar waar gij dus de intentiën gist, zult ge, achte ik, doch wel eenige verdenking hebben tegen een bepaald persoon? sprak de Prins.

— Ja, uwe Hoogheid! die heb ik en.... op Mevrouw Fabroni!

— Op Mevrouw Fabroni! riep de Koningin in de uiterste verbazing, maar hoe kan dat wezen.... hoe kan het in u opkomen, arm kind! anders dan in eene vlaag van ijlhoofdige drift, om deze, juist deze, te verdenken van booze intentiën tegen u?

— Omdat zij zelve zich door vlagen van ijlhoofdige passie laat regeren, en in eene daarvan geeft zij.... zich toe in eene opvatting tegen mij.... die.... de grofste ongerijmdheid.... ik.... ik kan het niet uitspreken voor uwe Majesteit, het hoofd duizelt mij! vergiffenis!... en het arme kind, blozende van schaamte en verontwaardiging onder de gedachte aan de verdenking die op haar rustte, bedekte zich het gelaat met de beide handen en begon luide te schreijen.

Toen rigtte de Koningin zich tot Mevrouw Fabroni, die, als men denken kan, met brandend ongeduld en onder de heftigste en strijdigste gewaarwordingen toehoorster en toeschouwster was geweest, doch die in de zekerheid harer zegepraal kracht had gevonden om zich te bedwingen, totdat de Koningin haar het regt gaf te spreken; maar nu ook gaf

zij geheel de bitterheid van haar harte lucht, en op de vraag van Maria:

— Maar, Mevrouw de Vicomtesse! spreek gij het dan uit, waarvan beschuldigt u de Jonkvrouw d'Arcy, waarvan verdenkt gij haar? riep zij luide en scherp.

— Ik verdenk Mejonkvrouw d'Arcy niet, Mevrouw! ik heb zekerheid van har schuld, en datgene, waarvan zij mij beschuldigt, zoo ik het gepleegd had, het ware niets geweest dan een oefenen van mijn goed regt....

— Maar ziedaar nog weêr niets bepaalds, sprak Maria verdrietig, en zijne Hoogheid gaat bij dit alles het geduld verliezen! ..

— Volstrekt niet, Mevrouw! in tegendeel dit alles spant zeer ernstig mijne aandacht, en al ware dit niet, zou ik u hinderlijk zijn, waar gij regt hebt te doen?...

Zoodra Mevrouw de Fabroni nader bij de Koningin was geroepen, hadden zich Mevrouw de Sourdiac en de Ridder de l'Espine, die zich met andere vrouwen en hovelingen in de aangrenzende zaal bevonden, nader bij de openstaande deur begeven, alle natuurlijk met één hoofddoel, dat om goed te verstaan wat er gezegd werd, en goed te zien wat er voorviel, maar de Markiezin en de Ridder met zeer uiteenloopende plannen; de eerste om zooveel mogelijk zich zelve te waarborgen, terwijl zij, waar het zijn kon, nog wat meer gloed hoopte te geven aan de uitbarsting; de andere om in ieder geval gereed te zijn tot Lucienne's hulp, zoo zij die behoeven mogt.

— Wees nu zoo goed en verklaar u duidelijk, Vicomtesse! sprak de Koningin; hebt gij dat gebedenboek werkelijk aan Lucienne d'Arcy ontnomen, en met welk regt, met welk oogmerk?

— Ontnomen heb ik het niet; maar toen het door eene toevallige omstandigheid in mijne handen viel, heb ik het behouden....

— Daartoe hadt gij geen regt, Mevrouw! gansch geen regt, viel Lucienne in, zelfs niet als de gemalin van mijn voogd.

— Niet als zoodanig, maar wel als de beleedigde echtgenoot, die het geoorloofd was, zich te verzekeren van de bewijzen eener schuldige verstandhouding tusschen haren gemaal en.... eene verleidster!

— Uwe Majesteit hoort het nu zelve, sprak Lucienne; die ergerlijke aantijging neemt zij niet terug, zelfs niet voor uwe ooren....

— Kon ik beter bewijs geven voor de waarheid daarvan?

— Toch moet ik dit nog meer handtastelijk hebben, om aan zulken gruwel te kunnen gelooven van twee personen, die ik beiden mijne achting geve, sprak Maria koel; dat gebedenboekje zou de bewijzen inhouden eener oneerlijke betrekking tusschen Mr. Fabroni en zijne pupil?

— Zoo zweer ik u! ja, Mevrouw! en zoo dit woord niet genoeg is, laat Mejonkvrouw d'Arcy zelve zeggen, waarom zij het verlies er af dus bitterlijk betreurt, en waarom het haar dus in jammerlijke onrust brengt....

— Lucienne! zeg mij dat, sprak de Koningin met goedheid tot deze, want zij kon niet gelooven

aan de ongehoorde schuld waarvan het jonge meisje werd betigt.

— Ik kan niet, Mevrouw! ik mag niet, al moet men mij ter dood toe beleedigen... niet zonder toestemming van den Vicomte durf ik het uitspreken.

— Uwe Majesteit hoort het nu zelve! sprak Mevrouw Fabroni triomferend.

— Dat is in trouwe allerzonderlingst, sprak de Prins bedenkelijk, en dat kan de verklaring nu nog eene gansche wijle ophouden, want die heer, als ik meene, bevindt zich in den Haag.

Honthorst, die, als men denken kan, dit gansche tooneel met de innigste belangstelling had gadegeslagen was zachtkens achter den stoel der Koningin genaderd, en zich naar haar heenbuigende, zooveel de eerbied het slechts veroorloofde, sprak hij haastig en zacht:

— Naar mijn simpel verstand, was hier snel een goed einde te maken.

— En hoe toch? vroeg Maria op denzelfden toon.

— Zoo uwe Majesteit Mevrouw Fabroni beval, dat bewuste boeksken voor te brengen; bij onderzoek zou instantelijk blijken wat er van de betigting waar was....

— Die raad is goed, antwoordde Maria, en terstond drukte zij dit verlangen uit aan de Vicomtesse, die antwoordde:

— De eisch van uwe Majesteit is regtmatig, en ik zou niets vuriger wenschen, dan die getuigenis nevens mijne aanklagte over te leggen, alleen.... Mijnheer Fabroni heeft het mij ontnomen, toen ik het hem toonde onder een billijk verwijt, en hij is

er meê weggereden, en zeker zal hij wel zorgen het te vernietigen of te versteken om deze schuldige te redden! en daarbij hij is nog niet terug, en in mijn gemoed rijst de ongeruste vrage op.... zal hij terugkeeren?...

— Laat die onrust varen, nobele Dame! zoo 't anders waar is dat gij die werkelijk voedt.

De persoon die binnentrad, terwijl hij deze woorden sprak, had zeker beter dan iemand regt om zoo te spreken, want het was Monsignor Fabroni zelf. Hij droeg op zijne kleederen en in zijn voorkomen al de sporen van een snellen rid, en zijn binnenkomen zelf getuigde van de overhaasting van iemand die alle vormen vergeet, omdat hij vrees heeft te laat te komen, ook zijne woorden; want verder het vertrek intredende, en na even rondgezien te hebben, groette hij den Prins eerbiedig, en daarop de Koningin meer genaderd, bragt hij haar de gewone hulde van eene kniebuiging, terwijl hij zeide:

— Vergeef mij dit onverwacht binnendringen, mijne genadige gebiedster! maar als een man in den snelsten galop is komen aanrijden uit vreeze van zijn doel te missen, kan de onrust, toch nog te laat te komen, zoo magtig de overhand op hem hebben, dat hij de costumen der hofetiquette en de uiterlijkheden van den eerbied daaronder verzaakt, al heerscht die laatste niet min in zijn gemoed. Ik wist zijne Hoogheid met uwe Majesteit in een gewigtig onderhoud zamen; maar dat mogt mij niet verhinderen storend binnen te treden, daar ik voor hooge belangen de allergrootste schade duchtte van eene korte wijle

te laat. Zijne Hoogheid ook vergeve mij dit rouw en ongepast inkomen!...

— Zoo weinig ongepast, hernam Frederik Hendrik, dat wij allen zoo als we hier zijn met onverduldige wenschen uwe komst verlangden, schoon niet durfden wachten.

— En naar ik zie is mijne gemalin onder hen, die deze verwachting niet hadden? vroeg de Vicomte scherp op deze ziende.

— Doe haar echter niet het ongelijk te gelooven, dat zij het niet wenschte, sprak Maria verschoonend tot den Vicomte.

De Vicomte antwoordde hierop niets, maar wendde zich tot de Koningin met eene diepe buiging en zeide: — Zou uwe Majesteit de goedheid willen hebben mij in te lichten waarvan sprake is?....

— Mijnheer de Vicomte! ik verklare u zelve, ik begrijp het slechts ten halve, begon de Koningin verlegen, hoe ze den ernsthaften staatsman de dwaze beschuldiging zou mededeelen die zijne gade goedvond op hem te werpen.

— Vergun mij dan het uit te drukken, sprak de Prins, het woord nemende. — Mijnheer Fabroni! we hebben hier binnenlandschen oorlog. 't Is niet precies de geschiedenis van den Trooischen krijg, maar daar is toch ietwat eene Helena in gemoeid, en hoe vreemd u ook die rol passen moge, daar gaat sprake van u als zoudt gij zoo ietwat een Paris zijn!

Fabroni's ernsthaftig gelaat vertrok zich even tot eenen lustigen glimlach, bewijs van zoo zuiver geweten, van zoo kalm gemoed, dat die de felste jaloezij rust had moeten geven, zoo die rampzalige

hartstogt zich zelven ruste gunnen wilde, of aan zulke bewijzen geloofde, glimlach, die zich tegelijk weêrkaatste op het goelijk gelaat van den Prins, die voor zich zelven reeds de overtuiging had van de ongerijmdheid der beschuldiging.

— Aan Parissen, Doorluchtige Vorst! heeft het den goden nooit ontbroken, als zij een Troje te verwoesten hadden, antwoordde de Vicomte, en ik vreeze wel, dat hier eenige twistappel geworpen zal zijn tusschen onze godinnen, die even zwaar te verdeelen zal zijn...

— 't Is hier niet onder de gedaante van een appel, maar onder die van een kerkboek, zeide de Koningin, Mijnheer Fabroni! uwe echtgenoote beschuldigt u.... op eene vreemde wijze.... Jonkvrouwe d'Arcy klaagt en vraagt regt; daar moet iets voorgevallen zijn met een gebedenboek....

— O! is het dat? zeide Fabroni, blijkbaar verruimd, ik zal uwe Majesteit daarvan uitleg geven.... en Mejonkvrouw d'Arcy, sprak hij met een blik op Lucienne, kan getroost wezen en zich rustig houden; haar geheim is gewaarborgd en haar kerkboek in *mijne* bewaring.

— Maar dat is het juist, wat men tegen u en tegen haar inbrengt, glimlachte de Koningin, er zou zich in dat boek een geheim bevinden, een bewijs.... van....

— Ja, van uwe schuld! viel Mevrouw Fabroni in, ziende dat Maria aarzelde.

— Mijn portret, als ze zeggen; maar dat is niets dan een ijdel voorwendsel om dit boekje in handen te krijgen; daar is niets van, ik verzeker het uwe Majesteit.

— Dan is er immers ook geen gevaar bij om het te toonen, sprak Mevrouw Fabroni, en de Koningin heeft mij beloofd u dat te bevelen.

— Ja, zeide Maria verlegen, ik beveel u dat, Monsignor!

— Maar, Mevrouw! moet dan zelfs mijne Koningin toegeven aan zulke grillen en zottelijke inbeeldingen?...

— Och waarom niet, Monsignor? eene enkele daad van u beschaamt immers terstond uwe en hare aantijgers.

— O, Mijnheer de Vicomte! ik bid wees ditmaal edelmoedig, wees mijn groothartige beschermer, en doe wat men verlangt! riep Lucienne smeekend. Ik ben bereid *alles* te lijden, *alles* te verduren, als deze verdenking slechts van mij afgenomen wordt, en gij hebt dat in uwe magt.... met eene enkele verklaring.

— Ik zal die zeer zeker niet geven in tegenwoordigheid van zoo vele en zulke getuigen, zeide Fabroni met vastheid, en gij, Jonkvrouw! moest het niet van mij vragen.

— Mijnheer Fabroni! in uw geval zou ik niet zoo lang geaarzeld hebben als het zulk een wensch eener dame gold, zeide de Prins.

— Uwe Hoogheid vergeve mij, daar schuilt meer in dit drijven dan ik nu ophelderen kan; men legt ons een strik, en hij zag op Mevrouw de Sourdiac en de l'Espine.

— Ontknoop dien door zuivere rondigheid.

— Uwe Hoogheid kan hierop met te meer gerustheid aandringen, daar ik op 't laatst geheel het

woord kan geven van dit raadsel, fluisterde Honthorst den Prins in, terwijl de Koningin met zachte stem en wat ontsteld gelaat aan Lucienne vroeg:

— Bevat dat boek veelligt het geheim van.... uwe afkomst?

— Dat van mijne opvoeding ten minste, sprak Lucienne ernstig.

Toen aarzelde ook Maria de Medicis om haren eisch te herhalen; maar Fabroni had zich beraden: met een blik op de Koningin, zeide hij, terwijl hij haar 't gebedenboekje overreikte: — Ik zou mij kunnen behelpen met de uitvlugt, dat ik het niet meer bij mij had; maar daar ik het zelfs niet heb ingezien, nadat ik het bij mij stak, begrijpt gij hoe weinig deel ik kon hebben in hetgeen men er welligt verraderlijk in verstoken heeft.

— Wij zullen zien, zeide Maria.

Lucienne werd doodsbleek. — O! Mijnheer! ik begrijp u, riep zij, zich opheffende en zich tot hem wendende, gij zult mij dan verloochenen als men ziet, dat....

Maar Honthorst nam glimlagchende hare hand en fluisterde haar toe: — Wees gerust, Jonkvrouw! de Fransch-Gereformeerde *cantiques* zijn er niet meer in. Men had vreeze dat die u hier schaden konden, en daarom nam men ze weg.

Lucienne zag hem aan met eenen blik, waaruit de hoogste verwondering en de levendigste dankbaarheid spraken; maar wij begrijpen nu den tegenzin van Fabroni om het boekje te toonen, daar hij van die wijze verminking niets wist, en toen hij voorzigtiglijk zijne onkunde aan den inhoud voorop

zette, was dat om de ergernis der ontdekking op het hoofd der verraders te doen neêrkomen, als ware hun opzet niet waakzaam geweest.

De Koningin had intusschen het boeksken doorbladerd en vond heel spoedig de verdachte pagina, de pagina... geïllustreerd met een portret, dat gansch niet de afbeelding was van eenigen Heilige, maar dat er zeker nog al profaan moet hebben uitgezien, want het dwong Maria de Medicis een glimlach af, terwijl zij het aan den Prins toonde.

— Daar loopt ietwat van St. Anna onder, allerschoonste Jonkvrouw! sprak de Prins ook glimlagchend, zulke faciën en zulk costuum komen, naar ik meene, gemeenlijk niet in de legenden voor; alleen zoo dit den waardigen Vicomte Fabroni moet voorstellen, moet dit portret vervaardigd zijn ongeveer een twintig jaar vóór uwe geboorte, want de Vicomte zal als ik zelf zijne vijf kruisen niet loochenen, en dit toch schijnt een jonkman van even twintig. — Zie zelve, Mevrouw Fabroni! wat dunkt u? Zoo gij hierin uwen gemaal herkent, moet het zijn uit den tijd, toen gij naast hem voor bruid zat! — en hij gaf het haar; maar zoodra de dame er een oog op sloeg, riep zij uit met vrolijke verrassing:

— Maar dat gelijkt in niets mijnen gemaal, maar dat kan zijne beeldtenis niet voorstellen op geenen leeftijd; dien jeugdigen Heer ken ik.... en toch, en toch... Toen met wat schuchterheid op Fabroni ziende: — Mijn gemaal! wil vergeven, ik heb u zekerlijk te dwaas verdacht....

— Ik heb u daarom vooruit gewaarschuwd, Me-

vrouw! zeide Fabroni droogjes; daarop het boek uit hare handen nemende, zeide hij met een strengen blik op Lucienne. Het is dus Mijnheer de Ridder de l'Espine, dien gij deze eereplaats beschikt in uw aandenken.

— De l'Espine! herhaalde de Koningin, die het op nieuws bezag, ik herinner mij, dat is de beeldtenis van een zekeren René.... die....

— Die zich nu aan de voeten werpt van uwe Majesteit als Ridder de l'Espine, een naam waaronder hij uwe aandacht tot hier toe schijnt ontgaan te zijn....

— Gij, Ridder! de vijand van den Kardinaal, dien ik in Holland tot mijn gevolg heb toegelaten.... op het verlangen van....

— Den Maarschalk Bassompierre, hernam René luid.

De Koningin zweeg, veranderde ietwat van kleur, beet zich de lippen en.... zag naar Fabroni, als riep zij van hem eene hulp in, dié zich niet te vergeefs wachten liet, want terstond rigtte deze het woord tot René:

— De aanleiding zij wat zonderling, zij is ons toch welkom om wat meer opheldering te vergen omtrent uwen persoon, Mijnheer! want zelfs wat u regt geeft hier in deze zaal te zijn, blijkt mij in niets.

— Mij dunkt, Monsignor! waar er van mijne beeldtenis en naam sprake is, mag ik doch mijn persoon toonen, om dien te regtvaardigen, en al ware dat niet, men mag zich altijd partij stellen voor de onschuld, en daartoe kom ik tot den zetel harer Majesteit, om de zaak te bepleiten van mijne zuster!

— Uwe zuster, vermetele avonturier! riep Fabroni, Demoiselle d'Arcy uwe zuster?

— René, René! ik bid u, waartoe dit! riep Lucienne in pijnlijke onrust.

— Uwe zuster! herhaalde de Koningin, en sloeg een oog vol diepe verontwaardiging op den jongen edelman.

— Ja, Mevrouw! hernam hij met eene vaste stem, doch die alleen hoorbaar was voor de naast omgevenden, de Koningin, Fabroni, Lucienne en den Prins van Oranje, — mijne zuster, zoo als ik de eer heb te zeggen, wil uwe Majesteit zich slechts herinneren, ik voere in mijn ridderwapen een zekeren noodlottigen balk; ik ben zoon van Hendrik IV en... Lucienne d'Arcy is....

— 't Is genoeg, Ridder! 't is genoeg! de Koningin is voldaan! viel Fabroni snel in, want hij zag Maria op het punt van te bezwijmen....

— Maar *ik* nog niet, sprak de Ridder nog meer stout en luid! Ik wil niet dat Lucienne d'Arcy op eenige wijze zal verdacht worden; dit is wel mijn portret, het is zelfs ietwat verjeugdigd en gevleid, daarvoor ik den schilder dank, sprak hij met koele hoffelijkheid, zich buigende tegen Honthorst. Maar ik heb het niet laten vervaardigen, noch aan Mejonkvrouw gegeven, en weet wel zeker, dat zij het niet zelve hier heeft laten plaatsen; het dient wel opgeklaard te worden, wat er voorgevallen is met dit boekje, sinds de schoone Jonkvrouw het verloor. Want dat zij het verloren heeft, is zeker.

Daarmeê wierp hij nu het vraagstuk in zijne volle

zwaarte weêr op allen terug. Wat de l'Espine er toe bewoog deze zaak dus te verergeren, begrijpt men ligt; wij nemen echter een volgend hoofdstuk om het op te helderen; want de situatie, als men ziet, gaat zich nog meer verwikkelen.

VI.

LUCIENNE D'ARCY.

De Ridder de l'Espine was overtuigd, dat na deze uitkomst, waarvan hij reeds den hoofdbewerker giste, eene botsing tusschen Mijnheer en Mevrouw Fabroni en de Koningin niet meer te verkrijgen was: botsing welke de l'Espine weleens had willen gadeslaan, ware 't alleen geweest om te kunnen berekenen, in hoeverre Maria haar gevoel aan de verpligtingen van haren toestand zou kunnen opofferen, en welke mate van teederheid zij Lucienne toedroeg, en tegelijk Fabroni zelven den maatstaf in handen te geven van hare dankbaarheid voor zijne trouw en van hetgeen hij van haar kon te wachten hebben, na alles wat hij haar was geweest; indruk, dien het den zendeling van Richelieu belangrijk was te geven, en bovenal gade te slaan, om dien daarna te versterken en zoo te wijzigen, dat hij den Vicomte tot het besluit kon brengen, om eene Koningin te verlaten, in wie hij alleen eene grillige vrouw diende, beter ge-

schikt met gunstelingen te coquetteren, dan welberaden vrienden te waarderen en trouwe dienaren te beloonen. Dan zou hij spreken van Richelieu, van diens gunsten, van diens aanbiedingen, van den terugkeer naar Frankrijk, en van eene waardige plaats voor den waardigen staatsman. En, zonder geloof, als de Ridder was aan eene volstrekt belangelooze trouw, scheen hem de uitkomst onfeilbaar. Te meer ergerde hem de mislukte toeleg van Mevrouw de Sourdiac, want nu alles deze wending had genomen, was er wel niet aan twist en scheiding te denken, en zijne verbittering tegen de Markiezin, dat zij eene intrigue gesponnen had, waarvan zij de draden niet beter in handen had weten te houden, was er te dieper en te spijtiger om. Hij ging zelfs zoo ver van haar te verdenken, met Honthorst die verwisseling van 't portret te hebben afgesproken als eene kabaal tegen hem zelven, van wiens onwil zij reeds zoo veel had geleden, en wiens bedreigingen haar ontrustten. En daar hij deze vrouw eerder als eene onhandige intriguante in zaken van politiek had leeren kennen, dan als eene werkzame ijveraarster voor de partij van den Kardinaal, en het voor hem de vraag was, om door eenig schitterend feit in 't *Palais-Cardinal* van zich te doen spreken, viel het hem in, dat het zaak was Mevrouw de Sourdiac te doen vallen, door de intrigue tegen haar zelve te keeren, en dus de Koningin te berooven van haar, haren gemaal en den President Le Coigneux, hunnen bloedverwant, drie personen wier naam en rang, hoewel zonder veel werkelijken invloed, toch uiterlijk Maria's gevolg niet weinig luister bijzetten; wij hebben ge-

zien hoe hij dit aanving, wij zullen hooren hoe hij 'tvervolgde; het was daarbij eene soort van wraakoefening tegen Honthorst, wien hij in de uiterste verlegenheid meende te brengen, door hem tot de keuze te doemen, zich zelven of Diedrik als den teekenaar van 't miniatuur te noemen. Wraakoefening, die hij wel regtmatig achtte, daar de schilder hem door zijne onvoorzigtigheid of door zijn kwaden wil plotseling op den voorgrond had geplaatst, terwijl hij zich nog zoo gaarne een weinig ter zijde had gehouden. Maar overtuigd dat hij nu niet meer in het duister kon blijven, nam hij zijne partij met de vermetelste driestheid, en verkoos liever op te treden als aanklager dan als beschuldigde.

Wat den Vicomte Fabroni aangaat, zijn doel met zijnen plotselingen terugkeer was zoo eerlijk en daarbij zoo helder, als de ontwerpen van den Ridder duister en dubbelzinnig waren. En Signor Palotti had hem verteld, dat de Prins naar Honselaarsdijk was vertrokken, zonder hem eenige opheldering te geven omtrent de reden van dit bezoek aan de Koningin Maria, dat hij tot hier toe opzettelijk vermeden had. Het stilzwijgen op ditpunt, tegenover een man, wien Frederik Hendrik anders zijn vertrouwen schonk, en juist na dat geheimzinnig onderhoud van den vorigen avond met dien schilder, tegen wien Palotti en Fabroni wantrouwen hadden getoond, en die zeker belast was, van Maria's onberaden voorstellen de eerste inzigten te geven, scheen dien twee vrienden der vorstelijke personaadjes niet veel goeds te beloven; zij aarzelden tusschen twee onderstellingen: of de Prins was dus verontwaardigd

over de voorstellen der Koningin, dat hij haar persoonlijk zijne ontevredenheid wilde uitdrukken, en haar tot een snellen aftogt verpligten, of, en dit laatste vreesde Fabroni bijna evenzeer, hij liet zich verlokken door den schoonen schijn dier uitzigten, die zij hem had weten voor te spiegelen, en door een geheimen wensch, om zijne bekende grieven tegen den Kardinaal in eens te wreken: verdenking, waarvoor men grond had in het voorbeeld van Hauterive, Beringhen en andere Fransche ballingen, die den Kardinaal haatten, en die de Prins in zijne dienst had genomen en met openlijke gunst eerde: bewijs althans, dat zijn verholen wrok nog niet zuiver was afgelegd: wrok, welken deze raadsmannen zonder twijfel zouden voeden en aanvuren. En de vaste overtuiging, waarin de Vicomte was, dat niets hetgeen Maria op deze wijze ondernam, zou gelukken, dat het alleen strekken kon, om haar met schade en schaamte uit Holland te verdrijven, nog voordat haar het toevlugtsoord in Engeland gewaarborgd was, en dat de Prins bij dit gevaarlijk spel, behalve het bondgenootschap van Frankrijk, ook nog het vertrouwen der Staten, en een deel der liefde en hoogachting van het volk zoude inboeten, ontrustte hem dermate, dat hij alleen in eene haastige tusschenkomst, eer men nog iets had kunnen vaststellen, de redding zag der beide onderhandelenden. In zijn bang vermoeden werd hij nog meer versterkt, toen hij vernam, dat de Erfprins van Oranje zijn vader vergezelde bij dit bezoek; iets dat zeker in betrekking stond met het Engelsche huwelijk, en een nieuw bewijs scheen van Oranje's overhelling om met het wettig gezag in

Frankrijk te breken. De trouwe staatsdienaar had te eerder het begin van uitvoering (om het eens zoo te noemen) willen verhinderen, daar hij vreeze had, dat de l'Espine een van die verdachte opmerkers was, die hetgeen er voorviel op het huis Honselaarsdijk met bespiedende blikken gadesloegen, om het over te brengen waar het niet dan schaden kon. Hij wist wel, dat zijne storend overvallen van de hooge personen, op het oogenblik van hun geheim onderhoud, beider toorn zou wekken, maar hij wist ook dat beiden het hem later zouden danken, als hij hun de redenen van zijn oneerbiedig tusschenbeiden treden zoude hebben uitgelegd. Intusschen, als wij gezien hebben, zijne vrees was ongegrond, de Prins van Oranje was te wijs en te scherpziend een vorst om niet uit zich zelven deze gevaren te onderkennen en te vermijden; maar toch was de terugkeer van den Vicomte hoog noodig, voor hem zelven en voor anderen, daar er van andere zijde iets dreigde, dat evenmin ligt geacht mogt worden, en waaraan hij ter naauwer nood had gedacht onder de grooter en wigtiger onrust, die zijn geest drukte; hem was het dus eene soort van verligting te vernemen, dat het veeleer zijne huisselijke bezwaren gold, dan de openlijke belangen der Koningin, en dat onder zulk een tooneel en voor zulke getuigen, dat andere wat hij had gevreesd, zeker was geweerd. Maar.... wij hebben haast te zien, wat de moedwillige stoutheid van de l'Espine uitwerkte. Hij had dan op hoogen toon rekenschap geëischt van het daarzijn van zijn portret in het boekje, en Lucienne, sterk door hare onschuld, en die de in 't lichtstelling daarvan wachtte door iedere ophelderring,

had verklaard, dat zij het een paar dagen te vergeefs had gezocht, en hoogst verwonderd was geweest, er Mevrouw Fabroni van te hooren spreken, als in 't bezit van haren echtgenoot. Het spreekt van zelf dat de Vicomtesse ondervraagd werd naar de wijze, waarop het in *haar* bezit was gekomen, en dat zij, zich door Mevrouw de Sourdiac gespeeld en gemystificeerd geloovende, niet geaarzeld had, deze te noemen als de persoon, die haar eerst argwaan tegen Fabroni had ingesproken, en later Lucienne's gebedenboek gegeven had, als een zeker bewijs van zijne ontrouw inhoudende. De Markiezin, hierop ter verantwoording geroepen, was nog meer vertoornd tegen den Ridder René, dien bondgenoot, die haar in deze ongelegenheid bragt, dan op de Vicomtesse, die haar met heftigheid de smart en het lijden verweet, dat zij haar zonder noodzaak had aangedaan. Ook besloot zij Lucienne niet te sparen, zoo als de l'Espine geëischt had, en te minder, daar zij nog altijd zeker bleef, den Vicomte door haar te doen vallen; daarbij zij was vrouw, en eene vrouw erkent zich liever schuldig aan eene list, dan aan eene vergissing; daarom zich met een fellen blik en fieren glimlach naar Mevrouw Fabroni wendende, zeide zij:

— Welnu, Mevrouw! ondanks alle tegenspraak en alle tegenbewijs, verklaar ik, dat gij de beeldtenis van uwen gemaal in dat boekje zoudt gevonden hebben, zoo daar niet eenige opzettelijke verwisseling had plaats gehad, uitgedacht, of althans uitgevoerd, door den eenen of anderen vernuftigen konstenaar, die mij een trek heeft willen spelen.

— Misschien wel door denzelfden, wien gij het portret van den Vicomte ter uitvoering hadt toevertrouwd, sprak de l'Espine luid, met een boosaardigen glimlach, en die gemeend heeft, mij op deze wijze in uwe kabaal te verwikkelen.

— Dat is zeer mogelijk, hernam Mevrouw de Sourdiac, sidderend van woede, en ik voor mij heb groote haast er mij van te vergewissen!

— Wij allen, sprak de Prins ernstig; hare Majesteit vergeve mij hier voor haar te spreken; maar er gaan hier zaken om, die zekerlijk moeten onderzocht worden, tot bescherming der onnoozelheid en tot beschaming der snooden.

— Ik geef uwe Hoogheid volkomen gelijk, zeide Maria; maar hoe gij daartoe gekomen zijt Markiezin!... ik beken dat... ik begrijp mij niet, hoe gij met zulk een boos opzet het geluk van Mevrouw Fabroni hebt willen verstoren.

— Ik meende mijn pligt te doen met Mevrouw Fabroni in te lichten; want ik blijf gelooven, dat de schuldige verstandhouding bestaat, en zeker is de invoeging van Ridder René's portret, in plaats van de beeldtenis van Monsignor, niet de eenige verandering, die dit vreemde boekje heeft ondergaan; want om slechts van dit ééne te spreken: toen ik het vond, bevatte het Huguenootsche *cantiques*, die wel niet in een gewoon Katholijk gebedenboek zullen t'huis hooren, en toch, sprak zij, het doorbladerend, men kan zich overtuigen, dat deze hier niet meer aanwezig zijn: bewijs dat dit, óf een ander boekje is, óf dat er opzettelijke veranderingen meê gepleegd zijn; Mevrouw Fabroni zal het zich

herinneren als ik; want ik heb ze haar aangetoond.

— In waarheid! zeide deze, en op nieuws vlamde haar argwaan op, tegelijk met al hare twijfelingen. Monsignor Fabroni! geef mij dáárvan rekenschap; want gij zeidet mij met den inhoud ten volle bekend te zijn!

— Ik heb daarmede bedoeld, Mevrouw! dat ik de overtuiging had, dat daarin niets schuldigs was, en niets dat uwe aantijging kon regtvaardigen.

— Maar mij dunkt, men mogt Mejonkvrouw d'Arcy voor zich zelve laten getuigen, zeide de Prins. Zeg, melieve! hadt gij eenige voorliefde voor de Calvinistische liederen, dat gij ze onder de mis bij u naamt?

— Men plagt ze te zingen aan 't Fransche hof... viel Fabroni in.

— Ah! en 't is welligt in 't geheugen daaraf, dat ze u waard zijn? vroeg Oranje.

Lucienne, overtuigd dat Fabroni haar den steun niet geven zou, dien zij noodig had, en dat zij zich zelve met ééne daad van moed boven alle verdenking verheffen en zich voor de toekomst een regt zou verkrijgen, dat haar niet meer betwist kon worden en dat haar voortaan van alle geheimzinnigheid zou ontslaan, wendde zich nu tot Frederik Hendrik met kalmen moed in de houding; en met geestdrift in het oog sprak zij:

— Neen, Doorluchtige Prins! ze hebben een Hooger en Heiliger waardij voor mijn gemoed, dan simpel als eene herinnering uit het Vaderland! ze zijn mij de gewijde liederen in het huis mijner ouderen geleerd, in de gemeente met mijne

geloofsgenooten gezongen bij onze godsdienstoefening, en waarmede ik mij nog doorgaand stichtte en verkwikte in uren van mistroostigheid; want dat uwe Hoogheid wete, dat dit edel gezelschap het verneme, dat hare Majesteit het hoore met verschooning, ik ben Protestante, en wil dat niet langer verhelen!

Men kan zich de uitwerking denken van die verklaring op allen, die van deze waarheid niets hadden geweten, noch geraden; maar bovenal was die uitwerking sprekend op hen, die er mede bekend waren, zoo als Fabroni, de l'Espine en de Koningin.

De laatste, hoewel vlammend van toorn, trachtte zich te bedwingen, en om niet uit te barsten in drift, zeide zij scherp en koud: — Protestante.... Jonkvrouw! gij zijt dat niet; het is zoo, de Graaf en Gravin d'Arcy behoorden tot de Huguenoten, en dus hebt gij uwe eerste jeugd met de religionsverwanten gesleten; maar gij weet, dat het nooit in het plan lag uwer naaste verwanten, om u zelve tot eene Huguenote te maken.

— Mijne opvoeding, Mevrouw! heeft altijd die rigting gehad om mij te brengen tot de gezuiverde godsdienst.

— Sinds gij tot mij gebragt werdt te Brussel, aan 't hof der Infante, zijt gij geconsidereerd te behooren tot de Kerk.

— Uwe Majesteit, onwetend zijnde van de innerlijke gevoelens mijner ziele, heeft mij altijd verpligt de mis bij te wonen; ik, door eerbied en opzien voor mijne Vorstin teruggehouden, durfde ze niet

uitspreken en gehoorzaamde; maar, ik was Protestante in 't harte, en ik protesteerde tegen de mis, door de wijze zelfs waarop ik die hoorde.

— Bij 't sakrament des doops heeft men zich voor u verbonden, u in den schoot der Kerk te houden.

— Vergiffenis, Mevrouw! hierin heeft men uwe Majesteit verkeerd onderrigt; juist daarbij ben ik gewijd tot de ware religie en heeft het mij tot hiertoe ontbroken aan moed om voor mijn wensch uit te komen, ook uiterlijk tot die kerk te behooren; van nu aan stelle ik mij daartoe, en bidde zijne Hoogheid den Prins, als een Protestantsch vorst, en als Christen edelman, mij te willen beschermen en bijstaan te dezer gelegenheid tegen elk die mij daarvan zou willen afhouden.

Lucienne, zoo-sprekende, knielde neder voor den Prins, die zeker een weinig verlegen was met deze inroeping, maar toch niet minder getroffen door haren edelen Christelijken moed; want de onwil der Koningin was zigtbaar, de glimlagchende blikken en het gefluister der hovelingen en dames waren niet meer aanmoedigend, om zich ernstig voor eene ernstige zaak uit te spreken, en de smart en spijt, die Fabroni's gelaat uitdrukte, moest nog meer terugschrikkend zijn voor de Jonkvrouw, dan al het overige.

Maar toch was Frederik Hendrik de man niet, die eene vrouw bij zulk eene oproeping om bijstand, onverhoord zou laten smeeken, vooral niet de man om haar niet terstond troost toe te spreken, en hulp te beloven, al ontbrak het hem later aan ernstigen wil, om juist alles te schenken wat zij vroeg.

Hij hief haar op, en zeide met ernst en goedheid:

— Wees er zeker van, Mejonkvrouw! van nu aan zijt gij onder mijne bescherming, als geloofsgenoote en als edelvrouw, die zich beroept op den steun van den Stadhouder.

— Mag ik uwe Hoogheid herinneren, dat de Jonkvrouw mijne onderdane is, zeide Maria, bleekgeel van spijt.

— Alleen zij is in deze landen, en beroept zich op den eersten Staatsdienaar, ter handhaving harer religieuse vrijheid: beginsel, dat door de Staten wordt voorgestaan en geoefend, en daaraan ik, mogt het wezen, veeleer ruimere uitbreiding zoude geven, dan eenigzins beperking.

— Zij is mijne verwante, sprak Maria met eene stem, sidderend onder allerlei strijdende gewaarwordingen. Ik heb op haar zulke regten, die door geene aardsche magt kunnen ontnomen worden of weêrsproken....

— Het is ook alleen in den naam der Hemelsche belangen, dat ik ze durf tegenstaan! sprak Lucienne, demoedig maar vast, en mijne allernaasten zijn zij, die ik mijne broederen en zusteren noem in Christus.

— Ik dacht niet, hernam de Koningin, dat de religionsverwanten die teêre namen gaven, dan aan lidmaten hunner kerk! en, naar ik achte, zijt gij nog niet tot daartoe gekomen!

— Nog niet, Mevrouw! dat is waar, maar aanstaanden zondag hoop ik mij openlijk bij de gemeente te voegen, met hulpe Gods en onder 't welnemen van zijne Hoogheid den Prins.

— Ik zegge daartoe neen noch ja, mijn kind! dat zijn religiezaken, dergelijke gij met den weleerwaarden Rivet bespreken moet, dien ik u zenden zal.

— Ik heb den weleerwaarden Heijdanus, Predikant tot Leiden, tot mijn geestelijken leidsman, sprak Lucienne.

— Hoe! dus reeds een biechtvader gekozen, riep de Koningin met de hoogste ergernis. Monsignor Fabroni! wat is dit? dit komt tot uwer verantwoording! Gij, haar voogd, die belast waart zorge te dragen voor de wigtigste belangen der Jonkvrouw, hoe kondt gij ze dus veronachtzamen, dat ze op zulke doolwegen kon treden, en gij daaraf onwetend bleeft; of zoo niet, hoe kondt gij veroorloven, dat zij zulken weg ging? hoe, heeft een man als gij, zoo ernstige taak dus met schuldige nalatigheid kunnen verachteloozen?....

Mevrouw de Sourdiac zag den vreesselijken strijd, die zich, bij deze verwijtingen der Koningin, op het gelaat van den Vicomte uitdrukte, en liet het Maria opmerken, terwijl zij fluisterend sprak: — Uwe Majesteit zal nu toch zelve kunnen oordeelen, of ik niet gelijk had, toen ik ried dat er tusschen die twee ietwat omging, dat voor alle anderen eene geheimenis moest zijn, en ik vrage of zulke toegevendheid in een streng Heer als Monsignor natuurlijk is, en waaraf ze blijke moet zijn?

Maar de Vicomte merkte dit slangengesis en hij doorzag ligt wat het bedoelde. Als trouw dienaar der Koningin, was hij getroffen en gegriefd door de onbedachte loszinnigheid, waarmede Luci-

enne, in den ijver harer religieuse geestdrift, een geheim prijs gaf, zoo lang en met zoo omzigtige zorge bewaard en beveiligd, en dat hij zoo gevaarlijk achtte te worden uitgesproken. Als Katholijk voelde hij zich in den uitersten drang gebragt; want hij begreep dat hij de veroordeeling van al zijne geloofsgenooten scheen verdiend te hebben, en dat daar onder alle aanwezigen niemand zijn zou, dan de Prins van Oranje, die hem verstaan zou en onschuldig houden, als hij zich regtvaardigde; daarom had hij zooveel mogelijk het openbaren der waarheid willen ontduiken, had, vooral ten aanhooren van die allen, zijne onwetendheid aan hetgene er met Demoiselle d'Arcy mogt gebeurd zijn voorgewend; maar hij was niet de zwakke man, die zijne beschermelinge zou verloochenen; nu het ernstig noodig werd haar te verdedigen, en nu waarheid nooddwang was geworden, was hij te fier, om zich te redden door eene logen. En zich tot Maria keerende met waardigen ernst, sprak hij met vastheid:

— Mijne Koningin luistere toch niet naar de inblazingen der verdenking en der twistzucht. Uwe Majesteit moge zeker zijn van dit ééne: ik heb mijne pligten jegens Mejonkvrouw d'Arcy niet verzaakt, ik heb ze in tegendeel vervuld, zoo als ik dat als een trouw dienaar van uwe Majesteit schuldig was; waarheid is, dat ik mijne pupil niet heb gedwongen, waar het zaken der conscientie aanging, waarheid zelfs, daar ik, eens de rigting kennende, die haar geest had genomen, die heb geleid en bestuurd, in zooverre daartoe stoffelijke hulpmiddelen noodig konden zijn. Door mijne zorge en onder mijne tusschenkomst,

heeft zij zamensprekinge kunnen houden met eenen Leeraar van de gezindte, waartoe zij zich achtte te behooren; met mijne bewilliging en hulpe heeft zij, sinds haar twaalfde jaar van zulk onderrigt beroofd, onderwijs ontvangen in de gronden harer religie; met mijnen wil eindelijk zou ze zich eerstkomenden zondag, door plegtige belofte aan die religie verbinden, alleen niet openlijk, omdat ik ten wille van uwe Majesteit de ruchtbaarheid daaraf wilde mijden; maar het schijnt Lucienne's opzet te zijn, in dezen niets te mijden om het gevoel harer weldoenster te sparen (dit sprak hij met een scherp verwijtenden blik op het jonge meisje, dat zwijgend het hoofd boog onder dit verwijt); maar zoo ik dat alles gedaan heb en toegestemd, hernam Fabroni vaster en de stem nog luider verheffende, mag uwe Majesteit zeker wezen van de volstrekte noodwendigheid dezer concessiën, die ik, noch als Katholijk, noch als voogd, noch als dienaar uwer Majesteit had mogen doen, zoo de allernaaste en allerwigtigste belangen van de Jonkvrouw en van uwe Majesteit zelve die niet dringend hadden gevorderd. Ik ben bereid uwer Majesteit van die redenen onder vier oogen stipte en klare rekenschap te doen; meer bewijs dan de verzekering, die ik nu geve, vordere zij op dit oogenblik niet; zijne Hoogheid de Prins, die weet wat het staatsbelang in 't groote kan vorderen, zal het mij toegeven, dat ook in de particuliere omstandigheden van de Koningin en van haren hofstaat.... zoodanige middelweg tusschen toestaan, 't geen men zou behooren af te keuren, moet gezocht en gebruikt worden?

— Voorzeker ben ik de man, om u dat toe te stemmen! sprak Frederik Hendrik; maar er zijn, leider! personen, die een natuurlijken afkeer hebben van alle accommodatie en die moderatie haten, als ware 't eene pestilentie der ziele;... toch houd ik dien weg....

— En deze staat vaart er wel bij, viel Fabroni in, Maria beduidend aanziende, en vorstinnen moeten bedenken, dat zij het niet zijn over de conscientiën, en de politiek gebiedt haar somwijlen dringend....

— *Merci Dieu!* riep Mevrouw Fabroni met ergernis, daar rijdt mijn heer gemaal weêr voort op zijn stokpaardje van de politiek en zijne Hoogheid, die hem in den stijgbeugel helpt! zulke redenen werden mij ook gegeven, toen ik mijne grieven uitte over 't portret, en bij dit alles is mij die zaak nog niet klaarder geworden.

De Prins, die het nieuwe punt van discussie nog het meest gevaarlijke vond, dat er was aangeroerd, vond het gepast dit af te leiden, door Mevrouw Fabroni steun te geven, en zeide dus:

— Ik moet de Vicomtesse bijvallen; al deze discussiën, die veel beter voor minder ooren kunnen uitgemaakt worden, brengen ons nog slechts verder af van het eenige punt, daarin wij klaarheid noodig hadden, en ik begin te gelooven, dat wij die niet vinden zullen.

Toen naderde Honthorst den Prins.

— Ik verzeker uwe Hoogheid van het tegendeel, zoo zij mij vergunt iemand te laten roepen, die Mevrouw Fabroni volkomen tevreden stelt, en die ook in het overige de beste ophelderingen zal kunnen geven.

— Wel, mijn brave Honthorst! daar spreekt gij eene gulden tale; laat dien persoon spoedig verschijnen.

— Men doe alleenlijk den jongen Diedrik verwittigen, dat Meester Honthorst naar hem vraagt; hij moet zich thans bevinden in de gaanderij der conterfeitsels.

Op een wenk van den Prins bragt een der hovelingen dat bevel waar 't hoorde, en welhaast zag men Diedrik binnentreden.

De jonge man die, als wij weten, door welwillendheid van de l'Espine voor hem, de lasten der gevangenschap weinig voelde, maar die zich door even sterke banden, als die van ijzeren boeijen, in deze muren gekluisterd voelde, kwam nu binnen, altijd in de eenvoudige kleeding, hem door Honthorst verschaft; maar nu vooruit wetende, dat hij voor een hoog en edel gezelschap verschijnen moest, en onderstellende, dat hij tot die verantwoording werd geroepen, waarop hij zich had voorbereid, was hij rustig en fier, al heerschte er in zijne ziel nog een gevoel van krenking; hij naderde nu niet onbesuisd; maar hij had eene houding van waardige vrijmoedigheid, die zoo ver was van ingebeelden overmoed, als van de schuchterheid van iemand zonder stand of opvoeding; zijne jeugd, de eenvoudigheid van zijn voorkomen stemden dan ook gunstig voor hem wie hem vroeger of niet gezien of niet opgemerkt hadden; zelfs op wie tegen hem was ingenomen, als Fabroni, bleef dit niet zonder indruk.

De Prins, die niets tegen hem had, maar die om eene andere reden streng wilde schijnen tegenover

den jongman, en hem eene wijle de lasten van zijne verwikkeling in eene hofintrigue in volle zwaarte op de schouders wilde laten vallen, wenkte hem met een strak gelaat; maar toen hij genaderd was en zich van zijne eerbiedige buiging had opgeheven, had Frederik Hendrik moeite om zijnen toon niet te verzachten.

— Jongman! zeide hij, Meester Honthorst gelooft, dat gij beter dan een ander in staat zoudt zijn, zekere verwarringen op te klaren: verwarringen, waarvan een sterk vermoeden rust op u, als hebbende ze mede helpen aanrigten.

Zoo die vraag Diedrik door ieder ander ware gedaan, hij had er zonder aarzelen een antwoord op gegeven, dat zijne onschuld in het volle licht stelde. Maar voor het eerst van zijn leven in de tegenwoordigheid van den Prins van Oranje, en door dezen toegesproken op eene wijze, die van onwil getuigde, kon het niet anders, of de indruk van die persoonlijkheid moest hem ietwat bedwelmen, en de onrust, reeds mishaagd te hebben, hem te meer schuchter maken in zijn antwoord. Daarbij hij wist niet met zekerheid, van welke verwarringen hier sprake was, noch in hoeverre Honthorst de schuld op hem had geworpen en wilde laten rusten; hij antwoordde dus: dat hij zich geen opzet bewust was, waarvoor hij de ontevredenheid van zijne Hoogheid meende verdiend te hebben, doch bereid was rekenschap af te leggen van alles wat hem op Honselaarsdijk was wedervaren; dit zeide hij, meer om de Koningin een schrik aan te jagen en zich een weinigje over haar te wreken, dan in vollen ernst, over-

tuigd, dat noch de Prins, noch Honthorst, noch bovenal Maria hem op zulke biecht zouden vergen.

Honthorst ook voorkwam alles, door den Prins in te fluisteren:

— Uwe Hoogheid verge hem daarop niet, de kwant is in staat het te doen zoo als hij het zegt, tot zonderlinge desperatie van sommigen hier aanwezend, en hij zag op Maria; vergun veeleer mij hem te ondervragen, dat zal betere uitkomst hebben, vermeene ik....

De Prins knikte toestemmend en Honthorst zeide tot Diedrik:

— Mijn jonge vriend! weet ge waarom gij hier geroepen zijt in dit hoog gezelschap?

— Neen, Meester Honthorst! maar ik ben zeer begeerig te weten, waarom mij zoo hooge eere wedervaart.

— Eene van de dames, hier aanwezig, begeert een voorwerp terug, dat zij vermist en dat ik in uwe handen weet..., sprak de schilder met eene beduidenis, die door Diedrik terstond werd gevat; want zonder eenige aarzeling haalde hij een klein medaillon te voorschijn, en bood het Mevrouw Fabroni aan met eene beleefde buiging, terwijl hij zeide:

— De beeldtenis van Mijnheer uw echtgenoot, zoo ik mij niet bedriege....

Mevrouw Fabroni was gansch verslagen van schrik en verwondering; het was onloochenbaar haar eigen medaillon, in een oogenblik van hartstogt van de paarlen collier afgerukt, en dat zij sinds niet had teruggevonden. Zij kon alleen stamelen:

— Hoe toch, Mijnheer!... vindt dit zich in uwe hand?...

— Het is mij gegeven door iemand, die het gevonden had, na een zeker gesprek, dat uwe Edelheid gehad heeft met Mevrouw de Markiezin de Sourdiac in de gaanderij bij de eetzaal, zeide Diedrik, op Mevrouw de Sourdiac ziende, met een blik, die haar deed verbleeken.

— De naam van dien persoon? sprak Fabroni.

— Een page, een knaap, dien ik niet kende.

— Die u bij de diergaarde opzocht? vroeg de Vicomte zachter.

— Juist, Monsignor!

Mevrouw de Sourdiac, die deze vragen en antwoorden ried, zoo niet verstond, kleurde diep, maar zweeg; zij begreep dat alle list en kunstenarij verloren waren tegen zulke waarheden.

— Ik zou willen weten waartoe het u gegeven was? vroeg Fabroni luid.

— Om er kopij van te nemen, en die te stellen in het gebedenboek van Mejonkvrouw d'Arcy.

— En waarom is dit niet geschied? vroeg nu de Prins.

Diedrik haalde de schouders op. Ik meende dat dit al geschied was... hernam hij verwonderd; want hij wist werkelijk niet beter.

— Maar gij hebt het dan zelf niet gedaan?... vroeg de Vicomte.

— Dat ging boven zijn vermogen, sprak Honthorst met een schalken glimlach; daarom vertrouwde hij het mij... Ik, deze gansche zaak schuins en duister vindende, bedacht eene vondst, om van dat onschuldig hoofd eenigen boozen aanslag af te weren.... Ik....

— En die dan op het hoofd van een even onschuldige te doen neêrkomen, op het mijne! viel de l'Espine in.

— Daar men het niet tegen u gerigt had, kon het u niet schaden, naar ik meende, en te minder, daar gij mij hebt verzekerd, dat er tusschen u en de Jonkvrouw niets bestond dan eerlijke en nobele vriendschap, dergelijke men op zulke wijze tracht te onderhouden. Daarbij, een zoo bevallig model.... ik weêrstond den lust niet daarvan een miniatuur te maken, vast overtuigd hierdoor geene onnoozelen in 't verderf te storten, en nood ziende, de gansche zaak door eerlijke belijdenis op te klaren.

— Nu, na zoo ronde bekentenis mag 't uiterste regt niet gezocht, besloot de Prins, tot Mevrouw Fabroni gewend, die goedwillig knikte; terwijl de l'Espine sprak: — Wij hebben niet anders te doen dan te vergeven; alleen, Meester Honthorst! wat is er voorgevallen met die Fransche *cantiques?*

— Ik vreesde, Mijnheer de Ridder! dat juist daarin de knoop der intrigue lag, en daarom nam ik die voorzigtiglijk weg; ik hoop het genoegen te hebben ze de Jonkvrouw te overhandigen, zoo haast ze tot onze gemeente hoort!

— In dit alles is voor mij nog eene groote duisterheid, sprak Maria de Medicis met strengheid tot Mevrouw de Sourdiac, die namelijk, wat de vrouw van rang kan bewogen hebben zulk eene intrigue tegen eene onschuldige, met wie zij in vriendschap leefde, en die haar nooit eenig leed heeft gedaan?....

— Och, Mevrouw! sprak Fabroni, die oorzaak is ligt uit te vinden: dames moeten zich altijd met

ietwat bezig houden, 't zij met galanterie, met politiek of met intrigue; aan 't Fransche hof was zoo veel te doen; hier op dit stille lusthuis dient men zelve zoo wat bezigheid te zoeken.

— Maar van die duistere bezigheid wil ik klare rekenschap!

— Ik bidde van neen, Mevrouw! Mogt uwe Majesteit eene les willen aannemen van mijne konst, 't is deze: dat het soms voordeelig kan wezen de duistere partijen te bewaren.

— Mijns bedunkens is dit een goed woord, Meester Honthorst! sprak de Vicomte, hem aanziende met verhelderden blik, en wat mij aangaat, schoon de duistere machinatiën tegen mij gerigt waren, ik verlang geen meerder licht, en begeere even zoo, dat Mevrouw Fabroni, die hier de eerste was om regt te vragen, en die toch zooveel onregt pleegde, van verder onderzoek zal afzien; dat is toch wel niet te zware eisch van iemand, die zooveel hardheden heeft moeten hooren, en die zich den meest beleedigde kon achten, maar die zelf volgaarne vergeven wil; en zoo ik hare Majesteit dienen mag met mijnen raad, zou ik haar bidden deze dames tot eenigheid te manen, en waar zij zich niet verstaan en onderling intrigueren, haar dat simpel vermaak te gunnen, zonder tusschenbeide te komen, dat scheuring en scheiding zou geven in dezen kleinen kring, die allezins zou te betreuren zijn. Ik stel dus voor, ganschelijk amnestie te verleenen.

De Koningin zweeg, aarzelde en scheen niet te kunnen besluiten; maar de Prins wendde zich tot haar en zeide:

— Overzeker, die beide Heeren, de edelman en de konstenaar, geven uwe Majesteit daar een trouwhartigen en welverstandigen raad, dien ik opvolgen zou, wezende in hare plaats. Zulke verwarde zaken, daarbij klagers en wroegers, onnoozelen en kwaadwilligen zich dus vermengen kunnen, en de schuld als van den een op den ander werpen, dekt men best met den mantel der liefde en met den glimp der vorstelijke genade.

— Zoo willen wij dan ook, sprak Maria met een zucht, Mevrouw de Sourdiac! Wij willen dan niet verder doorgronden, wat u tot dit alles gedreven heeft; gij blijft aan onze zijde als voorheen....

De Markiezin naderde als met diepe beschaming, en met tranen van berouw in het oog: eerlijke en opregte tranen, want zij had de Koningin lief, en was, zoo als wij gezien hebben, door allerlei verleidingen op dezen weg van verraad en arglist gedreven; de goedheid van Maria deed, wat eene fiere terugwijzing niet zou hebben gedaan, zij deed haar buigen.

Zij knielde neêr aan de voeten van de Koningin, en nam de hand, die Maria haar reikte, en kuste die met vuur, en Maria voelde het uit den traan die er op neêrdroppelde, dat deze demoed geen masker was, dat zij in die schuldige op nieuws eene trouwe volgelinge had gewonnen.

— Mevrouw Fabroni! Mejonkvrouw d'Arcy! — volgt mijn voorbeeld.

— De wil mijner Vorstin en van mijnen gemaal zij geëerbiedigd, sprak de eerste.

— Als Christin vergeef ik van ganscher harte, sprak Lucienne.

— Wel dat verheugt mij, sprak nu de jonge Prins, die bij dit gansche tooneel met zigtbaar ongeduld had toegezien, en welligt alleen zich van ongepaste tusschenkomst onthouden had, omdat hij het zijnen vader aanzag, dat het hier ernst gold, en omdat hij de schoone Lucienne somtijds een zacht woordje van deelneming had kunnen influisteren, — dat verheugt mij, dat mijn Heer vader en hare Majesteit met eenen dezen verwikkelden knoop doorhakken...

— Ook zullen wij dit tooneel ganschelijk eindigen, mijn zoon! sprak de Prins; want dit alles moet hare Majesteit nutteloos zeer vermoeid hebben.

— En niemands zaken gevorderd! hernam Fabroni, met een oog op de Koningin.

— Zonderling niet het conterfeitsel daar, sprak Honthorst op den ezel wijzende.

— Minst van allen mijn hijlik, fluisterde de jonge Prins zijnen vader in, die glimlagchend toestemde.

— Dat is nu alles heel goed, sprak de l'Espine, voor wien, als men denken kan, deze afloop eene bittere teleurstelling was; maar ik ben niet gehuwd, dat ik van een ander zou afhangen als Mevrouw Fabroni, ik ben geen Christen in den zin, dien Mejonkvrouw d'Arcy daaraan hecht, ik ben geen Vorst, dus geef ik geene amnestie; maar ik ben Fransch edelman en als zoodanig kan ik eene jonkvrouw, die van mijne maagschap is, niet dus ter prooije laten aan den moedwil van wie haar kwaad wil, zonder daarvan satisfactie te vragen; zijne Hoogheid de Prins houde dit ten goede, maar ik zal de plegers van dit stuk geene ruste laten! sprak hij met een toornigen blik op de Markiezin.

— Ei ja! gij zult wel, mijn goede Ridder! sprak Honthorst, een heer als gij, die zelf zijne passiën zoo weinig meester is, weet dat hij indulgentie noodig heeft van anderen, en zal dus ook niet nalaten die te oefenen voor anderen....

De Ridder verstond de geheime dreiging, die deze woorden bevatten, en daar hij overtuigd was, dat Honthorst doen zou wat hij dreigde, zweeg hij, terwijl hij zijne ergernis trachtte te verbergen onder een glimlach; maar Fabroni, die van alle geleden onrust ten minste dit voordeel wilde trekken, een persoon ontmaskerd te zien, van wien hij zulk een kwaad vermoeden had, als de l'Espine, zeide vrij ernstig:

— De Ridder geene amnestie verleend hebbende, kan dus ook geenszins geacht worden onder de onze begrepen te zijn, en ik heb Mijnheer de l'Espine ophelderingen te vragen onder vier oogen.

— Met den degen, vroeg deze sarcastisch glimlagchend.

— Op iedere wijze, die gij verlangen zult, mits gij mij eerst de vragen hebt beantwoord, die ik u meen te doen, Ridder!

— Vraag! ik zal antwoorden, wees er zeker van, riep de l'Espine met een dreigenden toon en op Maria ziende.

— Niet voor de ooren van hare Majesteit! zeide Fabroni met vastheid.

— Zoo gij niet vraagt, zal ik spreken; want ik heb nog veel te zeggen.

— Gij zult zwijgen! of in mijne qualiteit van opperhofmeester zal ik u den degen vragen, sprak

Fabroni met gedempte stem, maar zoo ernstig, dat de l'Espine de vermetelheid niet verder dreef.

Terwijl dit ter zijde werd afgespeeld, had de Prins het woord tot Diedrik gerigt: — Wat u betreft, mijn jonge vriend! zoo ik u een raad mag geven, verwikkel u nooit meer in hofintrigues, zelfs niet om bestwil; ditmaal is het al als eene zeepbel uiteengespat, op een anderen keer kost het een gloeijende kogel worden, die u het voorhoofd trof.

— Of het harte, mompelde Honthorst binnen 's monds.

— Volg ons straks, wij hebben u nog een en ander te zeggen, dat niet voor alle ooren is, vervolgde de Prins tot Diedrik; daarop tot den jongen Prins: — Mijn zoon! groet hare Majesteit tot afscheid.

— Maar, uwe Hoogheid! ik meende nog....

— Het verdere zal ik met Mijnheer den Vicomte hebben af te spreken, die mij zeker wel zal willen verzellen tot de diergaarde, ik wensch mij een weinig daarbuiten te vertreden; met u, Jonkvrouw d'Arcy! wensch ik nog een onderhoud te hebben, eer ik van hier ga, wees zoo goed mij over een half uur in het paveljoen der Prinses op te wachten.

— Ridder René de l'Espine! ook met u heb ik een woordje te spreken, volg ons.

En ondanks de zigtbare spijt van Maria de Medicis, nam de Prins zijn afscheid en verliet het vertrek, vergezeld door de personen, die hij zelf had aangewezen.

— Duld ten minste, dat ik den jongen Erfprins van Oranje nog eene wijle met mij houde! zeide de Koningin.

— Ik kan voor mijnen zoon zoo vereerenden wensch niet afslaan, sprak Frederik Hendrik, en te meer, hij blijft hier in een gezelschap, dat hem niet zoo ligt vervelen zal, als de meesterstukken van onzen vriend Honthorst.

— En wie weet, hoe dat uw hijlik vordert, Genadige Heer! glimlachte Honthorst, terwijl hij den jongen Prins een handschoen reikte, dien deze had laten vallen.

VII.

HOE ZICH VOOR DIEDRIK DE TOESTAND ONTWIKKELT.

In een der vertrekken, die hij doorging, vond de Prins zijn gevolg, en zijn vertrouwden Secretaris den Ridder Huijgens ziende, nam hij diens arm tot steun, dien het voeteuvel hem soms noodig maakte, gaf den Vicomte Fabroni de regterhand, en liet de l'Espine met Diedrik volgen, zonder er veel aandacht op te geven, in hoe ver die twee elkander zouden verstaan, en of de eerste zich beneden zijn rang behandeld zou vinden door die gelijkstelling.

Het eerste ging echter beter dan men van een karakter, als dat des Ridders denken zou, en wat het andere betreft, René's rang aan dit hof was zoo weinig een bepaalde, zijn geheele leven door had hij in eene valsche positie verkeerd, en had zich daarbij, zelfs ten wille van de geheimzinnige opdragt, die hij zich liet welgevallen, zoo menige vernedering moe-

ten getroosten, dat ook deze door hem naauwelijks werd opgemerkt, of indien al, met koele onverschilligheid opgevat werd.

Om over het eerste te oordeelen, kunnen wij eene wijle luisteren naar hun gesprek, terwijl zij op zulken afstand van den Stadhouder verwijderd bleven, als de etiquette gebood: afstand, dien de Prins zelf van tijd tot tijd nog vergrootte door somtijds met versnelde schreden vooruit te stappen, en eerst door plotseling stil te staan, zeker om eenige belangrijke vraag aan Fabroni te rigten, of een dergelijk antwoord te geven; want dat hetgeen er tusschen den Stadhouder en dien staatsman verhandeld werd, belangrijk moest zijn, bleek uit deze handelwijs van den Prins.

— Ik moet u bewonderen, mijn jonge vriend! begon de Ridder, over de cordaatheid en behendigheid, daarmede gij u uit deze netelige zaak hebt gered, ten overstaan van zooveel luiden van qualiteit, zonderling die van eene Koningin, als Mevrouw Maria van Frankrijk, en van eene vijandin, als Mevrouw de Markiezin de Sourdiac.

— Maar, Ridder! daar was immers gansch geene behendigheid bij noodig, niets dan weleerlijke opregtheid, en die te oefenen viel mij ligt.

— De gansche treek werd mij en Mevrouw de Sourdiac dus door Honthorst gespeeld?

— Ik althans wist van niets, en meende dat alles was zoo als de dame het begeerd had, toen ik het haar overgaf; alleen dat plan om 't originele medaillon aan de Vicomtesse terug te geven, en dus alles op te helderen, kwam van mij en had Meester Gerard goedgekeurd.

— En gij hadt daarmeê dus een goed oogmerk, dat begrijpe ik; maar nu, mijn jonker! zeg mij wanneer gaat gij van hier? de Prins heeft u alreede een vaderlijke vermaan gegeven, dat wel ietwat te laat komt; maar daarmede gij nu toch uw profijt kunt doen, door schielijk de ruimte te kiezen....

— Lacy! dat ik het konde, want ik voele mij hier dus in de engte geperst door allerlei druk en bange vreeze, dat het mij soms is of 't hart bezwijmt van angst binnen in mij en het hoofd mij duizelt. Maar vertrekken, mijn goede Ridder de l'Espine! aan u durf ik het zeggen, die al mijn leed en geklag zoo lankmoedig en deelnemend aanhoordet, vertrekken kan ik niet!

— Wel, arme jongen! en waarom niet? ik dacht toch dat gij zeer wel uwe partij hadt genomen omtrent uwe passie voor de Koningin.

— O, zeker! wat dat belangt...

— Welnu dan?

— Lacy!

— *Parbleu!* zeg het uit, misschien verliefd op Mevrouw Fabroni?

— Neen, niet verliefd.... maar....

— Welnu?

— Door het teederst meêgevoel bewogen voor eene geloofsgenoote, voor de dame, die gij....

— Die ik?

— Uwe zuster noemt.

— Voor Lucienne d'Arcy! Arme jongen! dat is het wanhopigste dat gij uitdenken kunt!

— Maar ik denk niets uit, ik hoop niets, dus van wanhoop kan er hier geene sprake zijn.

— Dat is ook heel goed; groote prinsen staan naar hare hand: een Fransch prins, de Graaf van Hessen.

— Neen! die staat naar hare liefde, en dat is het juist, dat mij zoo deerlijk aan 't harte gaat; want zij heeft hem lief met de teêrste genegenheid; zij zou in dit hijlik eene gelukkige uitkomst vinden voor hare religieuse gevoelens, de Graaf Protestant zijnde, en toch.... en toch, hoe kon dit een man bestaan, hij durft haar zeggen, dat een hijlik tusschen hen eene ongerijmdheid is!

— Hoe kondt gij dit weten?

— Zij heeft het alles verteld aan haren voogd op dien avond, toen men mij in hechtenis had genomen, uit last der Prinses, en toen gij zoo edelmoedig voor mij de gunst wist te erlangen, dat geen kerker, maar het vertrek naast het uwe liggende, mijne gevangenis zou zijn; ze grenzen aan die van de Jonkvrouw d'Arcy, ten minste aan een zeker kabinet, daartoe Mijnheer Fabroni een geheimen ingang heeft, en wat die twee bespraken is tot mijne ooren gekomen, zonder dat ik het wilde.

— Mij dunkt, willens of niet, ge drijft hier op 't huis Honselaarsdijk toch ietwat het handwerk van luisteraar.

— Dat is nu, leider! mijn deel, en zoo weet ik dan ook dat zij, gehinderd in gewetensvrijheid, droever dagen en angstiger uren doorleefde, dan iemand weten kon, en dat Mijnheer Fabroni....

— Ja wel, haar hierin steunt uit staatsbelang. Hij zal weten, dat het Fransche huwelijk niet kon doorgaan, zoo zij als Katholijke bekend was, en Riche-

lieu zelf zou het kind raden Calvinist te worden, al zou hij haar later weigeren naar de preek te gaan; maar nu wat wilt gij in dit alles doen, wat kunt gij?

— Niets, ik weet het, maar ik wil hier blijven...

— Dat zal toch niet zijn, en eer ik daar oorlof toe gaf, zond ik u naar Oost-Indië met de drie H's tot geleibrief!

Die zonderlinge toespraak werd uitgesproken op luiden toon, veel luider dan de nabijheid des Prinsen voegelijk maakte, en was in sterk contrast dus met hun fluisterend gesprek.

En de persoon die ze sprak, nam tegelijk de vrijheid eene breede krachtige hand op Diedrik's schouder te leggen, en hem zoo staande te houden.

De jonge man schrikte geweldig; misschien had hij uit die aanraking Honthorst vermoed; maar de stem was eene andere, de stem was eene welbekende, de stem was eene zulke waaraan hij gehoorzamen moest, en waarvan de klank hem sidderen deed, terwijl hij aan het gebiedend teeken om staande te blijven gehoor gaf.

De man, die hem deze siddering aanjoeg, zag er toch niet schrikwekkend uit, en zelfs niet eens indrukwekkend, eene gestalte eer klein dan groot, waaraan eene zekere gezetheid alleen eenige statigheid gaf, en een gelaat waarop enkel blijgeestige goedrondheid stond uitgedrukt, eene van die opgeruimde physionomiën, met dubbele onderkin, helderblaauwe oogen en wangen, frisch rood en wit, die de regenten-tafereelen, schutters-raden en raadkamers der 17de eeuw bevolkt hebben, hoewel op dit oogenblik omneveld door ver-

driet, en zelfs een weinig verhit van toorn, de oogen vooral, die straf en toornig op Diedrik neêrzagen, terwijl deze niet naar hem durfde opzien, onder dien strengen blik. Wij hebben intusschen den jongman niet als een flaauwert leeren kennen, en veeleer als iemand die zich tegen onbescheiden aanranding vrij goed durfde verdedigen; maar hij scheen zich in dezen daartoe geen regt te kennen en hij had gelijk; want de aanrander was zijn vader, de oude Geurt Adriaansz.

— 't Is een fraai ding, begon deze, zoodra hij zich door Diedrik herkend zag, een fraai ding, voorwaar! dat ik mijn zoon weêrvinden moet, voor mom gaande onder de rijen van uitheemsche hofluiden! Overzeker dit zijn prijsselijke uitstappen, Meester Diedrik! Ik ben begeerig te weten, door welke deugd of door welken drang gij daartoe gedreven wordt.

— Ik zal u alles zeggen, van alles rekenschap geven, mijn vader! begon Diedrik zacht, maar toch met eene zekere vastheid, alles; alleen vergun mij een paar dagen tijd....

— Geen uur, niet de helft van een uur! riep Geurt Adriaansz. heftig en nog luider dan te voren; en reeds toen had zijne ongewone luidruchtigheid van toon de aandacht gewekt van den Prins en der Heeren die hem volgden; nu bleven zij staan, om te hooren wat er voorviel, en Frederik Hendrik zelf keerde zich om en zag naar Diedrik heen. Hij kende den Amsterdamschen koopman, den bewindhebber van de Oost-Indische compagnie persoonlijk, daar deze meer dan eens met hem in

aanraking was geweest, en daar hij ook wist wie Diedrik was, begreep hij terstond hetgeen er voorviel; daarom sprak hij tot zijn gezelschap:

— Het is noodig, Mijneheeren! dat ik mij even derwaarts begeve; mijne interventie zal wel niet overbodig zijn. En met jeugdige vlugheid stapte hij vooruit.

Hij wist wel dat de oude Adriaansz., een der zoogenaamde *harde* Contra-Remonstranten, aan hem niet zoo opregt en niet zoo onbepaald gehecht was, als voormaals aan zijn broeder Maurits; hij wist daarbij dat de politieke gevoelens en de handelsbelangen van den stijfzinnigen Amsterdammer eene andere weegschaal wilden dan die, welke de Stadhouder gebruikte; maar de sluwe zoon van Willem I kende zijne Amsterdammers van buiten; hij wist, dat, hoe nederig en eenvoudig een uiterlijk zij ook toonden, met hun effen zwart lakensch gewaad, en de fijn linnen beffen, er toch een menschelijk harte onder dat stemmige wambuis klopte, dat wel door zekere streelinge des hoogmoeds kon gewonnen worden, en dat de stijfste Republikeinen zich door zekere hoffelijke vormen laten omkoopen, en hoe zij wel in hun zelfgevoel in zijn afwezen zich zijne meesters noemden, maar zich toch innerlijk gevleid voelden, als zij met hem zamen waren, en hij hen op den voet der gelijkheid behandelen wilde.

Zoo groette hij hem dan het eerst, nog vóór de strakke Hollander, in zijne drift over den afgedwaalden zoon, den Stadhouder had kunnen zien en opmerken.

Toen dit echter geschied was, begrijpt men dat

die groet, hoewel in zekeren strakken ernst, toch met diepen eerbied beantwoord werd.

— Wees welgekomen op 't huis Honselaarsdijk, mijn waarde Heer Adriaansz.! begon de Prins, van harte welgekomen; geldt dit bezoek onze Koninklijke gast, of ietwat anders, want ik kan het mij zelven niet aanrekenen, daar ik eerst dezen ochtend besloot tot den togt, waarvan kwalijk het berigt tot u kon gekomen zijn.

— Ja te minder kon ik wachten uwe Hoogheid te treffen, daar er in Amsteldam sprake was, dat zij zich onwel bevond en aan voeteuvel lijdende.

— Ja, maar gij weet, mijn beste vriend! dat ik mij niet aan ligchaamskwale store, als het de dienst dezer landen geldt....

— Zonderling waar die dienst voor den oorlog gevorderd wordt, sprak de Amsterdammer, die in 't geheim den Prins verdacht, den vrede niet te wenschen.

— In alles, Mijnheer! in alles; maar nu in ernst, wat is er tot uw believen, uwe komst zal toch niet bij geval zijn geweest?

— In zekeren zin wel, Doorluchtige Heer! Tot Delft wezende bij een handelsvriend, ontving ik berigten van mijnen boekhouder, dat een Fransch edelman, tot den stoet der Koninginne-moeder behoorende, voor eene zeer beduidende som bij ons gecrediteerd was en alreede getrokken had. Ik had mijne redenen om er belang in te stellen, dien edelman zelf te zien en te spreken; maar ik dwale hier rond en men heeft mij nog niet te regt geholpen, misschien wel omdat ik niet verkoos, mij van de Fransche

taal te bedienen, en dus mij enkel aan Hollandsche dienaren heb gewend.

— Ik versta dat, glimlachte de Prins. Indien het nu geene onbescheidenheid zij den naam te vragen van dien edelman, zou ik u welligt van dienst kunnen zijn.

— Uwe Hoogheid heeft waarlijk te veel goedheid, hernam Adriaansz. gevleid; maar de naam is geen geheim naar ik achte, hoewel die simpel genoeg klinkt voor zoo groot vertrouwen.... René de l'Espine, Ridder.

Men zou gedacht hebben, dat de l'Espine, die uit hoffelijkheid voor den Prins ietwat met Diedrik ter zijde was gegaan, deze ontdekking had kunnen voorkomen; maar de firma van 't kantoor was eene andere dan de naam van Diedrik's vader; hij had dus in den laatsten zijn bankier niet kunnen wachten. Toch zoodra hij zijnen naam hoorde noemen, trad hij een paar stappen vooruit; maar dat diende alleen om den Prins de gelegenheid te geven tot Geurt Adriaansz. te zeggen:

— Dan kan ik u den waren man wijzen; de Ridder de l'Espine staat voor u, 't is die Heer daar.

— Wel dat mag eene goede kans in 't leven heeten! sprak Geurt Adriaansz. zich voor den Ridder buigende, of liever twee, want uwe Hoogheid moet weten, dat ik door familiezorge uit Amsteldam was gedreven, om een zekeren vlugteling te gaan opzoeken, dien ik afgedoold of verloren achtte, en zie ook hier vond ik hem gaande naast den Ridder; hij wees op Diedrik, die uit eerbied voor den Prins nog meer ter zijde was gegaan, en misschien wel met

eene geheime aanvechting streed om zijn vader op nieuws te ontvlugten onder de afleiding van dit gesprek.

— Juist, uw zoon! sprak Frederik Hendrik gevallig, en den jongen Adriaansz. wenkende nader te komen.

— Uwe Doorluchtigheid is wel goed, dien jonkman voor mijn zoon te onderkennen, die zich hier toont in zoo vreemde verkapping; hij ziet er in trouwe uit als de factor van een verloopen Rederijkerskamer.

— Zie doch, gij betrapt de waarheid ter halverwege op heeter daad, 't is ook om den wille der kuost, dat de arme jonkman zich deze afwijking onderstaan heeft, en 't is daarom dat wij zijn aangezocht om bij u voor hem te intercederen.

— Uwe Hoogheid verschoone mij, ik vatte niet.... hoe.... hernam Geurt zeer straf en zeer koel; maar daar uwe Vorstelijke Genade toch de goedheid heeft, zich mijne familiezaken aan te trekken, zou ik wel onderdanig autorisatie vragen om mijn vaderlijk gezag te mogen doen gelden tot hier in 't huis aan uwe Hoogheid behoorende; want Meester Diedrik weigerde zoo even met meer vastheid, dan 't eenen zoon jegens zijn vader past, om mij te volgen, zekerlijk gesterkt door de gedachte, dat ik zal moeten afzien van mijne natuurlijke magt te oefenen op het grondgebied van den Prins van Oranje, dien hij zich zeker verstout zijnen beschermer te noemen; doch van wien ik weet, dat het niet in zijn karakter ligt, zonen in opstand tegen hunne vaders te stijven; daarvoor was hij zelf een te goed zoon jegens Mevrouwe zijne moeder.

De aanhankelijkheid aan Louise de Coligny, die

als Fransche en als Remonstrantsgezind bij de stijve Hollandsche Contra-Remonstranten niet bemind was, en zelfs werd gewantrouwd, telde mede onder de grieven, die men tegen den Stadhouder had, en de toespeling er op was zeer goed berekend, om den Prins te ontstemmen en te doen afzien van ieder besluit, om ter gunste van Diedrik tusschenbeide te komen.

Maar men kende Oranje niet, als men meende, dat hij van eèn voornemen zou afzien, al maakte men het hem wat moeijelijk dat door te zetten. Hij ging terug; hij week op zijde; zeker.... ja, voor het oogenblik, maar om later met beter kracht en beter kans den aanval te hernieuwen, en hij had zijn woord gegeven aan Honthorst; hij wilde het houden.

— Ik voorzeker zal de laatste wezen om 't ouderlijk gezag te miskennen, Heer Adriaansz.! sprak hij, wetende dit zamen te hangen en op 't innigste verhecht met allerlei andere regten en pligten, daarvan men de schennis zou wettigen, zoo men 't eerste gebrak te handhaven, en het is juist uit oorzaak van mijne eerbiedenis voor uw vaderregt, dat ik tusschenkomst noodig acht en beproeven wil; daarom hoor mij aan, daarna zult gij besluiten, en hier zal niemand zijn, die vrijheid zal nemen op uwe beslissing terug te komen. Dat arme kind daar, heeft de konste liefgekregen tot uitzinnigheid toe, niet de konste der poëterije, die, zooveel ik wete, nooit als beroep is beschouwd geworden, en slechts als weelde der ziele, als uitstortinge en vermeidinge van den geest wordt geoefend; maar hier is sprake van eene andere konst niet min edel, en toch beter als bedrijf

te hanteren, en daarbij men klimmen kan tot de hoogste trappen van eere en grootheid.... als uit de exempelen gebleken is, ik meene de schilderkonst.

— De schilderkonst! riep Geurt Adriaansz., op zijn zoon ziende, wiens verlegenheid toenam, doch die den Prins niet in de rede durfde vallen met eene plotselinge en volstrekte ontkenning.

— Ja, zoo is 't, de jonkman heeft zulk eene liefde voor die nobele konst opgevat, dat hij, vreezende uwen tegenstand, in 't heimelijk uw huis verlaten heeft, en alle consideratiën van staat en fortuin overziende, zich tot Meester Honthorst heeft begeven om als diens leerling te worden aangenomen. De schilder hem willende beproeven, heeft hem met zich genomen in zoo schamel costuum, ook niet willende dat uw zoon voor zijnen dienaar zou doorgaan, opdat bij gansche verwerping van zijnen wensch uwerzijds daar nietwes bekend zou worden van dezen stap.

— Ik herken daarin de wikkende wijsheid van den Heer Honthorst, sprak Adriaansz. stroef; maar te minder kan 't mij gevergd worden eene toestemming te geven, die vooruit zoo weinig is gewacht.

— Ik voor mij bekenne andere verwachting van u te hebben, mijn waarde Heer Adriaansz! Ik kenne u als liefhebber en voorstander der konsten, ik weet dat het eene onwaardige laster is, wat men kalt, dat de Heeren van Amsteldam, die zich aan den handel wijden, Mercurius alleen zouden dienen en niet ook de schoone konsten hunne tempelen zouden geven....

— Tot Amsteldam, uwe Hoogheid! dienen wij

God Almagtig, en 't stichten van afgodische tempelen gelust ons zekerlijk niet, sprak de Amsterdammer, die met velen het oprigten van eene Remonstrantsche kerk als eene ongepaste nieuwigheid beschouwde.

De Prins zweeg op deze hatelijkheid: alleen hij wendde zich om, en sprak tot Huijgens, die tot op eenige schreden gevolgd was:

— Eilieve, Mijnheer Huijgens! help mij hem verbidden, sinds daar anders geen verwegen is aan zijnen wil. Een zone Apollo's mag toch wel het zijne doen, om de altaren van Pictura met eenen ijverigen priester meer te voorzien. Gebruik een sprankje van uw vernuft en welsprekendheid, om den Heer Adriaansz. te bewegen zijnen zoon aan de oefening der schilderkonst te laten.

— Gansch tot de dienst van uwe Hoogheid en van Mevrouwe Pictura. Ik ben bereid te dezer aanleiding een sneldicht te maken, zoo mijn Vorst zulks beveelt en 't den Heer Adriaansz. smaken mag, sprak Huijgens met hoofsche vaardigheid zijn geheimen onwil verkroppende; want, hoe vreemd het ook klinke, hij deelde de hooge ingenomenheid van zijne tijdgenooten niet met de schilderkunst, die toenmaals toch hare *apogée* had bereikt. Misschien was het dit; misschien walgde zijn gezond verstand van de overdrijving, die hij ook hierin weêr zag oefenen, toen eenmaal de heerschende smaak dien toon aangaf.

— Het smijdig smeeken van uw diepzinnig onrijm zal hier al wel genoeg zijne deugd doen, naar ik vertrouwe, sprak de Stadhouder.

— Ik zie wel, als zijne Hoogheid en de Heer Huij-

gens zich bondgenooten stellen voor mijn zoon tegens mij, dat ik mij zal moeten overgeven, hernam Adriaansz., half gevleid, half gemelijk; want hoe hij zich uiterlijk ook toonde, de belangstelling van den Prins begon hem te overwinnen, en hij was werkelijk te opregt een hoogschatter van talent en kunst, om voor Huijgens niet de diepste hoogachting te hebben.

— Ik zal geene andere konste der overreding aanwenden, dan die zeker alreede haren klank heeft laten hooren in 't gemoed van Mijnheer zelf. Niet willende door ijdelen en weelderigen omhaal van woorden het vernuft omkoopen, noch de zinnen verschalken van een man, die zelf, dies ben ik zeker, de beste pleitbezorger is in iedere goede zaak. De Heer Geurt Adriaansz. is een van hen, die het bet weet dan ik het zou kunnen zeggen, hoe goed zich de schoone konsten verdragen met den handel, of liever, hoe die beide elkander schragen en de hand leenen, de eersten den roem en de voortbrengselen des laatsten uitbreidende en overbrengende, en de laatste de eersten door de geurigste vruchten van zijne hand de zorgen verzachtende. Zoo ik mijne eigene ervaring nevens uwe kennis mag stellen, kan ik u indachtig maken hoe ik, op mijne reizen in Italië, altijd de grootste koopluiden heb gezien als de voornaamste voorstanders en de ijverigste liefhebbers van alle konsten; dies het u in nietwes tot schade of schande kan strekken, noch tot achterdeel van uwen welgeëerden naam, zoo uw zoon zich begeeft tot de oefening der konsten, waar hem het harte naar brandt, zijnde zulke sterke prikkel en onweêr-

staanbare gloed wel de duidelijkste aanwijzing van zijne deugdelijke roeping.

— Ik heb tegen dat alles maar éène bedenking, Mijnheer! Diedrik is mijn eenig kind,.... en zoo ik hem laten moet aan hetgeen gij zijne roeping noemt, dan mis ik in mijne zaken den steun van mijnen ouderdom, en dan is 't mij geraden, van nu aan mijne firma te quiteren, daar ik die toch niet zal mogen overgeven aan den eenigen, dien ik bestemd had daarvan den roem en faam te handhaven, en de oude man was zoo zigtbaar ontroerd, dat zijne stem stokte.

Diedrik kon 't niet langer doogen. Hij vergat den eerbied voor den Prins, de achting die Huijgens afdwong, alles, alles, en schielijk nader tredende, viel hij den ouden man in de armen, met den uitroep:

— Neen, vader! gij zult mij niet missen! neen! zoo God het mij gunt, zal ik aan uwe zijde staan en blijven en uwen wil doen; van nu aan ben ik weêr de uwe van heeler harte, en vergete alles wat daarbuiten ligt en wat mij de verbeelding heeft ontsteld.

— Nu zoo is 't goed, sprak de Prins, even de schouders ophalende, met een glimlach tegen Huijgens, die beduidde: als hij er dus ligt van afziet, hadden wij onze woorden konnen sparen.

— 't Is de triomf der kinderliefde! hernam de dichter-hoveling, alleen die overspanning van 't moment zal zich, vreeze ik, later wreken; want het konstvuur is geen brand, die zich door een paar tranen laat blusschen, noch zelfs door de ijzeren banden der pligt inbinden laat, maar dat ter con-

trarie door dwang tot heftiger uitbarsting wordt aangepord.

— Mij dunkt wij moesten het er nu bij laten; het best maken zij 't zamen uit, sprak de goedige Vorst, ziende dat werkelijk geen van beiden meer op hem achtte. Diedrik zelf achtte zich gelukkig en gered door deze uitkomst. Hij was niet weinig verschrikt bij de zonderlinge tusschenkomst van den Prins; maar eensdeels had hij Frederik Hendrik niet durven tegenspreken, en anderdeels wilde hij 't ook niet; want hoe dan voor dezen en voor zijn vader zijne voorgaande handelingen uitgelegd en geregtvaardigd, daar hij ze zelf op dit oogenblik in het volle licht der ongerijmdheid zag en naauw iets meer dan dwaasheid achtte? zonder eene onwaarheid te spreken, kon hij zwijgen op de onderstelling van Oranje, en de verzoening met zijn vader treffen, zonder tot de bekentenis te komen van wat hij naauw zich zelven bekende.

Hoe Frederik Hendrik tot die dwaling kwam, is ligt te verklaren. Honthorst, in zijne zorg om Diedrik uit den tooverkring der kabalen uit te trekken, was geëindigd met alles hem aangaande aan den Prins te vertrouwen bij zijn gehoor te 's Hage, met de bede door zijne intercessie een eind te maken aan dien toestand; de Prins, hetzij hij in verstrooijing had geluisterd of verkeerd had verstaan of wel door allerlei wigtige staatszaken van deze particuliere was afgeleid, zoodat die later wat verward voor zijnen geest kwam, de Prins had gemeend, dat liefde voor de kunst Diedrik met Honthorst had zamengebragt, en dat de opvatting voor de Koningin en

al zijne ontmoetingen op 't huis te Honselaarsdijk slechts accidenteel de bezwaren vermeerderden, die er voor Diedrik Geurtsz. in liggen moesten, zich leerling van Meester Gerard te zien. Eens in dat vaste denkbeeld gekomen, had hij het in dezen vooral afgekeurd, dat hij zich mengde in hofintriguen, en had zich voorgenomen, hem daarover ernstig te onderhouden; maar nu hij den vader zag, wilde hij zich eerst verzekeren voor zijn beschermeling van diens toestemming in zijn hoogsten wensch, om daarna met te meerder regt hem zijne pligten voor te houden.

— Zoo zult gij mij dan volgen naar Amsteldam, en dezen inval uit het hoofd zetten? vroeg Adriaansz., zijnen zoon nogmaals de hand drukkende, daar hij zag, dat diens oogen vochtig waren.

— Ja! sprak deze, wel wat pijnlijk en dof, omdat de belofte eene groote overwinning was over zich zelven, maar toch opregt, ja! mits gij mij tijd gunt, om van Meester Honthorst afscheid te nemen. —

— Die haalt u wis over tot een ander besluit.

— Dat heeft geen nood, sinds het mij moeite genoeg gekost heeft, hem in mijn onbedacht verlangen te doen instemmen.

— Ik ook ken hem niet voor den man, om willens en wetens een zoon tegen des vaders wil op te zetten of....

— Al was hij die — ik heb beloofd, zeide Diedrik met vastheid.

— Goed, en tot den prijs van 't houden, koopt gij vergeven en vergeten voor 't verledene.

Diedrik ging, na een smartelijken blik met de l'Espine gewisseld te hebben.

Geurt Adriaansz. naderde daarop dezen met eenig ceremoniëel.

— Vergiffenis, heer Ridder! Ik die u tot hier ben komen opzoeken, ondanks mijn tegenzin om in hoofsche verblijven in te treden en mij in paleizen te vertoonen, laat u bij 't eerst van zoo welkom ontmoeten, als een gansch onverschillige daar. En toch is 't bij mij anders de wet: zaken gaan voor.

— Ik begrijp dat ge ditmaals dien regel niet volgen kondet, en vergeef het volgaarne; dit waren familiezaken, en het toont een welgeplaatst hart dat de vader den bankier kon vergeten.

— Mijnheer de Ridder! wij zullen elkander goed verstaan, denk ik.

— Ik heb voor het tegendeel geene de minste zorg, zeide deze; alleen daar onze zaken niet wel op deze plaats kunnen worden afgedaan, zult gij mij verpligten, met mij naar mijn vertrek te volgen.

— Uiterst gewillig; alleen ééne vraag, u, die een zoo vertrouwd dienaar zijt van den Kardinaal, mag men die veilig doen. Wat spelt dit bezoek van den Prins aan de Koninginne-moeder?

— Haar spoedig vertrek naar Engeland, zoo ik meene, en geloof mij, voor deze Republiek wordt het tijd.

— Ik zal mijne collega's indachtig maken, dat zij de leden van 't Stadhouderlijk gezin ootmoediglijk smeeken mogen de afscheidsbezoeken wat te bekorten....

— Juist! juist! glimlachte de l'Espine, men moet der Koningin aandoeningen en hartkloppingen besparen!

VIII.

HET AFSCHEID.

Ondanks den ernstigen wil om zijnen vader te volgen, was het afscheid nemen van Honthorst voor Diedrik meer een voorwendsel om zijn verblijf te rekken, dan eene volstrekte noodzakelijkheid, en te minder, daar hij Honthorst bij de Koningin wist, en het niet zeker was, dat hij hem nog zou kunnen wederzien. Maar er was iets dat hem dreef nog eene uitvlugt te zoeken, hij hoopte Lucienne d'Arcy te zien, en haar een woord te kunnen zeggen tot vaarwel. Een onderhoud durfde hij haar wel niet vragen, omdat hij haar eigenlijk niets had mede te deelen, dat voor haar belangrijk was, want hij durfde niet hopen dat hij hare belangstelling zou wekken, zoo hij haar zeide in welke mate zij de zijne opwekte, hoe vooral haar moedige geloofsijver hem getroffen had, en hoe zeer het pijnlijke van haren toestand zijne deelneming wekte. Maar zonder een onderhoud te durven vragen, hoopte hij toch onbestemd op eene ontmoeting; in dit huis was hem reeds zoo

veel gebeurd, waarop hij niet had kunnen rekenen; de korte dagen van zijn verblijf waren bijna eene aaneenschakeling geweest van ongedachte avonturen en toevallige zamenkomsten, als men naauwelijks door afspraak dus had kunnen daarstellen; hij was nu eenmaal in den tooverkring der illusiën; hij kon ook deze hoop niet van zich weren, en zeker om tot hare vervulling iets aan te wenden, begaf hij zich naar zijn ouden post in de gaanderij der schilderijen, die hem, als wij ons herinneren, alle bedenkelijke kansen bood om te slagen. Als Lucienne zich moest begeven naar het tegenover liggende paveljoen tot het onderhoud met den Prins, kon zij geen anderen weg nemen, dan dezen, ten zij uit de zalen der Koningin, en was zij nog niet derwaarts vertrokken, dan kon zijne berekening naauwelijks falen. Wat hij haar zeggen zou, wist hij zelf niet; maar hij rekende op de ingeving van 't oogenblik, en dat was zeker het verstandigste wat hij doen kon. Ook Honthorst, zoo de Koningin hem ontsloeg, zou dezen weg nemen, en niemand kon het hem dus ten kwade duiden, dat hij hier zijnen beschermer bleef wachten.

Dit wachten duurde intusschen veel korter dan hij zich had kunnen voorstellen, want naauwelijks trad hij de eene deur in, of de groote vleugeldeuren aan het tegenovergestelde eind der gaanderij werden geopend, en Honthorst kwam, Lucienne d'Arcy hoffelijk bij de hand leidende. Zij waren in een vertrouwelijk gesprek, waarvan wij den inhoud mogen hooren.

— Ik kan u niet genoeg danken, Mijnheer Hont-

horst! sprak Lucienne, voor de goedhartige intentie, daarmede gij uit den weg hebt geruimd, wat u dacht dat mij hinderen kon.

— Het was niets meer dan mijn schuldige pligt, zoodra het mij inviel, dat hier de adder school, daarmede men u wonden wilde, en daar 't grootste gevaar nu voorbij is, vindt ge goed, dat ik de *cantiques* in hunne oude plaats zal terugbrengen?....

— Veel dank, dat is onnoodig, te lang reeds hebben zij hunne plaats gehad tusschen de litanijen, waartegen ze ijverden. Ook zoo ik tot hier toe deze soort van dubbelheid heb geoefend, was het uit volgzaamheid aan den wil van Monsignor Fabroni, die het vergde in 't belang van de Koningin, wier heftige en openlijke tegenstand in deze zaak hij vreesde, dat zich èn tegen mij, èn tegen haar zelve zou keeren; maar nu met de bescherming van den Prins, en 't ontzag dat deze haar inboezemt, de verpligting die zij aan hem heeft, is er geen nood meer.

— Geen nood meer! Jonkvrouw! zeg dat niet al te onbedacht, en betrouw u veel meer op het laatste dan op de eerste....

— Hoe de Prins van Oranje zou mij geen woord houden?

— Dat zegge ik niet, in werkelijke ongelegenheid zal hij u bijstaan; maar vóór het daartoe gekomen is, zal hij willen middelen, schikken, wijzigen, half ten uwen gevalle, half ten wille van de Koningin, en als ik wel heb, zou dit eindigen met u in den valschen toestand te laten, daarin gij zoo lang reeds hebt verkeerd.

— En die de kwelling is van mijn leven, die mij de ziele verteert van onrust.

— Dat voele ik voor u, en de Prins is geen man om in dit geval streng door te zetten tegen den wil eener Koningin, die hij zelf de hoffelijkste onderdanigheid toont uit edelmoedige gastvrijheid; daarom is 't uwe zake voor u zelve te zorgen, en het nu onverwijld door te zetten zoo als gij 't verstaat. Bij uw gesprek met den Prins zult gij alles van hem verkrijgen, wat gij wilt; maak dus uwe condi-tiën goed en vast, en zorg dat hetgeen gij verkregen hebt zonder verwijl geëxecuteerd worde.

— Ik begrijp al het wijze van uwen raad, ach! licht mij nog beter in, en zeg mij wat zal ik bedingen?

— Eerstelijk, beantwoord mij ééne vraag. Hoe is 't dus toegekomen, dat juist de Waalsche Predikant Heijdanus, die tot Leiden staat, uw Godsdienstleeraar is?

— Dat deel ik u volgaarne mede. Monsignor Fabroni, ziende dat ik niet van mijne religieuse opiniën was af te brengen, mogelijk vreezende dat ik nu eenmaal in een Protestansch land mij bevindende, ligt op eigene wijze trachten zou tot mijn doel te komen, en zeker ook geleid door de uitzigten, die zich voor hem en mij verbinden aan mijn huwelijk met een Franschen Protestanschen Prins, dat sinds lang onderhandeld wordt, is geëindigd met zich ganschelijk te voegen naar mijnen wensch, en heeft zich geïnformeerd naar geheime middelen, om dien te vervullen. Nu geviel 't sinds wij hier op Honselaarsdijk zijn, dat zich de Weleerwaarde Heer

Heijdanus op 't huis te Heenvliet onthield bij den Heer van Heenvliet, die een vroom gereformeerd edelman en een groot geleerde is.

— Daarvan is maar eenen roep, Polyander! op die beide stukken kent hem ieder.

— Monsignor Fabroni is met hem welvertrouwd, dus gaf hij hem opening van mijne zaken, en er werd tusschen die beiden afgesproken, dat ik onderwijs in de godsdienst zoude erlangen van den Eerwaarden gast, die 't goedwillig toestond; doch daar alles in 't heimelijk gaan moest uit aanzien van de Koningin, vreesden wij dat die geregelde oefeningen in 't oog mogten loopen, en ten laatste den lust tot bespieding wekken, die zeer ligt tot ontdekking kon leiden, welke niets brengen kon, dan moeite en verdeeldheid in onzen kleinen kring. Daarin gaf Mijnheer Polyander raad, en deed ons een middel aan de hand. Monsignor Fabroni zelf leidde mij buiten 't kasteel op heimelijke wijze en....

— Dit weet ik.

— Van Mevrouw de Sourdiac?

— Neen toch, van iemand die getuige was van een uwer geheime uittogten.

— Wij waren dan toch verraden?

— Neen! want die het zag was een trouw en discreet persoon, die u nog voor meer gevaar heeft geveiligd.

— De jonge Hollander! viel zij in met zekere levendigheid, of gis ik valsch?

— Zeer juist, Jonkvrouw! en zie, daar staat in de verte de persoon zelf; beter dan ik mag hij u zeggen, met wat goede intentie hij zich belastte

met hetgeen Mevrouw de Sourdiac hem opdroeg.

Lucienne zag in de rigting, die hij aanwees, en kleurde even toen zij Diedrik zag staan, die aarzelde te naderen, omdat hij hen niet wilde storen in een vertrouwelijk gesprek als hij zag, dat ze zamen hielden.

Toen wilde Lucienne tot hem komen, maar Honthorst hield haar nog even staande, en zeide:

— Nu ik dit weet, Jonkvrouwe! hoor mijn raad, en 't zal u niet kwalijk bekomen er naar te handelen. Vraag van den Prins dit: dat hij voor u de vergunning verkrijge, eenige dagen op het kasteel van Heenvliet te vertoeven. Laat Mijnheer Fabroni of iemand anders u derwaarts geleiden; kon 't wezen vertrek nog heden, en doe daar dan wat uw gemoed en overtuiging u ingeeft. 't Zal ligt zonder veel opspraak zijn in eene kleine dorpskerk, en is 't geschied, dan ken ik onzen Frederik Hendrik er voor, om u te veiligen en te behoeden voor de wraak der Koningin, of de moeite die zij u zou willen aandoen.

— Ik zal dien raad zekerlijk volgen, en nu laat mij een woord van dank spreken met dezen jonkman.

Zij was reeds digt bij Diedrik genaderd, toen zij dit sprak, en deze had dus verstaan wat zij zeide; andere inleiding had hij nu niet noodig, zij zelve had hem de gedwongenheid van eene voorstelling bespaard; zij sprak tot hem met goedheid, met dankbaarheid, met een zigtbaar welgevallen zelfs in zijne antwoorden, doch niet op den toon der gelijkheid en met de goedwilligheid eener meerdere, die tracht af te dalen tot een mindere.

Diedrik was te fijnvoelend om dien toon niet te onderkennen, en er niet een weinig door gekwetst te zijn; en hoe hij ook smeekend naar Honthorst opzag, deze sprak geen woord, dat haar uit hare dwaling konde helpen en tot meer gemeenzaamheid en vertrouwen stemmen.

Ten laatste toen hij zeide, dat dit een afscheid was en dat hij Honselaarsdijk verlaten ging, had hij niet eens den moed er bij te voegen, dat het was om zijnen vader te volgen, en zij, na eene wijle te hebben nagedacht, zeide:

— Dan zou ik u toch zoo gaarne een aandenken geven van de dienst en bovenal van de trouw, die gij mij hebt bewezen, en zij haalde een keurig bewerkt gouden doosje uit haar armtaschje en wilde het hem aanbieden.

Maar Diedrik werd vuurrood van verdriet en ergernis; hij had het kostbaar foudraal herkend, waarin zijn vader hem het oorsieraad aan de Koningin had laten terugbrengen.

— Dat ik u bidde, Mejonkvrouw! behoud dit zelve, het was eene kleine hoffelijkheid van mijn vader aan de Koningin.

— Het is waar van deze heb ik het ontvangen; maar.... wie zijt gij dan — wie is uw vader?

— Mijn vader is Geurt Adriaansz., Amsterdamsch koopman en bewindhebber van de Oost-Indische compagnie, sprak Diedrik, en daarop boog hij zich diep, drukte Honthorst even de hand, en vertrok haastig, nu met de zelfbewustheid, dat zijn aftogt geene nederlaag was.

— — — — — — — — — — — — — — — —

In haar onderhoud met den Prins van Oranje, rigtte zich Lucienne werkelijk naar de raadgevingen van den schilder en verkreeg alles wat zij wilde, gelijk der Koningin geene keuze overbleef dan toestemmen in hetgeen Frederik Hendrik haar door Fabroni liet verzoeken. Ook geleidde de Vicomte haar nog in den avond van dien dag naar het kasteel van Heenvliet, en hoewel met voorkennis van Mevrouw Fabroni, toch zeker eenigzins in 't geheim; want hij gebruikte een zeer eenvoudig karosken en geene hofkoets, zoo als de Vicomte doorgaans gewoon was als hij uitreed.

Wat er verder wigtigs was behandeld tusschen den Prins en den trouwen Staatsdienaar der Koningin, weet men niet, maar het had zeker invloed op de handelingen der laatste, die nu in overleg met Fabroni de Engelsche brieven beantwoordde en toestond dat hij zelf de draden harer Fransche intriguen afbrak; — of het voor altijd is geweest, durven wij niet uitmaken.

De l'Espine moest eene ernstige ondervraging doorstaan van den Prins; maar hetzij behendigheid, hetzij de belangen, die hij diende, dezelfde waren met de staatkunde van den Stadhouder, het gehoor eindigde in de beste verstandhouding, en met eene uitnoodiging van den laatsten om te 's Hage ten hove te komen; en daar de Koningin, op aanraden van Fabroni, den Ridder de l'Espine deed aanzeggen, dat zij hem niet meer konde considereren als te behooren tot haren hofstoet, vertrok hij spoedig naar den Haag, waar hij zijn verblijf vestigde.

Toen Geurt Adriaansz. zijne zaken met den Rid-

der had afgedaan, vond hij zijn zoon hem wachtende, in diep gepeins geleund tegen eene der zuilen van de opene gaanderij der binnenplaats. Hij nam zijnen arm, en welhaast voegde Honthorst zich bij hen, die de verstandhouding tusschen vader en zoon eene te gewenschte vond, om haar door eene onvoorzigtige vraag te storen. Hij was overgelukkig, toen hij eindelijk Diedrik uitleidde buiten de groote hofpoort en stelde voor hen te vergezellen tot aan 't dorp Wateringen, waar Geurt Adriaansz. zijnen wagen had besteld. De oude man beknorde hem in 't vriendelijke over zijne inschikkelijkheid tegenover Diedrik, maar roemde zoo ijverig en zoo uitvoerig het dusgenoemde offer van zijnen zoon, dat de schilder geene andere ophelderingen noodig achtte. Maar toen ze de ophaalbrug over waren gegaan, en Diedrik de allerlaatste schrede moest doen op het grondgebied van 't huis Honselaarsdijk, zag hij hem wankelen en verbleeken, terwijl hij nog eenmaal omzag, om dat vorstelijk verblijf te groeten met een laatsten blik. En toch Maria de Medicis kon hij niet betreuren, want hij had haar leeren minachten; Lucienne kon niets voor hem zijn, want hij zelf was met zekere trotsche bitterheid van haar gegaan.

— Wat deert. u, mijn jonge vriend? vroeg de schilder, terwijl hij deelnemend zijnen arm nam.

— Niets, mij deert niets.... of liever, mij deert.... wat ik niet weet uit te spreken. 't Is mij of dat huis daar zoo aanstonds in puin achter mij neêr zou vallen, en banger kon 't mij niet zijn dan nu, al gebeurde het..., 't Is mij of alle vreugd des levens mij op eenmaal ontvaart.

— 't Is omdat de wereld der verbeelding u ontvaart, arme jonkman! sprak Honthorst zacht; die wereld op uw leeftijd zoo ruim en zoo rijk, dat gij haar bevolken kunt met al de rooskleurige tooverbeelden die gij wilt, maar die alle zich in nevelen oplossen, zoo haast de deugdelijke werkelijkheid haar met den top van den vinger beroert. Niet het kasteel zal achter u in puin storten, mijn arme jonge vriend! maar wel de luchtkasteelen, die gij zelf daarin hebt opgebouwd.

— En dat is goed ook, sprak de oude Geurt Adriaansz., die de laatste woorden had verstaan; want als we vijf jaar verder zijn en hij zijne drie kruisjes heeft, zal een goed steenen huis op de Prinsengracht en een kantoor, daarvan de firma in de vier werelddeelen zoo goed crediet heeft, als de Compagnie zelf, hem vrij wat beter te stade komen, dan zulke bontverwige en onvaste tooverpaleizen, als zich door 't penseel op het doek laten scheppen. En ik houd, dat mijn zoon de wijsste partij heeft gekozen.

Diedrik antwoordde niet, hij zag nog eenmaal om, en hij zuchtte.

Hij had gedroomd, en hij had nog geen blijdschap ontwaakt te zijn.

En nu sluit zich het vorstelijk lusthuis Honselaarsdijk voor ons als voor hen, die het middel waren, waardoor wij er binnen traden; maar nog niet over alles is toch uwe nieuwsgierigheid bevredigd, als ik hope, en om die te voldoen, volgt mij eene wijle bij:

IX.

EEN TERUGBLIK OP HET VERLEDENE EN EENE AFWIJKING NAAR HET FRANSCHE HOF.

Het is de Ridder de l'Espine, die het ons zal mededeelen, ten overstaan van Honthorst en van Diedrik, die te dier tijd, wanneer kantoorzaken hem vrijheid gunden, zich nog weleens een uitstapje naar 's Hage veroorloofde, en dan den schilder opzocht in zijn *atelier*, zeker nog meer gedreven door de behoefte, om over het verledene te spreken, dan door vurige zucht voor de kunst. De l'Espine ook scheen zijn eersten toorn tegen den schilder vergeten, en daar hij hem nooit meer diensten vroeg bij de Prinses Louise van Bohemen, vond Honthorst, die gewoon was allerlei menschen bij zijn werk te zien af en aanloopen, den Ridder een vrij dragelijk personaadje, met wien hij volgaarne een woordje wisselde over buitenlandsche kunst, en wien hij liefst hoorde vertellen van de kostbare kunstwerken van het Luxembourg, en in 't Palais Cardinal, tot welks verheerlij-

king Richelieu zijne magt en zijne schatten besteedde.

Voordat die soort van vriendschap tusschen hen werd aangeknoopt, hadden zij nog een paar woorden gewisseld over de wijze, waarop Honthorst hem had gediend bij zijne geliefde, wel eerlijk, maar toch omzigtig; want terwijl hij stipt had uitgevoerd wat van hem gevorderd was, had hij tegelijk de jonge Prinses een geheim onderhoud gevraagd voor zich zelven, en toen haar met vasten ernst opmerkzaam gemaakt op de gevaren van haren toestand, op de onwaarschijnlijkheid dat de Ridder iets anders voor haar zou kunnen zijn dan een minnaar, en op de mogelijkheid, dat hij een trouwelooze was, of kon worden. De Prinses was te jong, te onervaren, om den trouwen vermaner niet ongelijk te geven in 't harte en ook slechts te gelooven aan zijne duistere vermoedens; maar zij was ook te jong en te zacht van gemoed, om anders dan door tranen hare innerlijke tegenspraak te uiten, en bewoog door beloften en verzekeringen van overweging en bedachtzaamheid, haren goeden Honthorst voor ditmaal te zwijgen van deze geheimzinnige betrekking. Volmaakt trouw aan zijnen raad bleef zij echter niet, als men denken kan; maar de l'Espine vroeg nooit naar de diensten van den schilder; hij had ze dan ook niet meer noodig; ten hove ontvangen door Frederik Hendrik, zoo niet met onderscheiding behandeld, toch met zekere gevalligheid geduld, had hij welhaast zijne intrede in het huis der Koningin van Bohemen, en wij moeten onderstellen, dat hij werkelijk gebruik heeft gemaakt van den pijnlijken financiëlen toestand, waarin zich die Vorstin doorgaans bevond,

om omkooping op zoo ruime schaal te oefenen, dat hij welhaast eenen zekeren invloed kreeg op de Koningin en hare omgeving. Niet zoo haast had Honthorst dit opgemerkt, of zijn eerlijk gemoed perste hem, om de moeder onder de zachtste vormen oplettend te maken op de gevaren, waaraan zij hare jeugdige dochter blootstelde; maar de Koningin had wat strak en wat hoog geantwoord, en hem teruggewezen op eene wijze, die tot geene tweede waarschuwing de vrijheid liet.

Toen had de eerlijke schilder de schouders opgetrokken, en er, zoo als hij 't noemde, de handen af gewasschen, hij had zijn pligt gedaan; hij was te veel man van oordeel om niet te zien, dat men zich een zoeten waan niet wilde laten ontnemen, dat men tot op zekere hoogte een tijd lang bedrogen wilde zijn. Maar die ondervinding had Honthorst nog niet gehad op den dag, waarvan wij spreken willen, toen de Ridder de l'Espine eens zijn *atelier* binnentrad en er Diedrik vond, want dat was in de tweede week nadat deze het huis Honselaarsdijk zoo smartelijk vaarwel had gezegd. Den jongen Amsterdammer ziende, begon de Ridder te glimlagchen, en zeide tegen Honthorst:

— Als ik den jonkman aanzie, gedenk ik hoe ge mij toch eens een boozen trek hebt willen spelen, eene echte hovelingsvondst; dat ge vernuft hadt, die uit te denken, sprak wel van zelf; maar wat u bewogen heeft die uit te voeren.... dat is mij nog niet duidelijk....

— Wat mij daartoe bewogen heeft, wel, Heer Ridder! dat zal ik u zeggen: Ik mistrouwde uwe

betrekking op de Demoiselle d'Arcy; ik geloofde, dat de arme jonge dame, of de.... andere dame, die gij weet.... eene van beide of wel allebei, vergeef mij de goedronde opregtheid! door u werden misleid, en dat, bij 't zien van 't portret, het tusschen u en die jonge dames of althans hare beschermers tot verklaringen en ophelderingen zoude komen, die.... ik hoog noodig achtte, om de kwestie zuiver af te doen.

— Maar gij hadt mij trouwe beloofd, en gij hadt mij door deze ontrouw in last en lijden kunnen brengen.

— Als uwe zaak zuiver was, had dat geen nood; als het tegendeel bleek, hadt gij dan minder verdiend? en de trouwe die ik beloofd had, heb ik gehouden; terwijl gij mij geen woord hebt gehouden, want naar belofte hadt gij mij niet ingelicht van uwe relatiën met Jonkvrouwe Lucienne d'Arcy.

— Ik ook zou zoo graag meer van deze weten, voegde Diedrik er bij, beschroomd en aarzelend, als bad hij het hem af.

De l'Espine zag hem aan met zijn scherpen en doordringenden blik, haalde toen even de schouders op en zeide:

— Nog altijd dezelfde! maar ik wil u in die nieuwe illusie niet voeden, mijn arme jonge man! en daar we nu toch dus rustig te zamen zijn, wil ik u beider nieuwsgierigheid bevredigen, en te eerder, sinds ik geene redenen meer heb om de personen te sparen, die in deze zaak betrokken zijn.

— Luister: Eens heeft de Koningin Maria de Medicis eene vriendin gehad.

— O, ja! Eleonora Galigaï, sprak Honthorst.

— Neen, dat was eene gunstelinge; eene vriendin, dat is wat anders, dat is een juweel, dat uiterst zeldzaam gevonden wordt in de tresoren der Vorsten, en dat nog veel zeldzamer volkomen door deze wordt gewaardeerd, Koning Hendrik IV had er een in Sully en hij wist het te schatten. Koningin Maria heeft er ook eene gehad en zij wist haar te *gebruiken*, het was Mevrouw de Barones d'Arcy, echtgenoote van Lucien François, Baron d'Arcy, een van die strengen en dapperen uit het laatste tijdperk der afgeloopen eeuw, die in de oorlogen van de Ligue altijd zijne banier had vastgehecht aan den standaard der Huguenooten, en die alleen dan niet aan de zijde van Koning Hendrik had gestaan, als deze, van politiek wisselend, zich aan de Katholijke hofpartij aansloot. Hij was van denzelfden leeftijd als de Koning, en dus zeer veel de oudere van zijne gemalin, die op denzelfden dag geboren was als Maria de Medicis; of het dit was, de overtuiging, dat zij onder hetzelfde gesternte geboren waren, dat de beide jeugdige vrouwen aan elkander hechtte, of iets anders, dat zou ik niet kunnen zeggen; zeker is het, dat men bij ons nog al veel gelooft aan astrologische influenties, zonderling de dames en bovenal de Koninginnen, die dat van Katharina de Medicis hebben overgeërfd; met waarheid alleen kan ik dit zeggen, dat de Barones d'Arcy, juist om die gelijkheid, op den eersten verjaardag van den geboortedag der Koningin in Frankrijk aan deze als hare staatdame werd voorgesteld, en verder haar niet weêr heeft verlaten, dan in het tijd-

perk, waarvan ik spreken ga, en dat er tusschen haar eene innige gehechtheid bestond, die van de zijde der Koningin, zeker uit kieschheid, zich niet uitte door gunstbewijzen, maar door vertrouwen, dat door de Barones werd betaald met eene onbegrensde liefde en vaardigheid tot ieder offer.

En ziehier nu het onderscheid tusschen de gunstelinge Eleonora Galigaï en de vriendin; de eerste, met gunsten en schatten overladen, gebruikte beide op zulk eene wijze, dat zij op de beschermster de allervreemdste verdenking wierp; en de andere vroeg de liefde en het vertrouwen van de Koningin niet anders, dan als middel om haar te beter te dienen, en wierp er edelmoedig den sluijer der geheimzinnigheid overheen, opdat de afgunst geen laster zou wekken, en de onschuldige vreugde der vriendschap verstoren; ook is de levensloop der gunstelinge een historisch feit geworden, waarvan de ergerlijke ruchtbaarheid voor eeuwig op Maria's naam blijft kleven; terwijl de vriendin, vergeten door de wereld, geene plaats heeft in de geschiedenis, en toch van het hoofd der Vorstin zooveel schande heeft afgeweerd, als het eener zwakke vrouw mogelijk is geweest.

De Baron d'Arcy kwam zelden aan het hof, waar hij al te veel politieke tegenstanders vond, en bovenal te veel vijanden van zijne religie en waarvan de toon en de zeden strijdig waren met zijne strenge begrippen; maar zijner jeugdige vrouw gunde hij zonder wantrouwen dat verblijf, zeker van hare deugd, van hare trouw en van de vastheid harer beginselen. Drie jaren na den dood van den Koning, zag

men toch zijne strakke en ernstige gestalte in de hofzalen van de Louvre en van de Tuileriën verschijnen, — en het scheen sommigen eene verschijning, zoo weinig scheen de oude Huguenootsche krijger, die op het slagveld van Ivry en bij de blokkade van Parijs beter thuis was dan op de banketten en balletten, eene figuur, die niet tot het weeke, toen levende geslacht behoorde. Een ijzeren Ridder, van eene graftombe opgestaan en wandelend tusschen de rijen der woelende hovelingen, had er zich niet meer misplaatst kunnen vinden, dan de Baron d'Arcy, die zich nog altijd niet had kunnen scheiden van den ringkraag, den maliënkolder en de armstukken, waarmede hij voormaals de pertuisanen der Ligueurs had getrotseerd.

— Ja, en blijkens uw costuum, Heer Ridder! waren die toenmaals verworpen voor kanten, satijn en zilverlint, die wel blinken en sierlijk staan, maar die, vergeef mij toch, van wat weekheid en wulpschheid getuigen, daarmeê men het in den krijg niet ver brengen mag.

— Ik geef het toe: onze zeden zijn gansch andere en juist geene betere; maar men moet meêgaan met zijnen tijd; Bassompierre zelf droeg zijden rozen op de schoenen met diamanten er op, die de Koningin in haren bruidschat uit Florence had meêgebragt; maar dat er onze kleiner moed of mindere dapperheid uit blijken zou, ontken ik; het bewijst veeleer het tegendeel: ziet men er één tweegevecht minder om, nu onze borst slechts door Kamerijksch dundoek wordt beschermd tegen de punten van den degen der partij? en hoewel onze gevulde satijnen wambuizen niet

zoo goede borstwering zijn tegen kogels en rapierhouwen, als de ijzeren borstharnassen of de kolders van vernist leder, hebben nog geen edellieden ooit om die redenen zich van den strijd onthouden, of gepoogd ter zijde uit te wijken, als het voorwaarts geboden was.... Ja, ik zie kans onzen moed te bewijzen boven den hunnen.

— Wij nemen aan zonder verder betoog, sprak Diedrik, die verlangend was naar het verdere.

— Op mijn woord! gij kunt dit gerust. — De Baron d'Arcy dan, scheen volstrekt niet op te merken, hoe weinig hij meer aan dit hof paste; koel en vast en zonder de minste oplettendheid te geven aan het glimlagchen en de schimpscheuten der jonge hovelingen, noch iets te antwoorden op de vragen en uitroepen zijner tijdgenooten, die zich ligter op den stroom der hofgewoonten hadden laten voortdrijven, bleef hij stand houden in de rijen der hovelingen, en was van ieder feest, iedere jagtpartij, van iederen wandelrid, van ieder buitentoertje der Koningin. Buiten hem waren er maar twee personen aan het geheele hof, die niet schenen te begrijpen, dat de oude edelman hier niet meer thuis hoorde: zijne eigene vrouw en de Koningin. De eerste scheen volkomen gelukkig met en volstrekt niet belemmerd door de tegenwoordigheid van haren echtgenoot, betoonde hem eene aanhankelijkheid en eenen eerbied, die ondanks alle lasterzucht der hofdames vrij bleef van verdenking en de hoogachting vermeerderde, die men gedwongen was voor haar te gevoelen. De Koningin was toen Regente en regeerde in den vollen zin des woords, ten minste in zooverre

zij door hare gunstelingen regeerde; ze was in den vollen bloei der schoonheid, en had juist die brandende zucht naar de genietingen des levens van eene vrouw; die voelt dat zij in het laatste tijdperk is, waarin zij ze kan voldoen. Nu meesteresse van zich zelve (men versta dit niet in den zin van zelfbeheersching), en met de magt om al hare wenschen en luimen in te willigen, gaf zij er zich aan over met eene drift en eene zorgeloosheid, die voor eene andere dan eene Koningin-Regente uiterst gevaarlijk zou geweest zijn, doch die onder den algemeenen tuimel en de bedwelming van aller hoofden niet al te hard werd beoordeeld. Vreemd scheen het dus dat onder dit alles de strenge, ernstige gemaal harer vriendin zoo plotseling haar innigste en vertrouwdste raadsman was geworden, en toch dat was zoo: van 't oogenblik zijner aankomst af, had de Koningin met hem en zijne gade in 't geheim kabinet langdurige raadplegingen gehouden, waarvan de Maréchal d'Ancre en Bassompierre zelve waren uitgesloten en waarvan zij te vergeefs trachtten de aanleiding of het doel te doorzien. Hun werd zelfs niet het flaauwste lichtstraaltje gegund, en iedere poging om het op te vangen werd door de Koningin met zoo dreigende terugwijzing gestraft, en door d'Arcy met zooveel stoïsche koelheid verijdeld, dat zij, hoewel inwendig gloeijend van naijver op den nieuwen gunsteling (als zij dachten), van de onderneming afzagen.

Toch had er even voor de komst van den Baron d'Arcy eene omstandigheid plaats gevonden, die men met deze komst in verband had kunnen bren-

gen, zoo men onder de menigte avonturen en misdrijven, die er toenmaals aan 't hof voorvielen, dit van bijzondere beteekenis had gerekend. De bouw van het Luxembourg was nog pas aangevangen, en de Koningin hield intusschen bij voorkeur haar verblijf te St. Germain-en-Laye. Eens op een vroegen ochtend, na eene groote hofpartij, vond men daar op het terras van 't kasteel, juist onder de vensters van de vertrekken, door de Koningin en de hofdames bewoond, het lijk van een jong mensch, die blijkbaar door dolksteken was omgebragt. Hij droeg een masker; maar zelfs toen dat afgenomen was, had niemand hem herkend, noch uit zijne trekken kunnen opmaken tot welke familie hij behoorde; ook in zijne kleeding, hoewel die rijk en smaakvol was, vond men geene aanwijzing op dit punt; wapens op handschoenen, of een cijfer op den bandelier, waren vermeden; alleen vond men bij hem, behalve eene beurs en eenige onbeduidende sieraden, eene touwladder en een biljet dat hem tot eene zamenkomst uitnoodigde, met eene aanwijzing, die hem voeren moest, óf in de vertrekken der Koningin, óf in die van Valentine d'Arcy; maar het biljet was niet van de hand der laatste, noch van eenige andere bekende dame; slechts werd er eene waarschuwing gegeven, ditmaal voorzigtiger te zijn, dan de laatste maal, daar de eer der dame door zijn gebrek aan bescheidenheid gevaar liep, en die waarschuwing werd aangedrongen door eene dreiging, dat ook zijn leven op het spel stond bij gebrek aan voorzorg; zeker was de waarschuwing toch veronachtzaamd, en was dit, hetzij eene straf van een beleedigd minnaar of gemaal,

of eene wraakoefening van de dame zelve, om eenig onvoegzaam blootgeven van hunne relatie.

— O! maar van de dame zelve? dat laatste is toch wel niet denkbaar, viel Diedrik in met eene huivering.

— Waarom niet? er zijn dames, die hare minnaars verloochenen, zoodra hare belangen het vorderen, of gelooft gij niet, dat die er zijn?

Diedrik kleurde; hij vatte de bedoeling van de l'Espine volkomen.

— Hoe het zij, alle hofdames betuigden dezelfde onbekendheid met het geval, dezelfde onkunde van het biljet, en namen dezelfde houding van beleedigde onschuld aan, toen zij ondervraagd werden, Valentine antwoordde vast en kalm, dat zij vreemd was aan elke schending van haren pligt, en men geloofde haar. Zoo goed was de roep van hare deugd. De Maarschalk d'Ancre wilde het onderzoek voortzetten en den moordenaar zien uit te vinden; maar de Koningin beval de zaak te laten rusten; zij achtte dat er dus al bloed genoeg vergoten was voor eene van die liefdesintriguen, als er maar al te veel omgingen. Hierbij bleef het, en er was nog geene week verloopen, of niemand sprak er meer over, en eene maand daarna was het ieder vergeten.

— Maar hoe weet gij het dan? vroeg Honthorst, waart gij dan aan 't hof?

— Ik aan 't hof, een knaap van zes jaar? neen waarlijk, Mijnheer Bassompierre had zooveel haast niet, om mij onder de oogen te brengen van de Koningin; maar ik weet het, omdat later de geschreven bescheiden van dit en het verdere in mijne han-

den zijn geraakt. Als dan gezegd is, niemand dacht meer aan 't gebeurde, of wie er aan dacht, zweeg er van, toen de Baron d'Arcy, op een schrijven zijner gemalin, aan het hof kwam en er de vreemde figuur maakte, waarvan ik u sprak. Toch hield hij maanden dien toestand uit, vermoeijend en vervelend bovenal voor een man van zijnen leeftijd, wiens voorhoofd zich onder sombere gedachten telkens dieper scheen te groeven. Eindelijk, na een laatsten geheimen kabinetsraad met die drie personen in 't vertrek der Koningin, kondigde de Baron openlijk zijn vertrek aan; maar hij voerde ook de Barones met zich naar een kasteel dat hij bezat te Rambouillet. De gezondheidstoestand van de Barones vorderde het; het werd bekend, dat zij hoop had moeder te worden. Tot hier toe was dit huwelijk kinderloos geweest. De Baron werd met gelukwenschingen overstormd. Hij nam ze alle aan, ernstig en beleefd; maar de ernst zijner trekken verplooide zich niet onder dit vooruitzigt van vadervreugde; het scheen Maria de Medicis veel te kosten, zich van hare vriendin te moeten scheiden; maar ieder woord, dat zij daarover uitte, werd door den Baron aangehoord met zulk een onwrikbaar strak zwijgen, en met zulken zonderlingen zijblik op de Koningin, dat men verwonderd was, hoe die man met zulk een volslagen gemis van hovelingskunst zich dus kon staande houden in de gunst der Koningin, meer nog, de wijze, waarop hij zich tegenover deze gedroeg, had er veeleer iets van, of Maria zijne gunst had verloren, of voor 't minst zijne achting, in plaats van hij de hare. Dit belette

niet, dat de Koningin hare vriendin in dat kasteel verscheidene malen ging bezoeken, meest altijd zonder eenig geleide dan dat van eene harer bedienden en hare Florentijnsche min, eene oude vrouw, die haar sinds de geboorte van den Dauphin niet meer verlaten had. Eens duurde dat bezoek verscheidene dagen; zij strekte hare goedhartigheid voor Valentine zelfs zoo ver uit, dat zij met hare vrouwen het vertrek der Barones niet verliet, terwijl de Baron d'Arcy zijne gezamenlijke bedienden in de kapel bijeen riep om voor de gelukkige geboorte van zijn kind te bidden; maar geen glimlach van blijdschap verhelderde hem het gelaat, toen men hem aankondigde, dat hij eene erfgename had. De Koningin vertoefde op het kasteel tot na den doop der kleine Marie Lucienne Françoise, welke plegtigheid verrigt werd door den Huguenootschen Predikant in de kapel van 't kasteel; dit was zeker de reden, waarom de Baron d'Arcy zelf en niet de Koningin het kind ten doop hief, dat toch haren naam droeg en dat altijd aan het hof als haar petekind is beschouwd. Daarop vertrok Maria de Medicis met wat haast naar Parijs, waar een heftig tooneel plaats had over de nieuwe gunst, aan den weinig dankbaren gunsteling bewezen, tusschen haar en den Maarschalk d'Ancre. Om die reden, of om eene andere, de Koningin bezocht hare Valentine niet meer, en welhaast ook verliet de Baron d'Arcy met zijne vrouw en de kleine Lucienne zijn kasteel te Rambouillet, om in de stad Rochelle te gaan wonen, waar het kind in strenge Protestantsche gevoelens werd opgevoed. In dien tusschentijd had de Koningin-Regente zooveel

afleiding, zoovele bemoeijingen, dat zij aan die scheiding naauwelijks aandacht kon geven, en welhaast volgde de meerderjarigheid des Konings, zijn huwelijk, zijne vreesselijke wraakoefening op hare gunstelingen, de echtgenooten Galigaï, hare vlugt naar Compiegne, hare verbanning, en alle verdere rampen, die bekend zijn en waarvan ik dus niet spreken wil.

Intusschen waren de vervolgingen tegen de Protestanten aangevangen, en het beleg geslagen rondom de sterke vrijplaats, hun door Hendrik IV toegestaan als waarborg voor zijne beloften en zijne overeenkomst met hen bij 't Edict van Nantes, waaraan Richelieu het niet noodig vond zich te houden, in hoedanigheid van Kardinaal, die aan ketters geene trouw schuldig was, of liever, om waar te zijn, zij hadden hem mishaagd, en wekten zijn argwaan door zich te mengen in de verdeeldheden van 't rijk. De Baron d'Arcy, die persoonlijk deelnam in de verdediging van Rochelle, vond den dood bij het afslaan van een aanval der belegeraars, en zijne gemalin sleepte het leven slechts nog weinige dagen voort na die ramp; sinds lang kwijnde zij weg onder een heimelijk verdriet, en zij had alleen de kracht en de helderheid van geest om aan een trouwen bediende en zijne vrouw de belofte af te dwingen, met het kind eene stad te verlaten, waarheen het opheffen van 't beleg ieder oogenblik zegevierende horden van moord- en plunderzieke soldaten kon heenbrengen, die ook een kind niet zouden sparen; de brave lieden in 't bezit van het testament van den Baron d'Arcy, hadden met onbeschrijfelijke bezwaren te kampen, om die belofte te houden; toch gelukte

het hun de belegerde stad te verlaten met het kind; ten deele door de geheime bescherming van Mevrouw de Rohan, ten deele omdat hun stand weinig het nadenken en de achterdocht wekte van de belegeraars. Zij gingen het kasteel te Rambouillet bewonen, en zooveel het in hun vermogen was, voedden zij het meisje op in de Protestantsche religie, die zij zelve beleden; dit verdubbelde zeker de moeite en bezwaren dier goede lieden, want de Kardinaal duldde geene Protestantsche vereenigingen meer, buiten de vrijplaatsen in de kasteelen der edelen, en de Protestantsche predikers werden niet geduld in den omtrek van Parijs.

Het testament van den Baron d'Arcy en zijne gade werd door hen overgegeven in handen van een lid van den *Conseil de l'Edit*, eene soort van geregtshof, dat uitspraak deed in de zaken der Huguenoten; maar daar 't geheele Edict niet veel meer geteld werd, was dit geregtshof zonder kracht; het testament raakte dus in handen van den Parijschen Magistraat, en bij de opening bleek dat Lucienne slechts de aangenomene dochter was van den Baron en de Barones d'Arcy, zonder dat er eenige opheldering werd gegeven over hare afkomst. De Maarschalk Bassompierre en de Vicomte Fabroni werden er in benoemd als de voogden van Lucienne, die de rijke goederen harer pleegmoeder erfde zonder eenige voorwaarde; de Barones was eene Gravin van Bearn, en dus in verren graad verwant met de Bourbons, met de Koningin; de erfenis van haren pleegvader ook, werd op Lucienne's hoofd gebragt, doch voorwaardelijk; ze moest zich aan de

Protestantsche religie houden, en bij hare meerderjarigheid een huwelijk aangaan met Cesar Phebus d'Albret, Prins uit het huis van Navarre, die de regtmatige erfgenaam was van den Graaf d'Arcy. Dit testament zou zeker veel opzien hebben gegeven, zoo de opening er van niet had plaats gehad in eenen tijd, waarin ieders aandacht op de openlijke gebeurtenissen in den staat was gevestigd, een oogenblik, waarin de Koningin Maria de Medicis vlugtte voor haren zoon.

Bassompierre nam zijne pupil in zijn huis. Daar zag ik Lucienne voor het eerst, een engelachtig kind van twaalf jaar, minnelijk, zacht, reeds vroom, de eenige die mij, den door ieder verstooten wees, deelneming toonde en die mij leerde verstaan, hoe vrouwelijke teêrheid leed kan verzachten.

— Wist ik het niet, sprak Honthorst, dat er meer was dan koele belangstelling tusschen de Jonkvrouw en u?

— Dat is waar! maar gij vergist u als gij aan liefde hebt gedacht. Vooreerst wist ik van 't oogenblik af, dat Lucienne bij ons kwam, wie zij was, en dat er tusschen ons eene soort van verwantschap bestond, die, zoo al niet geldig voor de menschelijke wet, toch op het gevoel van een aankomend jongeling eene uitwerking deed, die het hem niet mogelijk maakte haar anders, dan met broederlijke gevoelens te zien en te naderen; daarbij ik was zestien jaar, en een zestienjarige begint de reeks zijner liefdesavonturen eerder met eene vrouw van dertig, dan met een kind van twaalf, en toch was het om Lucienne's wil, dat ik mijn eerste duël had.

— Veroorloof mij ééne vraag, viel Diedrik in, hoe wist gij zoo terstond wie de Demoiselle wezen kon, want voor mij is dit nog niet helder?

— Gij zijt wel een naïve Hollander! begrijpt gij dan niet dat alleen eene Koningin van eene gehuwde kinderlooze vrouw vergen kon, zich van de vreugde der moederschap den schijn te geven zonder de daad, en al de zorgen, al de lasten van de moedertrouw op zich te nemen, zonder daarvan de wezenlijke regten te verkrijgen?

— Eene Koningin! dus is Lucienne?....

— Er zijn betrekkingen die men nooit uitspreekt. Ik zal u nu zeggen, hoe ik het wist. De Maarschalk was niet te Parijs, toen men de kleine Demoiselle d'Arcy bij hem bragt. Zijn oude hofmeester voerde haar in zijn kabinet, waar ik voor mijn beschermer historische manuscripten zat door te zien, want gij weet, de Maarschalk houdt zich bezig met *Mémoires* te stellen; de oude man vergiste zich daardoor, hij dacht mij de Secretaris en gaf mij dus eene kleine portefeuille, die de allergewigtigste geheimen inhield, en waarvan hij den sleutel in een verzegeld doosje er nevens voegde. Ik moest beide eigenhandig aan Monsignor overgeven. Dit prikkelde meer mijne nieuwsgierigheid dan of hij den sleutel er nevens had gelegd. Ik kende sinds lang het geheim, om alles te openen wat gesloten was; de Maarschalk zou eerst den volgenden ochtend terugkomen; ik opende en las. De Baron d'Arcy had het onderwerp der geheime raadplegingen aan 't hof en van de bezoeken der Koningin op zijn kasteel, met volmaakte stiptheid en uitvoerigheid beschreven.... Ik heb u de

bijzonderheden gespaard;.... ik wist nu alles, en Lucienne was mij dierbaar als eene zuster, die ik te beschermen had, en heilig als het kind des ongeluks en als eene weeze, wier lot aan het mijne geleek; te minder kon ik verdragen, dat men de kleine lievelinge van den Maarschalk, want Lucienne werd het spoedig, onder elkander aanduidde onder termen, die verlagend waren voor Bassompierre als voor haar, en waarvan ik de onwaarheid kende. Eens had ik met mijn toorn gedreigd, zoo men het weder waagde; men vond goed op staande voet de beleediging te herhalen, het was een geliefd edelman van mijn beschermer; maar ik vroeg naar niets, ik daagde hem uit; in mijn eerste duël bleef ik verwinnaar, en de geoefende strijder viel, verslagen door de hand van een nieuweling. Bassompierre deed mij het onregt mij te veroordeelen zonder mij te willen hooren, mij, die de innerlijke overtuiging had ook voor hem gestreden te hebben. Ik vlugtte woedend over de verongelijking, maar niet als radeloos. Ik wist reeds hoe men zijn weg maakte bij den Kardinaal; ik gebruikte de middelen, die ik in handen had.

— Gij leverdet de papieren betreffende Lucienne in de handen van Richelieu? vroeg Diedrik met opkomende verontwaardiging.

— Neen, zeker niet! dat was ook niet in mijne magt. Gij begrijpt, toen de Maarschalk ze eenmaal had.... maar ik maakte den Minister opmerkzaam op Lucienne; hij had mijn wenk daarbij niet noodig, om te begrijpen van hoeveel gewigt dit kind was aan de partij die haar hield; ik wist dat in tijden

als de onze de bescherming van een magtige als Richelieu eene weeze als de Demoiselle d'Arcy kon te stade komen. Ik kende den Kardinaal als een vriend van kinderen; ik wist dat het vrij en naïf gesnap van aankomende jonge meisjes hem meer dan eens het voorhoofd ontrimpelde; ik wilde voor Lucienne iets van dat welgevallen gewonnen zien; ik had nog altijd eenige geheime verstandhouding met haar aangehouden; ik wist van haar eene zamenkomst te verkrijgen, waarbij ik haar met Richelieu zamenbragt, zonder dat zij hem kende. Hetgeen ik bedoeld had slaagde volkomen, de Kardinaal was gewonnen. Het onschuldig kind kon voortaan veilig voortleven te midden van zijne dubbelzinnige vrienden of openbare vijanden; hij hield het oog op haar, hij zou haar te zijner tijd beschermen en hare zaak tot de zijne maken.

Het duurde niet lang of zij had dat noodig. De zamenzwering van Chalais, waarin ook Bassompierre betrokken was, bragt den laatsten op het kasteel van Vincennes, en zou Lucienne zonder beschermer gelaten hebben, zoo ik niet vooruit daarin had voorzien. Met de papieren van zijnen gevangene kwamen den Minister ook in handen de portefeuille van den Baron d'Arcy en diens bekentenissen, daar deze naauwgezette man, hoewel hij openlijk dit kind als het zijne had aangenomen, toch niet met eene onwaarheid in het graf wilde gaan. Voor Richelieu was dit een schat, dien hij goed hoopte te besteden; te veel belangen groepten zich van nu aan om Lucienne, dan dat hij haar niet met goede omringing zou hebben bewaakt; hij plaatste haar vooreerst bij

zijne nicht, Mevrouw de Combalet; want hij vertrouwde zijne schatten het best onder zijn eigen oog. Voor hare beschaving en vorming werd hier meer gedaan dan in 't huis van Bassompierre, en in 't godsdienstige liet men haar aan zich zelve over; want de politiek van Richelieu dacht hare rekening te vinden bij het huwelijk van de Jonkvrouw met den Prins Cesar Phebus, en het was daartoe onvermijdelijk, dat het haar mogelijk bleef, Huguenote te zijn. De Jonkvrouw had te Rochelle en in 't huis harer pleegouders te veel bewijzen van geestdrift gezien, om de zaak der religionsverwanten niet met opregtheid voor eene goede te houden, zij had er te veel offers voor zien brengen, om niet te gelooven, dat het er altijd grootere waardig was, en hoewel het haar niet mogelijk was, de geheime bijeenkomsten der religionsverwanten bij te wonen, hield zij zich toch aan hunne religie, en ging zij niet naar de mis; maar er was iets anders, dat haar zeker met den Kardinaal in onmin zou gebragt hebben, zoo er de tijd toe geweest was. De Prins Cesar Phebus werd haar voorgesteld, Richelieu wilde niet dat eenig jong mensch indruk op haar zou maken, voordat zij haren aanstaande had gezien, opdat althans niets dezen bij haar schaden zou. Maar de Prins was een jonge man van twintig jaar, die reeds vooruit in Lucienne eene opgedwongen bruid zag, die hem in andere liefde zou kruisen, en hetzij hij zijn best deed om te mishagen, zoo als anderen om te bevallen, hetzij de Jonkvrouw in zijn uiterlijk iets las, dat haar tegenstond, eene volstrekte antipathie was de eenige uitkomst van die kennis-

making, en iedere poging tot hereeniging stuitte af op den onwil der jonge dame; want eenmaal zeker van zijne zaak, wilde de Prins zich liever door opdringen nog meer tegenmaken, dan door gewillig ter zijde treden eene achting of eene dankbaarheid uitlokken, die eindigen kon met gevaarlijk te zijn. Als zij terugtrad, behield hij de erfenis van zijn oom en de gunst van den Kardinaal beide; dus hij vooral wilde zich niet blootstellen, en zoo bleef hij zich bereid verklaren tot de verbindtenis, die men van hem wenschte. Lucienne was nog niet in den leeftijd, waarop van haar eene beslissing kon worden geëischt; maar in den laauwen atmospheer, waarin de Kardinaal haar nu nog liet voortleven, loeide reeds een vreesselijke storm, die eenmaal zou losbarsten; doch de luim der Koningin kwam tusschenbeide: Maria de Medicis had nu eene rustige schuilplaats gevonden aan het hof te Brussel, en zij zag in, dat zij die voor langen tijd zou noodig hebben, want alle onderhandelingen tot eenigen voegzamen terugkeer naar Frankrijk stuitten af op den vasten wil van den Minister; nu kwam in haar de gedachte op aan het kind, in Frankrijk teruggelaten, en de behoefte om lief te hebben, zonder mistrouwen, wekte het verlangen naar Lucienne in haar op; het meisje kende zij niet, doch Maria kende hare Valentine, en wist dus, dat de Barones in het hart van het kind de planten van hoogachting en liefde voor de Koningin zou hebben aangekweekt. Het was haar petekind, voor de wereld reeds eenigzins hare verwante door de Barones en de wees van hare trouwste vriendin; redenen genoeg om zich openlijk dien

troost te durven geven in hare ballingschap; maar zij wist wel dat de Kardinaal haar dit niet zou inwilligen; Mijnheer en Mevrouw Fabroni waren toen juist in Parijs; de eerste bewerkstelligde, op 't verlangen van Maria, eene schaking, waarbij Lucienne zelve, uit angst voor den dwang van den Kardinaal, zich leende met den uitersten goeden wil. Zoo ik alles had kunnen vooruitzien, ware die vlugt niet geslaagd; toen had ik liever mij zelven blootgesteld, dan mijne beschermelinge te verraden, — en zoo liet ik haar gaan. De Kardinaal woedde ook tegen mij, wien hij van medepligtigheid verdacht, en die alleen aan medeweten schuldig was; dit houde ik voor de hoofdoorzaak, waarom zijne Eminentie mij bij de eerste gelegenheid de beste deed voelen, hoe zeer ik in zijne magt was, en dat hij voortaan eene trouw van mij eischte, vrij van alle persoonlijke indrukken;... ook ben ik nu geheel de zijne... en de l'Espine scheen zelf verpletterd onder het wigt van die keten, zoo lang en toch zoo vast.

— En daarom gaaft gij nu ook Lucienne prijs aan de intriguen van Mevrouw de Sourdiac?

— Neen, ik gaf haar niet prijs, want ik wist dat zij niets tegen haar zou kunnen uitvoeren; maar ik liet deze geworden, omdat ik werkelijk niet weder den schijn wilde hebben, de belangen van den Meester voor haar te verwaarloozen, hoewel ik, en met alle regt, vermoedde, dat ze niet veel gevorderd zouden worden door de uitvindingen van Mevrouw de Sourdiac.

— Op welke wijze dan dacht Mevrouw de Sourdiac de belangen van Frankrijk te bevorderen door

de arme Demoiselle d'Arcy in verdenking te brengen? vroeg Diedrik.

De l'Espine zag hem even aan en glimlachte.

— Och, mijn jonge vriend! dat is politiek, daar men op uw leeftijd nog niet veel aan heeft; ik vervolg, hoewel ik nog maar weinig te zeggen heb. Lucienne dan kwam veilig te Brussel met de Fabroni's zonder eenig belangrijk avontuur op zoo moeijelijke reis.

Te Brussel ontving haar de Koningin met eene teederheid, die zich vooral openbaarde in groote zorge voor hare ziel. Hoewel Maria het geheim van haren doop kende en aangaande hare opvoeding met juistheid gissingen kon maken, geliet zij zich te gelooven, dat Lucienne tot de Kerk hoorde, en deed haar als zoodanig de mis bijwonen — dwang, die het arme kind tot hier toe zwijgend verdroeg uit aanzien voor de vrouw, die zij hare weldoenster noemde....

— Van dien dwang is zij ten minste nu bevrijd! sprak Diedrik met een zeker gevoel van blijdschap.

— Ten minste zoo lang de Koningin hier nog in Holland vertoeft, en in deze dagen voorzeker, want na hare openlijke toetreding tot de Calvinistische kerk is zij nog niet op 't huis Honselaarsdijk teruggekeerd, en zij schreef mij te vreezen, dat de verzoening tusschen haar en de Koningin van de zijde der laatste moeijelijk te treffen zou zijn, en dat het mogelijk was, dat zij haar niet naar Engeland volgde.

— O! maar dan blijft zij hier! riep Diedrik opgeruimd.

— Of ik geleide haar naar Frankrijk naar haren verloofde, dat mij geene kleine dienst zou doen bij den Kardinaal.

— Tegen haren dank? vroeg Diedrik onrustig.

— Neen; maar zij zal uit haar zelve die partij moeten kiezen, daar de Landgraaf van Hessen zoo weinig opregt blijkt met zijne voorstellen, en zij toch niet al haar leven gast kan blijven op Heenvliet....

— Te Amsteldam is meer dan ééne gastvrije woning, zeide Diedrik.

— Voor eene Fransche Prinses?.... vroeg de l'Espine met zekere beduiding.

— Wij hebben Koninginnen geherbergd! hernam de jonge man gevoelig.

— Ei kom! sprak Honthorst, het zal voor haar tot dit uiterste niet komen; de Prins zal middelaar zijn en ze zal wel meêtrekken naar Engeland.

— En is 't vertrek der Koningin reeds bepaald? vroeg de jonge Amsterdammer zacht.

— Eindelijk ja! de afreis van 't huis Honselaarsdijk althans. Die zal zijn op den vijfden October aanstaande.

— Dus overmorgen! riep Diedrik, dien uittogt wil ik zien.

— Dat zou ik u gansch niet raden, sprak Honthorst lagchend; dan raakt gij van avontuur tot avontuur ten leste meê naar Engeland.

— Wees gerust, ik zal nu niet in 't Huis komen.

— En daarbij de Koningin gaat nog niet weg; al is ze ingescheept, sta ik nòg niet in voor haar vertrek.

— Dat zou toch wonder zijn, sprak Honthorst. Mijnheer Fabroni heeft nu in ernst zijn afscheidsgehoor gehad bij de Staten-Generaal; hij is ontvangen geworden met dezelfde eerbewijzen, die deze toestaan aan de gezanten van gekroonde hoofden, en dat zou dan slechts eene kluchtvertooning zijn: de Koningin zou daarna niet gaan....

— Ik kan alleen dit zeggen, dat zij nog altijd geene zekerheid heeft over hare goede ontvangst in Engeland.

— Arme Koningin!

— Ja 't is erg genoeg; want bij dit plegtig gehoor, daarvan gij spraakt, is aan Monsignor Fabroni bedektelijk te kennen gegeven, dat de twee schepen, tot den overtogt der Koningin uitgerust, wel wat al te lang op hunne bestemming wachten te Goeree...

— Ze moest dus wel tot heengaan besluiten; maar zij kan toch niet op zee dobberen, tot men haar in Engeland wacht.

— Daarom zeg ik, zal zij zich zeker niet overhaasten met inpakken.

— En is 't portret af? vroeg Diedrik.

— Ja! het was niet meer in mijn vermogen het langer te rekken, hernam Honthorst, en ik verzeker u, dat het niet heeft ontbroken aan de noodige zindichten, Latijnsche kernspreuken en fraaije gezegden, daarmede de poëten en fraaije vernuften, die de Koningin omringen, of die de Prinses in haar gevolg voert, dat geschenk hebben berijmd en.... vereeuwigd, dat die Koningin daarmede aan deze Vorstin heeft gemaakt.

— De beste vereeuwiging is toch het portret zelf;

vervaardigd door uw penseel, kan het niet anders dan een onvergetelijk gedenkstuk blijven van het verblijf der Koningin in deze landen, sprak de l'Espine hoffelijk.

Honthorst boog zich, maar zeide:

— Vooral dan als Suijderhoeff daaraan zijne konste besteed zal hebben om 't in koper te graveren.

— Het is zeker, voor de konst kan deze doorreize van eene Medicis nog goede uitkomsten opleveren, sprak de l'Espine, want konstliefde zeker is haar als aangeboren; en de Ridder begon met Honthorst een gesprek over dat onderwerp, waarnaar, wij moeten de waarheid zeggen, Diedrik zeker niet veel geluisterd had, want toen zij beide verdiept waren in eene discussie over de bouworde van 't Paleis Pitti te Florence, hoorden ze hem opeens uitroepen:

— Daar gebeure wat wil, ik zal het scheepgaan zien!

— Mijn goede vriend! keer dan eerst nog rustig eene week of wat naar Amsteldam, zeide de Ridder, terwijl hij hem bij den arm nam, en met hem het *atelier* verliet.

X.

DE AFREIS DER KONINGINNE-MOEDER.

De l'Espine had maar al te veel gelijk; het duurde nog tot den elfden October, eer een koerier uit Engeland brieven bragt, die de Koninginne-moeder zekerheid gaven, dat zij met „ongeduld," *style de cour*, gewacht werd door hunne Majesteiten van Groot-Brittanje; tijding, die intusschen nog noodig had nader bevestigd te worden door twee Engelsche edellieden, tot dat oogmerk iets later afgezonden. En toch als eens bepaald was, had Maria de Medicis Honselaarsdijk moeten verlaten op den vijfden. Aan bewijzen van meêwarige vriendschap van de zijde van haren vorstelijken gastheer en vrouwe ontbrak het toch niet; maar wat konden die anders dan haar het tegenwoordige verligten; niets vermogten zij voor de toekomst; de overige eerbewijzen die men haar zonder tusschenpoozen bleef brengen, tot op het laatste oogenblik van haar verblijf in Holland, waren naauwelijks iets meer dan een vernis van hoofsch-

heid, vergulde pleisters, die de diepe wonden dekten, maar niet eens lenigden. Reeds was zij te Vlaardingen in de boot gegaan, die haar naar het grootere vaartuig zou voeren, dat haar te Hellevoetsluis wachtte, toen er tegenwinden opstaken, die haar waarschijnlijk dwingen zouden, langen tijd te vertoeven in een schip, dat niet van wal stak (de Engelsche brieven waren toen ook nog niet aangekomen): men wist geen raad! Toen besloot Mijnheer van Heenvliet, die de Koningin op last van den Stadhouder voortdurend geleidde, een stap te wagen om eene verzoening te bewerken, die hij tot hier toe niet had durven voorslaan.

Hij bad de Koningin gunstigen wind te willen afwachten op zijn kasteel te Naaldwijk; de Koningin wilde alles, waardoor zij haar verblijf in Holland aan den vasten wal rekken kon. De ontscheping had plaats met vrij wat meer haast en vaardigheid dan de inscheping; men werd in der haast voor dien nacht geherbergd in het dorp Korendijk, en den volgenden dag trok geheel de stoet naar Naaldwijk. De Koningin en de voornaamsten van haar gevolg vonden verblijf op het kasteel; voor de overigen werd gezorgd zoo goed als mogelijk was daarbuiten. Hier zag Maria de Medicis Lucienne d'Arcy weder, en door tusschenkomst van Polyander werd er eene verzoening getroffen, die tot uitkomst had, dat Lucienne de Koningin naar Engeland volgde.

Het vertrek derwaarts werd intusschen nog weêr uitgesteld. Mijnheer van Heenvliet betoonde zich een gastheer, waardig zulk eene Koninklijke gast; hij liet den kerker van zijne heerlijkheid openstellen

met het woord, „dat de tegenwoordigheid der Koningin als van zelve gunst en genade met zich bragt.” De Koningin, die hem reeds een prachtigen diamanten ring had gegeven tot een aandenken voor zijne dochter, wilde hem nu ook op eene andere wijze beloonen. Zij liet kopij maken van haar portret, door Honthorst geschilderd en aan de Prinses van Oranje geschonken, en gaf het haren gastheer tot gedachtenis. De Prinses van Oranje, die de zwervende Vorstin, tot het laatste oogenblik toe, al de oplettendheden bewees, waarmede eene edelmoedige ziel het ongeluk haren eerbied tracht te bewijzen, was den Heer van Heenvliet bijna even dankbaar voor zijne hoffelijkheid jegens Maria, als deze zelve; zij ook voegde haar portret bij dat der Koningin. Honthorst werd, als van zelf spreekt, geroepen om die kopijen te maken, en had ons, zoo wij hooren wilden, en zoo wij hem niet te langwijlig vonden, nog veel kunnen mededeelen over Maria de Medicis, dat de la Serre niet heeft opgeschreven, en waarop Scriverius geene Latijnsche verzen heeft gemaakt. De portretten der beide Vorstinnen werden door Polyander opgehangen in dezelfde zaal van zijn kasteel, waar zij zoo menigmaal met elkander waren zamen geweest; menige inscriptie in hardsteen gebeiteld of op toetssteen met gulden letteren gegriffeld, was bestemd voor de nakomelingschap de gedachtenis te bewaren van de merkwaardige gastvrijheid, door dit huis verleend aan de twee vorstelijke vrouwen. Of ze die dienst werkelijk hebben gedaan?....

Het huis te Naaldwijk heeft dan meer op den tijd

kunnen verwinnen, dan het huis Honselaarsdijk, waarvan geen spoor is gebleven, niet anders dan of Diedrik's bang voorgevoel ware vervuld geworden, en 't kasteel achter hem in puin ware ineengestort.

Geduchten, die paleizen bouwt!
Gaat tot dien bouwval en aanschouwt!

zou Beets ook hier kunnen zeggen met hetzelfde regt.

Het huis door Frederik Hendrik herbouwd en verheerlijkt, zoo stout, zoo prachtig, zoo hecht, heeft niet eens meer eene ruïne te toonen, en toch het teêre doek door Honthorst met kleuren overtogen, de portretten van Maria de Medicis zijn nog behouden, om van hem en van haar te getuigen....

Maar genoeg.... bij het afscheid van Maria de Medicis en de Prinses van Oranje werden er vele tranen gestort; tranen aan wier opregtheid wij gelooven.... dankbaarheid ter eener zijde en medelijden ter andere lokten ze uit.

Diedrik was niet bij dit afscheid; maar hij was te Hellevoetsluis bij de inscheping der Koningin op den twintigsten October, en toen de saluutschoten der kanonnen van hare welkomst aan boord hadden getuigd, zonder dat er met hem iets anders was gebeurd dan met ieder der andere toeschouwers van dit tooneel, sprak er uit zijn gelaat eene mengeling van weemoed en bitterheid, die men het best zou kunnen uitdrukken door het woord: Teleurstelling.

XI.

BESLUIT.

Een geruimen tijd nog scheen Diedrik voort te leven in eene andere wereld dan die, welke hem omgaf, en verrigtte hij als werktuigelijk het kantoorwerk, dat hem was opgelegd. In het gezellige leven was het niet veel beter. De jonge Amsterdamsche dames noemden hem een droogen droomer en de jongelieden van zijn leeftijd voelden het, zonder dat hij het zeide, dat hij geen lust meer had in het geen hun lustte; maar opeens werd hij door een smartelijken schok tot de werkelijkheid teruggeroepen.... zijn goede vader kreeg een aanval van beroerte, kwijnde daaraan eene wijle en stierf, gelukkig en tevreden dat hij een zoon achterliet in zijne zaken, dat zijne weduwe met zijn persoon geen dubbel verlies zou lijden. En Diedrik deed regt aan die verwachting door een stervende uitgesproken; met kracht greep hij zich aan tot de *thätigkeit* van het leven, en weldra was hij voor het kantoor

wat zijn vader er voor geweest was; meer nog, want bij ruimer inzigten voegde zich de onderneemzucht eener jeugdige verbeelding, die vrij en ver ziet en die zekere moed, die zonder bekrompen vreeze zich aan groote kansen durft wagen; hij rustte schepen uit naar kusten en kapen, waarheen nog geene Hollandsche schepen koers hadden gezet, en als ze keerden, als ze den standaard met de Hollandsche vlag zegevierend hadden geplant op heuvels nog door geen anderen Europeschen voet betreden, en eene nieuwe factorij hadden gesticht, nieuwe verbindtenissen hadden aangeknoopt onder volkeren, van nu voortaan den Hollandschen naam gunstig, den Hollandschen handel bevorderlijk; als ze voortbrengselen aanvoerden, zoo als nog geene andere ze hadden aangebragt of niet in zulken overvloed althans, dan moest Diedrik het zich zelven bekennen, dat zijn vader gelijk had, en dat zulke werkelijkheid tegen de schitterendste luchtkasteelen kon opwegen en dat zulk streven en zulke uitkomsten zich gelijkstellen mogten aan de hoogste en heerlijkste pogingen der kunst. Ook voor zijne moeder was Diedrik een goed, een trouw zoon. Slechts op één punt bleef hij aarzelen haren wil te doen. Zij had een groot verlangen hem gehuwd te zien en Diedrik kon niet tot een huwelijk besluiten. In den kring, waarin hij leefde, zag hij er velen, jonge vrouwen en meisjes, lieve, deugdzame, deftige schoonen, die beloofden huisvrouwen bij uitnemendheid te zijn, zulke vooral als moeders zich tot schoondochters wenschen; maar niet ééne van haar kon zijn hart treffen. Hij zocht in eene vrouw nu eenmaal geene „spinnende huis-

poes," maar eene nimf, die de eenzelvigheid van het *altâgs Leben* door de weelderige afwisseling van luchtige vormen wist om te tooveren, tot iets meer idealisch; hij wilde eene *fée*, die uit de urne eener rijke verbeelding den dagelijkschen arbeid van 't huisverzorgen telkens wist op te frisschen door stroomen levenspoëzij, en eene zulke vond zich nog altijd niet.... Het is zoo, Tesselschade bloeide wel in zijnen tijd; maar.... Tesselschade liet zich zelfs door Huijgens niet winnen, en die kostbare bloeme had haren stengel wel wat hoog buiten zijn bereik. Misschien ook zweefde hem een ideaal voor den geest, dat hij zelfs in haars gelijken niet zou herkend hebben, en was hem de verbeelding dus getroffen, dat zij hem een onjuisten blik gaf op alles, wat niet dat ideaal weêrgaf, of wel dat nog altijd onuitwischbare herinneringen;... hoe het zij, hij was al in de klasse der huwelijkshaters gerangschikt, en deed geene enkele poging om zich van dat vonnis te beroepen, toen in 1642 de bruid van den Erfprins van Oranje met hare moeder de Koningin Henriette in Holland was aangekomen, en te 's Hage het hooge huwelijk met „somptueuse pompe" werd gevierd.

Diedrik was toen in Amsterdam een man van beteekenis, die bijna in alle hooge collegiën zijne plaats had en zijne stem als eene beslissende deed gelden.

Hij was aan het hoofd der deputatie die een daarvan afzond om het vorstelijk bruidspaar te complimenteren. Hij werd genoodigd om het ballet bij te wonen te dier gelegenheid gegeven. Hij verscheen er in al de degelijke pracht, die hij noodig achtte, om het hooge collegie van zijne glorierijke stad te vertegenwoordigen.

Hij vond er den jongen Landgraaf van Hessen, nog altijd heenfladderend om de jeugdigste en schoonste dames; maar hij zag hem voorbijgaan, zonder eenige opmerking te geven, zonder een hoffelijk woord van herkenning te rigten aan eene *Dame d'atour* van de Prinsesse-bruid, die toch Diedrik's aandacht in de hoogste mate tot zich trok.

Hare kleeding was uitgezocht, smaakvol, maar niet prachtig en zoo sober aan sieraden, dat het bijna te sober scheen voor zulk een vierdag; maar nog meer streed de diepe zwaarmoëdigheid van haar bleek gelaat met de luidruchtigheid van het feest. Daar was iets in haar, dat Diedrik onweêrstaanbaar tot naderen aantrok, en toen hij scherper toezag, herkende hij door den doffen nevel van weemoed heen de trekken, die hem eens in verrukking hadden gebragt, die oogen zoo zacht en toch zoo schitterend, golvende lokken zoo rijk, zoo glanzig, dat er geene juweelen noodig waren, dat de enkele krans van rozeknoppen, met kunstige losheid er op geworpen, grooter sieraad leende aan 't zachte gelaat dan de rijke diadeem prijkend in het kapsel van de Prinsesse-Royale.

Terwijl hij naderde, werd zij aangesproken; hij herkende nu ook de stem waar hij de trekken had herkend, Lucienne d'Arcy stond nevens hem!

Lucienne d'Arcy, het verjongde beeld der Koningin Maria de Medicis, eene zachtere en betere vrouwennatuur, dan de eigenbatige, de hoogmoedige, de dubbelhartige Koninginne-moeder, Lucienne d'Arcy. meer dan hij zelf wist, de werkelijkheid zijner idealen, meer dan hij zelf wist; het *idée fixe* zijner verbeelding, zijner onbestemde wenschen. Lucienne

d'Arcy, wie men het kon aanzien, dat hare geluksster niet in dezelfde mate gestegen was als de zijne.

Was het dit, dat hem meer moed gaf, dan voorheen, of meer medelijden om hem over schroom heen te zetten, of was het de zekerheid dat Honthorst niet daar was, om bij zijnen overmoed het hoofd te schudden? wij weten 't niet regt, misschien eene mengeling van dat alles; maar zeker is dit, hij sprak haar toe; zij had eenige moeite om in den aanzienlijken Hollandschen heer den eenvoudigen jonkman te herkennen, die haar als de zedigste kunstenaarsleerling was verschenen, en die haar tot afscheid een naam had toegeroepen, waarvan zij de beteekenis niet goed begreep. Maar toen zij hem daarvoor had herkend, had Diedrik de voldoening, eene zachte rozentint te zien heenschemeren door de teêre bleekheid van haar gelaat, en bij digter naderen om het gesprek zachter en meer vertrouwelijk voort te zetten, had hij eene nieuwe voldoening, die althans niet kleiner was. Zij droeg de paarlen oorbaggen der Koningin!

— Eene herinnering uit Holland, die mij dierbaar is gebleven, bekende zij blozend.... toen hij het opmerkte; het ongeluk geeft een goed geheugen voor vroegere dagen.... die.... ook wel hunne kwelling hadden, maar die toch.... beter waren.

— Gij zijt dus niet gelukkig, Jonkvrouw? vroeg hij, in de eenvoudige vraag eene uitdrukking leggende, die geen duizend woorden er aan hadden kunnen geven.

Zij antwoordde met een woord, en zag toen om zich heen, als zocht zij het gesprek af te breken.

Het was ook geen onderhoud bij een ballet, vooral niet bij een feest in de 17de eeuw, toen zelfs de aanzienlijken nog van harte vrolijk waren, en zich dies niet schaamden. Maar Diedrik wist genoeg.

Trompetgeschal, paukslagen kondigden de *pavane* aan, die ter eere van de bruid zou gedanst worden. Als van zelve vond zich de hand der Jonkvrouw in die van Diedrik, zij schaarden zich in de prachtige rij.

Lucienne d'Arcy had werkelijk niet veel geluk gehad. Maria de Medicis had haar nooit weêr die teederheid getoond, waaraan zij haar had gewend, en die zij nu voelde te mogen vragen, sinds zij wist wie zij was. Die koelheid had invloed op de houding der hofdames en hovelingen tegenover haar, en werd eene wijde klove door de bitterheden, die de Koningin zelve ondervond aan het hof harer dochter, want ze verbitterden haar humeur, en ze achtte Lucienne, als de geloofsgenoote harer vijanden, bijna aan dier zijde. Ook toen de verwijdering der Koninginne-moeder uit Engeland noodig was geworden, begeerde deze niet, dat zij haar volgen zou; in waarheid de scheiding was toch reeds voltrokken. Op 't verlangen van den goeden Koning Karel I bleef Lucienne toch aan het Engelsche hof; maar zij was er niet gelukkig; de Koningin Henriette Marie beminde haar niet en deed het haar gevoelen. In dien tijd van spanning, onrust en onzekerheid, zochten de hooge Engelsche Heeren geene verbindte-

nis met eene arme Fransche ballinge, want zij was arm sinds zij, bij hare meerderjarigheid, standvastig geweigerd had het Fransche huwelijk te sluiten, dat een testament en een Minister haar opdrongen. De laatste had zich nog daarbij gewroken, door haar ook vervallen te verklaren van hare moederlijke erfenis, en Cesar Phebus, die met de dochter van een schatrijken Fermier-Général was gehuwd, had niet eens de edelmoedigheid Lucienne een jaargeld af te staan. Het viel der Jonkvrouw onmogelijk langer te leven aan een hof, waar men haar haatte en griefde zonder reden; een onbestemd verlangen naar Holland greep haar aan, en zij verkreeg van den Koning eene plaats bij het huis der Prinsesse-Royale, dat haar naar Holland volgen zou. Zoo was zij nu hier; maar zij kende reeds al de blinkende smarten der schitterende dienstbaarheid, waarvoor zij niet geboren was; zij zag den Landgraaf van Hessen weêr, maar hij herkende haar zonder het te willen bekennen. Andere hartstogten en nieuwe indrukken sleepten hem voort. Zij leed er minder door, omdat zij hem sinds lang niet meer hoogachtte.

Diedrik hoorde dat alles later, maar toch niet al te lang na den avond van 't feest, en.... „wat dient er meer gezeid"... Diedrik sprak een paar woorden met den Stadhouder, die een kort onderhoud had met zijne schoondochter en met Lucienne, en op een goeden dag was er nieuw festijn in den Haag, en voerde Diedrik daarna zijne Fransche bruid als vrouw in zijn huis te Amsterdam, wel prachtig en feestelijk tot die ontvangst getooid. Zijne moeder zag wel wat schuw op tegen de vreemdelinge, de Hof-

dame; maar haar zoon had haar verzekerd, dat ze goed gereformeerd was, en zelfs om 't geloof vervolging had geleden. En in die gedachte vond de vrome vrouw haar eerste punt van aanraking en van sympathie met de schoondochter, die welhaast de aanspraken op hare belangstelling niet noodig had, door inniger teêrheid tot haar getrokken; en voor het eerst voelde Lucienne wat eene *moeder* was, voelde het *dat zij er eene gevonden had.*

Honthorst, die te dier tijd zich te Amsterdam gevestigd had, en die nog al dikwijls in 't huis van Diedrik Geurtsz. zijne uren van uitspanning sleet, zonder over 't jonge paartje anders dan met vrolijken glimlach het hoofd te schudden, kwam op zekeren dag met strakken ernst op 't gelaat en met een brief in de hand de huiskamer binnen, en verhaalde met omzigtige zorgen, met weemoedigen ernst hoe Maria de Medicis gestorven was te Keulen, in 't huis van zijnen kunstbroeder Rubens, door geene hulp dan de zijne in hare diepe ellende en verslagenheid gesteund: de moeder van de drie magtigste Koningen van Europa, de weduwe van Hendrik IV, de vrouw, wie men zooveel malen in allerlei talen, in allerlei vormen, op allerlei wijze had toegeroepen: dat de aarde, met al wat daarop was, zich aan hare voeten boog!...

Wel eene les voor Vorsten, maar.... de 17de eeuw heeft ons die les niet meer te prediken! Mogten de Vorsten er slechts aan denken in dagen van geluk, en de onderdanen er niet aan denken, dan met den eerbied dien het ongeluk afdwingt.... dus deed Diedrik bij het hooren dezer treurmare; hij ver-

bleekte; hij deelde den diepen weemoed, dien hij zag in de zachte snikken en stille tranen van zijne jonge vrouw; maar welhaast toch herstelde zij zich en sprak:

— Bij 't vreesselijk einde van zoo schitterend lot, hoe veel heb ik u niet te danken, mijn vriend! die mij zoo kalm en zeker een levenslot hebt geschonken!

— Ja, zeide toen Honthorst, melieve Vrouwe! wel moogt ge danken voor u zelve bij 't denken aan zoo singulieren tegenspoed van die koninklijke Vrouwe; maar dank God, die dus uwe wegen leidde.

April, 1849.

